

2150

Gayson

L. 1112

	NAZIONALE	
BIBLIOTECA	204	CENTRALE V. E. II
	13 D	
	9	
	ROMA	

20th 13.4.8

COMMENTARIA

IN BVLLAM

Gregorij XIV. Pont. Max.

DE IMMVNITATE, ET LIBERTATE ECCLESIASTICA,

Legum Ciuiliū, & sacrorum Canonum studiosis non minus vtilia,
quam per necessaria;

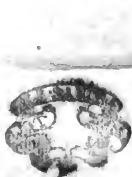
Necnon Clericis omnibus scitu maxime digna:

A V T H O R E

ALEXANDRO AMBROSINO

Forosempronienſi I. C. Præclariffimo.

*Cum duplici, altero ſummariorum Capitum, altero præcipuarum rerum,
quæ in ipſis trahantur, Indice locupletiffimo.*

BRACCIANI, SVMPſIBVS VINCENTII CASTELLANI.

Ex Typographia Andreæ Phæi. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

CLEMEN TI MER LI NO

SACRÆ ROMANÆ ROTÆ

Auditori meritissimo.

Vincentius Castellanus F.

Idemus quidem (Illustrissime Domine) cum cæteris mundi partibus in Societatem cælum coire ad rerum vniuersitatem constituendam, sed non propterea (si doctoribus philosophis credimus) ex iisdem initijs compactum est, quibus constant reliqua. est enim illi natura longè præstantior, quæ nec alicui ab inferioribus hisce vlllo modo potest. Non absimili ratione sacerdotes aliosq; mancipatos homines Dei atq; Ecclesiæ ministerio, qui cæli nomine alicubi sacris in litteris appellantur, tamen si seiuncti a Republica non censentur, tamen diuino quodam caractere sint insigniti, & nobilioribus illustres virtutibus quasi alio plasmate compositi, immunes de gere par erat à præstationibus quibusdam, aliisq; muneribus, quibus reliqui ciues sunt obnoxij. qua etiam immunitate res ipsæ Deo addictæ gaudent. Priuilegia huiusmodi neq; defuerunt, neq; desunt, qui labefactare conantur: haud enim soli gigantes vim cælo inferre tentarunt. quapropter occasio se per opportuna præbuit viris Doctissimis tam Theologis, quam Iurisconsultis eadem propugnandi: imprimis Alexandro Ambrosino, Iuris Consulto

† 2 peri-

peritissimo , per cuius laudes spaciari iucundum sanè mihi
esset , si aut eius tibi in litteris præstantia minus perspecta fo-
ret , aut suo ipse præconio non abundè clareret . Commen-
taria de Immunitate Ecclesiastica , quem ego bono publico
in lucem denuo edere cum statuerim , tibi (Illustris. Do-
mine) nuncupatum nunc venio ; Tu enim vnus mihi visus
es , qui tuo veluti iure id à me exigeres , siue rem ipsam ,
qua de agitur , spectem , siue eximiam , qua te merito pro-
sequor , obseruantiam . Vt enim Dei Opt. Max. iussu consti-
tuta est immunitas Ecclesiastica , ita eius tuitio ad illos po-
tissimum pertinet , qui locum in Ecclesia tenent . Ego certè
cum egregias tuas virtutes , pietatem in Deum , prudentiam ,
humanitatem , liberalitatem , egenos subleuandi studium
cum cæteris , quibus ille innotescunt , demiratus semper sum ,
tum in Ecclesiastica Immunitate tuenda præcipuum ac ma-
gna profus laude commendandum in te feruorem depre-
hendisse me profiteor ; cum non semel tecum agere mihi con-
tigisset multis de rebus , in quibus tuam expertus adè sum
humanitatem vt me tibi deuinctissimum sentiam . Vides
quid me permouerit ad hoc tibi opus dicandum . nec du-
bito , quin perbenignè (vti consuesti) abs te excipiar :
nam de mea in te obseruantia quid attinet vterius verba
facere ? Ego sanè quemadmodum præclarissimas tuas vir-
tutes in sacra ista Nota Romana , iisdem virtutibus meritò
tributa summoperè demior : ita in te colendo nemini pro-
fus concedo , ac nulla de re impensius gloriari soleo , quàm
quod in tuam me clientelam penitus dediderim . Vale .

INDEX CAPITV M PRÆSENTIS

Tractatus .

Cap. I.

*Vo iure introducta fuerit immunitas Ecclesiarum,
de causa Constitutionis Gregoriana .*

Cap. II.

*De publicis latronibus, qui immunitate Ecclesiastica
non fruuntur .*

Cap. III.

*De Grassatoribus viarum , indignis Ecclesiastica immuni-
tate .*

Cap. IIII.

De Depopulatoribus agrorum .

Cap. V.

De Delinquente in Ecclesia, si gaudeat illius immunitate .

Cap. VI.

*Proditores non gaudent beneficio immunitatis Ecclesie, & qui
dicantur Proditores .*

Cap. VII.

*Assasinos non gaudere hac immunitate, & quis dicatur assasi-
nus, & unde dicitur .*

Cap. VIII.

*De Hæreticis, quibus in casibus immunitate Ecclesiastica sine
priuati .*

Cap.

I N D E X.

Cap. IX.

De reis laeſa Maieſtatis crimine, quomodo, & quando hac immunitate ſunt priuati.

Cap. X.

Nunquid immunitas iſta omnibus Eccleſiis ſit attributa.

Cap. XI.

Quid faciendum delinquente in Eccleſiam ſe recepto.

Cap. XII.

Clerici delinquentes, ſi in Eccleſias confugerint, an in illis ſint tuſi.

Cap. XIII.

De Debitore confugiente ad Eccleſiam, nunquid inſtantibus Creditoribus ſit extrahendus.

Cap. XIV.

An conſuetudo poſſit dare facultatem laici Iudicibus extrahendi propria auctoritate confugientes ad Eccleſias.

Cap. XV.

De Poenis extrahentium ab Eccleſiis delinquentes.

Cap. XVI.

De Eccleſiaſtica iuriſdictione a ſeculari ſeparata, & quo iure exemptio Eccleſiaſticarum perſonarum a laicali iuriſdictione fuerit introducta.

Cap. XVII.

De exemptione clericorum a iuriſdictione laicali in criminalibus.

Cap. XVIII.

De caſibus, in quibus laeici Iudex de delictis clericorum cognoſcere poſſit.

Cap. XIX.

De clericatu poſt delictum aſſumpto, an, & quando eximat a ſeculari poteſtate.

Cap.

I N D E X.

Cap. XX.

De exemptione clericorum a laicali iurisdictione in civilibus.

Cap. XXI.

De statutis laicorum quomodo ligent clericos.

Cap. XXII.

*Appellatione clericorum qui veniant in materia immunitatis
Ecclesiastici fori.*

Cap. XXIII.

De habitu, & tonsura clericorum.

Cap. XXIV.

Clericatus quomodo probetur.

Finis Capitum indicis.

ARBITRIO SINGULORUM
 171
 171
 171

**Ego Fr. Ludouicus de Genua, Lector, & Vic. S.
 Off. Parmæ, concedo facultatem imprimendi,
 cum nihil sit contra fidem.**

**Io. Petrus Parauicinus Vic. Parmæ generalis, &c.
 imprimi concedit.**

**Imprimatur. D. Lucas Ricciottus Archipresb.
 Bracciani, & Vic. For. pro Reuerendissimo
 Episcopo Sutrino, & Nepesino.**

**Imprimatur. Fr. Vincentius Bartholus Mag. &
 Reuerendis. P. M. Sac. Pal. Apost. Socius.**

Constitutio
S. D. N. GREGORII
DIVINA PROVIDENTIA
PAPAE XIII.

Super Immunitate Ecclesiarum .

GREGORIVS EPISCOPVS
Seruus seruorum Dei,

Ad perpetuam rei memoriam .

VM alias nonnulli Prædecessores nostri, & præsertim fel. rec. Sixtus Papa Quintus, necnon Pius etiam Quintus sãcto zelo ducti diuersas facultates, & indulta extrahendi etiam in casibus quibusdam a iure non permissis, ex Ecclesiis criminosos, & delinquentes, cõ pluribus secularibus Principibus, eorũq; Curiis, & Magistratibus sub varijs modis, & formis concesserint, prout in illis plenius continetur. Experientia postmodũ docuit, tũ ob diuersitatem, & differentiam huiusmodi indultorum, tum quia pleriq; eorundem Principũ Ministri, ex hoc ipso, illa diuersimode, etiam latius, quam par erat, & ad suum libitũ interpretandi occasionẽ arripuerũt, illisq; abuti ceperũt, subortam esse non mediocrem in aliquibus locis libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ perturbationem, & confusionẽ alibi vero, ne ipsos quidẽ laicos indultis huiusmodi uti uoluisse, aut potuisse, quod Pupulis inueterata erga Ecclesiã reuerentia, deuotis, & assuetis, scandali potius, quã quietis occasionẽ præberent. Illud etiam absurdum sepe numero

A secutum

secutū est, vt infimæ interdū conditionis laici, non modo iuris, sed etiam literarum pænitus ignari, & imperiti, dum quasi potestates; aut ministri Curię secularis in aliquo Castro, aut Oppidulo iurisdictionē exercebant facultatum, & indultorū huiusmodi limites lōge excefferint, eaq; suo arbitratu in sensus minus rectos, & ab intentione concedētis omnino alienos detorserint, & illorū prætextu quicquid sibi in mētē venit attentare præsumpserint in graue iurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ præiudiciū, locorū, & personarum Diuino cultui dicatarum contēptū, ipsius Diuinę Maiestatis offensam, & scandalū plurimorū. Quare pro cōmisso nobis a Domino Pastoralis officii munere, prædictis absurdis, & scandalis obuiare, ac differētias huiusmodi ad vniformē regulā reducere, omnēq; dubitādi ac perperam interpretandi occasionē, dilucida declaratione submouere, abusus tollere, & ne Ecclesiastica iura planē conculcentur, & negligantur opportunē providere decreuimus, prout et d. Sixtus Prædecessor noster iisdem de causis motus statuere decreuerat, licet morte præuentus hoc adimplere nequiuert. ita tamen, vt quando præfens tēporū calamitas, & nimia, quæ iā inualuit, peruerforū hominū malitia id exposcit, ali quid et ad terrorē delinquentiū, & ad coercēda illorū facinora ultra id, quod prisca illa maiorū nostrorū disciplina, & vetus sacrorū Canonum norma præscripserat, in quibusdam casibus cōgrua moderatione adhibita permittamus. Hac itaq; nostra perpetuo valitura Constitutione, omnia, & quęcūq; priuilegiā, indulta, & gratias tam per prædictum Sixtum, ac Pium Quintū, quam alios quoscūq; nostros Prædecessores, aut nosmetipsos, sedēq; Apostolicam, eiusue Legatos super abducēdis, vel extrahēdis ab Ecclesiis, Monasteriis, sacellis, domibus regularibus, & secularibus, locisue sacris, aut religiosis, & aliaq;

hasq; in casibus a iure permissis hominibus certorum tunc
 expressorum, vel non expressorū criminū reis, aut fraudolē
 tis decoctoribus, etiam in odium certorū delictorū, & pro
 bono, pace, & quiete publica, & ex causis vrgentissimis, ac
 necessariis, & æquipollētibus casibus in iure expressis atq;
 ex paritate, idēitate, aut maioritate rationis extensis, per
 petuo, vel ad certū nondum elapsū tempus, seu ad vitam
 alicuius Principis, aut beneplacitū, seu alias quomodolibet
 concessa, et iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata,
 & innouata, ac vsu recepta, litterasq; Apostolicas sub plū-
 bo, aut in forma Breuis, seu alias quomodocumq; desuper
 confectas, quarū tenores hic haberi volumus pro expressis
 ac ad verbū insertis, sublata penitus omni differētia, ita ad
 vnam tantum formam reducimus, & moderamur, vt laicis
 ad Ecclesias; locaq; sacra, & religiosa prædicta confugiēti-
 bus, si fuerint publici latrones, viarumq; grassatores, qui iti-
 nera frequentata, vel publicas stratas obsidēt, ac viatores
 ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorū, qui uē
 homicidia, & mutilationes mēbrorum in ipsis Ecclesiis,
 earūuē Cēmeterijs cōmittere nō verētur, aut qui prodito-
 riē proximum suum occiderint, aut Assassini, vel hæresis,
 aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis rei,
 immunitas Ecclesiastica non suffragetur. Sed vniuersis, &
 singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Pri-
 matibus, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisq; Ecclesiarum,
 & Monasteriorū Prælati s, tam secularibus, quam cuiusuis
 ordinis regularibus districtè præcipiendo mandamus, &
 præcipimus, vt laicos in casibus prædictis delinquētes ad
 eorū Ecclesias; Monasteria, domos, & alia loca suprædicta
 sacra, seu religiosa respectiue confugiētes, & in eis se reci-
 piētes, atq; morantes, qui prædicta delicta, eorūuē aliquod
 iudicio suo cōmississe videbuntur quando a Curia seculari

fuerint requisiti, & quilibet eorū fuerit requisitus, ministris, & officialibus Curie secularis absque irregularitatis nota, aut alicuius censure Ecclesiasticæ incurso traditur, & consignari curatur, & faciant, & quilibet eorū curet, & faciat. Ne autem Curie secularis prædictæ Ministri facultate illos per se, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi sibi olim, ut præfertur, attributa, & per præses reuocata, abutatur. Volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia secularis, eiusque iudices, & officiales ab Ecclesiis Monasteriis, locisque sacris prædictis laicū aliquē, ut præfertur, delinquentē in nullo ex casibus supradictis sine expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & cū interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatē habētis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, et si alias ordinarii sint, aut nullius diocesis, aut Cōseruatores ab hac sede specialiter vel generaliter deputati, prædictam licentiā dandi facultas pertineat, occurrente aut casu in loco exempto, & nullius diocesis, tunc ad Episcopū viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi eo casu, quo ipse Episcopus, & dictæ personæ Ecclesiasticæ requisitæ illos in delictis superius expressis culpabiles, tradere, aut capturę, & carcerationi interuenire, & assistere, recusauerint, tumque reuerentiæ Ecclesię, & locis sacris debitæ memores, prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit, cum scandalo, & tumultu extrahere curent. Quodque delinquentes laici prædicti, postquam, ut præfertur, ab Ecclesiis, locisque sacris extracti, & capti fuerint, ad carceres Curie Ecclesiasticę reponi, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per Curiam secularē, detineri debeant, nec inde extrahi, Curieque seculari prædictę consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopū, seu ab eo deputatum

an ipsi verè crimina superius expressâ commiserint, tūcq; demum de mandato Episcopi, per Iudicem Ecclesiasticū Curiaē seculari quacūque appellatione postposita, consignentur. De crimine vero hæresis cogitatio ad forū Ecclesiasticum tota pertineat, neq; in ea Curia secularis se quomodo intromittat: Sicut et prohibemus, ne contra Ecclesiasticas personas seculares, aut cuiusvis ordinis, vel militiæ, et s. Ioannis Hierosolymitani, regulares quoquomodo, etiam vigore prædictorū priuilegiorū, indultorū, aut cōcessionum, quæ omnia ad terminos iuris per præsentem reducimus, procedant, aut se intromittant, illas uè ab Ecclesiis, Monasteriis, domib. locisq; sacris, aut religiosis, etiam in casib. in hac Cōstitutione expressis, extrahere, abducere capere, carcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticū pertinentibus, alias quam de iure, & per priuilegia eisdē ordinibus, aut militiis concessa, permittitur, quomodolibet præsumant. Quod si quis, quacūq; dignitate, & auctoritate præditus, præmissorum, aut alio quouis prætextu, quicquam præter, aut cōtra huius nostræ Cōstitutionis tenorem attentare præsumperit, declaramus eum ipso facto censuras, & poenas easdē incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores; per sacros Canones, & Conciliorū generalium, nostrorūq; Prædecessorū Constitutiones sunt promulgatæ. Sicq; per quoscūq; iudices, ordinarios, & delegatos, etiā causarū Palatii Apostolici Auditores, & S. R. E. Card. sublata eis, & eorū cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, in quauis causa, & instantia iudicari, & definiti debere, necnō irritum decernimus, & inane, si secus super his per quoscūq; quauis auctoritate sciēter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis tam Sixti & Pii Quinti quam aliorum quorumcūq; Prædecessorum

6 **Constitutio Gregorij XIII.**

nostrorum litteris Apostolicis, priuilegijs, in dultis, & facultatibus, quibusuis personis, etiã Imperiali, Regia, Ducali, aut alia quauis dignitate, & auctoritate fulgentibus, aut Rebus publicis, Dominijs, Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, Terris, & locis, eorumuè Curijs; Parliamentis, Senatibus, Cõsilijs, Communitatibus, Vniuersitatibus, Collegijs, aut Præsidentibus, Proregibus, Gubernatoribus, Locatenentibus, Vicarijs, Potestatibus, alijsq; Magistratibus, Officialibus, Ministris, aut Consiliarijs ex prædictis, vel alijs etiã grauioribus, & vrgentioribus causis; tam illorum intuitu, & contemplatione, siue ad eorum preces, & instantiam, quam etiam Motu proprio, & ex certa scientia, deq; Apostolicæ Potestatis plenitudine, ac per modum statuti, & legis perpetuæ, etiam in vim contractus, & fratrum nostrorum consilio, sub quibuscumq; tenoribus, & formis, & cum quibusuis præseruatiuis, restitutiuis, mentis attestatiuis; derogatorijs derogatorijs, alijsq; validissimis, efficacissimis, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam si inibi caueatur expressè, quod illis, nisi sub certis modis, & formis, & nisi de expresso eorum consensu, ad quorum fauorem concessæ fuerint, derogari possit; & aliter factæ derogationes nullius sint roboris, vel momenti, & aliàs quomodolibet cõcessis, etiam sapius approbatis, & innouatis: Quæ omnia, & singula, ac illorum tenores pro expressis habentes, quatenus præmissis in aliquo aduersentur, aut plures, quam superius expressos casus contineant, auctoritate, & tenore præmissis, omnino ac perpetuo tollimus, & abrogamus, ac ad terminos præsentis Constitutionis, quo ad superius descripta dumtaxat reducimus, & nolumus cuiquam de cætero suffragari, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentiã generali, vel speciali, per quæ præsentibus non expressa, vel ad verbum non

inserta

inserta effectus earum quomodolibet valeat impedire. Vt autem presentes Literæ ad omnium notitiam facilius deducantur, mandamus illas in Valuis S. Ioan. Lateranen. & Principis Apostolorum Basilicarum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ de more affigi, & publicari, earum etiã exemplis inibi affixis, & dimissis, ac post publicationem huiusmodi volumus, & decernimus, vt omnes, & singulos quos concernunt, & concernent in futurũ, perinde actẽt, & afficiant, ac si eorum cuilibet personaliter intimatę fuissent; earundẽ vero presentium transumptis, etiam impressis, Notarii publici manu subscriptis eandẽ fidem in iudicio, & extra illud vbiq; gentium, & locorum haberi volumus, quæ eisdem originalibus Literis haberetur, si essent exhibitæ, vel offensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ moderationis, præcepti mandatorũ, decretorũ, reductionum, declarationum, prohibitionis, sublationis, abrogationis, & volũtatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Dat. Romæ in Monte Quirinali. Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quingentesimo Nonagesimo primo, Nono kal. Iunii. Pontificatus nostri a nno primo.

L. Dat.

M. Vestrius Barbianus.

Registrata apud Marcellum Secretarium.

A. de Alexiis.

Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo primo Indictione quarta, die vero vigesimo octavo mensis Maii, Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris, &

A 4 D.N.D.

D.N.D. Gregorii diuina Prouidentia Papæ decimiquarti anno primo. Retroscriptæ Literę Apostolicę affixę, & publicatę fuerunt in Valuis Basilicarum Principis Apostolorum de Vrbe, & S. Ioan. Lateranen. necnon Cancellarię Apostolicę, & Aciei Campi Florę, vt moris est, per nos Catharinum Menandri, & Nicolaum Drouyn. Curs.

Pompeius Guerra Mag. Curs.

Quo iure introducta fuerit immunitas Ecclesiarum, & de causa Constitutionis Gregorianę. Cap. I.

S V M M A R I V M.

- 1 **E**cclēsia, et loca sacra maxima in ueneratione fuere. Et uerba Theodosii iunioris Imperatoris referuntur.
- 2 **I**nter Ecclesiarum priuilegia, præcipuè est immunitas, ne ab eis delinquentes inuitti extrahantur. Poenęq; extrahentium enumerantur.
- 3 **I**mmunitas cõcessa Ecclesiis, ne delinquentes ad eas cõfugiētes extrahantur an sit de iure Diuino, seu positiuo, demonstratur.
- 4 **L**eges Imperiales circa immunitatis Ecclesiarum præiudicium non attendendę. Et quotiescunq; ius ciuile, a Canonibus discrepat, non ciuile, sed canonicum ius seruandum. Et in foro laicali.
- 5 **N**ullus prorsus laicus, etiam si Imperator esset, uel Rex, potest confugientem ad Ecclesiam extrahere. Et Bonifacius Rex a D. Augustino excommunicatus, quia delinquentem ab Ecclesia extraxerat. Cuius Bonifacii responsua uerba recensentur.
- 6 **S**olus Papa potest tubere, ut in omni casu confugiens ad Eccle-

clesiam extrahatur.

- 7 *Gentiles huiusmodi immunitatis seruatores.*
- 8 *Immunitas templorum iuræ naturæ a bestiis ipsis seruata.*
- 9 *Iudices laici non debent aegrè ferre immunitatem Ecclesiis, Icisud sacris esse concessam.*
- 10 *Verba D. Chrysostomi referuntur, dum Eutropium, qui ad Ecclesiam confugerat, defendit, ne extraheretur.*
- 11 *Immunitatem istam Ecclesiarum in desuetudinem abiisse Scribentes affirmarunt.*
- 12 *Ad Ministrorum Curiae secularis audaciam compescendam circa immunitatē Ecclesiarum Gregoriana nostra fuit promulgata.*
- 13 *Constitutio ista, cum excipiat nonnullos casus, in quibus delinquentes non sunt tuti in Ecclesiis in reliquis facis omnium inclusionem.*
- 14 *Constitutionem istam non esse extendendam ad alios casus ultra expressos demonstratur.*

1 Emper, & ubiq; Ecclesie, locauē sacra apud omnes gentes maxima in veneratione fuerunt, & Theodosius iunior Imperator ille pius, qui honos Ecclesiis debeatur, his verbis expressit.

Nos (inquit) qui legitimi imperii armis nūquam nō circūdamur, quousq; sine armis stipatoribus esse non cōuenit, Dei Temp'um ingressuri foris arma relinquimus, & ipsū diadema Regiē Maiestatis insigne humiliter deponimus, & ad sacra Altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus, quibus quoq; oblati, ad extimum cōmuneq; atriu mox nos recipimus, nec quicquam ex propinqua Diuinitate nobis arrogamus. Ex quibus verbis quam humiliter iste Imperator Ecclesiam Dei ingrederetur, apparet prout refert Illust. Card. Baron. ann. Eccl. to. 5. ann. 431.

Qua-

2' Quapropter multa priuilegia illis concessa legimus, inter quæ præcipuum esse illud mihi semper visum fuit, vt delinquentes ad Ecclesiam, locaq; prædicta confugiētes inuiti inde extrahi non possint absq; sacrilegii reatu, & immunitatis Ecclesiarū violatione, vt habetur in c. sicut anti quitus c. reum c. frater, c. miror, c. quisquis, & c. si quis. 17. q. 4. & in c. inter alia, & c. fin. de immun. Eccl. in l. præfenti & rot. tit. C. de iis, qui ad Eccles. confug. & in l. 2. eiusdem tit. Sanciuit Honorius Imperator, nemini licere ad sacrosanctas Ecclesias confugientes abducere, & si quisquam contra dictam legem venire tentauerit; læsæ Maiestatis criminis reum esse voluit, & Sanctiss. D. N. Gregorius de cimus quartus Pont. Max. suprascriptam promulgauit Bullam, in qua pœnas omnes a Canonibus, & sacris oecumenicis Conciliis inflictas in suo robore reduxit, de cuius Bullæ interpretatione, et obseruantia, cum sæpè tractari contingat, non inutile reputauit, hæc pauca adnotare, quæ a Doctoribus scripta inueni.

Et in primis quærendum erit, quo iure, Diuino scilicet, vel humano fuerit immunitas hæc nostra Ecclesiis, & locis sacris concessa.

3 Sed quia Doctissimus Decian. in tract. crim. lib. 6. c. 25. num. 2. & seq. par. 2. adeo crudite, & copiosè hanc quæstionem explicauit, vt locus aliquid addendi non remanserit. Concludendum igitur erit cum ipso Decia. quod, aut consideramus ius Diuinum propriè, quod in Decalogo continetur, & hoc iure talis immunitas non est expressè concessa. Aut vero consideramus ius Diuinum, vt ius veteris Testamenti à Moyse in legalibus, & cerimonialibus præceptis datum populo Israelitico, & eo iure utiq; inuenta fuit, & concessa hæc immunitas; cum Iosue c. 20. legatur. Quod constitute erant iussu Iosue sex Ciuitates, ad quas

ad quas homicidæ inuoluntarii fugientes tuti erant; & tamen illæ essent Ciuitates, non Ecclesiæ, tamen multo magis idem videtur dicendum de Ecclesiis.

Et satis probatur mentem Dei fuisse, vt homicidæ inuoluntarii locum aliquem haberent, in quo confugientes tuti forent. Et Altare tutum quoq; reddebat, qui ad illud confugiebat, vt probatur ex verbis Exodi c. 22. Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab Altari meo euellas eum, vt moriatur, quod habemus registratum in c. 1. de homicid. At cum leges omnes illæ, & cerimonix veteris Testamenti aduentu Christi sublatae fuerint, c. translato, de Constitut. vbi omnes, & docet D. Thom. 1. 2. q. 97. Ideo iure illo veteris Testamenti immunitas concessa fuit abrogata.

Et cū certum sit, quod in lege Evangelica non reperitur inducta, vel constituta, cū nullibi in Euangelis, nec in scripturis noui Testamenti de ea reperitur facta mentio; Restat itaq; vt iure positiuo hodie censeatur inducta; sicuti videmus per Gregorianam istam, per quam renouatur immunitas, & sub certa reducitur forma in posterum perpetuo obseruanda.

- 4 Et propterea quicquid fanciuerint leges Imperiales circa immunitatis Ecclesiarum præiudicium, attendendum non erit, vt dicunt omnes in c. solitæ. de maior. & obed. & in c. 1. & in c. cum. de Constitut.

Et quotiescūq; in hoc immunitatis particulari, ius ciuile a Canonibus discreparet, non ciuile, sed Canonicum ius seruari debet etiam in foro ciuili, & laicali; ita in specie tenet Fulgos. in l. præsentis, C. de iis, qui ad Eccles. confug. & Io. Fab. in S. sed hoc tempore, Institut. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & comprobatur Alex. cons. 145. col. 3. vers. & quod in hac materia. lib. 2. Bar. in l. 1. in lect. col. 1. & in re-

in repet. col. vlt. vbi Salicet. & ceteri, C. de sacro. Ecclef. Anch. conf. 25. & in puncto Decia. conf. 80. nu. 28. lib. 3.

- 5 Ideo nulli prorsus laico etiam si Imperator, vel Rex licet cōfugientē ad Ecclesiam inde extrahere, c. miror. 17. q. 4. qui tex. est desumptus ex epistolis D. Augustini ad Bonifacium Regem, seu, vt alii dicunt, Comitem, ex qua epistola, & sequenti, quę est eiusdem Bonifacii, peccatum suum agnoscentis, colligitur, quod ea de causa, ille Bonifacius fuit excommunicatus, & non fuit absolutus, nisi prius hominem restituerit Ecclesię. Quam D. Augustini Epistolam legimus registratam d. c. miror. 17. q. 4. & eam refert Illustri s. Card. Baronius in Parenesi ad Kempub. Venetam fol. 35. Cui Bonifacius in hæc verba respondit Humilis saluto, quod primum est, suscepi autem tremens Sanctitatis tuę, verba verberibus plena; scio quod venia præparatur, qui ab Augustino perfectissimo Sacerdote, corripitur; nec debet Episcopo denegari, quod voluntas facit, aut casus, Ipse enim sibi denegat curam, qui suam Medico non publicat causam: Hominem ergo pijsimum Pater, è liminibus Ecclesię raptum, tuis sanctis aspectibus iusio mea, furorq. subduxit, aliena non sunt facta ista, cōsilio Dei, & Sanctorum eius regimine viuo, illum itaque virum morte dignissimum, quem, vt dixi, meus de Ecclesię foribus furor abstraxit, vitæ tuis iussionibus donamus illæsum: agnosce culpas; indignæ meę lachrymę iungantur tuis fletibus iustis; quo possit hæc nota nigro inscripta titione deleri, Ecclesię mihi introitus non negetur; illic spero veniam, vbi admisi culpam. Quæ omnia refert amplifs. Card. Baronius in suis Annal. tom. 5. anna. 422. in fin. & in Parenesi supradiçta ad Venetos.

- 6 Solus igitur Papa potest iubere, vt in omnibus casibus confugiens ad Ecclesiam extrahatur, vt probat tex. secundum

dum vnum intellectum in c. vxor felicis. 17. q. 4. Quia Pa
pa est supra ius. c. proposuit, de concess. præb. & expressè
tenet Decia. c. 27. nu. 4. lib. 6.

- 7 Necnon immunitas ista Templis concessa non solum
fuit seruata apud Hebræos, vti diximus, verù etiam apud
Græcos idem seruatum in templo Dianæ Ephesiæ, testis
est nobis locupletis. Tull. 3. in Verren. Et illud quod tra-
ditur de Oreste memorandum, Qui cum matrem occidisset,
& in poenam furii agitandum datus, cum in templum
Apollinis confugisset, non ausæ fuerunt in templo eum
tangere, neq. templum ingredi.)

Sic, & dum Pausanius apud Athenienses proditoris
patriæ reus ab Ephoris, idest supremo Atheniensiu Magi-
stratu persequeretur, in templum Palladis aufugisset, viq;
inde fuisset extractus, in causa fuit, vt graui lue plecterentur
Athenienses; neq; id piaculum expiare possent, &
à lue liberari, donec, postquam viuum Pausaniã non pos-
sent templo restituere, duas saltem statuas ipsum referen-
tes in eodem templo ex Apollinis responso statuerent, vt
dicit Tucid. lib. 1. belli Pelopon. Constat, & Romanos di-
ligenter has immunitates seruasse. Quinimo eos, qui ad
statuas Imperatoris confugissent, tut or semper fuisse, de
quo habemus in l. r. §. 1. ff. de off. Præf. vrb. & in §. sed
hoc tempore, Instit. de his qui sunt sui, vel alie. iur. & toto
tit. C. de iis, qui ad stat. confug.

- 8 Et quod plus est, immunitatem, de qua agimus, iure na-
turæ ab ipsis bestiis obseruatam legimus, cum Arist. de
natur. animal. lib. 9. referat in Parthenio monte obserua-
tum fuisse, vt quæcûq; ab alia, vel cane infestata, si in tem-
plum Panos Dei aufugisset, ibi tutam fuisse, quod etiam
Dianæ luco referunt obseruatû, & in Montibus Menaliis.
Possent, & multa afferri exempla eorû, qui seuerissimè pu-
niti

niti fuerūt ob violatam tēplorū immunitatē, quorū multa cumulauit Io. Franc. Leon. in thes. for. Eccl. c. 13. num. 35. cum pluribus seqq. & ante eum Decia. d. c. 25. n. 3. & seq.

- 9 Displcebit igitur iudicibus secularibus, qui Christi fidē profitentur, vt homines ad Dei Ecclesiam confugientes salui fiant? ad quorum amaritudinem amouendam transportare volui quod dixit D. Chrysostomus in 19. homil. tom. 2. dum Eutropium s̄uissimum Tirannum, depredatorem, & Christianorum persecutorem defendit, qui ob manifestas eius rapinas ab Honorio, & Arcadio Imperatoribus ad vltimum supplicium damnatus ad Ecclesiam confugerat, e qua euelli conabantur dicti Imperatores, tanquam indignum Ecclesiasticæ immunitatis ob eius scelera, quibus inquit Chrysostomus, Propter hoc
- 10 maximè tuendus est Eutropius, quod scelestorum Princeps fuit; in his enim oportet glorificari Deum, quod permisit eum in id necessitatis adduci, vt per ipsum, & virtus, quæ in est Ecclesiæ, & misericordia nosceretur; virtus quidem, quod impugnatorem suum supplicem videt, misericordia vero ex eo, quod protegit supplicem; ista enim sunt ornamenta altaris Ecclesiæ, ista sunt veræ Christianæ pietatis insignia. Sed nefas esse inquires, raptorem, atq; inuaforem cunctorum altare Dei contingere. Nolo hoc dicas carissime, quoniam quicquid meretrix illa peccatrix pedes Christi contigit, & non ex hoc opprobrium contulit Christo, sed signa virtutis eius elicuit. Neq; enim immunditia eius polluit eum, qui mundus erat; sed puritas mundi purificauit immundam; recordamini illius nos esse seruos, qui pro his, a quibus ad crucem deductus est, dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Et post idem inquit. Quid enim agendum est Christianis, auellendus ne quispiam ab Ecclesia;

clesia, ad quam paulo post omnibus accedendum est, offerendaq; dominica oratio, qua hac potissimum orabimur. Et dimitte nobis bebata nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris? Non ergo patiendum, ut is, qui in Ecclesia sperauit, frustra sperauerit. Hæc sunt verba Chrysostomi, verè ex aureo ore prolata, atq; in corde iudicum figenda, ut meminerint, se Christianos esse, & Ecclesie honorè, & reuerentiæ sibi antiquissimam omnium esse debere. Sciendum pariter erit, quod iste Eutropius Consul fuerat, quo Consule facta fuit. l. sancimus, C. de pæn. ipseq; legem tulerat, ut nullus in Ecclesia tutus foret & tandem Dei permisso sub dictis Imperatoribus insectus à satellitibus ad Ecclesiam confugit, ibiq; se tutum exclamabat, contra vero dicebatur, eum non debere gaudere immunitate Ecclesie; quam impugnaverat, & quod legem, quam ipse tulerat, pati debebat, & Chrysostomus pietate motus eum defendit supra narratis verbis, prout eum refert Decian. d. conf. 80. nu. 23. lib. 3. & melius d. c. 25. sub num. 7.

- 11 Cumq; adeo excreuerit Scribentium audacia, qui, ut iurisdictioni seculari fauerent, variis in locis attestati sunt immunitatem à sacris Canonibus Ecclesiis concessam, omnino in desuetudinem abiisse, ut est videre apud Barber. in suo viat. iuris, rub. de violat. immun. c. 33. nu. 3. in fin. Foller. in pract. crim. in ver. notatos capiant de Persona n. 6. in fin. Clar. in pract. §. fin. q. 30. vers. scias autem.
- 12 Ad quorum temeritatem, & Ministrorum Curie secularis audaciam refrenandam Sanctiss. D. N. superscriptam promulgauit Bullam, in qua dicit Summ. Pontif. quod laicis ad Ecclesias, locaq; sacra, & religiosa confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumq; grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obfident,

dent, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quiuè homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumuè cæmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum, occiderint, aut Assassini, vel hæresis, aut læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.

- 13 Quo fit, quod postquam in hac constitutione excipiuntur dicti casus, in reliquis censetur facta omnium inclusio, per regulam. Quod exceptio firmat contrarium in casibus non exceptis. l. nam quod liquidè, §. fin. ff. de pec. leg. l. quotiescumq; §. denique, vbi Bar. ff. de fund. instr. §. est autem lex. Authen. de non alien. aut permut. c. domus. 32. q. 7. gloss. in l. in his. ff. de leg. 3. Doct. in rub. de reg. iur. in 6. Dec. in l. 1. num. 17. ibiq; apost. ff. eo. idem. Dec. conf. 148. num. 5. & conf. 520. num. 9. Panor. in c. 2. nu. 2. de coniug. lepro. Felin. latifs. in c. quoniam frequenter. in princ. vt lit. non contest.

- 14 Et ideo, Constitutionem hanc non esse extendendam ad alios casus ultra expressos, etiam similes in puncto comprobat Farinac. conf. 76. num. 13. cui assentit Falcon. in sua informatione inserta post dictum conf. Farinac. num. 16. ea ratione, quia Pont. Max. dum excipit casus prædictos, apponit dictionem taxatiuam (tantum) cuius natura est impedire extensionem, iuribus per eos adductis.

Ac etiam, quia in Constitutione nostra exceptio fit per modum formæ, vt patere affirmant, ibi (ad vnam tantum formam reducimus,) ergo illi nil addi, aut minui potest, sed ad vnguem debet obseruari, & citant Paris. & Roland. quibus addo tex. in l. 1. §. opus nouum, ff. de nou. oper. nunc. & Bal. in l. quoties circa princip. C. de suis, & legiti.

legiti. Et quod plus est, dicit Farinac. ibidem, quod in Constitutione hac adest clausula (Sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate), quæ clausula omnem prorsus extraneam interpretationem, & extensionem excludit, per tradita à Dec. conf. 50. nu. 2. Aym. conf. 201. num. 43. & Pute. decis. 50. nu. 5. lib. 1. & ultra prædictos hoc idem expressè tenet Io. Franc. Leon. in d. thes. for. Eccl. c. 13. sub n. 27.

De publicis latronibus, qui immunitate Ecclesiastica non fruuntur.

Cap. II.

S V M M A R I V M.

- 1 *Publici latrones non gaudent immunitate Ecclesiarum.*
- 2 *Qui palam furatur dicitur famosus, secus si clam.*
- 3 *Differentia inter furem, & latronem.*
- 4 *Vt latro immunitate Ecclesie priuetur, requiritur quod sit publicus.*
Et qui dicantur publici latrones.
- 5 *Ad constituendum publicum latronem, ut amittat immunitatem istam, quæ requirantur.*
- 6 *Cep. in Authen. sed nouo, iure, C. de ser. fugit. damnatur, qui voluit ad constituendum latronem requiri, quod grassatio fieret cum interemptione hominis.*
Et quod negatio non sit necessaria latissimè comprobatur.
- 7 *Quod quis sit publicus latro non est quid facti, sed iuris.*

VM autem delinquentes exceptuati a Sanctissimo in Constitutione iste, immunitate Ecclesiastica frui non debeant, & inter exceptos pu-

B blici

blici latrones primum tenent locum; quod concordat cum c. inter alia, de immun. eccles. & cum c. sicut antiquitus 17. q. 4. & sentit Alphons. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunit. eccles. q. vnic. concl. 1. nu. 45.

- 2 Videndum igitur erit, qui dicantur publici latrones, & glos. in l. capitalium §. famosos, in ver. furca; voluit, quod qui palam furatur, dicatur famosus, secus si clam.
- 3 Verum cum magna sit differentia inter latronem, & furem, cum fures propriè sint illi, qui occultè, & sine armis furantur, latrones vero, qui violentè aggrediuntur, & deprædantur, & homines publicè spoliant, ut habetur in Auren. ut nulli iud. §. pen. Propterea latrones sunt nequiores furibus; ideo Pont. Max. fanciuit, quod latrones non fruantur immunitate Ecclesiastica, sed eum non sufficere, statuit Bulla esse latronem, sed ulterius requirit, quod sit publicus; & publicus latro appellandus erit, qui in locis publicis, id est vijs publicis, & itineribus deprædatur. Ideo publicus latro dicitur tum respectu loci publici, in quo deprædatur, tum respectu frequentia, propter quam iam omnibus, ut publicè notus, ac pro latrone habendus est, ita Decian. tract. crim. lib. 6. c. 28. sub nu. 2. par. 2. ubi non putat publicum latronem eum dici, qui palam, & vulgo grassatur, & deprædatur, quia immo latrones non palam, & publicè, sed secreto, & per insidias prædantur, ideo a latendo dicti.
- 4 Hinc ad constituendum publicum latronem, ut amittat beneficium immunitatis Ecclesiasticæ, oportet quod hæc tria concurrant, scilicet, quod sit solitus, secundo, quod cum ferro aggrediatur, tertio, quod in vijs publicis, alias; sicuti non potest de iure communi furca suspendi, ut consultus respondit Fulgo. conf. 157. per tot. ita non priuatur hac immunitate; Panor. & alij in d. c. inter alia, quos

quos sequitur Io. de Visch. de immun. eccles. n. 19. & 20. relati per Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 2.

5 Rurſus, vterius requiritur, vt quis dicatur publicus latro, quod fama publica laboret contra eum, ſecundum Bar. opinionem in d. S. famoſos, & in terminis ſequitur Alex. conſil. 110. nu. 6. lib. 4. & comprobatur latè laſ. in S. ex maleficiis. n. 5. & ſeq. Inſtit. de actio. & etiam Put. de ſynd. in ver. latro. c. 2. quibus citatis, hoc idem firmat Decian. lib. 9. tit. 29. n. 14. & Farin. tit. de carcer. & carcera. q. 28. ſub n. 5. par. 1. 2. tom. & voluit Corn. conſ. 44. n. 8. lib. 4.

6 Quinimo Cep. in Authen. ſed nouo iure. n. 106. C. de ſer. fugit. vt publicus latro, ac viarum graſſator quis exiſtetur, voluit, vt vltra actuum frequentiam graſſatio fiat cum interemptione hominis, per tex. d. l. capitalium, S. famoſos, ff. de pēn. cuius verba ſunt iſta. Famoſos latrones in his locis, vbi graſſati ſunt, furca ſigendos quampluribus placuit, vt conſpectu terreantur alii ab eiſdem facinoribus, & ſolatio ſint cognatis, & affinibus interemptorum, eodem loco poena reddita, qua latrones homicidia feciſſent. Ex quibus verbis (interemptorū) & (homicidia) mouetur Cep. vt quis publicus latro dicatur, non ſufficere, quod graſſator conſuetus ſit graſſari, verum etiam, quod hoc fecerit cum hominis interfectione, & dictū tex. intelligendum eſſe mandat Decian. d. lib. 9. c. 29. nu. 37. de latronibus illis, qui non modo deprædantur, & expoliant, ſed etiam occidunt, alias, ſi tantum prædentur, tenet non eſſe furca ſuspendendos; quia tex. bi assignat hanc rationē, vt pēna ſit ſolatio cognatis, & affinibus interemptorum; ergo præſupponit homicidia, & hoc quoq. videtur ſenſiſſe, laſ. in l. cum ſeruus n. 5. in ſin. ff. de cōd. cauſ. dat.

Sed Pa nor. in d. c. inter alia. n. 5. de immun. eccles. cōtrariæ fuit opinionis, ſcilicet, quod publicus latro ex eo

solo dicatur, quod publicè, & palam furetur, vel qui publicè stat in stratis, vt homines transeûtes disrobet, absq; quod occidat: huius pariter sententiæ fuit Oldr. cõf. 154. nu. 2. Bar. quoq; in d. l. capitalium, §. famosos num. 1. & 2. ff. de poen. & Bal. in Authen. antedicta, sed nouo iure, n. 3. C. de ser. fugit. & Georg. in sintagma. iur. vniuer. lib. 37. c. 6. nu. 9. dicebat, quod non dubitaret asserere, publicos esse iudicandos latrones, obsidentes via, & si non iugulent homines, sed expoliant tantû, & deprædantur, quia, & ij furca suspenduntur, quos omnes retulit, & sequitur Peguer. decis. crim. 40. nu. 6. Quod etiam de mente Sanctis. fuisse videtur in Cõstitutione ista, dum excipit publicos latrones, viarumq; grassatores; qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidijs agrediuntur, sicq; Sanctis. non considerat interemptionem. Quapropter licet isti grassentur absq; necatione, non sunt digni Ecclesiastica immunitate.

- 7 Aduertendû tamen erit, quod an aliquis sit publicus, & famosus latro, non est facti, sed iuris, quia ius ita illum diffinit. hinc si reus fateatur multa latrocinia fecisse, & deprædatum fuisse plura, is fatetur quidem factum, sed non ob id fatetur ius, scilicet, quod sit famosus, & publicus latro, & è contra, si fateatur se esse publicû latronè, & tamen constet de vnica deprædatione, non erit per hoc publicus latro, vt furca suspendatur, ita pulchrè Ang. cõsiderat in cons. 403. vbi monet iudices, vt ex confessione, quod quis sit publicus latro, neminè damnent ad furcas, nisi constet, quod sæpius deprædatus sit, & Ang. securus fuit Put. de synd. in verb. latro. nu. 2. vers. an si fiat inquisitio, & præfatos amplectitur Decian. d. lib. 9. de latro. & pirat. nu. 12.

De Grassatoribus viarum indignis Ecclesiastica
immunitate. Cap. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Grassatores viarum proximi latrones, & de eorum poenis.
- 2 Grassatores viarum qui sint, & unde dicti.
- 3 Ut grassatores capite puniantur, requiritur, quod sæpè grassati sint.
- 4 Hoc idem requiritur, ut efficiatur indignus Ecclesiastica immunitate.
- 5 Qui semel, aut bis in via priuata spoliasset, nō erit grassator, ut immunitate priuetur, & redditur ratio, licet iudices seculares vigore statutorum capite punient, qui semel grassati sunt, non per hoc derogatur immunitati Ecclesiarum.
- 8 Quare latrones capite puniantur, cum eorum intentio principalis sit depraedari, & non occidere.
Differentia inter latrones, & grassatores.

- 1 Grassatores viarum, & hi proximi latronibus sunt, & ipsi, si cum ferro aggredi, & spoliare instituerint, capite puniuntur, si sæpius, atq; in itineribus hoc admiserint, cæteri vero in metallum damnantur, vel in insulas relegantur, ut habetur in d. l. capitalium, §. grassatores, ff. de poen. Quibus secundo loco Summ. Pont. denegat immunitatem Ecclesiasticam.
- 2 Sunt enim grassatores, qui vias obsident, ut spolient, & renitentes occidant, & hoc nomen deriuatur à verbo, (gradior, graderis,) quasi quod cum impetu gradientur; ut ex Nonio aduertit Decia. vbi supra nu. 7. Et Accurs. in sæpè citata. l. capitalium, §. grassatores, ver. grassato-

res, interpretatur, & exponit (graffatores) idest, ad malum nitentes, vnde grassor, idest, nitor ad malum, & propriè grassatorem appellamus, qui viarum in Vrbe, vicorumq; obfessor est, qui obuios iniuriæ oportunos spoliat, aut pui factis, aut intentata morte territans; & ideo grassari est supra modum seruire, secundum Nonium. Festus vero inquit, grassari dicuntur latrones via obsidentes, gradi si quidem ambulare est, vnde tractum grassari ab impetu gradiendi.

3 Verum quia Calistratus auctor d.l. capitalium in §. grassatores, requirit, vt hi scelesti capite puniantur, quod sæpius, atq; in itineribus hoc admiserint. Ex quibus colligitur differentia inter eos, qui non sæpius itinera frequentata, & qui sæpius dicta itinera, & vias obsident, vt hi capite puniantur, illi vero in metallum damnentur, vel in insulas relegentur, & quodammodo ex poenarum impositarum differentia innuere videtur, quod qui semel in itinere publico grassatur, nõ sit pro publico latrone habendus, sed tantum, qui sæpius hoc crimen commiserit.

4 Hinc sumpta occasione Peguer. d. dec. 40. post seriosã disputationem concludit, quod vt grassator viarum efficiatur indignus Ecclesiastica immunitate, opus est, quod sæpè, ac sæpius huius sceleris effectus fuerit reus, ad quem confugiendum erit, cum casus occurreret; nõ perbellè tractat materiã istam, & ante eum Ang. d. conf. 403. in prin. hoc tenuit. Et quod requiratur frequentia, & consuetudo deprædandi voluit Fulgo. conf. 157. n. 3. & hoc velle totã cateruam Canonistarum affirmat Igne. in l. 3. §. subuertitur num. 107. ff. ad Syllan. qui de communi testatur.

5 Et Decian. lib. 6. c. 28. sub nu. 2. affirmat, quod si quis semel, vel bis aliquem in via priuata spoliasset, non putat sub nomine latronis publici comprehendi, ad effectum,

vt

vt priuetur ista immunitate . Quia priuatio huiusce immunitatis fuit introducta ob atrocitatem criminis , quo multis nocere potest , cum vias frequentatas obsident , hocq; videtur innuere Oldr. in d. c. onf. i 54.

Quod si obsederint vias non frequentatas, nō ita atrox videretur delictum , cum in culpa sit , qui per insuetas vias vadit, argumento l. qui fiscales, vbi Bar. C. de nauicular. lib. i r. & in l. cum proponas, vbi omnes, C. de nauit. feno. Et quod requiratur vias, quas obsident, esse frequentatas facit tex. l. r. C. quando lic. vni. sin. iud. sibi ius dicgr. ibi (aut itinera frequentata insidijs aggressionis obsederit) & apertè habetur in Constitutione nostra dum Pont. max. declarando, qui sint grassatores, dicit, qui itinera frequentata, vel publicas stratas .

6 Nec releuat quod, & qui semel grassatus fuerit , soleat à iudicibus secularibus nostri temporis vltimo damnari supplicio ob statuta , quæ communiter vigent , & cum eis proceditur , ac si essent publici latrones . Quia quod attinet ad immunitatem Ecclesiasticam ius commune seruandum est ; & statutum , seu consuetudo , quod qui semel grassatus fuerit, vti publicus latro suspendatur, non potest tollere priuilegia , & libertatem Ecclesiæ de iure Canonico concessam, ex quo consuetudo ista à laicis fuit introducta per ea, quæ habentur in c. Ecclesia S. Marię, & ibi Doct. de Constit. & firmat Peguer. d. decis. 40.

7 Nec mirum videatur, quod cum intentio latronum ; & grassantium nō sit causa principalis, vt occidant, sed tantum, vt depraudentur res, & bona ; nihilominus tanquam homicidæ puniuntur, cum homicidium nō versetur principaliter in eorum cogitatione, nam si nō resistatur , spoliant, parcunt vitæ, & si in pauperes incidunt illis sunt innocui, Responderi potest de mente Dec. in d. c. de latro, &

pirat. n. 18. Quod licet principaliter in intentione latronū sit deprædatio; quæquidē de per se grauissimum est scelus; attamen, & hoc etiam præcipuè intendunt mortē inferre recusanti bona relinquere, vel ei, à quo se cognitos, & propalandos existimant, & ob frequentiam istorum de perditorum S. Pontifices statuerunt, ne tuti reddantur Ecclesiastica immunitate, ex quo hoc genus hominum est valde infestū omnibus; cum, & fortunæ, & vitæ insidiētur.

- 8 Differūt autem latrones à grassatoribus; nam grassator est, qui viatores in vrbe obsidet, latro qui foris, & hanc differentiam colligit Decian. d. lib. 6. c. 28. sub num. 2. ex d. l. capitalium, §. grassatores, ff. de poen.

Siue ergo fuerint latrones vias extra urbem obsidētes, siue grassatores intra urbem, sub nomine latronum continentur, & immunitate ista priuatos esse in eodem loco cōprobat Decian. & colligitur ex verbis Bullæ dum Pont. declarat, qui sint viarum grassatores.

De depopulatoribus agrorum. Cap. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Depopulatores agrorum non gaudent immunitate Ecclesiarum, quod etiam a Canonibus erat introductum, in quibus additum erat (nocturni.)*
- 2 *Maius delictum nocturnum diurno, unde fures nocturnos occidere licet, etiam si telo non se defendant, secus diurnos.*
- 3 *Panor. de scriptio depopulatorum agrorum damnatur.*
- 4 *Depopulatores agrorum qui sint, & unde dicti demonstrantur.*
- 5 *Qua de causa hoc delinquentium genus excipiat ab immunitate Ecclesiarum.*

Tertio

1 **T**ertio excipiuntur ab immunitate Ecclesiæ depopulatores agrorum, de quibus etiam habetur in d. c. inter alia. de immunit. Ecclesiæ ubi additum erat (nocturni). Quod factum erat ad differentiam diurni; cum maius sit delictum nocturnum, quam diurnum, † lucente itaq; sole, facilius quis tuetur sua, quam nocte, & ideo furem nocturnum occidere licet, etiam si telo non se defendat, non diurnum. l. itaq; S. fin. ff. ad l. aquil. l. furem, ff. de sicar.

3 Hos autem depopulatores agrorum, Panor. in d. c. inter alia. nu. 5. distinguit à furibus in hoc tantum, quod latrones publicè, & palam deprædantur, & occidunt, depopulatores verò agrorum occulte latent in segetibus, quam differentiam non esse recipiendam putarem, eo quia; quod latro publicè præderetur, repugnat ethymologiæ latronum, qui à latendo dicti sunt, & repugnat pariter aliis, quæ diximus supra, vt considerat Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 3.

Vnde errauit Panor. in d. c. inter alia. nu. 5. dum asseruit nocturnum agrorum depopulatorem dici, qui obsidet stratam publicam, disrobando transeuntes, & segetes destruit, in eis se abscondendo, iacendo, & lactitando, & propter homicidia, & rapinas, quæ faciunt in stratis comburunt, & destruunt agros illorum, qui eis non seruiunt, quia vt mox referam, depopulator dicitur à populando, & non ab obsidendo.

4 Dicuntur igitur depopulatores agrorum, qui segetes in agris deprædantur, & fructus, & vineas vastant, vt not. in l. 1. C. quando lic. vnic. fin. iud. Verbum enim (populo,) seu (populor) significat deprædari, & diripere, & præfertim agros, & quod populator agrorum dicatur, qui ad agros alienos diripiendos destructor accedit, comprobatur

bat Oldr. d.conf. 154.nu. 2. per d.tex l. 1. C. quando lic. vnic. fin. iud. sequitur Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunit. Eccles. nu. 45.

- 5 Ratio nempe, quare hoc delinquentium genus sit exceptum ab Ecclesiæ immunitate affertur per gloss. ult. in fin. c. fin. de immunit. Eccles. ab omnibus ibi approbatam, & in d.c. inter alia. Quia isti pluribus per insidias exitium excogitant, & habemus tex. in c. est iniusta, 23. q. 4. Ac etiam quia publicam magis perturbant quietē l. 2. C. quando lic. vnic. fin. iud. & ex proposito insidiantur, vt dicit Ioan. And. quem cæteri sequuntur in d.c. inter alia.

Et ob id cum diurnus, sicuti nocturnus ex proposito posset delinquere, hinc Summ. Pont. hanc nocturni qualitatem adimit. Qua propter stante Constitutione ista, tam diurni, quam nocturni depopulatores agrorum sunt priuati hoc beneficio immunitatis Ecclesiasticæ.

De delinquente in Ecclesia, si gaudeat illius immunitate. Cap. V.

S V M M A R I V M.

- 1 *Delinquentes in Ecclesijs, vel coemeterijs de iure non fruuntur immunitate Ecclesiarum, quod Sanctissimus restrinxit ad homicidia, & membrorum mutilationes.*
- 2 *Ratio priuationis huiusce immunitatis in delinquentibus in Ecclesia.*
- 3 *Qui in vna Ecclesia deliquit, priuatur immunitate omnium, cum vna sit per totum orbem vniuersalis Ecclesia.*
- 4 *Si quis prope Ecclesiam occiderit, vel mutilauerit membra, quo facto, statim in Ecclesiam confugiat, an sit tutus in ealate enucleatur.*

- 5 *Confugiens ad Ecclesiam cum armis post delictum perpetratum an sit tutus.*
 6 *Sacrilegus est tutus in Ecclesia vigore Constitutionis nostræ.*
 7 *Existens in Ecclesia si existentem extra occiderit, non erit tutus in ea.*
 8 *Sic pariter existens extra Ecclesiam occidendo in Ecclesia non est tutus.*
 9 *Existens in Ecclesia si mandas extra eam homicidium committi, non priuatur eius immunitate.*
 10 *Qui semel in Ecclesia deliquit nunquid pro alijs delictis possit extrahi.*

I **D**ELINQUENTES in ipsis Ecclesiis, vel cæmeteriis excipiuntur, ut non fruantur hac immunitate, ut probat tex. in §. quia vero ita conperiuntur. Auth. ut nō lic. mat. & aui. & in c. fin. ibique Panor. & cæteri de immunit. Eccles. & in c. ad Epif copos 17. q. 4. & per ista iura hoc expressè firmarūt. Cyn. in l. præfenti. C. de ijs, qui ad Eccles. confug. Oldr. d. conf. 154. Salic. in Authen. si quis ei. C. de adult. & cæteri, quos in vnum congeffit Farin. de carceribus, & carcerat. q. 28. nu. 52. quibus add. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunit. Eccles. num. 46. Et dictorum sacrorum Canonum vestigijs inhærendo, Pont. in hanc Constitutione ab immunitate exclusit, qui homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, earumve cæmeteriis committere non verentur.

- 2 Et quamquam in Constitutione nostra istius exclusionis ab immunitate non reddatur ratio, tamen optima assignatur in d. c. fin. & in c. ad Episcopos. Et est, quod in eo, in quo quis deliquit, puniri debet, neque gaudere debet immunitatis priuilegio, qui facit se indignum, neque ab

ab Ecclesia tueri debet, qui Ecclesiam offendit; & frustra legis auxilium implorat, qui in legem committit. c. frustra. de vsur. Accedat, quod si tales tuti essent in Ecclesia, præstaret ipsa Ecclesia occasionem delinquendi; nam omnes occiderent inimicos in Ecclesia, scientes se ibi tutos, aliàs non occisuri, vt dicitur in d. c. fin.

- 3 Cumq; vna sit per totum orbem vniuersalis Ecclesia, c. loquitur 24. q. 1. & immunitas non vni Ecclesiæ, sed vniuersali concessa fuerit, ideo qui in vna Ecclesia delinquit, in alia tutos minimè erit; nam qui iniuriam facit vni Ecclesiæ particulari, omnes offendisse videtur, & propterea illius immunitate gaudere non debet, vt post antiquos comprobat Henrich. Boich. in c. Ecclesiæ, col. 3. de immunit. eccles. & Didac. var. resolut. lib. 2. cap. 20. num. 15. & est communis, vt per Remig. de immunitate eccles. in 11. fallen. num. 2. quem refert, & sequitur Clar. in pract. 5. fin. q. 30. vers. sed quid si aliquis, & Io. de Visch. de immunit. eccles. num. 64. vers. etiam si delinquens. relatus à Decian. d. lib. 6. cap. 28. num. 28. & prosequitur Farinac. d. q. 28. nu. 59. Villagut. de extens. leg. tit. de immunit. eccles. num. 60.
- 4 Verum cum pro ratione adduxerimus, quod delinquentes in Ecclesia non sunt in illa tuti, ne præberetur occasio delinquendi, cum alias non essent facturi, nisi sperassent auxilium immunitatis Ecclesiæ habere, ex qua dubitari posset, si aliquis prope Ecclesiam occiderit, vel membra mutilauerit, quo facto statim in Ecclesiam confugit, nunquid iste sit tutus in ea? Et Anch. in d. c. fin. de immun. eccl. Henric. Boich. in c. Ecclesiæ col. 3. eo. tit. dixerunt non esse tutum, sed posse ibi capi, quia delinquendo prope Ecclesiam videtur deliquisse sub spe, & fiducia illius immunitatis, quo casu cessat immunitas;
- com-

comprobat hanc opinionem latè Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 33. num. 2. & seq. Io. de Vifch. de immun. Eccles. num. 27. Gig. conciuus meus, & affinis, de crim. læf. Maieft. lib. 1. rub. qualit. & à quib. crim. læf. Maieft. commit. q. 10. num. 7. & 9. Didac. var. refolut. lib. 2. c. 20. nu. 15. Io. Mar. Monticell. reg. 12. num. 25. verf. limita nono. Iodoc. in præct. crim. c. 107. de violat. Templ. num. 8. Vulpell. conf. 130. nu. 7. & seq. Menoch. de præfump. lib. 5. præfump. 10. num. 4. 5. 12. & 15. Farinac. citatis fupradictis de carcer. & carcer. q. 28. num. 56. qui dicit de mente Alciat. & aliorum, quod est fundata, optima ratione, ne fcilicet domus Dei fiat spelunca latronum, & ne immunitas, quæ ad bonum finem fuit introduéta ob reuerentiam Ecclefiarum, tribuat malum, & delinquendi incentiuum, contra tex. c. est iniufta 24. q. 4. Non enim est dignus venia, abfolutione, feu indulgentia ille, qui fub fpe veniæ, indulgentiæ, vel abfolutionis peccat, c. quando, il primo. de consecrat. dift. 4. c. illud de Cler. excomm. minift. l. 1. §. hæc autem actio. ff. fi quis testa. lib. effe iuff. fuer: & affirmat. Farinac. d. loco, quod hæc est communis opinio. Contrarium tamen totis viribus deffendit Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 5. ante fin. verf. ex quo infero. poft Bellame. quem allegat in cõf. 13. & fundamentis adductis per Alciat. refpondit, & tantum confentit, quod delinquens prope Ecclefiam non gaudeat illius immunitate, fi ftudiofè, & malis artibus induxerit fuum inimicum prope Ecclefiam, et ibi illum occidit. Et certè rationes ponderatę ab Alciat. non multum vrgent, nam prima illa, quod delinquens in eo puniri debet, in quo deliquit, vt dicit tex. c. fin. de immunit. Eccles. non facit, Quia omnes Doct. dicunt, & intelligunt illa verba, quod puniri debent in eo, fcilicet, loco,

in

clausulam (sublata, &c.) in Bulla apposita, quæ omnem prorsus extraneam interpretationem, & extensionem excludit, vt consultus respondit Farinac. d. conf. 76. num. 14. qui scriptum reliquit, quod attinet ad locum delicti, Constitutio excipit tantummodo homicidium commissum in Ecclesia, vel cæmeterio, ideo non est extendenda exceptio ad commissum extra Ecclesiam, licet prope eam per regulam, quod certo loco permissum, in alio prohibitum cesset. & è contrà. l. cum lex. ff. de ll. cum vulg.

Et cum opinione Decian. tenendum esse non dubitarem, nisi Farinac. dicto loco de carceribus, & carcerat. attestatus esset, quod de anno 1597. in vna Panormitana immunitatis Ecclesiæ Sanctissimus Clemens VIII. resoluit, quod delinquentes prope Ecclesiam sub spe immunitatis illius non essent tuti; sic referentibus amplissimis Cardinalibus Platta, & Burghesio qui de anno præterito ad Petri Sedem fuit electus, maximo cum gaudio, & iubilo totius Orbis, ob eximiam B. S. vitæ sanctitatem, doctrinam, & in rebus agendis experientiam, & propterea suppliciter, & enixè est rogandus ab omnibus Deus, vt S. S. incolumem multos, & multos annos Eccles. suæ conseruet. Quare stante resolutione ista, non esset amplius tractandum de hoc articulo, sed resolutioni factæ adhærendum.

- 5 Quærent pariter Doctores, nunquid confugiens cum armis ad Ecclesiam post perpetratum delictum debeat frui immunit. nostra? & reperio, quod Rebuff. in Const. Gall. tom. 2. sub tit. de immunit. Eccles. glos. 1. num. 28. voluit, quod armatus confugiens ad Ecclesiam non sit tutus, quia non confidit in immunitate Ecclesiæ, sed in armis tantum, & Rebuff. sequitur Petr. à Plat. in epit. delict. lib. 1. cap. 8. in fin. num. 28. & Couar. var. resolut. lib.

lib. 2. cap. 20. num. 18. dicebat, quod iste tutus non erat, Quia armorum vsus etiam de iure communi prohibitus est tam laicis, quam Clericis, & tam intra, quem extra Ecclesiam. l. 1. C. vt. armo. vsu. infc. Princip. interd. sit lib. 11. c. Clerici arma. de vit. & honest. Cler. latè Corn. consil. 20. lib. 1. Soc. tract. reg. reg. 30. Cott. in memor. ver. armorum. Tiraq; de nobil. c. 20. num. 66. ideo dum quis armatus post delictum in Ecclesiam ingreditur, dicitur in Ecclesiam committere delictum, & consequenter non est tutus in ea.

Nihilominus non obstantibus prædictis, confugiens armatus etiam post delictum in Ecclesiam, non est extrahendus. Quia Constitutio ista non intendit priuare immunitate nisi delinquentes in Ecclesia in casibus expressis; & dicta per Rebuff. parum facere possunt: nam, vt diximus, ratio spei immunitatis secundum tex. d. cap. fin. operatur, quod non sit tutus; vnde sequitur, quod qui confidit in armis, & non in immunitate, tutus esse debeat, nec obstat tex. l. si seruus. C. de iis, qui ad Eccles. confug. adductus à Rebuff. loquitur nempe in seruo, ideo ad liberos non est trahendus, præsertim in exorbitantibus contra immunitatem, & libertatem Ecclesiæ, ita Decian. d. lib. 6. c. 28. sub num. 5.

Nec considerata à Couar. nos mutare debent. Quia delicta leuia in Ecclesia commissa non tollunt immunitatem; Panor. post Hostien. & Antiquiores in d. c. fin. de immun. Eccles. Henric. Boich. in c. Ecclesiæ, col. 3. eo. tit. Aufser. in addit. ad decis. Tholos. 422. Castrenf. consil. 459. colum. 1. lib. 2. Couar. ipse var. resolut. lib. 2. c. 20. num. 15. vers. 25. Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 9. Siluest. in sum. in ver. Immunitas il 3. sub num. 2. Et absque dubio delatio armorum est delictum leue, per quod quis non debet

debet excludi à beneficio immunitatis; Et forsitan procedere posset in delatione armorum vetitorum vigore Bullarum, & aliquarum particularium Constitutionum, vt esset delatio archibussettorum, quo in casu armorum delatio non est leue delictum, sed graue ratione poenæ, vt aduertit.Farina c.de carcerib.& carcerat. q.28.nu.64. Quod ego non ita de facili admitterem vigore Bullæ nostræ mandantis tantummodo excludi, qui homicidia, membrorumvè mutilationes in Ecclesia commiserit, & propterea cum delatio armorum non sit de exceptis, non credo, quod confugiens ad Ecclesiam, cum quo vis genere armorum possit extrahi.

6 Et ex prædictis resoluitur quæstio, nunquid sacrilegus sit tutus in Ecclesia? & licet ipse in Ecclesia delinquere videatur, ex eius offensione, tamen cum Constitutio tantummodo perpetrantes homicidia, & membrorum mutilationes consideret, sacrilegus erit tutus, quicquid dixerit Decian. d. c.28.nu.7. qui hanc Constitutionem non vidit, postquam adhuc non erat promulgata, quam si vidisset, absque dubio, & ipse hoc ipsum affirmasset; Nam tantum excepti sunt extrahendi, & non ceteri, vt dictum fuit, licet Villagut. vbi supra, num. 59. contrarium defendere conetur, tamen cum, vt ostendimus, vigore Bullæ nostræ non fiat extensio in materia ista, sacrilegi non erunt extrahendi.

7 Bene verum est, quod si aliquis existens in Ecclesia cū archibusio, seu aliquo alio armorum genere existentem extra Ecclesiam occiderit, cum delictum initium habuerit in Ecclesia, licet alibi consumatum fuerit, non poterit hac immunitate se tueri, vt docuit Panor. in d.c.fin. num. 11. de immunit. Eccl. cuius dictum reassumpsit, & amplexatus fuit Io. Visch. in d.tract. de immunit. Eccl.

C cles.

cles. num. 62. quorum opinio tenenda est, quia iam animo concepit occidere hominem existens in Ecclesia, & cum in delictis animus inspiciatur, iste animo violauit Ecclesiam, ergo militant rationes illius text. si sequatur effectus, vt post Cyn. Bart. & alios firmat Decian. d. lib. 6. cap. 28. nu. 6. Villagut. vbi proximè, nu. 62.

- 8 Sic etiam dicendum erit si quis existens extra Ecclesiam occiderit aliquem existentem in Ecclesia, vt pluribus comprobatur Couar. var. resolut. lib. 2. c. 20. num. 15. vers. vigesimo septimo. Et nostra Constitutio non resistit. Quia in vtroque casu delictum perpetratur in Ecclesia, In primo ob principium delicti, In secundo ob effectum, & executionem ipsius delicti, vt voluere Decian. d. lib. 6. c. 28. nu. 6. & 7. Farinac. de carcer. & carcerat. q. 28. nu. 61. & Villagut. d. tit. nu. 50.

- 9 Sed quid dicendum de eo, qui existens in Ecclesia mandauit committi homicidium extra Ecclesiam? certe debet gaudere immunitate, quia ob mandatum committendi extra, videtur habuisse reuerentiam Ecclesiae, Io. Visch. de immun. Eccles. num. 63. & citatis multis Decian. vbi supra, num. 7.

- 10 Poffet etiam dubitari, quod ille, qui semel deliquit in Ecclesia, vnde iure merito illius immunitatem amisserit; si ante, vel post aliud commiserit delictum extra Ecclesiam, in illa non sit tutus, ob iniuriam semel illatam Ecclesiae, qua propter dignus est generali priuatione illius immunitatis, prout decisum fuit in Capell. Tholos. d. decis. 422. & Cassan. in Consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, nu. 12. Clar. in pract. §. fin. q. 30. vers. sed quid si aliquis, in fi. In quo articulo mihi semper placuit distinctio adducta per Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 10. vbi notabiliter dixit. Aut quaerimus si committens delictum

ctum

Aut in Ecclesia, pro quo venit priuandus immunitate, sit tutus in Ecclesia pro alijs antea commissis, pro quibus poterat uti immunitate, si iudex vellet confugientem punire tantum pro prateritis delictis, & non pro commisso in Ecclesia, & tunc esset tutus, uti sentit Io. Visch. de immunit. Eccles. nu. 64. secus verò si vellet punire pro commisso in Ecclesia, quia tunc posset punire etiã pro alijs, per ea, quæ tradidere Bart. & Ang. in l. 2. §. sed & eximendi. ff. ne quis eum, & pulchrè Bald. conf. 90. lib. 2. qui voluerunt, quod captus pro vno delicto legitimè possit carcerib. pro alijs commendari, & contra eum pro alijs inquiri, & et puniri. Aut quærimus, an pro delictis non exceptis postea commissis possit extrahi qui primo in Ecclesia deliquerat. Et iterum distinguendum erit, Aut fuerat punitus pro delicto, quod in Ecclesia commiserat, & hoc in casu, quia pæna sicut solutio, tollit omnem obligationem, ideo non potest extrahi pro alijs.

Aut vero non fuit punitus; & tunc poterit extrahi, saltè pro primo, quod commiserat in Ecclesia, si iudex est competens, etiam pro illo, & si non est competens, non poterit, Nam & si priora delicta aggrauent quo ad poenam, nõ tamen quo ad tribuendam iurisdictionem, & hanc Dec. distinctionem satis æquam, & rationabilem esse affirmat Farinac. de carceribus, & carcera. q. 28. num. 60. in fin.

Proditores non gaudent beneficio immunitatis Ecclesiæ. Et qui dicantur proditores. Cap. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Proditorum definitio, & etymologia.*
- 2 *Proditorum species enumerantur.*

C 2

3 *Homi.*

3 *Homicidium proditorium quale :*

4 *Vt quis proditor dicatur oportet, quod fidem datam frangat, vel simulatione insidietur .*

Inimicus per insidias occisus, & ex fenestra nõ dicitur proditorie occisus, quia bene poterat futurã vindictã prauidere.

Icit quinto loco Constitutio nostra, quod qui proditoriè proximum suum occiderit, non debet frui immunitate Ecclesiastica: Pro cuius declaratione videndum erit, quis dicatur proditor. † Prodere enim dicitur, qui procul aliquid a se abiicit; ideo proditor dicitur, qui fidem, quam præstare debet, procul dat, idest, procul à se reiicit, & ideo proditor dicitur, qui fidem, & officium, quod fundamentum in fide habet, à se procul reiicit, qua propter quot modis quis à fide data expresse, vel tacite deficit, proditor appellari potest, vt per glo. in c. Clericus, qui adulationis, quod est tertium 46. dist. vbi omnes notant.

2 Vt ergo clarius omnia percipiantur, tres erunt constituendæ proditorum species.

Quarum prima est in Deum; Secunda in Principem, Tertia in priuatos homines, de qua intendit Pontif. N. sub hisce verbis, Nam de illis in Deum, & in Patriam, & Principem inferius tractabitur, dum de hæreticis, & crimine læsæ Maiestatis agitur, qui, & ipsi hac immunitate sunt destituti.

3 Redeundo igitur ad rem nostram, proditorium tunc dicitur homicidium, vbi nullus præcedebat rancor, sed potius simulabatur amicitia, quia videlicet, simul comedeabant, vel simul erant in itinere, & sic unum gerebatur in corde, aliud in uerbis, ita Bart. quem postea omnes secuti sunt in l. recipiendum, §. delinquant, ff. de pæn. &

Luc.

Luc. de Penn. in l. seruum, in fin. vers. item nota mores proditoris. C. de delator. lib. 10. describit proditorem esse illum; qui insignia fidelitatis ostendit, & eius sermones sunt moliti super oleum, & ipsi sunt iacula, allegat Prouerb. cap. 58. & Canonistæ communiter in c. 1. de homicid. asseruere, quod si aliquis iter faciens cum aliquo, tanquam socius, & amicus, & nulla rixæ causa intercedente illum occidit, vel offendit, proditoriè id fecisse dicitur. Et Io. Andr. in c. 1. de feud. dicit proditorem esse, qui sine diffidatione occidit illum, qui de eo confidit. Felin. vero in d. c. 1. de homicid. affirmat proditorem dici, qui offendit socium itineris, vel sedentem in mensa iuxta illud Matth. 26. qui intingit manum mecum in paropside, hic me tradet, quod etiam consultus respondit Alex. consil. 145. num. 5. lib. 7. Gerard. sing. 14. nu. 6. Collegium Aduocatorum Prouinciæ Marchiæ, consil. 150. n. 42. lib. 1. crimin. diuers. Cæph. conf. 57. num. 13. lib. 1. vbi citatis multis, respondit, quod proditor ille dicitur, qui in actibus vnum ostendit, & aliud in mente gerit, & ideo si quis recipiatur tanquam socius, & is nulla interueniente rixa, percussus fuerit dicitur id proditoriè factum, & hoc sentit Afiliè. decis. 265. num. 63. & seq. ibiq; Vrsill. n. 70. Gómez. var. resolut. tit. de homicid. c. 3. n. 5. & ab omnibus, qui post Bart. scripsere receptum esse attestatur Igne. in repet. l. si certus, §. si vnus ex dominis, num. 18. ff. ad Syllan. & nouissimè Gabr. Falcon. in quadam informatione inserta inter consil. crimin. Farin. post conf. 76. n. 15. & Vulpell. conf. 59. in prin. appellat proditorem eum, qui per simulationem amicitiae nefarie prodit, & qui à tergo, vel dormientem offendit.

4 Ad hoc autem, vt quis proditor dicatur, oportet, vel quod fidem datam frangat, vt diximus, vel simulatione

insidietur, simulans vnum facere, cum aliud habeat in corde. l. 1. ff. de pręuaricat. l. athletas, §. pen. ff. de ijs, qui not. infam. l. omne delictum. §. exploratores. ff. de re milit. Bal. in c. 1. in prin. quib. mod. feud. amitt. & in Authen. item nulla. C. de Episc. & Cler. Barr. in extra. qui sint rebelles, in ver. rebellis, num. 4. Aret. in §. interdum, nu. 6. Instit. de hæred. quæ ab intest. deffer. Decian. omnino videndus, lib. 7. cap. 29. de proditoribus. num. 24. par. 2.

- 5 Vnde bene respondit Sanctissimo Papæ Clementi Farinac. d. conf. 76. nu. 7. Quod licet inimicus per insidias occiderit ex fenestra cum archibus, non per hoc dicatur proditoriè commissum, quia inimicus bene poterat futuram vindictam præuidere, & sibi præcauare, vti docet Bart. in d. leg. recipiendum §. delinquūt. ff. de poen. & proinde gaudere debet immunitate Ecclesiastica, & in eadem facti specie respondit Falcon. vt est videre post dictum consil. 76. Farin. & non dissentit Villagur. de extens. leg. tit. de extens. immun. Eccles. sub num. 53. vers. quartus modus.

Affassinus non gaudere hac immunitate, & quis dicatur Affassinus, & vnde dictus.

Cap. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Affassini non gaudent immunitate Ecclesiastica, & ratio assignatur.*
- 2 *Affassini qui, & vnde dicti.*
- 3 *Secundum communem interpretationem Affassini dicuntur qui conducti homines occidunt.*
- 4 *Affassini nomen de iure communi non erat cognitum, & fieri mandans conductor dicebatur, faciens verò locatur.*

- 5 *Es Assassini dicuntur tam conducentes operas ad occidendum et dantes pecuniam, et mandantes, quam ipsi, qui pecunia conducti occidunt, ideo uterque priuatus erit immunitate ista.*
- 6 *Proprie qui dicantur Assassini.*
- 7 *Vt quis dicatur Assassinus, oportet, quod non simpliciter per pretium delinquat, sed quod suscipiat mandatum occidendi, pretio conuento.*
- 8 *Non dicitur Assassinus, qui spe, vel gratia adluctus sine promissione delinquit, ut alteri morem gerat.*
- 9 *Ad constituendum Assassinium requiritur, quod pecunia interueniat, aliave res, & promissiones certa, non uage, & iactatoria.*
- 10 *Qui propriam iniuriam ulciscitur sociis pecunia conductis, non committit Assassinium.*
- 11 *Vt quis tanquam Assassinus, priuatur im munitate nostra requiritur mandatum ad occidendum, & non sufficeret ad vulnerandum.*
- 12 *Ad constituendum Assassinium oportet, quod occisus fuerit Christianus.*
- 13 *Cui incumbat onus probandi occisum fuisse Christianum, ut de assassinio quis teneatur.*

- 1 **SSASSINI** pariter excipiuntur à Constitutione, ut non gaudeant immunitate Ecclesiastica, quod factum esse dicendum erit propter huius delicti immunitatem, & diritatem, cum plus sit occidere hominem per Assassinium, quam ex proposito, & deliberatè.
- 2 *Videndum igitur erit, qui sint Assassini, & Prob. Anch. Imo. Franc. & Gemin. in c. 1. de homicid. in 6. scriptum reliquerunt, quod Assassinus dicitur, qui pecunia alio,*

vè pretio conducti, homines occidunt, percutiuntvè,
nil tale ab eis præcauentes, mandato vel infidelium, vel
Christianorum.

Io. Andr. & Archid. ibi aliter sentire videntur, & quod
tex. ille loquatur de certis generibus hominum infide-
lijum, qui Christianos pretio conducti occidebant, idq;
colligi apertè posse videtur ex verbis ipsius tex. dum di-
cit. Quod nonnulli Magnates, taliter perimi formidan-
tes, coacti fuerint securitatem ab eorundem Assassinorum
Domino impetrare, sicq; ab eo non absq; Christianæ
dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam
suam, Qua propter resultat, quod Assassini sub vno Do-
mino viuunt, & sunt infideles, & glos. in d. c. 1. ver. formi-
dantes, dicit qualitatem Assassinorum esse non timere
mortem, & dicuntur esse de luezzo dalla Montagna, &
additio ibi notat, quod Dominus Assassinorum est quidã
Baro Saracenus, & Assassini sunt sui serui, ita nutriti,
quod parendo mandato Domini sui credunt saluari, &
dicit Hostien. quod multi Christiani Principes per tales
mortui sunt, & de istis Assassinis loquitur Volateran.
lib. 1. cap. de sectis Syriæ. hoc idem sentit Alberic. in di-
ction. ver. Assassinus: Aret. consil. 163. num. 17. Nauar. in
Manual. c. 27. sub num. 135. & perbellè Couar. var. re-
solut. lib. 2. c. 20. num. 9. & seq. & Menoch. de arbitr. cas.
360. nu. 40. & 41. vbi adamussim recenset, qui sint Assas-
sini, & vnde originem traxerint.

- 3 Tamen recepta est pro communi interpretatio illa
Prob. & aliorum, vt Assassini dicantur, qui conducti ho-
mines occidunt, ita Bart. in l. non solum. §. si mandato,
num. 4. ff. de iniur. & in l. Cicero. ff. de pæn. Bald. & Salic.
in l. non ideo minus. colum. pen. C. de accusat. Ang. in l.
qui sepulcra. C. de sepul. viol. Alex. consil. 166. nu. 1. lib. 7.

Marf.

Marf. in l. 1. num. 103. C. de rap. virg. & in pract. §. examinata, num. 21. & in §. diligenter, nu. 156. Menoch. d. cas. 360. num. 42. dicens, ex communi significatione intelligimus eum esse assassinum; qui pecunia accepta, vel promissa, aliquem occidit: Decian. d. lib. 6. c. 28. sub num. 18. vers. recepta tamen est communis interpretatio. Clar. in §. Assassinium, in primis verbis. Capic. decis. 155. n. 12. ubi affirmat, quod Assassini vocantur vulgo hi, qui accepta pecunia, vel promissa, homicidia committunt, & quod vulgi interpretatio est attendenda, Corn. conf. 249. sub nu. 2. lib. 1. respondit, quod Assassinus dicitur, quando quis pecunia n recipit, vel de ea recipienda convenit, pro interficiendo aliquem, & Grammat. vot. 9. num. 1. & seq. asseruit, quod Assassinus dicitur; qui per pretium, seu aliquo sibi dato, deliquit, & num. 2. subiunxit, quod per promissionem factam alicui, ut delictum committat, dicitur esse commissum crimen Assassini, prosequitur Paris. consil. 166. nu. 3. lib. 4. qui comprobat, verè illum assassinum dici, qui pretio conductus, vel pecunia, homicidium committit. Carrer. in pract. tit. de homic. §. circa igitur tertium, nu. 3. ostendit, quod assassinus dicitur, qui pecunia mediante, mandat, occidi, & num. 2. nobis reliquit.

- 4 Quod nomen assassinii de iure communi non erat cognitum, sed fieri mandans conductor dicebatur, faciens verò locator, ut in l. non solum. §. si mandato, ff. de iniur. vulgari verò sermone ambo dicuntur assassini, & hoc iure Canonico inuentum. Et firmat Mascard. de probat. conclus. 38. nu. 1. parte prima, hoc idem videtur sensisse Baiard. ad Clar. §. assassinium, num. 5. & 6. Bursatt. conf. 20. nu. 4. lib. 1. ubi de communi attestatur; & conf. 192. num. 5. lib. 2. late Gabr. comm. opin. tit. de malefic. conclus.

clus. 1. Hondad. consil. 93. num. 65. & seq. lib. 2. Vulpell. cons. 143. nu. 5. Viui. com. opin. in ver. Assassini.

- 5 Et quod attinet ad rem nostram, Assassini dicuntur, tam conducentes operas ad occidendum, & dantes pecuniam, & mandantes, quam ipsi, qui pecunia conducti occidunt, ideo vterq; priuatus erit tali immunitate, licet secundum veritatem, & mentem d. c. 1. de homicid. in 6.
- 6 Assassini propriè dicantur, qui à Principibus, & Magistratibus conducti, eorum mandato, modo hos, modo illos occidunt, ex communi tamen vsu loquendi, resolutum est, quod assassini dicuntur, quicumque pretio conducti, etiam mandato priuati, hominem occidunt, & talis vsus attendendus, vt demonstrat Decian. d. lib. 6. c. 28. num. 18. in fin. Et certe si propria significatio assassinorum attenderetur, in vanum Summ. Pont. assassinos priuasset immunitate Ecclesiastica, cum hi homines temporibus nostris non sint amplius in rerum natura, & propterea de aliis, qui pretio occidunt, vel occidi mandant est intelligenda Constitutio ista.
- 7 Aduertendum tamen erit, quod ad hoc, vt quis dicatur assassinus, oportet, non simpliciter quod delinquat per pretium, quia etiam milites hoc modo essent assassini, sed quod suscipiat mandatum occidendi hominem pretio conuento, vt consuluit Alcia. cons. 11. nu. 17. lib. 1.
- 8 Addendum etiam erit, quod assassinus minime dicitur, qui spe, vel gratia adductus, sine promissione delinquit, vt alteri morem gerat, quo in casu consuluit Aret. consil. 163. num. 17. & comprobatur Ant. Gabr. comm. opin. tit. de malefic. conclus. 1. num. 34. & Viui. comm. opin. 74. vers. tertio, quod assassini, & tenet Mascard. d. conclus. 138. num. 2. par. 1.
- 9 Et propterea dicebat Bursatt. d. cons. 20. nu. 4. lib. 1.
Quod

Quod ad constituendum affassinium requiritur quod interueniat pecunia, aliæve res, & promissiones certæ, & non vagæ, & iactatoriæ, ideo bene consultus respondit Vulpell. d. conf. 143. quod non committitur affassinium, si quis mandet his verbis. *Che non li mancarebbe mai a suos bisogno.* Qui pariter dicit, quod nec accipiens pecuniam pro expensis in hospitio faciendis, dicitur affassinus. Nec recipiens dono vnum par caligarum, & assentit Baiard. ad Clar. d. S. affassinium, n. 7. & 8. Et non est dicendus affassinus occidens sub spe equi, quem existimet forte, vt sibi daretur à mandante, vt consuluit Bald. consil. 383. lib. 5. & approbat Alcia. d. conf. 11. num. 14. lib. 1. & sequitur Carrer. in pract. S. circa igitur tertium, de homicid. num. 5. Qui respondit Io. And. in cap. pen. de Cleric. non resident. & Grammat. d. voto. 9. n. 3. vbi dixerunt, affassinij delictum dici patratum, ne dum pro pecunia, sed etiam si quis delinquat, vt alteri complacat. Quia prædicta procedere solum possent, quando esset delictum commissum sub spe consequendi præmium ex tali complacencia, vt quia ei complacat, qui verisimiliter esset ipsum remuneraturus, & Carrer. sequitur Monticell. in pract. crim. reg. 8. n. 7. & vltra Carrer. dictis per Io. And. & Grammat. responderi quoq; posset de mente Hondad. d. conf. 93. n. 68. lib. 2. Quod si hæc declaratio reciperetur, semper mandatum contineret affassinium, cum semper mandatarius, aut ob præmium, aut, vt complacat mandanti, exequatur mandatum, quod tamen falsum est, quoniam non interueniente pecunia, aut alia re, seu certa promissione, non committitur affassinium, iuxta sententiam communiter receptam, etiam si animo alteri complacendi commissum fuerit delictum, & solum opinio Io. Andr. procedere posset, si committens esset
subie-

subiectus dominio certi Domini, cui obediens committeret homicidium, secus si committatur à persona libera, & nullo modo subiecta mandanti, vt optinè declarat Hiero. Gabr. conf. 170. n. 15. & 16. lib. 1. vbi affirmat quod generalis, & incerta promissio non facit assassinium, & num. 21. scribit, quod expensæ non inducunt assassinium, sed aliquid remanens, quod lucrum asserat, & eum sequutus fuit Hipp. Riminald. conf. 685. num. 22. lib. 6.

10 Ex quibus inferri potest; quod assassinus non est is qui propriam iniuriam vlciscitur, sociis pecunia conductis, vt per Hiero. Gabr. d. conf. 170. num. 13. lib. 1. Et firmat Vulpell. d. conf. 143. nu. 10. quod si constet mandantem cum vulnerato inimicitiae, & vindicandi causam habuisse, quatenus de conuentione pretii legitimè cum mandatario appareret, adhuc mandans de assassinio non teneretur. Et respondit Grat. consil. 52. nu. 45. & seq. lib. 2. Quod interficiens aliquem spe consequendi bona, & hæreditatem occisi, non dicitur commisisse assassinium, quia opus est, vt pecuniae, vel promissionis corruptio interueniat, & non dissentit Baiard. ad Clar. d. §. assassinium, nu. 11. & num. 20.

11 Et tandem, vt quis, tanquam assassinus non possit vti priuilegio immunitatis Ecclesiasticæ opus est, quod interueniat mandatum ad occidendum. c. pro humani. de homicid. in. 6. vbi Anch. Io. Andr. & Gemin. Quamquam. Alex. conf. 166. n. 5. lib. 6. videatur tenere assassinium committi etiam ob mandatum ad vulnerandum, dum alternatiue loquitur de suscipiente mandatum pretio ad interficiendum, vel vulnerandum, ipse etenim nihil firmat, sed tantummodo dixit, posito; quod verum esset, dictum Caium fuisse assassinum, Tamen contrarium, quod ex man-

mandato ad vulnerandum tantum, mediante pecunia non committatur assassinium, voluere Ant. Gabr. d. conclus. 1. de delict. nu. 30. in 9. ampliat. Alciat. d. conf. 11. nu. 17. lib. 1. Vulpell. d. conf. 143. n. 1. Decia. lib. 9. c. 30. num. 41. Mascard. de probat. d. conclus. 138. nu. 10. & seq. & citatis his Hondad. d. conf. 93. n. 63. lib. 2.

- 12 Ultimo erit aduertendum, quod vt assassinium comisum dicatur, opus est, quod occisus fuerit Christianus, vti attestatur Aret. d. conf. 163. col. 2. qui hanc esse communem profiteretur, & de consuetudine seruari, prout eum refert Baiard. ad Clar. d. §. assassinium, nu. 13. & fuit opinio Io. Andr. in d. c. 1. de homic. in 6. quem refert Corn. conf. 249. sub n. 1. lib. 1. qui dicebat, quod euasit quemdam Prælatum, qui fuerat accusatus, seu inquisitus de crimine assassinatus, & non fuerat deductum in processu, vel in libello, quod ille, qui fuerat assassinatus, fuerit Christianus, & admonet Aduocatos, quod id probent, & allegant Bald. idem dicentem in l. si quis non dicam ra pere. C. de Episc. & Cler. & prædictus omnes recenset Decia. d. lib. 6. c. 28. sub nu. 18. & voluit Clar. in d. §. assassinium in princ. & notat Carrer. in pract. d. §. circa igitur tertium num. 16. & Bertrand. conf. 140. n. 5. lib. 2. Boff. tit. de mand ad homic. num. 23. Viui. comm. opin. in ver. assassini, vbi testatur hanc esse communem opinionem, & consuetudine receptam, adeo vt pauci Scribentes admodum refragentur, & comprobatur Mascard. d. conclus. 138. num. 13. & fuit de mente Siluest. in sum. ver. assassini, sub num. 2.

Ex hac vltima declaratione inferitur, quod etiã, si quis proditorie occiderit infidelem, non propterea est priuandus immunitate ista, qui assassinus debet gaudere ea, si assassinat infidelem, multo magis proditor, cum ma-

ius

ius sit assassinium proditione .

- 13 Rurfus pro complemento huius materiæ assassinorum restat videre, cui incumbat onus probandi occisum fuisse Christianum , cum absque baptismo nemo efficiatur Christianus; Pro regula erit, quod alleganti aliquem fuisse baptizatum , incumbit onus probandi , vt traditur in c. paruulos , dist. 4. de consecrat. & habemus glos. notabilem in c. presbyteri, distin. 68. quæ dicit in dubio potius præsumi, quem non esse baptizatum, quam baptizatum, & ponit Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 4. Quod autem spectat ad ea quæ tractamus, eruditissimus Clar. in §. assassinium, num. 2 . dicit occisum habendum esse pro Christiano, cum reperiatur in territorio Christianorum , quoniam à communiter accidentibus infideles non sunt soliti conuersari inter Christianos , quod argumentum in materia probationum validissimum est, per notata in l. certi. §. quoniam. ff. si cert. pet. & tradit glo. in l. neq; natales. C. de probat. Quapropter credit Clar. quod parum prodesset apud Senatum Mediolanen. talis defensio, stante grauitate delicti, in quo non est super huiuscemodi subtilitatibus insistendum, fatetur tamen, quod si reus probaret illum occisum fuisse infidelem, tunc utiq; esset ab hoc crimine assassiniæ absoluendus.

Verum, cum habeamus insigne dictum Io. Andr. affirmantem, se defendisse Prælatum illum, contra quem fuerat probatum , quod occidi fecerat homines per assassinos, tamen non erat probatum occisos fuisse Christianos, opinio Clar. redditur dubia, & Io. Andr. refert Gemin. in d. c. 1. & Bal. in d. l. si quis non dicam, num. 8. vers. præterea dicit. C. de Episc. & Cler. qui etsi dicat de allegatione, non autem de probatione, nihilominus verbum (allegare) accipitur pro (probare), & sic eum citant Doct. & de-

& declarat apost. ad Pacian. in tract. cui incumb. on. proban.c. 14. littera. B. part. 2. huius sententiæ citatur Alex.cous.1.num.23.lib.3.conf.214.nu.3.lib.2.conf.82.num.14.lib.3.& conf.166.in fin.lib.7.vbi dicit hanc esse communem opinionem, latè prosequitur Curt.sen. conf. 73.sub.n.3.laf.in l.non solum.S. sciendum, nu. 3.ff.de no. op.nunc.Dec.in c. post cessionem, nu. 23. de probat. pleniss. Tiraq. de retract.confang.S. 8.glo.7. in prin. & Gabr. d. conclus. 1. de malefic. cum quibus concordat Pacian. d.c. 14. sub nu.7.& respondit Clar.non esse verum a communiter accidentibus quod infideles non versentur inter Christicolos, quoniam contrarium videmus quotidie in Iudæis, qui communiter inter nos conuersantur, quos, si quis occiderit, non esset assassinus, per notata in d.c. 1. de homic. in 6. & firmat sum Tabien.in cas. 37.in fi. de excõ.

Nec pariter admittendum dicit, quod hæc sit iuris subtilitas, cum sit qualitas delictum aggrauans, quæ cum à lege requiratur, est omnino probanda, vt notat laf.in l. si extraneus in fin.ff.de cond. caus. dat. & egregiè Curt.sen. in conf. 59.n.7. & abunde Tiraq. d. S. 8.glo. 7. nu. 1. de retract. confang. & propterea dicebat Pacian. d. loco non credere, has rationes non valituras apud illum integerrimum Senatam, ex quo non tractatur de absoluta rei defensione, sed de grauiori poena euitanda. Hoc tamen verum esse affirmat Pacian. præfato loco, num. 10. quod si quis occiderit quempiam, qui in S. M. Ecclesiæ fide, & Christi nomine confessione hucusque perseuerasse probetur, quod is pro Christicola erit habendus, licet de eius baptismo non constaret, & pæna assassini esset puniendus occidens eum de mandato alterius, pretio conuento, per tex.c. 2. de Presb. non baptiz.

Quod limitandum credit Mascard. d. conclus. 38. sub n.

14. non

14. non procedere in eo, qui circūcisus reperiretur, quia ex hoc satis dicitur illum esse infidelem, cui præsumptioni standum erit, nisi contrarium probetur, vnde opus esset docere de baptisate.

De hæreticis, quibus in casibus immunitate
Ecclesiastica sint priuati.

Cap. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæretici quare non sint digni immunitate ista.
- 2 Hæretici proditores sunt, illa proditoris specie, quæ in Deum committitur.
- 3 Hæresis diffinitio.
- 4 Infidele largo modo possunt dici hæretici, quamquam proprie non sint, vnde Inquisitores hæreticæ prauitatis contra eos procedere non possunt.
- 5 Stricta, & propria hæresis diffinitio datur.
- 6 Tria concurrere debent ad perfectam hæresim constitutum, & quæ.
- 7 Hæresis, vox græca, quæ latine dici potest electio, siue secta in aliquo dogmate.
Quæ, & si sonet in bonam, & in malam partem, attamen infame est hoc nomen apud omnes Christianos.
- 8 Infideles, an gaudeant immunitate Ecclesiastica, ut si ob delictum non exceptum confugerent ad Ecclesiam, inde sint extrahendi, vel potius sint tuti.
- 9 Hæretici, si committant aliquod aliud delictum non exceptum, an sint tuti in Ecclesia.
- 10 Blasphemus an dignus sit Ecclesiæ tutela.
- 11 Blasphemiæ grauitas.

12 *Pœna, quæ solet imponi blasphemis.*

13 *Excommunicatus an tutus sit in Ecclesia.*

Vcedunt septimo loco hæretici, qui immunitate Ecclesiastica non sunt digni; cum enim per hæresim verè, & immediatè, ac principaliter in Ecclesiam delinquant, nimirum si sunt sua tutela destituti, vt est glos.in Auth.de mand. Princip. S neq; autem, & facit tex.l. 1.C de ijs, qui ad Eccles. confug. & in puncto hoc tenet Gondisla. de hæretici. q. 1 r. nu. 15. & similiter Mars. in l. ex Senatus consulto in fin. nu. 11. ff. de Sicar. Boer. dec. 110. nu. 6. & Didac. var. resol. lib. 2. c. 20. nu. 11. in fin. Et comprobatur euidentissima ratione. Si enim is, qui in Ecclesia deliquit cõtra proximum non gaudet Ecclesiæ immunitate, vt ostensum fuit, multo minus debet gaudere, qui in Ecclesiam ipsam, & Deum ipsius fundatorem delinquit, frustra namq; illius quis implorat auxilium, qui in ipsum, deliquit. c. quia frustra. de vsur. & d. c. fin. de immun. eccl. & l. auxilium in fin. ff. de mino. & expressè firmat Decia. lib. 5. c. 42. num. 7.

2 Et cum, vt diximus, hæretici proditores iure meritò possint appellari, illa specie proditoris, qua dictum est committi in Deum. hinc, sicuti proditores hominum non merentur hanc immunitatem, ita, & multo magis Dei proditores, quod absq; dubio verum est, quando hæretici pro hæresi ad Ecclesiam confugissent, si enim pro alijs delictis sint tuti, inferius suo loco enucleabitur.

3 Hæresis itaque ita diffiniri potest, vt sit falsa opinio, & pertinax circa Deum, & ipsius Catholicam fidem, dixi (falsa opinio) quia hæresis est opinio, quæ vox loco generis ponitur; dixi (falsa,) quia plures species falsitatis continere potest, dixi (pertinax,) nam absque pertinacia non potest esse hæresis, & sic vox falsa ponitur ad dif-

D feren-

ferentiam veræ opinionis, vox (pertinax) ad differentiam erroris, quem quis paratus sit emandare, qui excusabilis est, neque hæreticum constituit, dixi (circa Deum) vt comprehenderem omnes species hæresis, infidelium, scilicet, vt Paganorum, Iudæorum, & etiam Christianorum, & hæc definitio, ni fallor, colligitur ex c. hæreticus 24. q. 3. & traditur à D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 1. & 2. Omnis, ergo, qui Trinitatem, & articulos fidei non agnoscit, vel in illis pertinaciter errat, hæreticus dici potest. Et etiã is, qui sibi nullum Deum, vel alium fingit, vt sunt infideles, gl'os. in c. inter hæresim 24. q. 3.

4 Large igitur sumpta significatione hæresis, infideles, & Iudæi possunt dici hæretici, quia falsam habent circa Deum opinionem, vt habemus in c. qui verò ead. caus. & q. licet propriè hæretici non sint, & ideo Inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt contra eos procedere, vt notant Io. de Ligna. & Calder. inter consil. Bald. consil. 316. in fin. lib. 1. quod comprobauit ipse Bald. in consil. antecedenti eiusdem libri.

5 Stricte autem hoc nomen sumendo, vt nos Christiani illud vsurpamus, est dogma falsum, fidei orthodoxæ repugnans, cum pertinacia; Vnde tria concurrere debent ad perfectam hæresim constituendam; Falsa scilicet, opinio, siue credulitas in rationali intellectu, Peruersa voluntas in concupiscibili, Et deffensio illius peruersæ voluntatis in irascibili, & propterea, propriè, & verè ille dicitur hæreticus, qui errat circa fidem Christianam per intellectum, & pertinaciter hæret errori per voluntatem, quod probatur in c. dixit. 24. q. 3. & sentit Girland. de hæretic. q. 1. num. 6. ac firmat Oldr. consil. 21. colum. 2. vers. circa primum latè Alphons. de Castr. de hæreti. car. mihi 24. in fin.

6 Ex quibus colligi posse dicendum erit, quod non omnis, qui peccat, dicitur hæreticus, sed tantum, qui intellectu errat, ideo qui fornicatur, peccat corpore, sed non per hoc peccat intellectu, dummodo credat fornicationem esse peccatum, sin autem crederet fornicationem non esset peccatum, tunc intellectu erraret, & ideo hæreticus esset. Et aduertendum erit, quod non quilibet error est hæresis, sed tantum, qui repugnat fidei Christianæ.

7 Est hæresis, vox græca, quæ latinè dici potest electio, siue secta in aliquo dogmate, vt habetur in c. hæresis 24. q. 3. vbi Archid. & sequitur Azo. in sum C. de hæretic. & Felin. post alios in rub. de hæreti. Et quamquam hac ratione nomen hoc in bonam, & in malam partem ex sui deriuatione capi possit, attamen hodie infame est hoc nomen apud Christianos, & significat quamlibet peruersam opinionem à fide Christiana deuiantem.

8 Ex quo, vt diximus, infideles sub generali nomine hæreticorum comprehenduntur, quaerendum erit, an gaudeant hac immunitate? & glos in d. c. inter alia ver. extrahendus. de immun. Eccles. videtur innuere, quod nec Iudæus delinquens sit extrahendus, ibique Hostien. Io. Andr. & Card. q. 1. Tiraq. de primog. q. 66. n. 9. Felin. in c. Iudæi, il primo de Iudæ. Imo. citatis alijs, in Clem. 1. de paenit. & remiss. Marf. in l. vni. nu. 114. C. de rap. virg. Siluest. in sum. in ver. immunitas 3. n. 2. & hæc opinio fortasse frequentiori Auctorum calculo recepta videbitur, vt dicit Couar. var. resolut. lib. 2. c. 20. sub nu. 11. Clar. in pract. §. fin. q. 30. num. 17.

Cuius tamen contrarium tenendum esse docuit glo. in l. 1. C. de ijs, qui ad Eccles. confug per tex. ibi, itē in Authen. de mandat. Princi. §. publicorum. Abb. in d. c. inter alia. num. 6. Henric. Boich. in c. vlt. col. 2. de immunitate

Eccles. Boer. dec. 110. Oldr. conf. 54. Marf. in l. ex Senatus consulto, nu. 10. ff. de Sicar. & Didac. d. c. 20. sub n. 11. qui de mente aliorum communem appellat. Gig. de crim. l. c. Maieft. lib. 3. rub. de plurib. & diuerf. queft. q. 3. in fin. num. 18. Remig. de immun. eccles. in 18. fallent. vbi pariter ex Marf. vbi supra testatur de communi opinione, & non obstantibus auctoritatibus pro contraria sententia adductis, non esse recedendum ab hac, que non solum re vera magis communis est, vt affirmat Clar. in pract. §. fi. q. 30. nu. 17. verum, & etiam verior. Io. Franc. Leon. in Thef. for. Eccl. c. 13. nu. 30.

Non enim debemus erga Iudæos, & alios infideles perfidissimos Christiani nominis hostes vt aliqua humanitate, nec iuri consonum est, vt is ab Ecclesia defendatur cuius tutelæ, & fidei gremio se ipsum committere recusat, sunt verba Farinac. de carcer. & carcera. q. 28. sub num. 68. & prius hoc idem tenuit Azo. in sum. C. de iis, qui ad eccles. confug. nu. 2. Bar. & omnes in d. l. 1. vbi Salyc. dicit, quod Ecclesia non est tutelæ iis, qui nō sunt sub lege sua, & huius sententiæ fuit Cyn. in l. presenti, in primo membro distinctionis. C. de iis, qui ad eccles. confug. Ana. in d. c. Iudæi il primo, col. 2. vers. nunquid autem Iudæi. de Iudæ. Quo in loco nobis mandauit, quod ex quo pro hac opinione reperitur text. expressus de iure ciuili in d. l. 1. & nullus tex. de iure Canonico, qui hoc decidat, & contrarium statuatur, videri sibi durum, quod per glos. & interpretes ius ciuile corrigatur, & ista opinio est æquissima, & vera; quia Ecclesia non debet præstare patrocinium ei, qui semper nititur eam impugnare. c. displicet. 23. q. 4. non enim debet ex eo quis fructum capere, quod nixus est impugnare c. non debet ex eo, de reg. iur. in 6. cum hac opinione residet Marquar. de Iudæ. part. 1. cap. 8.

1.c. 8.& pluribus comprobatur Decia.lib.6. c. 28. num. 8. qui veriore, & communem appellat. Et quamquam Baiad.ad Clar.d.q.30.n.13.de mente Rebuff. in Constit. de immun. Eccles. tom. 2.art.1.glof. 1.verf. quinto excipitur,asserat, quod Iudæi, si volunt fieri Christiani,huiusmodi immunitate gaudebunt, & facere potest ad hoc tex.l.1.C.de ijs,qui ad Eccles.confug. qui videtur innuere à contrario sensu, quod si non simulauerint, sed verè vellent fieri Christiani, quod debent esse tuti. Decian. nihilominus d. c. 28. num. 2. dicit, quod imò lex præsumit,quod simulatè id faciant, quia certè probari non potest, quin fictè faciant, possent utiq; se baptizari facere in illa Ecclesia, & postea redire ad infidelitatem; & propterea lex illa, statim quod infidelis propter delictum, vel propter debita.& æs alienum, confugit ad Ecclesiam, præsumit iuris præsumptione, quod simulatè,& non contrito corde id faciat, vnde non vult illum esse tutum, & ita intelligit dictum tex. Abb.in d.c. inter alia,num. 6. de immun. Eccles. & Henrich. Boich in c.vlt.col.2.eo.tit.& fuit de mente Io. de Visch. de immun. Eccl. in 13. concl.

- 9 - Postquam resolutum est, & expressè statuit Constitutio nostra, quod hæretici non possunt frui immunitate Ecclesiæ, restat dubium,si hæretici iam,vt tales condemnati,committerent aliquod aliud delictum,puta, adulterium, & simile,& confugissent ad Ecclesiam, an pro isto delicto sint tuti?& tenendum est, non esse tutos,quia hostes sunt Ecclesiæ,& nullo favore Ecclesiæ digni Boer. in puncto d. decif. 110. nu.6. Marf. in d.l. ex Senatus consulto. ad fin. Didac. var. resolut. lib. 2. c. vlt. nu. 11. Gondisla. de hæreti. q. 11. Gig. de crim. læsæ Maiest. lib. 3. sub tit. de plurib. & var. quæst. q. 3. n. 19. citati à Decia. d. lib. 6. c. 28. nu. 4. & assentit Farin. de carcer. & carcer. q. 28. sub. n. 68.

Ego credo, quod in hac questione adhibenda sit distinctio Decia. de qua supra c. 5. num. 10. Si enim hæreticus pro hæresi non fuit punitus, certè poterit extrahi, & puniri tam de hæresi, quam de alijs postea patrat, si autem de hæresi fuit punitus, & per poenitentiam peractam ad gremium S. M. Ecclesiæ redierit, crederem non esse priuandum ista immunitate pro alijs delictis, cum verè is amplius non possit appellari hæreticus, cum ab eius pertinacia recesserit, idque expresse sentit Decia. d. lib. 6. c. 28. num. 6. in fin.

- 10 Sed quid dicendum de blasphemo? nunquid & ipse hac immunitate indignus reddatur? & Boer. d. decif. 11 c. indignum esse affirmat, quod verum esse autumat Decian. d. c. 28. num. 6. quatenus pro blasphemia non fuerit punitus, & pro blasphemia esset extrahendus, quod suadere videtur ratio manifesta posita in d. c. fin. de immunit. Eccles. quia legis frustra implorat auxilium, qui in ipsam legem deliquit, qui enim delictum in Ecclesiam, vel contra Dei sponsam commiserit, gaudere non debet Ecclesiastica immunitate, ergo à fortiori non debet hac immunitate frui, qui deliquit in Deum Sponsum, & caput Ecclesiæ, cum immunitas ista concessa sit Ecclesijs propter Deum; locus enim non sanctificat hominem; sed homo locum. 40. dist. & aduertit Farinac. d. q. 28. nu. 67.

Putarem tamen ego, quod si blasphemia esset de illa specie, quam hæreticalem dicunt R. P. Inquisitores hæreticæ prauitatis, absq; dubio talis blasphemus non esset tutus, sicuti tuti non sunt hæretici.

- 11 Si autem blasphemia non esset de illis, gaudere immunitate crederem, quia videmus, quod blasphemus non puniuntur poenis, quibus hæretici, quamquam grauissimum crimen sit blasphemia, & omni iure punibile, sicuti post
Theo-

Theologus scribunt ex nostratibus Cassan. conf. 11. num. 68. & Boer. decis. 301. Hodie tamen poena illa mortis diminuta est, & minor semper infligitur, & hoc propter multitudinem blasphemantium, & procul dubio si omnes blasphemi decapitarentur, pauci superessent, qui possent blasphemare, vt dicit Bellon. conf. 69. nu. 6. adeo humana vitia vergunt in peius.

- 12 Et ob id Cardin. Hostien. in summ. tit. de maled. S. blasphemantes. vers. grauior. quem reasumpserunt, & secuti sunt multi per Menoch. relati de arbitr. cas. 375. nu. 30. & post eum Decia. d. lib. 6. c. 6. nu. 7. iudicis arbitrio puniendos esse scripsere, qui pro personæ, & facti qualitate poenam inducere poterit.

Et quandoq; blasphemus fuit solitus puniri funis ictuum, vt in illo, qui dixerat, (*Ne tu, ne quel traditore di Christo*) de quo Clar. in S. blasphemia, sub num. 3.

Exilio quoque plerumque damnantur blasphemus, & hæc pœna per partes Serenissimi Domini Veneti imponitur, addita quali quali pœna pecuniaria, sicut refert Decia. vbi supra, num. 16.

Glos. in c. 2. ver. alrix. de off. ordin. in 6. carcere puniri blasphemus tradidit.

Et Boer. d. decis. 301. Tholosæ seruari asserit, aliquibus vicibus mergi in aqua, & quasi suffocari, ita tamen, vt non moriantur.

Nec non Brixia, Papiæ, & Parauii extare statuta, poenam pecuniariam blasphemantibus imponentia, attestatur Menoch. d. cas. 375. nu. 5. In hoc autem Statu Serenissimi D. N. Ducis Urbini habemus Decretum Celsitudinis suæ, imponens poenam blasphemantibus viginti quinque aureorum, publicè fune plectuntur, & perpetua notantur infamia.

Et propterea ex impositione poenę apparet, quod blasphemii non puniuntur morte, & ob id crederem, non esse priuandos hac immunitate; simili modo dicendum, erit de excommunicato, an immunitate nostra uti debeat? & Felin. in c. 2. n. 5. vers. ex quo videtur. de except. annuere videtur, quod non fit tutus, ea ductus ratione, quia quis frustra legis auxilium implorat, qui committit in legem. d. c. quia frustra. de vsur.

Et etiam quia excommunicato est interdictus ingressus Ecclesię, ideo in ea non potest sepeliri per ea, quę tradit Arch. in c. presentis. q. 2. Ergo multo minus viuens protegitur ab Ecclesia.

Cui addere possumus, quod excommunicatio est maior poena, quę detur in Ecclesia, cu per eam homo extra Ecclesiam eiiciatur, & tradatur Sathanę, non quasi damnandus, sed corrigendus, in interitum carnis, ut spiritus saluus fiat, ut considerat Cosm. Filiare. de off. Sacerd. lib. 3. c. 2. de excomm. ver. & non solum. Vnde si excommunicatus est membrum putridum, & aridum Ecclesię, non debet illius immunitate gaudere.

- 13 Attamen communis opinio est in contrarium, quod excommunicatus confugiens ad Ecclesiam fit in illa tutus, ut tenet Hostien. in summ. de immunit. Ecclesiastica. in §. Quibus. vers. Quod ergo. & Io. Fab. in l. 1. C. de iis, qui ad Eccles. confug. & in §. vlt. Instit. de iis, qui sunt sui, vel alien. iur. Cyn. in d. l. 1. Henric. Boich. in d. c. fi. de immunit. Eccles. & Imo. in Clemen. 1. de pęn. & remis. quibus adductus hanc opinionem, tanquam magis comunę tenendam firmat Dec. d. lib. 6. c. 28. n. 3. & attestatur Boer. d. decif. 110. n. 5. profequitur Io. Vilch. de immun. Eccl. n. 49. & Didac. var. resolut. lib. 2. c. 20. nu. 11. & comprobatur Clar. post alios in pract. §. fin. q. 30. nu. 18. Remig. de immun.

immun. Ecclesiast. in 19. fallent. nu. 1. & 10. Franc. Leon. Thes. for. Eccles. c. 13. n. 29. qui communem dicit.

Et facit pro tenentibus affirmatiuam, Quia excommunicatus viuens non prohibetur, neq; arcetur ab Ecclesia, quando non celebrantur Diuina officia, glo. in c. qui stud. 1. q. 1. in ver. dimisit. in fin. Butr. in c. responso. per illum. tex. de sent. excommunic. & dicebat Arch. in c. diffiniuit. 17. q. 4. quod tex iuris Canonici, & ciuilibus dantes immunitatem hanc, & excipientes aliquos casus, non excipiunt personas, sed tantum crimina, pro quibus aufugiunt, prout eum refert, & amplectitur Decia. d. c. 28. sub nu. 3. vbi respondit considerationibus Felin. Quod excommunicato denegatur sepultura, quia illud est, ex quo apparet mortuum in pœnitentem, & consequenter hæreticum.

Et minus obstat, quod frustra legis auxilium implorat, qui contra legem facit. Nam intelligitur in eodemmet factò, si enim excommunicatus fuisset pro delicto, pro quo confugit ad Ecclesiam, posset procedere, secus si pro alio, & diuerso.

Et quamquam excommunicatio sit maior pœna, quæ imponatur ab Ecclesia, nihilominus excommunicatus fidem retinet, & licet extra Ecclesiam eiiciatur, non fit, vt omnino sit extra Ecclesiam, sed vt corrigatur, quia quatenus est ex intentione Ecclesiæ, excommunicatio tanquam medicina fuit inuenta, vt resipiscere faciat.

De Reis læsæ Maiestatis crimine, quomodo, & quando hac immunitate sint priuati. Cap. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Crimen læsæ Maiestatis exceptum, & sub generali regula non comprehensum, & si latrones sunt destituti beneficio immunitatis

- munisatis Ecclesiastica, tanto fortius rei huiusce criminis.*
- 2 *Ante constitutionem istam Gregorianam, & si crimen læsæ Maiestatis non reperiretur expresse connumeratum, inter casus exceptuos tam de iure ciuili, quam Canonico, tamen tuti non erant in Ecclesia.*
  - 3 *Duplex est Maiestas, Diuina, & humana, Diuina respectu Dei consideratur, & humana concernit personas humanas, ut Principes, & Potestates.*
  - 4 *Esimum huius vocabuli, Maiestas, datur.*
  - 5 *Crimen læsæ Maiestatis utrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoſcentes superiorem.*
  - 6 *A non subdito crimen læsæ Maiestatis non committitur, & oportet, quod sit subditus ratione originis, vel domicilii.*
  - 7 *Gregoriana nostra requirit, quod crimen læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis committatur.*
Hinc offendēs Consiliarium Principis non potest extrahi ab Ecclesia.

- 1 **LTIMO** loco Sanctissimus in hac Constitutione excepit reos crimine læsæ Maiestatis in personam ipsiusmet Principis. Est enim hoc crimen adeo exceptum, quod non comprehendatur sub generali regula, & propterea huiusce sceleris rei non debent hoc immunitatis auxilio frui; absurdum enim esset, si latrones publici, & depopulatores agrorum priuarentur immunitate Ecclesiæ, & in ea tuti essent rei læsæ Maiestatis; quod quidem crimen multo grauius est præfatis delictis, tum ratione personæ, quæ offenditur, tum etiã ratione impositæ pænæ, ut aduertit Farin. d. q. 28. n. 72.
- 2 Et licet ante Constitutionem nostram hoc delictum non reperiretur connumeratum expresse inter casus exceptuos

ros, neque iure Canonico, neq; ciuili, attamen tuos non fuisse delinquentes istos, pluribus comprobat Gig. de crim. l. a. Maiest. sub rub. de plur. & var. quæst. cui addit Decia. tex. l. 2. C. de ijs, qui ad Eccles. confug. vbi indicitur poena criminis l. a. Maiestatis ei, qui ad Ecclesiam confugientem extrahit, ergo nõ est verosimile, quod voluerit ad eo tueri reũ l. a. Meiestatis, vt si extrahatur, extrahentem faciat in idem crimen incidere.

Sed cum Bulla hoc crimen excipiat, sumus in claris; sed tantum cum velit, quod hoc crimen in personam ipsius Principis committatur, quod tertiam proditionis speciem esse superius asseruimus, sciendum erit.

- 3 Quod duplex est Maiestas, Diuina scilicet, & humana c. duo sunt 19. dist. Authen. Gazaros. C. de hæret. Bal. con. fil. 59. in prin. lib. 1.

Diuina respectu Dei consideratur, hinc vnica est, ex quo Deus tantum est vnus, & de hac visum fuit, quando de hæreticis verba fecimus.

Humana autem concernit personas humanas videlicet Principes, & humanas Potestates omnes, de quibus modo erit tractandum.

- 4 Et incipiendo ab ethymo. huius vocabuli, Maiestas, à maiore dicta est, sicut honestas ab honore, & dicitur Maiestas, quasi maior status, vel maior potestas, vt notatur ab omnibus in c. felicis. de poen. in 6. & in Clem. 1. eo. tit. & in c. Pastoralis. de sent. & re iud. & docuere Oldr. conf. 43. colum. 2. versic. circa sextum. & Alber. in l. quisquis. colum. 6. versic. circa primam quæstionem. C. ad l. Jul. Maieft. Luc. de Pen. in l. fin. in fin. C. de delato. lib. 10. Barb. conf. 21. nu. 8. lib. 3. & conf. 70. n. 58. in fin. lib. 4. & profequitur Præpo. in cap. in primis. S. de persona. colum. 6. versic. pro declaratione 2. quæst. 1. erit igitur opus, quod maior

maior status, & potestas lædatur, vt hoc crimen committatur.

- 5 Vnde querere solent maiores nostri, si hoc crimen committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates, quæ superiorem recognoscunt, & certè de iure loquendo, iste articulus magnam habet difficultatem, & multi tenent quod dispositio. l. quisquis, non habeat locum contra committentem crimen læsæ Maiestatis in huiusmodi Principes, & Ciuitates superiorem recognoscences, & hanc opinionem esse communem dixit Socin. sen. consil. 275. sub numero primo, libro secundo, quem refert Ruin. consil. 3. sub numero 12. lib. 5. citati à Clar. in S. læsæ Maiestatis, numero tertio, Decian. libro 7. cap. 4. numero 8. qui concludendum esse dicit de iure, quod non, Quia tales non habent Maiestatem; & ideo si consideremus eorum personas in specie, tanquam Dominos, propriè non committitur contra eos hoc crimen, Sed quia talem potestatem habent à Papa, vel Imperatore, ideo videntur Principes concedentes transtulisse omnem potestatem, quam ipsi habebant in eos, vnde saltem largè dicitur in eos hoc crimen committi, vt tenet Ang. consil. 214. & Castren. per illum. tex. in l. 3. C. de Epif. aud. Gig de crim. læsæ Maiestatis, lib. 1. tit. qual. & à quibus. q. 29. Clar. in d. S. læsæ Maiestatis. nu. 3. qui dicit. quicquid sit de iure, de consuetudine seruatur, quod etiam in istis Ciuitatibus, & Principibus, qui superiorem recognoscunt, crimen istud committatur.

Quod tamen omnes intelligunt, respectu poenæ corporalis, & publicationis bonorum, sed non quo ad memoriam damnandam, & poenam filiorum, nec non poenam extrauagantis, Qui sint rebelles, vt docuit Decia. consil.

extrauagantis, Qui sint rebelles, vt docuit Decia. consil. 410. num. 31, & ratio præmissorum est, quia licet hi Domini inferiores habeantur loco Imperatoris in suis terris, non tamen sunt Imperatores, & aliud est esse tale, & aliud haberi pro tali, vt eleganter explicat Decia. d. li. 7. c. 4. sub nu. 8. propterea si quis personam ipsius Principis offenderet, etiam superioris recognoscentis, posset utiq; extrahi ab Ecclesia.

6 Bene verum est, quod, vt hoc crimen committatur; requiritur, quod delinquens sit subditus illius Principis, vt probat. tex. Clem. pastoralis, & ibi glo. in ver. non subfuit, de re iud. & est communis opinio, teste Rolan. cons. 4. n. 1. lib. 1. & ideo, licet aliquis particulari iure, puta feudi, siue delicti efficiatur de foro alicuius Principis, si tamen ratio ne originis, vel domicilii ei non sit subditus, non dicitur committere contra eum crimen læsæ Maiestatis, & ita de mente Gig. omnes sentire videntur, secundum Clar. d. §. læsæ Maiestatis, num. 6.

7 Cumq; Constitutio nostra requirat, quod hoc crimen in personam ipsiusmet Principis committatur, si quis offenderet Principis Consiliarium, quamuis in hoc crimen incidere velint Scribentes, vt affirmat Clar. in d. §. læsæ Maiestatis. n. 5. vbi Baiard. in addit. in prin. connumerat omnes casus, per quos hoc crimen committitur, tamen non esset priuatus hac immunitate vigore huius Constitutionis exigentis, quod Princeps immediatè offendatur.

Nunquid immunitas ista omnibus Ecclesijs sit attributa. Cap. X.

S V M M A R I V M.

Constitutio reuocat omnes facultates extrahendi ab Ecclesijs
Mona-

- Monasteriis, Sacellis, Domibus regularibus, et secularibus locisue sacris, aut religiosis, hinc omnibus prædictis immunitas dicitur concessa.*
- 2 *Ecclesia nondū cōsecrata quando habeat hanc immunitatē.*
  - 3 *Ecclesia diruta an habeat privilegium immunitatis.*
  - 4 *Fines Ecclesie qui sint ad effectum immunitatis nostra.*
  - 5 *Coemeterium hęc immunitate fruitur.*
  - 6 *Atrium Ecclesie habet hanc præminentiam.*
  - 7 *Palatium Episcopale quando gaudeat immunitate Ecclesie, late demonstratur.*
  - 8 *Aedes Canonorum, vel Clericorum, si sint intra fines, habent immunitatem.*
  - 9 *Confugiens ad Sacerdotem Sanctissimam Eucharistiā asportantem, an sit tutus.*
  - 10 *Captus a Birroariis, si ducatur ad carceres per Ecclesiam, si recusat exire, nunquid sit extrahendus? (tutus erit.)*
  - 11 *Carceratus, si effractis carceribus, aufereris ad Ecclesiam, tutus.*
  - 12 *Et si blanditiis, & pollicitationibus, etiam iuratis, de redeundo fuerit emissus.*
  - 13 *Hic quoq; si captus a familia se exemerit e manibus eius, & in Ecclesiam se receperit, erit tutus.*

IXpeditis causis exceptis à Sanctiss. circa quos adduximus ea tantum, quæ ad hanc immunitatem spectare posse visum fuit. † Restat videre si immunitas omnibus Ecclesiis sit attributa, ut ex eis, nisi in supradictis casibus exceptis, confugiens non possit extrahi. Et constitutio reuocat omnes facultates à Sede Apostolica concessas extrahendi ab Ecclesiis, Monasteriis, Sacellis, Domibus regularibus, & secularibus locisue sacris, aut religiosis, vnde omnibus prædictis immunitatem concessam dicendum venit.

Sed

2 Sed quærendum erit quid de Ecclesia nondum consecrata? quæ, si auctoritate Episcopi sit ædificata; habebit immunitates ecclesiis consecratis concessas, vti tenet Io. de Turrecrem. in c. si quis in atrio. 17. q. 4. & hoc idem voluere gloss. & Panor. in c. fin. de consecr. Eccles. vel altar. & sentit Io. Franc. Leon. in Thes. for. eccl. cap. 13. nu. 7. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunitatis Eccl. nu. 18. Quod præcipue verum est si in dicta Ecclesia nondum consecrata iam Diuina celebrentur, ita conciliandò distinguit Decian. lib. 6. c. 24. nu. 24. Secus vero si fuisset tantummodo Episcopi auctoritate ædificata; & dedicata, si adhuc Diuina non capta sint ministeria celebrari, nostra tunc non gaudebit immunitate; & hoc pluribus comprobatur Decian. dicto loco, & assignat differentiam inter Basilicam, & Ecclesiam, licet hæc vocabula sepe confundantur; vt ibi per eum.

3 Ecclesia quoque diruta, cum non desinat esse sacra, saltem respectu loci, in quo erat ædificata, tex. est in l. æde sacra, ff. de contrah. empt. l. in tantum, §. sacræ. in ff. de rer. diuis. & docuit glo. in c. qui semel 19. q. 3. gaudere debet immunitate ista.

Tamē si diruta sit auctoritate Episcopi, & sine spe reædificandi, non gaudebit immunitate, vt cōfugiens ad eam non possit extrahi, & est communis opinio, vt post Remig. de immun. Eccl. in 20. ampliatur. testatur Clar. d. q. 30. n. 6. relatus à Farinac. de carcer. & carcerat. d. q. 28. nu. 70. & firmat Decian. d. lib. 6. c. 25. n. 22. Villagut. d. tit. n. 38. Rursus cum immunitas hæc Ecclesiis, & aliis locis, de quibus in Bulla protendatur etiam extra loca prædicta, videamus itaq; de finibus ipsius Ecclesiæ; intra quos existens hac immunitate potitur.

4 Fines autē Ecclesiæ sunt, si sit Basilica, hoc est, matrix, vel

vel Metropolis per circuitum quadraginta passus, si sit minor, triginta passus, de quo est tex. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. & c. quisquis inuentus. ea. caus. & q. & ita seruatum fuisse iussu Senatus scribit Clar. d. q. 30. num. 2. & prosequitur, citatis infinitis, Farinac. d. q. 28. n. 12. & com probat Decian. d. c. 24. nu. 29. lib. 6. qui. c. 25. n. 9. distinguit inter Ecclesias extra muros Ciuitatis situatas, & eas, quæ sunt intra muros Ciuitatis, & de mente Anch. in c. quisquis. 17. q. 4. tenet præd. intelligi de Ecclesiis extra muros Ciuitatis constructis, quæ quo ad passus gaudent immunitate, secus de iis, quæ sunt intra mœnia Ciuitatis, quasi quod isti passus extra Ciuitatem dentur Ecclesiis pro cæmeterio, prosequitur comprobando Vulpell. conf. 130. in 10. Villagut. vbi supra, nu. 3. vbi plurib. defendit, quod Capellæ intra moenia Ciuitatis constructæ non gaudeant hanc immunitate triginta passuū, quod non placet Farinac. d. loco, vbi dicit à proposita per eum ampliatione de circuitu ipsius Ecclesiæ non esse recedendū, nisi in loco, in quo casus contingeret, adesset consuetudo in contrarium, de qua appareret aliter, quam per dicta Doctorū; quia Doctori attestanti de consuetudine nō creditur, nisi de locali, vbi versatus fuit, per ea, quæ scribit Ant. Gabr. com. opin. tit. de probat. concl. 4. num. 3.

Passus vero isti erunt quinque pedum, vt est gl. in d. c. sicut. 17. q. 4. & glo. in l. 1. ff. de verb. sig. & in l. 1. ff. si quis caut. & in l. fin. vbi Florian. ff. fin. regund. Siluest. in summ. ver. Immunitas. il. 3. circa prin. Et secundum Bar. d. l. 3. ff. de ver. sig. consuetudo loci attendenda erit in hoc, quem sequitur Alex. in d. l. 1. num. 3. ff. si quis caut.

Qui passus incipiunt connumerari a candelabro posito in Ecclesia secundum Oldr. quem refert Decian. d. c. 25. sub nu. 9. At (pace Deciani sit dictum) Oldr. allegato cōs.

55. hoc non dicit, sed refert, quod dicit Scolasticus in cani delabro, quod computetur ad eam partem tantum, ubi est cæmeterium, & subiungit. Ego credo, quod istos triginta passus habeat in toto circuito, quod expressè haberi affirmat in c. diffiniuit, & c. quisquis 17. q. 4. Et temporibus nostris nō video in Ecclesiis candelabrum istud, à quo ista computatio incipere possit, & à muris ipsius Ecclesiæ fienda erit, quia aliàs non haberet istos passus integros, si Ecclesia, ipsa computaretur.

Non solum Ecclesia, & loca sacra in Bulla expressa habent hanc præminentiam, ne confugiens ad eam extrahatur, † sed & Cæmeterium gaudet eadem immunitate, propter reuerentiam ipsius Ecclesiæ, vt citatis innumerabilibus, ita tenendum esse firmat Farinac. d. q. 28. nu. 14. quod, & expressè sancitum fuisse in Bulla ita testatur.

6 Quinimo atrium Ecclesiæ, tanquam de illius pertinentiis sacrum est, & ideo gaudet Immunit. ecclesiæ, per tex. c. si quis in atrio. 17. q. 4. & assentit Decian. d. c. 25. nu. 31. & comprobatur Farinac. d. q. 28. nu. 14. & amplectitur Io. Fran. Leon. in Thes. for. Eccl. c. 13. num. 3.

Vtlerius immunitas nostra competit etiam Palatio Episcopali, e quo delinquentes extrahi nequeunt, c. id constituimus 17. q. 4. & fuit opinio Hostien. quem sequuntur communiter Doctores, vt attestatur Barbat. conf. 33. nu. 7. lib. 4. & admittunt omnes, quando Palatium adhæret Ecclesiæ, sed difficultas est; quando distet ab Ecclesia ultra quadraginta passus, an habeat hanc immunitatem? & Hostien. in c. inter. de Immun. eccl. sentit, quod gaudeat, & hoc voluit Imo. ibi. & fuit de mente gloss. in d. c. id constituimus 17. q. 4. sequitur Panor. in c. Ecclesiæ nu. 9. de Immunit. eccl. quia tex. d. c. id constituimus. loquitur indistincte, & vidimus in simili, quando familia Epi-

E scopi

scopi gaudet priuilegio fori, licet sit secularis.

Ac etiam, cum materia ista immunitatis sit fauorabilis, non debet restringi d. tex. c. id constituimus, sed potius ampliari; hæc Abb. d. loco, & ibidem Henric. Boich. col. fin. & Card. in Clement. de poenit. & remiss. & est communiter recepta, teste Didac. var. resolut. lib. 2. c. 20. num. 5. Remig. de immunit. Eccl. in 15. ampliat. vbi dicit communem opinionem, cum quibus residet Farinac. d. q. 28. nu. 38. & firmat Io. Fran. Leon. Thes. for. Eccles. c. 13. nu. 14. Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunit. Eccl. num. 87. Contrarium acerrimè tuetur Decian. d. c. 25. nu. 14. qui consideratis à Panor. respondit, ea fulcitur ratione, quia Palatium Episcopale non debet distare ab Ecclesia, tex. expressus in c. Episcopus vitem, quod est pen. 41. dist. c. Episcopus. de consecratione. dist. 3. ideo si distat, cum hoc sit contra ius, non debet gaudere eo priuilegio, tum quia hoc priuilegium non datur personis, idest, vel Episcopo, vel Clericis, sed datur loco sacro ob reuerentiam loci consecrati, vt respondit Anchar. conf. 329. in princ. Vnde cum domus Episcopi neq; ipsa sit sacra, neque loco sacro adhæreat, non potest gaudere hac immunitate; & in hanc partem inclinare videtur Oldr. d. consil. 55. in fin. & tantummodo Palatium Episcopale existens ultra 40. passus ab Ecclesia, haberet hoc priuilegium, si in eo esset Oratorium, in quo Diuinum celebraretur Sacrificium, quia locus ille esset sacer, & Farinac. d. q. 28. num. 38. secundæ impressiois protulit hæc verba. Post hæc impressa, peruenit ad manus Decian. qui relatis, & reprobatis contrariis rationibus testatur, non solum magis practicatam, sed etiam in puncto iuris veriorrem esse opinionem, quod scilicet, Palatium Episcopi non gaudeat immunitate Ecclesiæ, nisi vel illi cohæreat, vt fit

intra

intra quadraginta passus, vel saltem habeat Oratorium, & sic Farinac. videtur transire in opinionem Decian. ideo cauti debent esse Episcopi ad Oratoria constituenda in ædibus Episcopaliibus, quando distant ab Ecclesiâ, in quibus per se ipsos, vel per alios Missam faciant, vt hanc immunitatem habeant.

8 Quæ immunitas non solum competit Palatio Episcopali, sed quod plus est, ædibus quoq; Canoniorum, vel Clericorum, dummodo sint intra fines, vt supra, etiam si in illis starent laici, cum immunitas ista detur locis, & non personis, quod pluribus confirmat. Decia. d. lib. 6. c. 25. n. 15. & 16. Villagut. d. tit. n. 89.

9 Et postquam immunitas ista datur Ecclesiis propter Deum, multo magis hanc immunitatem consequi debet qui ad Sacerdotem confugeret Sacram Eucharistiam in manibus portantem vt citatis multis, affirmat Clar. d. q. 30. n. 24. & latiss. profequitur Farin. d. q. 28. n. 11.

Sed videndus erit Couar. d. c. 20. n. 6. var. resolut. lib. 2. vbi de hac opinione dubitat, quia etsi fateatur, maiorem honorem exhibendum fore Eucharistiæ, quam ipsis Templis; quibus ob ipsam Eucharistiam plura priuilegia conceduntur, attamen, cum immunitas hæc à Canonibus statuta sit, & nullibi Eucharistiæ hoc ius extra ipsas Ecclesias datum fuisse legamus, hinc dubitandū de ista frequentissima Interpretum sententia, cui resistit glo. celebris in c. quæsitum. r 3. q. 2. Quæ glo. dicit tantum, quod suscipiens corpus Christi non liberatur, & ideo præsupponit, quod suscipiens esset carceratus, qui, vt modo dicemus, nõ redditur tutus, & cõmunis sententiæ loquitur, quando quis existens in libertate, & insecutus a Birruarijs, confugerit ad Sacerdotem Sacram Eucharistiam portantem; ideo tenendum erit cum communi, vt dicit Farinac. vbi supra.

- 10 Quæro igitur, si captus a Birruariis ducatur ad carceres per Cæmeterium, vel per Ecclesiam, si recusat exire, nunquid extrahi poterit, vel potius erit tutus in ea. Io. Vifch. de immun. eccles. n. 52. vers. Quid si aliquis videtur tenere, quod sit tutus, & etiam Clar. in pract. d. q. 30. vers. Scias tamen in fi. quod expressè firmat Mant. conf. 60. n. 17. lib. 1. & allegat Rom. & Ias. in l. pleriq; ff. de in ius vocan. qui non loquuntur in his terminis, quando captus per transitum ducitur, sed quando quis aufugiens familiam se recipit in Ecclesia, qui casus est diuersus, vt videbimus inferius, Tenendum igitur erit contrarium, vt tenet Arch. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. quæ sequitur Qld. conf. 54. nu. 4. ea ratione, quia Ecclesia non recipit eum liberum, sed captum, & ecclesia tuetur confugientem ad eam, sed iste non confugit, sed ductus est, vt dicit Arch. vbi proxime, quod quoque sentit Lup. in rub. de donat. inter vir. & vx. §. 38. n. 4. & Igne. in l. 1. in prin. n. 5. ff. ad Syllan. Boer. decif. 178. n. 13. & d. decif. 110. n. 8. pulchrè Franc. Marc. in decif. Delphin. decif. 989. 1. tom. & Didac. var. resolut. d. c. 20. n. 13. lib. 2. Gig. de crim. l. c. Maieft. q. 10. nu. 30. vbi dicit hanc veriore, licet viderit semel contrarium, feruari in Ciuitate Venetiarum, quos omnes recenset Decia. d. c. 28. n. 30. Marf. in pract. §. vlt. nu. 4. & in l. vnic. n. 115. C. de rap. virg. vbi pro ratione assignat, quod attenditur principium, quando licitum. Boss. tit. de captiv. n. 22. Gomez. var. resolut. tom. 30. c. 10. rub. quando reus gaud. immun. eccl. n. 25. Farin. d. q. 28. n. 69. qui de veriori, & magis recepta sententia testatur.
- 11 Secus vero erit, si carceratus effractis carceribus ad Ecclesiam confugerit, quia in ea tutus erit, vt post multos firmat Decia. d. c. 28. n. 28.
- 11 Et hoc idem erit si carceratus blanditiis, & pollicitatio-

tionibus etiam iuratis de redeundo, fuerit emissus, nam si ad Ecclesiam confugerit, tutus esset, secundum Decia. d. c. 28. num. 21. & fufius, num. 33.

- 13 Et etiam si captus est familia se exemerit à manibus eius & aufugerit in Ecclesiam, erit tutus, vt declarant Igne. in d. l. 1. n. 4. ff. ad Syll. & Boer. d. decis. 110. relati à Decia. d. c. 28. num. 32.

Adcoq; hoc verum est, quod si condemnatus, dum duceretur ad supplicium, aufugeret è manibus custodum, & in Ecclesiam confugeret, esset & ipse tutus, secundum communem opinionem, de qua Remig. de immun. Eccl. in 30. fallent. & comprobat Dec. vbi supra, nu. 29. & seq.

Necnon delinquens insecutus a familia Magistratus, confugiens ad Ecclesiam erit tutus, ita Rom. Alex. & Iaf. in l. pleriq; n. 12. & seq. ff. de in ius vocan. Remig. de immun. Eccles. fallent. 31. in fin. qui de communi testatur, & ita in practica obseruari asserit Boss. de captur. nu. 22. Clar. d. q. 30. n. 19. vbi ita seruatum fuisse per Senatum affirmat Decia. d. c. 28. sub nu. 31. qui Cyn. in Authent. si quis ei. C. de adulter. & cæteris contrarium tenentibus respondet, & adducit tex. §. illud quæsitum. Instit. de re. diuis. in quo deciditur, quod si fera ab aliquo inuenta, & quod plus est, etiam vulnerata, & profecuta, non per hoc vnquam fiat persequentis, nisi illa actu capta sit, & assignat rationem tex. Quia multa accidere potuissent, per quæ eam capere non potuisset. Quinimo si in laqueum tuum inciderit, non ob id erit tua. l. naturalem. §. illud, & l. laqueum. ff. de acq. rer. domin.

Sic. in proposito, quamquam familia persequatur delinquentem, non tamen captus dicitur, cum ingreditur Ecclesiam, & multa accidere potuerunt, per quæ illum non caperent, pro vt re vera, acciderunt, cum non coeperint.

Quid faciendum, delinquente in Ecclesia se
recepto. Cap. XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Delinquens, si in Ecclesiam confugerit, non potest etiam in casibus exceptis extrahi, nisi de mandato Episcopi, & cum interuentu personæ Ecclesiastica.
- 2 Delinquente capto, ad carceres Curia Ecclesiastica reponi debet.
Nec tradi potest Curia seculari, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an confugiens verè crimina excepta commisserit.
- 3 Episcopus non debet stare processui Iudicis seculari sed super delicto pratenso probationes recipere.
- 4 Coram Episcopo debet plene constare de delicto, ut qui confugit ad Ecclesiam, Curia secularis sit tradendus, nec sufficere coniecturas, & præsumptiones, demonstratur.
- 5 Constito Episcopo, quod criminofus ab Ecclesia extractus est comprehensus in casibus exceptis, & propterea legitime est tradendus Curia seculari, vigore Constitutionis non est requirenda cautio illa de non imponendo poenam sanguinis, sed absq; metu irregularitatis, aut alicuius Censuræ Ecclesiasticæ incurfu consignandus est.
- 6 Extractus, & legitime consignatus Curia seculari utrum possit corporaliter puniri.
- 7 Immunitas ista adeo est seruanda, ut nec etiam iudices seculares Ecclesiam ipsam, in qua se recipit delinquens, custo dire, & obsidere possint.
Nisi ad effectum tradendi illos Curia Ecclesiastica, qua postea declares, an gauderet debeant, nec ne, immunitate.

VIDIMVS

I DIMVS hucusq; de casibus exceptis, & de locis quibus immunitas nostra est concessa, & de personis confugientibus ad illa loca, modo nonnulla tractanda erunt, quid faciendum, postquam delinquens in Ecclesia se receperit, & Sanctissimus decreuit.

Vt Curia secularis, eiusq; iudices, & officiales ab Ecclesiis, Monasterijs, locisq; sacris prædictis laicum aliquem, vt præfertur, delinquentem, in nullo ex casibus supradictis extrahant, sine expressa licentia Episcopi, vel eius officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiam si alias Ordinarij sint, aut nullius diocesis aut conseruatores ab hac Sede specialiter, vel generaliter deputati, prædictam licentiam dandi facultas pertineat. Occurrente autem casu in loco exempto, & nullius diocesis, tunc ad Episcopum viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios.

Ex quibus apertè habemus, quid agendum delinquentem ad Ecclesiam confugiente, & ideo tolluntur, quæ alias solebant adducere seculares iudices, quod quando est notorium, delinquentem, qui in Ecclesia se receperit, non debere illius immunitate gaudere, eo quia delictum ab eo perpetratum est de exceptis, quapropter autumabant posse propria auctoritate iudices seculares extrahere, Et pro fundamento eorū intentionis afferebāt, quod delinquens esset laicus, & consequenter subditus laicalis iurisdictionis, & cum a Canonibus, & Pontificijs sanctionibus Ecclesiasticæ tuitionis sit destitutus ob delictum commissum, illum extrahendo non fit iniuria Ecclesiæ, postquam secularis iudex suam iurisdictionem exercet erga suum subditum delinquentem; & Ecclesiasticus iudex nullam vnquam habuit iurisdictionem in eum, nec ratione per-

sonę delinquentis, cum sit laicus, nec ratione commissi delicti, cum extra Ecclesiam; & sic in territorio laicali, nec ratione ipsiusmet delicti, cum sit purè seculare; Nec dicitur, quod ratione Ecclesię, in qua capitur, sit ipse Ecclesiasticę iurisdictioni subiectus, nam si Ecclesiasticę iura illum sua protectione priuant, non potest aliquo pacto considerari, quod sit sub potestate Ecclesię, cui extrahendo, non fit iniuria, quę volenti non irrogatur. Quia, hæc omnia remouentur per Constitutionem nostram, quę latissimè omnibus præfatis occurrit, ibi. (Vt Curia secularis, eiusque iudices, & officiales ab Ecclesijs, Monasterijs, locis sacris prædictis laicum aliquem,) & sic ratione personę laicalis iurisdictionis, in nullo ex casibus supradictis, & sic ob delictum merè seculare, priuatum protectione Ecclesię.

Et tamen vult Sanctissimus, quod absque licentia Episcopi, & interuentu personę Ecclesiasticę non extrahatur; & propterea iudices laicis a se ipsis extrahere non possunt; qua de re non curandum, quid alias dixerint in hoc articulo Scribentes, cum stante Constitutione ista, eam debeamus attendere, & superfluum esset querere de dictis glos. & Doct. ita glo. in l. sed licet. ff. de off. præf. sic vnico verbo absoluit consilium Bald. cons. 440. lib. 1. cum iam non sit quæstio, quia est casus legis. Bald. inc. vnic. §. 2. quia vidimus, sub n. 1. de his, qui feud. dar. poss. Et vana reputatur dubitatio, in qua sit casus legis, & ei non est locus. J. Domitius Labeo. ff. de test. l. ancillæ. C. de furt.

Et postquam habemus determinationem Pontificiam, non debemus vltius inuestigare rationem. Bald. in l. Gallus. §. si eius, numero primo, in fin. ff. de liber. & posth. Dec. consil. 553. numero septimo. Paris. consil. vigesimotertio numero 12. libro secundo, & in puncto

Con-

Constitutionis Apostolicæ. Corn. consil. 99. nu. 2. & consil. 121. nu. 5. in fin. lib. 4. & si las. stare velimus in princ. J. Gallus. primæ lect. sub nu. 58. ff. de liber. & posth. esset peccatum in Spiritum sanctum ire contra tex. Constitutionis nostræ.

2 Quo capto, subiungit Summ. Pont. Quod delinquentes laici prædicti, postquam, vt præfertur, ab Ecclesijs, locisvè sacris, extracti, & capti fuerint, ad carceres Curie Ecclesiasticæ reponi, & inibi sub tuto, & firmo carcere, ac opportuna custodia data illis, si opus fuerit, per Curiam secularem, detineri debeant, nec inde extrahi, Curieque seculari prædictæ consignari, nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint, tuncque demum de mandato Episcopi per iudicem Ecclesiasticum Curie seculari, quacumque appellatione posita, consignentur.

Et licet verba Constitutionis sint clara, tamen de duobus adhuc dubitari possent.

Primò, nunquid Episcopus, cui vigore istius Gregorianæ commissa est cognitio, super remissione delinquentium ad Curiam secularem debeat etiam ad effectum, præmissum recipere probationes super prætenso delicto, an verò teneatur stare processui fabricato per ipsam secularem Curiam.

Secundò, an sufficiat de delicto constare per inditia, & præsumptiones, an vero debeat id per concludentes probationes apparere. Reperio quod de istis duobus quaesitis tempore Sanctiss. Clem. VIII. in vna Panormitana, immunitatis Ecclesiae fuit dubitatum, & Farinac. d. cons. 76. respondit. Quod Archiepiscopus Panormitanus debet super delicto prætenso probationesmittere, nec seculari

culari iudicis processui vlllo pacto stare. Quia regulare est, quod iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui facto per iudicem secularem, Grammat. conf. 42. num. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 36. num. 49. & citat Dec. in c. at si Clerici. de iudic. attestantem de communi Viui. comm. opin. in ver. Iudex laicus. Quib. addo Ruin. conf. 7. nu. 6. lib. 5. qui dicit, quod nedum nō tenetur iudex Ecclesiasticus stare processui facto à iudice seculari, sed, vt possit inquirere, opus est nouo processu; & non debet ex processu fabricato à laico formare inquisitionē, & attestatur de communi, prout eū refert Baiard. ad Clar. d. q. 36. nu. 53.

Et si iudex secularis processum sibi ab Episcopo transmissum, & iussum exequi, reuidere, & examinare potest, per doctrinam Bar. in l. Diuus nu. 3. & in l. non dubium, ff. de cust. reor. Bal. conf. 260. num. 2. lib. 3. Io. de Selu. post alios. de iuram. cal. 15. q. 5. ad fin. ibi. limitatur 4. nu. 4. Felin. in c. cum sit. nu. 8. de for. compet. & in c. at si Clerici. de iudic. Aufr. de potest. secular. sup. Eccles. perso. in 4. reg. nu. 8. Io. Bernard. in pract. c. 141. n. 3. Boss. tit. de for. compet. nu. 162. Marf. sing. 138. Rebuff. in concord. de publi. concub. in gloss. fin. ibi (quod hodie remissus.)

Quod intelligendum erit, dummodo causa nō esset merè Ecclesiastica, quia tunc laicus iudex non posset reuidere, sed teneretur stare processui ab Ecclesiastico fabricato, c. vt inquisitionis, §. prohibemus. vbi Doct. d. haret. in 6. Panorm. in c. 1. nu. 11. & 12. de off. iud. ordin. Bar. in l. magistratibus. in fin. ff. de iur. om. iudic. Gondiffa. de haret. q. 16. nu. 6.

Tanto magis iudex Ecclesiasticus non debet stare processui facto à iudice seculari, maximè in casu isto, in quo iudex secularis contendit de sua iurisdictione, & sic eo magis reputatur incompetens respectu propriæ causæ, & proprii

proprii interesse, l. i. C. nequis in sua caus. l. nulli, C. de iudic. Processus autem factus à iudice incompetenti nullam fidem facere potest, l. fin. & per tot. C. si à non compet. iud. ita Farinac. d. conf. 76. num. 1.

Rurfus considerat Farinac. d. loco, cum cognitio istius articuli per dictam Bullam specialiter demandetur Ordinario, ut putet in illis verbis. (Nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum.) Et cui delegatur cognitio alicuius articuli, vel causæ, etiam censetur delegata potestas sumendi probationes super illo articulo, & causâ. l. vbi. & ibi glos. in ver. relationis. & Iacob. Butrig. C. de fals. Ac etiam delegatus à Principe ad cognitionem causæ non solum censetur delegatus ad receptionem probationum, sed etiam ad eiusdem causæ diffinitionem, Menoch. de abitr. q. 37. nu. 13. & seq. & num. 37.

Ideo tenetur, & debet Episcopus de delicto impicto ei, qui ad Ecclesiam confugit, cognoscere, & non stare simpliciter processui exhibito per Curiam secularem. Quod apertè mandat Bulla, dum dicit Nec consignari, aut tradi possit, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum an ipsi vere crimina superius expressa comiserint, quod in responsione alterius quaesiti planius efficietur.

4 Secundo quaesito, an debeat de delicto plene constare, & non per inditia, & praesumptiones respondit Farinac. d. conf. 76. nu. 3. non posse Episcopum praetensos delinquentes Curie seculari consignare, nisi prius sibi constito de delicto plene, certe, & concludenter: ad quod dicendum quattuor vtitur mediis, quae referre volui, quia eius consilia, cum nuperrime in lucem exierint, non sunt adhuc omnibus praemanibus.

Primò etenim dicit. Quod capti in Ecclesia habent regulam immunitatis Ecclesiasticae pro se c. inter alia. c. pen.

&

& fin. de immun. Ecclef. c. sicut antiquitus 17. q. 4. Qui verò habet pro se regulam, dicitur etiam pro se habere iuris præsumptionem. l. ab ea parte. ff. de probat. gl. in rub. de reg. iur. in 6. ver. & dicitur regula. Alcia. de præsump. reg. 1. præsump. 28. nu. 6. Ergo qui dicit casum non comprehensum in regula immunitatis Ecclesiasticæ, cum assertionem faciat contra iuris præsumptionem, eam debet concludentissimè, & euentissimè probare. l. fin. in fin. prin. & ibi omnes, ff. quod met. caus. Abb. in c. quia verisimile in 2. not. de præsump. Aym. de ant. temp. part. 2. sectione ex præmissis. nu. 46. & seq.

Secundò, quia qualitas tribuens iurisdictionem, non præsumptiuè, & per indicia, sed concludenter probari debet. l. 2. §. sed si dubitetur, ff. de iudic. Paris. de put. de synd. in ver. Iudex. c. 2. nu. 13. Beninten. decis. 18. num. 3. Andr. Gayl. de pac. publ. c. 13. num. 12. & seq. lib. 1.

Ergo dum pro Curia seculari instatur, carceratum sibi consignari, tanquam subditum suæ iurisdictioni, propter qualitatem commissi delicti debet ipsum delictum, & qualitatem plene probare.

Tertiò. Quando lex probationem requirit, intelligi debet de probatione plena, & vera, & non autem de præsumptiuâ. patet, quia quando eadem lex voluit esse contenta argumentis, & præsumptionibus. id expressè dixit, vt in l. nō omnes. §. à barbaris. ibi. Argumentis tamen cognoscendum est. ff. de re milit. in c. pro humani. ibi. Et postquam probabilibus constiterit argumentis. de homicid. in 6. & alibi sæpissimè. Verum Bulla Gregorij non solum non expressit hoc, sed imò expressè voluit, quod verè constet Ordinario crimen tale commissum, propter quod immunitas Ecclesiastica non habet locum, vt patet in illis verbis (An ipsi verè crimina superius expressa commiserint)

rint) ideo subintrat doctrinam Innoc. c. cum causam: col. 2. vers. illud autem de iuram. calum. ubi dixit, quod vera esse dicimus ea, quæ vel propriis oculis inspicimus, vel alias indubitanter nouimus, ergo non ea quæ tantum præsumptiue credere possumus.

Quarto, nostra Constitutio non solum specialiter, sed per modum conditionis voluit prius constare de veritate criminum commissorum, antequam criminosi curiæ seculari tradantur, vt patet in illis verbis (Constito prius per Episcopum, vt ipsi verè crimina superius expressa commiserint) ideo talis probatio non sufficit præsumptiua, sed debet esse plena, & concludens. l. Lucius, & ibi Bar. ff. de cond. & demonstrat. Natt. conf. 29. n. 3. & conf. 202. n. 8. & seq. lib. 1. Paris. conf. 104. n. 9. & seq. lib. 4.

Quinto ad confirmationem scriptorum à Farinac. ego addi posse putarem. Quod vera, & propria illa probatio dicatur, quæ plena dignoscitur, nec alterius adminiculo, vel patrocinio indiget ita Bal. in c. 1. §. sacramentum. colum. 1. de success. rect. feud. & in c. 1. in princ. si de inuest. int. Dom. & vassall. hinc fit, vt appellatione veræ probationis non semiplena probatio contineatur. d. l. Lucius. ff. de cond. & demonstrat. gloss. in c. statum. de rescript. in 6. in Clemen. constituimus. de elect. vnde Roman. scripsit in l. 1. C. de testa. milit. probationem per præsumptiones, & coniecturas non posse dici veram, & propriam, probationem; ad hoc probandum adducit. l. in ver. propriè. ff. si. tab. test. exta. sed melius ad hoc facit d. l. Lucius. & quod ibi notant Bar. & Imo. & Roman. sententiam secutus fuit Ruin. conf. 128. num. 2. lib. 4. Natt. d. consil. 29. num. 3. & conf. 581. num. 9.

• Cumq; Constitutio ista requirat, quod vere constet Episcopo, ideo non sufficere præsumptiones. Quia quando
fratu-

statutum requirit probationes in aliquo actu, non sufficit præsumptiua probatio, nisi esset præsumptio iuris, vt respondit Natt. vbi supra nu. 17. & citatis supradictis latè comprobat Mascard. de probat. q. 4. n. 12. & seq. part. 1. & Pacian. tract. cui incumb. on. prob. c. 12. n. 11. par. 1.

Nec non facere possunt, quæ annotauit Lap. alleg. 53. n. 2. dum dicit, quod ille, qui vult me repellere virtute exceptionis, habet hoc probare, & debet esse probatio certa, & non dubia, quia non releuat; cum probatio debeat de neesse concludere, c. in præsentia. de probat.

Si modo coram Episcopo, secularis curia vellet virtute exceptionis excludere confugientem ad Ecclesiam ab illius immunitate, excipiendo quod delictum est de exceptis à Sanctissimo; certe suã exceptionẽ debet plene, & non præsumptiue probare. Concludamus igitur quod coram Episcopo debet doceri plene de imputato delicto.

- 5 Sed constituto Episcopo, quod criminofus ab Ecclesia extractus est comprehensus in casibus exceptis, vnde legitime tradendus est curiæ seculari, vigore Constitutionis nostræ, non est requirenda promissio, seu cautio illa, de qua in c. id constituimus, & c. reum. 17. q. 4. & notant omnes in d. c. inter alia. de immun. eccl. scilicet, quod iudex secularis teneatur iurare de non infligenda poena sanguinis, & si dubium esset, quod non seruaret promissa, etiam cum iuramento vallata, maior cautio esset requirenda, secundum Innocen. & alios in d. c. inter alia. Quia tradendo Episcopus delinquentem simpliciter, videretur ipse esse author illius poenæ sanguinis, quod abhorrent iura Canonica. c. i. ne Cler. vel Monach. Nã Sum. Pont. in ista Constitutione sanciuir, absq; irregularitatis nota, aut alterius Censuræ ecclesiasticæ incurfu, tradi, & consignari posse, immo mandat Episcopis, vt curent, & faciant tradi,

di, & consignari: Et propterea esset superflua in presentiarum dicta promissio, & cautio, quam nihilominus de consuetudine iudices laici non seruabant, vt inquit Rebuff. in d. c. inter alia quem refert Dec. d. c. 29. sub n. 6. & voluit Far. d. q. 28. n. 77. & Baiard. ad Clar. d. q. 30. n. 25.

- 6 Imò extracto delinquente ab Ecclesia, & consignato Curiaē seculari, et si Oldr. cons. 154. in fin. & Abb. in d. c. inter alia. num. 8. velint, non solum non posse poena capitali, sed nec corporali puniri, sed tantummodo poena pecuniaria. vnde Boss. tit. de captu. sub nu. 24. admonet, quod, quando delictum est graue; & de iure poenam corporalem requirens, magis conuenit, vt iudex secularis eum dimittat, & contra eum absentem procedat ad condemnationem in condignam delicti poenam, potius quam hoc modo leuiter, & pecuniariter punire, & quod ita aliās in Senatu Mediolani factum fuit.

Verum, cum contrarium de stilo Franciaē seruari testetur Boer. decif. 109. in fin. & de mente Remig. quem allegat, comprobet Clar. d. q. 30. sub nu. 1. & n. 23. ideo Decian. d. c. 29. sub. nu. 6. distinxit. Aut est tale delictum, pro quo de iure Canonico, vel ciuili expressè cauti fit, quod non gaudeat immunitate, & poterit proculdubio condemnari, etiam poena sanguinis; quia constat, quod nulla fit iniuria Ecclesiae, stante lege expressa. Aut per interpretationem à simili volumus dicere immunitatem non competere, sed tamen iudex Ecclesiasticus illum tradit iudici seculari, & tunc non est tradendus, nisi habita fide de non puniendo pœna sanguinis, vt i diximus, sed hæc distinctio, stante Bulla non intrat, quia, nisi in casibus expressis ab ea est tradendus delinquens curiē seculari, & propterea in casu traditionis poterit corporaliter puniri, & hoc sentit Farinac. d. q. 28. nu. 77.

- 7 - Ita, & taliter immunitas ista est seruanda, vt nec etiam possint iudices seculares Ecclesiam ipsam, in qua se recipit delinquens, custodire, & positis custodibus obsideri facere, & prohibere, ne ad eum alimenta deferri possint, vt de communi attestando scribit Couar. var. resolut. lib. 2. c. 20. sub num. 17. & ita in dominio Mediolanen. seruatur, teste Clar. d. q. 30. num. 21. Nam aliter immunitas ista seruiret deuento. Paria etenim sunt, quod quis extrahat, vel quod obsideat confugientem in ipsam Ecclesiam, & ei prohibeat prestare alimenta; vt tenet Abb. post Hostien. in d. c. inter alia, & Io. de Visch. de immunit. Eccles. nu. 72. Farinac. d. q. 28. n. 9. post Gomez. quem citat, & Decian. c. 27. n. 6. vbi dicit, quod ideo non poterit impediri, quin exeat ad exonerandum corpus, vt per omnes in c. diffiniuit. 17. q. 4. dummodo statim redeat.

Et tantum possent custodiri ad effectum tradendi illos Curie Ecclesiasticæ, quæ postea declarabit, an gaudere debeant, nec ne, vt mandat Sum. Pont. & annuere videtur Farinac. d. q. 28. nu. 9. in fin.

De Clerico delinquente, an in Ecclesia sit tutus.

Cap. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Panorm. opinio refertur, qui voluit Clericos delinquentes extrahi posse de Ecclesia.*
- 2 *Cōtra Abbat. tenuere Zab. & Roman. quod Clerici, sicut laici, gaudent hac immunitate, eorūq; fundamenta narrātur.*
- 3 *Concluditur contra Abbat. & Roman. sententiam veriorē de iure ostenditur.*
- 4 *Distinctio Decian. de Clerico confugiente ad Ecclesiam comprobatur.*

Sq; adhuc locuti sumus de laicis ad Ecclesias confugientibus, de quibus tantum videtur sentire Bulla. Quid erit. dicendum de Clericis delinquentibus, qui post delicta se in Ecclesiã receperint, nunquid ipsi sint tuti, ne è iudice Ecclesiastico extrahi possint? & Panor. in c. inter alia. n. 13. de immun. Eccl. expressè tenet, quod extrahi possint, & mouetur.

Primo per glo. quam dicit hoc apertè sentire in c. nullus Clericorum 17. q. 4.

Secundo, quia leges ciuiles loquuntur tantum de laicis ne extrahantur ab Ecclesia, nam de Clericis statuere non possunt. Canonica vero iura, licet non distinguant inter Clericos, & laicos, tamen videntur, & ipsa respexisse tantum laicos, non Clericos; nam omnia iura Canonica videntur loqui, quod Ecclesiastici iudices debent impetrare a secularibus, ne ipsos condemnent morti; non enim dicunt quod debeant indulgere; quod fecissent, si loquerentur de Clericis, quorum punitio spectat ad ipsos. c. cum ab Ecclesiarum Prælati. de off. Ordin. idem videtur velle c. reum & c. id constituimus 17. q. 4. cum similib.

Tertio mouetur Panor. Quia Episcopi, Clericos, & Abbates religiosos castigant, verberant, & puniunt in Ecclesiis, & Monasteriis, vt habetur in c. vniuersitatis. de sent. excomm. & in c. fin. de regular. & de Episcopo condemnante in Ecclesia, & tenente carceres in suo Palatio, traditur in c. præceptum. 2. q. 2. & c. qua fronte. de appellat. Ergo si in Ecclesiis castigant, possunt consequenter ex illis extrahere ad castigandum.

Quarto considerat. Quod si verum esset, quod Clericus gauderet hac immunitate, hoc tenderet non ad decorem, sed ad maximum dedecus Ecclesiæ, cum videretur velle defendere facinorosa Clericorum, qui debent esse sancti,

F

& in

& in suis actibus relucere. c. oportet Sa cerdotes. 81. dist. qui si non possent in corpore puniri, non possent etiam in bonis, si nulla forte haberent, & sic remaneret impunitum scelus Clericorum .

Quinto ad eius opinionem comprobendam adducit Pa nor. Clem. 1. de priuil. in ver. si qui vero contra promissa , & c. non solum. de reg. iur. in 6. vbi religiosi delinquentes in religione mandantur subijci grauibus poenis .

Sexto , & vltimo dicebat Abb. quod cum Clerici frequenter delinquant in Ecclesia, & sic religiosi, vel saltem intra fines ipsius Ecclesiæ, sequeretur , quod de his delictis non possent puniri, si non posseut ab Ecclesijs extrahi contra. c. 2. & c. cum illorum . de sent. excomm. & hanc suam opinionem putat verissimam ; relinquit tamen consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi .

2 Sed contra Abb. sentire videtur Zab. in eo. c. inter alia. q. 6. post Innocen. & expressè tenet Roman. consil. 234. Quod iudex Ecclesiasticus non poterit capere Clericum confugientem ad Ecclesiam , & opinionem suam fundauit .

Primo, per omnes leges, & Canones, ex quibus immunitas Ecclesijs conceditur, quæ generaliter loquuntur , & indefinitè confugientem ad Ecclesiam tutum esse volunt, neq; distinguunt Clericum a laico, ergo generaliter intelligendæ vulg. l. de præcio. ff. de publicia.

Secūdo. Quia maior est ratio in Clerico ne extrahatur, quā in laico, quia Ecclesia est propria domus Clerici, ergo ab ea non debet inuitus extrahi, l. pleriq; ff. de in ius voc.

Tertio , quia tale priuilegium immunitatis concessum est loco, vt sæpè dictum fuit, & tradit Bologni. de indulg. col. 3. vers. hoc etiam probatur, & ante eum voluit Bal. in c. 1. col. 3. vers. & si priuilegium concessum est Clerico.

de

de rescrip. Vnde consuluit Roman. cons. 180. in princ. Quod priuilegium concessum patriæ comprehendit etiam Clericos, ergo debet esse generale omnibus in eodem loco existentibus, cuiuscumq; sint conditionis; quia talis est natura priuilegij concessi loco, vt notatur in l. vlt. ff. de testa. milit. & tradit Bart. in l. fin. C. de testa. & in l. 1. C. de summ. Trin. & Bal. in l. si non speciali C. de testam.

Et propterea Clerici hoc priuilegio vti debēt, maximè cum hæc immunitas data sit ob reuerentiam, quæ præstanda est locis sacris, c. frater, & c. minor. 17. q. 4. d. c. inter alia, & c. fin. de immun. eccl. quæ ratio militat tam in Clericis, & multo magis, quam in secularibus, ergo idem ius seruandum Clericis, quam laicis.

Quartò pro opinione Roman. contra Abb. adducitur tex. c. nullus Clericorum. 17. q. 4. in quo cauetur. Quod nullus Clericorum seruum suum, vel discipulum fugientē ad Ecclesiam extrahere audeat, vel flagellare præsumat: Si ergo non licet Clerico seruum proprium, in quo habet ius vitæ, & necis. l. 1. C. de emend. seruo. extrahere. Et minus licet extrahere discipulum flagellationes tantum timentem, neq; etiam disciplinæ gratia, & iste discipulus potuit esse tam laicus, quam Clericus, quanto ergo minus licebit Clericum delinquentem extrahere?

Quinto facit pro hac parte. Si lex Canonica in alios hoc statuit, debet etiam in suis hoc idem pati, iuxta dictum illud. Patere legem, quam tu ipse tuleris, .c. cum omnes. de constit.

Sextò, & vltimò. Durum admodum videtur illis, qui contrarium tuentur, quod cum Ecclesia multò magis teneatur protegere suos Clericos sibi subditos, quam alienos, quod velit, priuilegium datum laicis auferre Clericis, argumento, c. 1. de nat. ex lib. ventr.

3. Quid tenendum? Opinionem Roman. veriore, & sequendam esse affirmat Zab. in Clem. 1. n. 9. in 6. q. de pœnit. & remiss. Io. de Visch. de immun. Eccles. in 2. 3. & an tepen. col. secundæ conclus. hanc partem tenet Bernard. Diaz. in pract. c. 115. Didac. var. resolut. lib. 2. c. vlt. nu. 16. adden. ad Ang. de Malef. in ver. fama publica. n. 59. littera. A. Monticell. in pract. crim. reg. 2. n. 18. & istam opinionem contra Abb. veriore de iure dicit Clar. d. q. 30. vers. Vlt. quæro. Mandos. in addit. d. conf. 234. Rom. Farin. d. q. 28. n. 7. in fi. Dec. qui veriore dicit, & respondet fundamētis Panor. c. 26. n. 1. vbi cōcludit distinguēdo.
4. Quod, aut Clericus venit in Ecclesiam, vel Monasterium, vel Palatium Episcopale existens intra 30. vel 40. passus, & sic in loco sacro, volens, & ex alia causa, quam, vt gaudeat immunitate, & tunc putat, quod possit carcerari, & puniri, & ideo extrahi etiam ab Ecclesia. Aut vero hac præcisa intentione confugit ad Ecclesiam, vt gauderet immunitate, & eo casu putat quod erit tutus; leges enim, & Canones concedentes hanc immunitatem, hoc præcipuè prætendunt, ne quis fide, quam in veneratione Ecclesiæ, & locorum sacrorum habet, defraudetur, & ita iudicandum esse affirmat. Quamquam cum Panorm. concurrat, quod consuetudo seruanda sit.
2. Bene verum est, quod Clericus, si perpetrasset delictum aliquod de exceptis, non esset melioris conditionis laici; & absq. dubio posset extrahi.

De debitore confugiente ad Ecclesiam, numquid instantibus creditoribus, sit extrahendus? Cap. XIII.

S V M M A R I V M.

1. Debitor pro ciuili debito se recipiens in Ecclesiam est tutus. Stante

Stante statuto, quod debitores pro debito personaliter capiantur, nunquid sint tuti in Ecclesia, & contra Oldr. concluditur, quod sit tutus.

Ampliatur procedere etiam in debito publico.

- 3 *Debitor suspectus de fuga an extrahi possit ab Ecclesia?*
 4 *Decoētores, et falliti, quādo in Ecclesia sint tuti, demonstratur.*

1 **P**ostquam compertum est, quod delinquentes, exceptis aliquibus casibus, non possunt ab Ecclesijs extrahi, posset adhuc aliqua hæsitatio remanere circa debitores, qui ære alieno onusti ad Ecclesiam cōfugerint, si immun. istam habere debeant.

In quo articulo cōiter concluditur affirmatiuè, verum quia Scribentes satis cōfusè loquūtur, vidēdus erit Farin. de carc. & carcer. d. q. 28. n. 30. & seq. qui distinguit nonnullos casus, & dicit, quod si Ecclesia est tutū refugiū delinquētib. ad eam cōfugiētib. multo magis tueri debet de bitorē ex causa ciuili, qui captus in Ecclesia pro ciuili debito est male captus, & debēt relaxari secundū Marf. in l. vn. n. 11. C. de rap. virg. vbi testatur, ita seruari de consuetudine, & sequitur Boss. tit. de capt. n. 26. dicens, quod ita tenēt cōiter Doct. iu l. pleriq; ff. de in ius voc. & hoc attendi iuris communis dispositione, non habet difficultatem.

- 2 Sed difficultas est, vbi viget statutū, quod debitores pro debito personaliter capiantur, quo in casu consuluit Old. cōf. 54. & respondit. Cū persona virtute iuris municipalis sit effecta, & quodāmodo conditionata ad seruiēdū, præstita securitate, debet extrahi, ne creditor, qui quodāmodo est dominus, eius seruo defraudetur, & hoc bene probatur secundum Old. in l. præfenti, §. sanè. C. de ijs, qui ad Eccl. confug vbi seruus, vel ascriptitius, vel alterius conditionis suppositus, præstita securitate, extrahitur.

Et princeps qui immunitatem concessit Ecclesiæ, licet pœnam, quæ ius publicum respicit, vel quæ sibi erat præstanda, & applicanda, potuerit remittere ius partis, tamen nõ remisit, argumento eorum, quæ notantur in l. 1. C. de in ius vocand. in l. 1. ff. de ser. fugit. & in c. raptoribus. 36. q. 1.

Facit et secundum Old. Quia Ecclesia solum liberat cõ fugientem ad eam à poena corporali, vt in c. inter alia. de immun. eccl. c. diffiniuit. 17. q. 4. & c. item constituimus. & c. reũ. ea. caus. & q. non tamen tollit, quin alia poena puniatur, & propterea respondit Oldr. quod debitor, qui vigore statuti potest carcerari, non erit tutus in Ecclesia.

Nimis tamen rigida visa fuit Old. opinio, quapropter in practica non fuit recepta, & certè cum omnis delinquens pro quocunq; crimine etiam graui tutus sit in Ecclesia, & in ea capi non possit, præterquam in exceptis, multo minus poterit capi debitor, & in ea tutus erit; esset enim ridiculum dicere, quod delinquens in Ecclesia capi non posset, debitor autem sic, vt ponderat Farinac. d. q. 28. n. 30. in fin. & Oldr. fundamentis respondit Couar. d. c. 20. n. 14. var. resolut. lib. 2. Nam, & si seruus ab Ecclesia extrahatur & debitor quodammodo sit seruus creditoris, non per hoc est proprie, & verè seruus, & adducta ab Old. procederent in vero seruo, & in iuræ veræ seruitutis.

Et minus est verum, quod Ecclesia tantummodo intendat seruare vitam, & membra confugientib. ad se, quia in casibus non exceptis nullo pacto pernõttit extrahi, & sic omnino illos seruat incolumes ab omni pœna, vt diximus. ideo debitor erit tutus in Ecclesia, non obstante dicto statuto; Quod ampliatur procedere, etiam si debitum esset publicum, sic Cap. Tholos. decis. 422. Siluest. in sum. ver. immunitas. 3. n. 4. Couar. d. n. 14. & citatis his Farin. d. q. 28. n. 31. & Decian. d. c. 28. n. 26. & 27.

Et

3 Et prædicta non solum vendicant sibi locum in debitoribus supradictis, sed etiam in debitore suspecto de fuga, Quamquam Ias. in l. vinum. num. 5. ff. si cert. pet. teneat contrarium, arguendo de tempore ad locum, & dicit, quod debitor suspectus de fuga capi potest etiam die feriato in honorem Dei, per gloss. quam singularem appellat, & approbatam in l. dies festos. in gloss. 2. vbi Bart. & alij notabiliter sequuntur. C. de feri. & ultra citatos a Ias. quod debitor suspectus de fuga capi possit die feriato, sentit Alex. consil. 159. sub nu. 7. lib. 2. Marant. in pract. par. 4. 16. dist. nu. 92. Curt. sen. de sequestr. q. 10. num. 47. Didac. var. resolut. lib. 2. c. 20. n. 14. Ias. ipse in prin. Insti. de act. nu. 77. & in l. de pupillo. §. si quis riuos. in princ. ff. de no. op. nunc. & istam glo. ampliat Bal. in c. fin in fi. de feri. ne dum si sint feriæ solemnes, sed etiam solemniores, & solemnissimæ, vt in die Natiuitatis, vel Paschatis, sequitur Ant. Couus inter cons. Bart. Soc. cons. 101. circa prin. lib. 4. & Ias. in d. l. vinum.

Vbi pariter dicit, Quod sicuti debitor suspectus de fuga capi potest tempore feriato in honorem Dei, ita etiam potest capi in loco sacro ad honorem Dei, & hoc probare nititur. Quia non solū iudex laicus, sed etiam creditor laicus potest propria auctoritate capere Clericum debitorem, qui sit fugitiuus, vel præparet se ad fugam, vt postea cõsignet iudici Ecclesiastico, per doctrinam Io. And. in c. nullus. de pigno. Et hoc expressè decidere affirmat Canon. in c. cum non ab homine, de iudic. vbi Bal. Card. Flor. & Abb. idem Bal. in c. dilectus, de appell. & ultra Ias. & citatos ab eo hoc tenet Fel. in d. c. cum non ab homine, n. 4. qui dicit communem opinionem Card. Alban. cons. 13. n. 5. Seuerin. de deb. suspect. & fugit. in 5. q. n. 18. & 19.

Nec sufficere dicere, quod diuersa sit ratio in tempo-

re, & loco. Nam Maiestas Dei ita videtur offendi, quando caperetur tempore sacratissimo, sicuti in Ecclesia, & propterea inquit Ias. non esse ponere os in coelum, si diceretur, debitorem suspectum de fuga in Ecclesia. capi posse.

Contra Ias. more suo. insurgit Dec. in eadem. l. vinum, num. 8. vbi affirmat, æquiparationem non procedere, cum adsit diuersa ratio, & postquam ab Ecclesia extrahi non debet, licet quis quæcumq; delicta grauiâ commiserit. c. inter alia. de immun. Eccl. à fortiori non sunt extrahendi debitores ex contractu, & ita obseruari quotidie in fallitis præten dit Decius, qui in Ecclesia sunt turti, & securi, non obstante suspitione fugæ, & Couar. d. c. 20. sub num. 14 tenet, quod Ias. argumentatio sufficiens non sit, siquidem hac in specie minimè licet de tempore ad locum argumentari propter disparem rationem, quæ manifesta est, & constat. Nam tempore feriato licitum est homicidam, aliosve delictorum reos capere, quod ipse Ias. non negaret, & probatur in l. prouinciarum. C. de feri. & tamen hos non licet ab Ecclesia abducere, & contra Ias. tenet Purpura. in d. l. vinum, n. 10.

Vnde dicendum erit debitorem, quantumuis suspectum de fuga, in Ecclesia capi non posse, cum nullibi expressum sit in hac specie Ecclesiarum immunitatem non prodesse his, qui ad eas confugiunt, & sic regulæ standum erit, ita Couar. d. cap. 20. sub num. 14. quem sequuntur Decia. in d. c. 28. n. 34. & Farin. d. q. 28. n. 32. vbi de communi te statur, & firmat Abb. in d. c. inter alia, nu. 22. Rom. conf. 377. & consil. 234. Aufrer. in decis. Tholos. 422. qui dicit communem, & in practica fuisse obtentum. Io. de Visch. de immun. Eccles. num. 55. Henrich. Boich. in cap. Ecclesia. de immun. eccles. vbi longam facit distinctionem, & volunt omnes in l. præsentis. C. de ijs, qui ad Eccles. confug.

fug. hoc idem sentit Rip. in c. 1. num. 88. de iudic. Ludo. Gomez. in §. superest, nu. 6. Intit. de act. Remig. de immun. Eccles. 27. fallent. num. 4. & seq. ibique de communi Duen. tract. reg. 175. in 3. limit.

- 4 Quam propositionem Decia. Couar. & Farinac. restringere conantur ad decoctores, & fallitos, qui maximo Rei publicæ dispendio, ex pecuniis, & rebus alienis, dum negotiationem quæstuariam exercent, operam vsuris, & fa-
noribus strenue dantes, lautè, & opiperè viuentes, decocti tandem versuram faciunt, ad Ecclesiam confugientes, creditores omnes misere fallunt, quod grauissimum crimen est, talesque, vt publici latrones, à diuersis Constitutionibus, grauissima, & capitali poena plectuntur, & habemus Bullam Sanctissimi Pii V. & ob id hac immunitate minime gaudere, vltra prædictos voluit Boer. decis. 215. nu. 7. Sed liceat mihi, quid sentiam in medium afferre, cum isti decoctores adeo caute res suas componant, vt rarò, aut nunquam verificetur in eis casus Bullæ præfatae, semper enim aduersæ fortunæ infortunium apparere faciunt. Ac etiam quia in Bulla ipsa non priuantur hac immunitate, & quamquam publicis latronibus comparentur, difficile erit, vt in eis concurrant ea, quæ diximus superius esse necessaria ad latronem publicum constituendum, & præcipue frequentia actuum, ex quo isti decoctores, vltra primam vicem non inueniunt, qui eis credant pecunias, & bona, qua propter puto, quod Ecclesiastice immunitatis erunt capaces.

An Consuetudo possit dare facultatem laicis
Iudicibus extrahendi propria auctori-
tate confugientes ad Ecclesias .

Cap. XIII.

S V M M A R I V M .

- 1 Consuetudo dat iurisdictionem .
*Quod ampliatur etiam in iurisdictione ordinaria .
Et dat meram, mixtam, altam, & bassam, & imperiosam
iurisdictionem .
Quinimo, & spiritualem .*
- 2 Stante consuetudine extrahendi delinquentes ab Ecclesiis ad
quas confugerunt, multi voluere, quod iudices laici per
seipos extrahere possent, quod declaratur nu. 12.
- 3 Constitutio Gregoriana tantū renocat facultates a Sede Aposto-
lica concessas, & nō qua competunt vigore consuetudinis.
- 4 Consuetudo est quid facti, ideo plenè probanda, cum allegare
non sufficiat .
Probatio consuetudinis difficillima, & quare .
- 5 Consuetudo est stricti iuris, & non extenditur .
Et tantum habet de actu, quantum habet de potentia .
- 6 Consuetudo statuto equiparatur, hinc non inducitur super
his, super quibus populus expresse statuere non potest.
- 7 Consuetudo irrationabilis non valet .
Et quæ dicatur irrationabilis .
- 8 Consuetudo legi contraria, ut legem tollat, debet esse introdu-
cta sciente Principe .
- 9 Absens a loco, quæ ibi fiunt scire non præsumitur.
- 10 Consuetudo modicam iurisdictionem solummodo tribuit.
- 11 Consuetudo iurisdictionem tribuere potest, dummodo uten-
tes ea sint capaces .

Hinc

Hinc laici non possunt per consuetudinem acquirere iurisdictionem extrahendi ab Ecclesiis, cum ea sint incapaces.

- 12 *Doct. citati in contrarium non dicunt, quod per consuetudinem tribuatur iurisdictione laicis iudicibus extrahendi ab Ecclesiis delinquentes, & quomodo intelligantur.*
- 13 *Consuetudo Ecclesiis onerosa tollenda, & notabile Surd. dictum in consil. 396. refertur.*

1 Vm consuetudinem iurisdictionem tribuere dicat tex. l. vbi glos. in ver. consuetudinem. C. de eman. liber. c. dilecti. vbi Doct. & glos. in ver. consuetudinem. de arbitr. Oldr. conf. 11. col. 2.

vers. item proponit, & conf. 128. col. 2. vers. nec per hoc potest dici. Bal. in l. cum Prætor. in princ. 2. lect. ff. de iudic. Rom. conf. 300. Pute. de Synd. in vers. instrumentum. ibi, (& quia consuetudine) Soc. sen. conf. 39. nu. 26. lib. 4. Lanfranc. Bald. dec. 120. Mars. caus. crim. conf. 90. nu. 11. & seq. & consil. 100. num. 19. est tex. in c. duo simul, ibique Panor. 3. not. de off. ord. glo. in c. quanto. in ver. si Prælati. ad fin. eo. tit. glo. in c. conquestus, in ver. consuetudo. in fi. 9. q. 3. Felin. latè in c. cum contingat, nu. 2. de for. comp. & Bart. vbi apost. in l. viros, in fin. C. de diuers. off. lib. 12. ampliat. quod consuetudo etiam iurisdictionem ordinariam concedit. Quam propositionem extendit Bald. in l. etiam, col. 4. vers. modò restat quærendum. C. de excep. ad meram, mixtam, imperiosam, altam, & bassam iurisdictionem, & Guid. Pap. post alios sing. 416. vtrum consuetudo. §. 1. etiam spirituales iurisdictionem consuetudinem dare affirmavit.

- 2 Vnde multi asserere conati sunt, quod stante consuetudine extrahendi eos, qui ad Ecclesias confugissent, possint de iure impune iudices seculares per se ipsos extrahere, & vidi

vidi quandam scripturam manu scriptam, in qua citantur
 Couar. var. resol. lib. 2. c. 20. sub nu. 4. Clar. in pract. §. fi.
 q. 30. Decia. in c. 28. nu. 6. lib. 6. par. 2. Igne. in l. 1. in prin.
 nu. 11. & 16. ff. ad Syllan.

Et sententia istorum fundatur, quod cum immunitas sit
 de iure positiuo, vti diximus, iuri positiuo potest consue-
 tudo derogare. c. fi. de consuet. c. in istis, cum duob. seq. 4.
 dist. & c. placuit. 22. dist. & notatur in l. quibus. ff. de ll.
 ideo standum erit consuetudini, secundum Hostiens. in c.
 inter alia, num. 5. de immun. Eccles. vbi Innoc. in princ. &
 in fin. quem sequuntur Io. Andr. & Butr. & facit conf. Oldr.
 54. vbi respondit fore capiendum debitorem in Ecclesia
 pro ciuili debito, vigente statuto, quod debitor personali-
 ter capi possit, quod attendendum, quia seruatur in hac
 materia loci consuetudo, & huius sententię citatur Anch.
 in d. c. inter alia. de immun. Eccles.

- 3 Et non obstare Constitutionem nostram Gregorianam,
 quam sæpè ministri laici contendunt, quia per eam non
 derogatur consuetudini, cum lecta, & perlecta Bulla ipsa,
 nullum verbum de consuetudine reperiri prætendant,
 hinc per Constitutionem hanc non censetur derogatum
 consuetudini, per doctrinam Oldr. conf. 220. post princ. &
 Aym. conf. 244. nu. 13. & audiui aliquando iurisdictionis
 laicalis Ministros asserere, quod Sanctissimus Gregorius
 in ista Constitutione nil aliud fecit, nec facere voluit, nisi
 reuocare Bullas Pii, & Sixti, omniaq; indulta, & priuilegia
 per Romanos Pontifices, Principibus secularibus con-
 cessa, circa capturas delinquentium, qui ad Ecclesias con-
 fugissent. Si enim Principes seculares non innitantur di-
 ctis Bullis, nec Apostolicis priuilegiis, vel indultis, sed in
 consuetudine immemorabili, quæ iurisdictionem hanc
 extrahendi eis tribuit, Bulla ipsa non resistit.

Sed

Sed prædictis non obstantibus, ego, qui uti Sacerdos, licet indignissimus, semper totis viribus immunitatem Ecclesiasticam defendere conabor, contrarium de iure dicendum ostendere confido.

- 4 Et advertendum esse duxi, quod consuetudo est quid facti, ideo probanda, nec sufficit allegare. *glos. fi. in Clemēt. vnic. de restit. in integ. in c. non est. in ver. quem allegat. de consuet. in 6. cum innumeris concord. adductis à Felin. in c. cum dilectus, sub nu. 6. de accusat. & in c. quoniam contra. col. 20. de probat. Decia. conf. 401. num. 11. & consil. 539. nu. 8. Aret. conf. 23. n. 1. & firmat Pacian. in tract. cui incumb. on. prob. c. 27. nu. 141. par. 2. & fuit opinio Bar. in l. 2. n. 27. C. quæ sit long. conf. & responderunt Roland. consil. 32. num. 23. lib. 2. Menoch. consil. 37. num. 92. lib. 1. Becci. consil. 2. in fin. citati à Surd. consil. 354. num. 24. lib. 3.*

Cuius consuetudinis probatio difficilis est, consideratis iis, quæ in illa probanda exiguntur, ita Fulgos. consil. 6. ad fin. Dec. d. consil. 401. sub num. 13. & consil. 538. num. 9. Roland. consil. 53. num. 33. lib. 2. Bursatt. consil. 57. nu. 2. in fin. lib. 1. eo quia est mutabilis, iuxta sententiam Hostien. in sum. tit. de consuet. & cauit Rom. sing. 369. proficitur latissimè Mascard. conclus. 423. in prin. par. 1. ubi multos citat. Et Card. Florent. in c. fi. q. 4. in fi. de consuet. quem sequitur Aym. conf. 325. nu. 1. affirmavit, magna opus esse diligentia in formandis capitulis super probatione consuetudinis, cum plenè probanda sit, secundum doctrinam Bar. in repet. l. 2. q. 27. C. quæ sit long. consuet. & testes probare debent actus, actuum finem, temporis diuturnitatem, esse debent plures, eorundem actuum, & deponere debent de diuturnitate temporis, incipiente ab aliquo actuum habilium ad consuetudinem indu-

inducendam, & quod non sit de contrario memoria, imò quod est fama, ita factum, & obseruatum fuisse semper, & quod illi actus fuerunt scientibus, & consentientibus omnibus tacite, vel expresse, vel saltem maiori parte illorum, qui possunt consuetudinem inducere, ita concludit Bellamer. decis. 64. & decis. 65.

Supradictis sic positis, probanda erit in primis consuetudo prætenfa extrahendi confugientes ad Ecclesias, quæ quomodo probari possit, cogitent ipsi Ministri laicalis iurisdictionis.

- 5 Rursus erit considerandum, quod consuetudo est stricti iuris, & non extenditur. Innoc. in c. dilectus. col. 3. in ver. supradicto. de off. Archid. & in c. cum P. vers. & licet hi quibus, de fid. inst. Oldr. conf. 237. col. 1. vers. & per hoc vellēt aliqui. Bar. in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de itin. act. priu. & in Authen. qui rem. in fin. C. de sacros. Eccle. Bal. in c. 1. in fin. de cogni. feud. & in Authen. si quis ruinas. col. 1. vers. inducit etiam rationem, C. de sacr. Eccles. Panorm. in c. quod translationem nu. 5. de off. lega. Dec. conf. 8. sub n. 4. conf. 142. nu. 5. & conf. 483. nu. 22. Grammat. post alios decis. 92. nu. 4. 5. Aym. conf. 111. num. 16. conf. 121. n. 8. & conf. 170. nu. 4. P. Rauēn. de consuet. col. 7. vers. consuetudo est stricti iuris. sub nu. 73. Et docuit Bal. in c. 1. in prin. sub nu. 21. qui feud. dar. pōss. Quod consuetudo tantū habet de actu; quantū habet de potentia, & non plus, & idē Bal. in l. fi. n. 14. C. com. vtr. iudic. dicebat, quod consuetudo tantū habet de potentia, & effectu, quā tum habet de vsu, & voluit Bar. in d. l. 1. §. si quis hoc interdicto. Alex. conf. 116. lib. 5. Aym. alios citans, conf. 30. n. 5. & firmat Surd. conf. 393. n. 20. & prius dixerat conf. 382. nu. 44. & conf. 424. n. 43. lib. 3. ideo in consuetudine nil suppleri debet vltra solitam obseruationem, & si consuetudo

fuetudo de aliquo non disponit, nec nos disponere debemus, secundū Bal. conf. 275. in fin. lib. 2. Aym. cōf. 30. n. 5. Eo quia in consuetudine non fit extensio de vno actu ad alium, nec de vna ad aliam personam, vt late probat Nat. conf. 555. nu. 5. Roland. conf. 94. nu. 17. lib. 2. Ceph. conf. 358. n. 45. & seq. Rolād. conf. 69. n. 30. & seq. lib. 3. Croc. conf. 67. nu. 6. lib. 1. Becci. conf. 73. n. 14. Bellon. conf. 42. nu. 6. Neuiza. conf. 9. nu. 32. & concludit Ofasc. decis. Pedem. 29. nu. 16. & respondit Suid. conf. 393. nu. 21. lib. 3. Et propterea nescio videre, quomodo eorum intentionē fundare possint in pretenſa cōsuetudine, quæ vt diximus, variabilis est, & non possumus, ex illa certam regulam formare, ex qua dicere possumus, confugientes ad Ecclesiam in quocunq; casu extrahi posse, cum delicta sint diuersi generis, & licet consuetum sit extrahere aliquem delinquentem, non propterea ad cæteros extendere debemus.

6 Nec non consuetudo ista, & si probata legitimè esset, tamen cum statuto æquiparetur, l. de quib. ff. de ll. l. Magistratus. ff. ad municipi. c. cum dilectus. de consuet. Clem. 1. in fin. prin. & ibi Card. vlt. not. de vsur. Dec. in c. quæ in Ecclesiarum. nu. 13. de constit. Aym. conf. 96. n. 6. Ideo nō inducitur super his, super quibus populus expresse statuere non potest. Bart. in conf. 136. in fin. Aym. conf. 134. n. 25. & latius de antiq. temp. in 4. part. sect. 1. nu. 13. cum seq. Sed in materia ista immunitatis Ecclesiasticæ non solum populus, sed nec etiam Principes seculares aliquid sancire possunt, vt scribunt omnes in c. solitæ. de maior. & obed. & in c. 1. & in c. cum. de constit. & diximus in 1. cap. nu. 4. Qua de re data ista consuetudine, etiam plenè probata, nullius erit momenti.

7 Ac etiam consuetudo irrationabilis de iure non valet. tex. habemus in c. 1. in fin. vbi glos. in ver. irrationabilia. de

de Const. in 6. Host. in sum. tit. de Consuet. §. quod sit cōsuetudo. sub n. 2. & firmat Aym. cōf. 96. n. 3. & cōf. 116. n. 4. Et quamquā certo sciam, iudicis arbitrio relinqui, quando consuetudo dicatur irrationabilis, qui consideratis, circumstantijs loci, temporis, & vtilitate publica. arbitrari debet, vt dicunt Doct. in c. fin. de consuet. glos. in d. c. 1. in ver. irrationabilia. de Cōstit. in 6. Hostien. in sum. vbi proximè, nu. 2. Oldr. conf. 220. col. 1. ver. ideo notauit. Aym. d. conf. 96. sub nu. 3. & conf. 116. sub. nu. 5. P. Rauē. in d. tract. de consuet. col. 6. vers. quomodo autem cōsuetudo, nu. 65. Menoch. de arbitr. iud. cas. 82. Tamen hoc etiam scio, quod irrationabilis præsumitur consuetudo illa, quæ est Canonibus inimica c. cum venerabilis. in fin. vbi notat Panorm. sub num. 4. de consuet. c. ad audientiam. co. tit. Bal. in d. l. de quibus. sub nu. 28. ff. de ll. & fuit de mente glos. in c. fin. in ver. rationabilis. vbi omnino Panorm. de consuet. ibiq; Innocen. in fin. Aret. conf. 44. nu. 2. At cum nos habeamus dispositionem iuris Canonici tribuentem immunitatem istam Ecclesijs, vt ex illis delinquentes non extrahantur, consuetudo contraria erit dicenda irrationabilis, & non consideranda, ne dicam attendenda.

- 8 Et ad effectum, vt consuetudo legi contraria valeat, debet esse introducta sciente Principe, cum scientia Principis requiratur, vt possit per consuetudinem tolli lex ipsius, ita Oldr. confil. 237. col. 1. vers. verum à iure. confil. 244. col. 2. vers. quinto opponebatur, & conf. 254. col. 2. vers. 3. opponitur, & vers. 5. opponitur. Ioan. And. ad Spec. de feud. in rub. col. pen. vers. non omitram ad intellectum Feder. de Sen. conf. 17. col. 2. vers. præterea consuetudines. Natt. conf. 574. in fin. & videtur sentire glos. in l. 2. C. de iur. nat. gent. & ciuil. Innocen. in rub. de conf. & in c. pen. idem Innocen. in c. P. de fid. instr. nec suffice-

ret

ret tolerantia, cum opus sit expresso consensu, per notata in c. cum non ignores. de præb. & in c. litteras. de concess. præben. Quia alias sequeretur absurdum, quod lex inferioris tolleret legem superioris, quod absonum est, præcipuè hodie, cum populus totam potestatem, & iurisdictionem transulerit in Principes, vt videtur expressum in l. fin. C. de ll. & sentit. Io. Faber. Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. §. sed & quod Principi nu. 1. Quicquid ipse Fab. dixerit in §. ex non scripto. nu. 8. Instit. de iur. nat. gent. & ciui. cuius opinio non est tenenda, cum multò plures contrarium affirmauerint.

- 9 Stante itaq; requisito isto de scientia Principis, est impossibile, quod similis consuetudo, sciente Summ. Pont. fuerit introducta, qui cum vbique locorum esse pñtialiter non possit, eius scientia nō præsumitur c. fin qui matr. accus. poss. l. Titius. §. Lutius, vbi Bal. ff. de lib. & posth. Dec. consil. 38. sub n. 7. conf. 64. sub n. 5. & consil. 328. sub nu. 6. & las. post Aret. ibi in l. 2. §. voluntatem. nu. 17. ff. sol. matr. voluit, vt absens a loco scire non præsumatur quæ fiant ibi etiam à coniūctissima persona, sequitur Henric. Ferrat. ad repet. Millan. in ver. absens il 2. Quod autem Summ. Pont. nesciuerit, quod Ministri laici extraherent confugientes ad Ecclesiam, detegitur manifestè ex Constitutione ista, in qua Summ. Pont. hoc intellecto, fanciuit, ne in posterum similia perpetrare præsumant, & materiam istam immunitatis Ecclesiarum ad vnã reduxit formam, quæ inuolabiliter erit seruanda: Et ideo quauis consuetudine non obstante, non possunt iudices laici ex se ipsis delinquentes extrahere absq; pœnarum incurso, de quibus suo loco dicemus.

Ac pariter cum habeamus claram Canonum dispositionem, quod delinquentes non sint ab Ecclesia extra-

G hendi,

hendi, non sufficeret probare consuetudinem adesse extrahendi, sed ostendendum esset, quod contraria fuit inducta consuetudo, per quam Canones fuerint sublatis, & hoc in casu simplex obseruantia non sufficit; nisi etiam demonstretur, quod in contradictorio iudicio fuerit obtenta, vt firmat Surd multis citatis conf. 393. num. 25. lib. 3.

Nec obstant superius adducta de consuetudine tribuente iurisdictionem, quæ procederent, vbi consuetudo plenè probata esset, & esset rationalis, vti demonstrauimus. Et prædicta vera forsitan essent de modica iurisdictione, vt declarat Rosell. citatis alijs, in tract. de
 10 iudulg. nu. 433. & supra dicta vendicarent locum, data capacitate, & habilitate vtentium, vt notabiliter docuit Io. Monach. in c. 2. de præben. quem sequuntur Abb. & Felin. in c. causam. de præscript. & in c. quanto. de cõsuet. Bal. in l. omnes. ff. de præscript. 30. & c. Domin. in c. Catholica. 11. dist. Abb. & Io. de Anan. in c. ad hæc. de simon. & Card. conf. 58. Sed laici videntur incapaces huiusce iurisdictionis, vt annuit expresse Sanctissimus in Bulla ista, ibi.

(Ne autem Curia secularis prædictæ Ministri, &c.) vbi mandat Pont. quod etiam in casibus exceptis per se ipsos extrahere non præsumant, sed obtenta licentia Episcopi, vel eius officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ extrahantur; ergo neque tempore capaces fieri possunt per consuetudinem.

12 Non resistunt prædictis auctoritates Scribentium, quas ore tenus audiui ex aduerso citari, & in primis Couar. var. resolut. lib. 2. nu. 4. c. 26. qui in libro meo non dicit; quod per consuetudinem detur facultas laicis iudicibus extrahendi ab Ecclesia, sed tantum querit, an Ecclesia, nondum consecrata gaudeat immunitate, & dicit, quod plurimum hac in re valet consuetudo; quæ quidem potissimum

tiffimum est inspicienda, & Clar. in pract. S. fin. q. 30. minus loquitur de consuetudine tribuente iurisdictionem, sed tantum tractat de immunitate concessa Ecclesiis, ob quarum ingentem numerum hodie de consuetudine est valde restricta. Decian. quoq; d. c. 28. num. 6. non dicit quicquam de consuetudine dante iurisdictionem, & tantummodo voluit, quod stante consuetudine extrahendi, iudices laici excusentur à poenis inflictis violatoribus huiusce immunitatis, & non immeritò, quia ad excusandum à poena quælibet causa etia bestialis excusat l. igitur. §. 1. ff. de lib. caus. glos. in l. plagii. la 2. in ver. iusta, C. de plagiar. & in l. vnic. in ver. hoc iudicium in fin. ff. si quis iud. non obtemp. & glos. fin. in l. 1. ff. de abige. cum similibus, Conf. vero Oldr. ab omnibus reprobari alias ostendimus, cum eius sententia nimis dura visa fuerit, vt diximus c. 13. num. 2. ac etiam Oldr. in d. conf. respondit, quod debitor, stante statuto, quod possit capi de persona, potest extrahi ab Ecclesia, & in hoc standum esse consuetudini, sed non dicit, quod iudex laicus vigore consuetudinis habeat facultatem extrahendi, & sic omnes, qui solent adduci nõ loquuntur in terminis quæstionis nostræ. Et cum similis consuetudo grauamen afferat Ecclesiis, debet tolli iudicis officio, vt decernit textus. c. 1. de consuet. & propterea dato etiam, quod per Constitutionem nostram expresse non legatur derogatum consuetudini prætenfæ, at tamen tanquam onerosa Ecclesiis est remouenda, & sacrum Trident. Concil. sess. 25. c. 20. decernit, & præcipit sacros Canones, & concilia generalia omnia, nec nõ alias Apostolicas sanctiones in fauorem Ecclesiasticarum personarum, libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores, editas, quæ omnia præfenti etiam decreto innouat, exactè ab omnibus obseruari debere, ideo concludendum

erit, quod nullo pacto iudices laici possint propria auctoritate delinquentes, qui in Ecclesiam se receperint, extrahere, † & in hac materia consuetudinis introducendę referre volui, quę pię, & doctę scribit Surd. qui tamen semper bene audiuit, in cons. 396. nu. 33. lib. 3. qui affirmavit, quod in ea introducenda vis aliqua, vel metus semper interuenit: multa enim Summ. Pontifices dissimulando tolerarunt, non quia ea concederent, aut approbarent, sed quia illius temporis ratio non patiebatur, quod fieret contradictio, vel quia id minus malum visum fuit, sed Deus Opt. Max. qui omnium gestorum veritatem habet prę oculis, & cui nil est absconditum; fortę aliquo tempore has suę Ecclesię iniurias vindicabit.

De Pœnis extrahentium ab Ecclesia.

Cap. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Pœna 30. librarum argenti examinati purissimi possunt puniri violantes Ecclesiasticam immunitatem, extrahendo confugientes ad eam.*
- 2 *Pœna nonagintorum solidorum aliquando puniri ostenditur, & publica imponitur poenitentia arbitrio Episcopi.*
- 3 *Reprobatur opinio tenentium exactionem istarum poenarum perdidisse Ecclesiam.*
- 4 *Puniuntur violatores immunitatis Ecclesiasticę excommunicationis poena.*
- 5 *Lese Maiestatis crimen incurrunt violatores huius immunitatis.*
Et redditur ratio.
- 6 *Speciale huius criminis videtur esse, quod affectus puniatur.*
Et

Et quomodo procedat, declaratur.

- 7 *Pœna arbitraria puniuntur bodie violatores Ecclesiasticæ immunitatis.*
 8 *Nunquid excusentur ab hac pœna per consuetudinem, quæ vigeret, confugientes extrahendi?*

Acrosancta Tridentina Synodus in c. 20. sess. 25 de reformat. nec non Constitutio hæc nostra Gregoriana non determinant pœnas, quibus sunt p̄ eētendi huiuscæ Ecclesiasticæ immunitatis violatores, sed tantum puniendos esse mandant pœnis sacris Canonibus, & Oecumenicis Concilijs inflis, vnde pœnas ipsas referre volui.

- 1 Et in primis in c. quisquis. 17. q. 4. Alex. PP. II. sanciuit. Quisquis inuentus fuerit reus sacrilegij, Episcopis, vel Abbatibus, siue personis, ad quos quærimonia sacrilegij iustè pertinuerit, 30. libras examinati argenti purissimi componat; Et ibidem declarando, quis dicatur sacrilegiū committere, subiungit. Sacrilegium committitur, si quis infregerit Ecclesiam, vel 30. Ecclesiarum passus, qui in circuitu Ecclesię sunt, vel domos, quę infra prædictos passus fuerint, aliquid inde diripiendo, vel auferendo. ex quo tex. colligi voluit Clar. in pract. §. si. q. 30. n. 1. quod extrahentes delinquentes ab Ecclesijs, in quibus se receperint, pœna prædicta puniantur, huius quoque opinionis fuit Decia. tract. crim. c. 28. n. 4. lib. 6. par. 2.
- 2 Et c. si quis contumax. 17. q. 4. in hæc verba cauetur. Si quis contumax, vel superbus timorem Dei, vel reuerentiam sanctarum Ecclesiarum non habuerit, & fugientem seruum suum, vel quem ipse persequutus fuit, de atrio Ecclesię, vel de porticibus Ecclesię quolibet modo adherentibus, per vim abstraxerit, pro immunitate nonagin-

tos solidos Episcopo componat, & ipse publica poenitentia iusto iudicio Episcopi mulctetur.

- 3 Et quamquam Clar. in d. q. 30. afferat, quod hodie non exigitur hæc poena, quia per defuetudinem perdidit Ecclesia ius eam exigendi, vt attestatur glo. in c. cum multæ. in ver. connubit. 15. q. vlt. quã glo. refert, & sequitur Ang. de Castr. inter cons. Paul. Castr. sui patris. cons. 458. circa fi. lib. 2. & comprobatur Decia. d. c. 28. nu. 4. lib. 6. par. 2. Tamen Sacrum Trid. Concilium d. c. 20. sess. 25. de reformatione non solum confirmat, sed etiam, quatenus opus est, renouat omnes sacros Canones contra violatores immunitatis Ecclesiasticæ, editos, ibiq; monentur Imperator, Reges, Respublicæ, & Principes omnes, ne ab vllis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, aliisve Dominis temporalibus, seu Magistratibus, maximèq; Ministris ipsorum, Principum, vlllo pacto lædi patiantur, sed seuerè in eos, qui Ecclesiæ libertatem, & immunitatem, ac iurisdictionem impediunt, animaduertant.

Et præfatorum Canonum, & Conciliorum censuræ, etiam per Constitutionem nostram confirmantur, Ideo nõ amplius in defuetudinem abiisse dicendum erit, vnà cum Farinac. de carcer. & carcera. q. 28. sub num. 5.

- 4 Vltima poena, quæ de iure Canonico irrogatur istis violatoribus immunitatis Ecclesiasticæ, est excommunicatio, vt habetur in c. deffiniuit. 17. q. 4. & c. frater. ea dist. & q. & quod iudex secularis extrahens excommunicationis mucrone feriatur, probatur in c. inter alia. de immun. eccles. & in c. minor. iuncto. c. si quis contumax. & c. quisquis, & quod ibi notatur. 17. q. 4. & secundum Siluestr. in sum. ver. immunitas, il. 3. nu. 12. debet extrahens excommunicari, & condemnari pecuniariter, & imponi sibi publica poenitentia, nec restitui communioni, nisi reddat extractum,

tractum, ut obseruatum fuisse diximus, in c. 1. in Rege Bonifacio tempore Diui Augustini.

- 5 De iure quoque; ciuili punitur violator istius immunitatis grauissima pena, cum per eam incurrat in crimen læsæ Maiestatis l. 2. C. de iis, qui ad Eccles. confug. & diximus in c. 9. sub nu. 2. Et pro ratione possumus assignare. Nam si offendens temporalem Maiestatem incidit in crimen istud. l. quisquis. C. ad l. lul. Maiest. à fortiori debet tanto magis incurrere is, qui Diuinam offendit. l. quidam. vers. cum sanè, & l. si quis in hoc genus. C. de Epil. & Cler. in Authent. Gazaros. C. de hæret. offendens autem Ecclesiam offendit Diuinam Maiestatem, quia Ecclesia est domus Dei, ut habetur Ioan. c. 2 & hac ratione utitur Oldr. d. l. 2. C. de his, qui ad Eccles. confug. relatus, & amplexus à Decia. d. c. 28. nu. 2. lib. 6. & voluit Panor. in c. inter alia. de Immun. eccles. prosequitur Boer. in tract. de seditio. in 7. & vlt. præsupposito, num. 56. & 57. & sentit Iodoc. in pract. crim. rub. de viol. Templo. c. 106. nu. 1. & seq. Io. Monticell. post mille. in pract. crim. reg. 12. nu. 12. Clar. in pract. §. fin. q. 68. vers. extrahens aliquem Menoch. de arbitr. iud. cas. 360. nu. 68. & Gig. de crim. læs. Maiest. lib. 1. tit. qual. & à quib. crim. læs. Maiest. committ. q. 10. nu. 10. qui num. 4. scribit, quod tam ex dispositione legum, quam Canonum, nemo ex Ecclesia extra hi potest, nisi de licentiâ Sum. Pontificis, cum ad eum tantummodo spectet hanc licentiâ concedere, & est de reseruatâ PP. & propterea extrahens confugientem ad Ecclesiam vsurpat iurisdictionem Pontificiam, & iure merito in poenam læs. Maiest. incidit, per tradita ab eodem Gig. vbi supra q. 21. & cum Gig. residet, Farin. d. q. 28. num. 2.

- 6 Et ita est exosa legibus ipsis violatio immunitatis Templorum, ut Leo Imperator. in l. præsent. C. de his, qui ad

Eccles. confug. statuerit, quod qui nuda tantum cogitatione ausus fuerit tentare confugientem ad Ecclesiam inde extrahere, poena mortis, & ultimi supplicii animaduersione plectetur, Vnde speciale erit inuiolantibus immunitatem Ecclesiasticam, vt affectus, qui in puris terminis cogitationis consistit, & ad nullos extrinsecos actus productus sit, puniatur, contra regulas communes, quæ volunt, nullatenus in foro fori puniri. l. cogitationis. ff. de poen. & c. cogitationis. de pœnit. dist. 1. cum aliis cōgestis per Menoc. de arbitr. cas. 306. n. 5. & nu. 26. & seq. sed de ista illatione valde dubito, quia glos. Bart. & Salic. in eadem. l. præfenti. docuere, illius tex. pœnā non habere locū nisi cogitatio esset producta ad actum proximum, & ad aliquem tractatum, quia tex. ibi dicit, (aut nuda saltem cogitatione, atq; tractatu,) & sic ultra cogitationem requirit copulatiuè tractatum, vt annotauit eruditissimus Menoc. d. cas. 306. nu. 68. & firmat Farin. d. q. 28. nu. 3. in fin.

- 7 Verum Iodoc. in præf. crim. rubr. de violat. templo. c. 106. num. 4. exponendo poenam impositam à iure Canonico violatoribus templorum, dicit esse damnandos ad restitutionem personæ auulsæ, cum omnibus damnis, & interesse, & ulterius in aliquam poenam arbitrariam, iuxta qualitates, & circumstantias rerum, per ea, quæ notantur in c. non minus, & in c. aduersus. de immun. Eccl. & habemus glo. in d. c. si quis contumax. ver. componat. 17. q. 4. Hofst. in sum. tit. de Immun. Eccles. §. quæ poena, in princ. sum. Angel. in ver. immunitas. vers. 2. l. de Vifch. in tract. de immun. Eccl. nu. 65. & affirmat Siluestr. in sum. ver. immunitas, il. 2. sub nu. 8.

Et sic videmus, quod semper transgressores immunitatis nostræ grauius puniuntur.

- 8 Sed quia Decia. in d. c. 28. nu. 6. lib. 6. p. 2. asserere non
timuit

timuit, quod stante consuetudine extrahendi per Ministros laicalis iurisdictionis delinquentes, qui ad Ecclesiam confugerint, excusetur inde etiam inuitum abducens, de eius dicto quærendum esse duxi. Quia in ore omnium est, quod consuetudo, etiam quod sit iniqua, excusat a pena temporali. glo. 1. vbi Panor. & apost. ad eum in c. cum venerabilis, de consuet. & in c. abiiciuntur in ver. crimen 32. q. 4. Alex. consil. 172. num. 6 lib. 2. quod duplicatur, consil. 41. lib. 4. consil. 233. num. 13. & consil. 240. nu. 8. lib. 6. Dec. consil. 170. sub num. 2. conf. 175. sub nu. 7. & in c. nam concupiscentiam. 2. lect. sub num. 6. de constit. Marf. in princ. l. 1. num. 83 ff. de Sicar. & caus. crim. conf. 90. num. 8. & conf. 100. nu. 8. & in pract. §. quoniam, nu. 97. Abb. in c. si in fin. ibique apost. de Constit. & in c. cum in Ecclesia, vbi etiam latissime apost. de Simon. Roman. sing. 19 & ibi adden. & conf. 466 in prin. Felin. in c. non satis, in prin. de simon. las. vbi alii, in l. de quibus, num. 8. ff. de ll. & in l. singularia. sub nu. 36 ff. si cert. pet. & in l. 3. §. 1. num. 15. & in prin. l. qui iurasse, num. 7. ff. de iur. iuran. lo. Arno. solilo. 90 Rip. in rubr. extr. de iudic. nu. 24. P. Gerar. sing. 83. ad fi. Grammat. decis. 50. nu. 3. Paris. consil. 171. num. 19. lib. 4. Bar. in prin. l. 1. in fi. vbi ceteri. ff. quod quisq; iur. firmant Hondad. conf. 53. nu. 21. lib. 1. Caph. conf. 362. nu. 31. lib. 3. Becci conf. 4. num. 17.

Attamen, & si prædicta vera sint, in casu nostro non procedunt, quia, cum resolutum sit in iure, quod delinquentes ab Ecclesiis extrahi nequeant, & iudices laici extrahendo contraveniant de se offitio iuris tam civilis, quam Canonici, ideo ob consuetudinem non excusantur, quæ potius dicitur paruus vsus, & abusus, quam consuetudo, & in iis, quæ de sui natura mala, & detestabilia sunt, consuetudo, etiã quod totus mundus ea vtatur, non excusat, c. flagitia

32.q.7.c.obiiciuntur. 32.q.4. glo.in c. sanè de temp. ordin. & in c. cum secundum leges, de hæret. in 6. Ias. in l. ait Prætor.colum. 5. de iureiur.Bald.in l.de quibus. ff. de legi.Innoc.in c.sanè,de off.ord.Fel.in c.ea quæ, de simo. Calcan.cõf.28.n.14 & citatis his, Farin.de delict.& pen. q.20.n.46. Et Natt.conf. 586.n.10.lib. 3. respondit, quod si manifestè apparet ex forma contractus vsuram esse commissam, consuetudo non excusaret à poena, per tex. in c.inte dilectos, in prin.de excess.Prælat.& in Clem.1. de vsur.

Verum in casu nostro manifestum est, quod iudices laici non possunt euellere ab Ecclesiis confugientes ad eas, & uti periti legalis scientiæ hoc ignorare non debent, eo etenim ipso, quod fuerunt in examine Doctoratus approbati, & profitentur se Doctores, præsumuntur docti, & in iure periti, sicuti comprobatur Boer. decis. 350. nu. 6. ideo per consuetudinem non excusari mihi videtur, nam certo sciunt, has non consuetudines, sed manifestos abusos esse. Et in blasphemo, quod ob consuetudinem regionis non excusetur a poena blasphemibus inflicta, affirmat Clar. in pract. §. blasphemia. vers. sed nūquid, & attestatur, quod in Mediolanen. statu non solum excusantur, sed iubere Senatū reici capitula, in quibus blasphemix rei vellent consuetudinem probare, cuius dictum reassumpsit Mascard. de probat. concl. 194 n. 7. par. 1. & prosequitur Farin. de delict. & poen. q. 20. n. 45.

Nec non supradieta procedere possent ad euitandam poenam temporalem, uti declarat Alex. consil. 39. lib. 3. Cæpo. caus. crim. consil. 13. Aym. concl. 6. nu. 103. in fin. Bero. consil. 153. num. 64. lib. 1. Surd. conf. 184. num. 10. lib. 2. & Tiraq. de retract. conuent. in fi. nu. 127. Pæna autem excommunicationis qua plectuntur isti extractores, est

est spiritualis, cum a communione fidelium separet, sicut nomen ipsum denotat, & asserit Siluest. in summ. in ver. Excommunicatio illa. in prin. ideo eam euitare minimè possent, stante quavis consuetudine.

Et si velimus aliquantulum deferre Decian. viro certè doctissimo, & olim præceptorum meo, possumus dicere quod talis consuetudo, si non excuset a toto, saltem excusat a parte, vt faciat mitigare pœnam, vt in blasphemo concludit ipse Decian. tract. crim. par. 2. lib. 6. c. 5. nu. 4. ex Ferat. & Couar. in locis per eum citatis, & cum ipso residet Farin. d. q. 20. n. 46. in fin. de delict. & poen.

De Ecclesiastica iurisdictione à seculari separata,
Et quo iure exemptio Ecclesiasticarum
personarum à laicali iurisdictione fue-
rit introducta. Cap. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Sum. Pont. in constitutione ista mandat, vt seculares non se intromittant in causis personarum Ecclesiasticarum.
- 2 Sacra a profanis quouis iure semper distincta.
- 3 Spiritualis iurisdictionis a temporali separata, tam ex mente Theologorum, quam Canonistarum.
- 4 Iure Diuino Clerici, & ceteri Ecclesiastici sunt exempti a laicali iurisdictione.
- 5 Clerici rem spiritualem sapiunt.
Et Clericatus est res distinctiua a profanis.
- 6 Constitutiones Pontificiæ de exemptione ista Clericorum sunt antiqui iuris declaratiuæ, non noui dispositiuæ.
- 7 Papa non potest legem condere, vt Clerici a laicis iudicibus iudicentur.
- 8 Consuetudo non potest inducere, vt laici in causis Clericorum se

se

se intromittant.

- 9 Clerici etiam volentes, nō possunt in iudicē laicum cōsentire.
- 10 Si Clericus conueniatur pro quacunq; causa coram laico iudice. Prælatus suus potest etiam eo inuito a iudicio abstrahere.
- 11 Neq; etiam Episcopo consentiente, possunt Clerici in secularem iudicem consentire.
- 12 Priuilegio isto Clerici in sacris constituti renunciare non possunt.
- 13 Fauori sui quod quis renunciare possit, quomodo procedat, declaratur.
- 14 Clericus causam agens coram laico excommunicatur, quod declaratur ibidem.
- 15 Episcopi, & ceteri Ordinarii hoc fori priuilegium tueri tenentur, & negligentes in repetitione Clericorum carceratorum puniuntur.

Constitutio nostra non solum prouidet immunitati Eccl. ne quis ex eis extrahatur inuitus, de qua hucusq; verba fecimus. Sed vterius procedendo mandat † Summus Pōtifex, ne contra Ecclesiasticas personas quoquomodo seculares iudices procedere pręsumant, in hisce verbis. (Sicuti etiam prohibemus, ne contra Ecclesiasticas personas seculares, aut cuiusvis ordinis, vel militiæ etiam S. Io. Hierosolymitani regulares quoquomodo etiam vigore prædict. priuilegiorum, indultorū, aut cōcessionū, quæ omnia ad terminos iuris per præfentes reducimus procedāt, aut se intromittere, illasue ab Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, locis sacris. aut religiosis etiam in casibus in hac Constitutione expressis extrahere, abducere, capere, & incarcerare, aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticum pertinentib. alias quam de

de iure, & per priuilegia eisdem ordinib. aut militiis concessa permittitur, quomodolibet præsumant.)

- 2 Semper etenim iure Diuino, atq; humano sacra à profanis fuere distincta, quæ, vt cuiq; hominū magis paterent ad sensum, voluit Deus, altissimi parietis interstitio, sacras, ædes à profanis esse in Templo diuisas, vsq; adeo, vt nequaquam Regibus liceret illum Dei constitutum terminum transire, sed neq; eidem appropinquare, absq; Numinis offensa grauissima, vt refert amplifs. Card. Baronius in Parenesi ad Rempub. Venetam fol. 13. vbi adducit vehementem illam querelam Domini in Ezechielem. c. 43. aduersus Reges Iuda.

Et si mandauit Deus distinctas esse ædes sacras à profanis, quid dicendum de iurisdictione Ecclesiastica à temporali? Sumpta igitur occasione ex verbis Constitutionis nostræ, de exemptione personarum Ecclesiasticarum à iurisdictione seculari nonnulla dicere proposui.

- 3 Est itaq; iurisdictionis spiritualis a temporali distincta cū effectu. Siue teneamus vna cum Theologis, quod duæ sint potestates distinctæ, & separatæ, ac indepēdētes, spiritualis scilicet, Sum. Pont. commissæ, & temporalis Principib. Mūdi, nec vnam habere quid cōe cū alia, sed primam spiritualem præexcellentiorem, & supremam posse et de temporalib. cognoscere, & disponere, quando sunt necessaria, & directæ ad cōseruationē, & necessitatē spiritualiū: de quo latè Franc. Viçt. de potest. Eccl. relect. 1. q. 6. vers. Tertia propositio. Sot. satis eleganter in 4. sēt. 2. 5. distinct. art. 1. latifs. Molin. de iust. tract. 2. c. 29. & elegantifs. amplifs. Card. Bellarminus lib. 5. de potest. Pōt. c. 1. & hæc Theologorum sententia fundatur in c. duo sunt. 96. dist. & in c. se quēti, vbi glos. in c. quæsitū. 23. q. 4. & in c. solitę. de maio. & obed. & in §. quia igitur. in Authē. de instr. caut. & fid.

Siue

Siue sequendo Canonistarum opinionem, asseramus, quod vtraque iurisdictione sit penes Ecclesiam, spiritualis actu, & habitu temporalis vero habitu tantum; cuius exercitium, & actum Ecclesia mandauit Imperatoribus, Regibus, & alijs secularibus potestatibus, vti affirmarunt Host. Butr. Abb. Imo. Io. And. Car. Dec. & ceteri omnes in c. nouit. de iudic.

Quapropter quavis opinione attendita, Ecclesiastici & laicali potestate, & iurisdictione sunt segregati, & de eis seculares potestates non debent cognoscere.

- 4 Iure nempe Diuino Clericis, alijsq; Ecclesiasticis personis exceptio ista, ne laicali subiaceant iurisdictioni, fuit concessa, vt docuit glo. in c. quamquam in ver. iure Diuino de cels. lib. 6. que voluit, vt legatur Genes. c. 47. vltra medium Quod Ioseph subiicit omnem terram Aegypti Pharaoni, & cunctos populos eius, a nouissimis terminis Aegypti, vsq; ad fines eius, praeter terram sacerdotalem, & ex eo tempore, vsq; ad presentem diem in vniuersa terra Aegypti quinta pars Regibus soluitur, & factum est quasi in legem praeter terram sacerdotalem, que libera ab hac conditione fuit. Et Esdre lib. 1. c. 7. vltra medium secundum eandem glo. habetur. Quod Rex Adagei dixit suis Ministris. Vobis quoque notum facimus de vniuersis sacerdotibus, & senibus, ceterisq; & ianitoribus, & ministris domus Dei, vt vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos; & hac concordare affirmat. d. glo. cum c. non minus. de immun. Eccl. si enim bona Clericorum eximuntur a potestate laicorum, tanto magis eorum personarum. Quod in nouo etiam testamento sancitum scribit Decia. in tract. crim. c. 9. sub n. 1. lib. 4. par. 1. dum dixit Christus Petro. Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Quod registratum legimus in c. ita Dominus. 19. dist. & in c. in noua. 21. dist. Innocen. & ibi apost. in c. si quis. post prin. de maio. & obedi.

bed. vbi querit, quis eximit Clericos a iure Imperatoris, & dicit. Quod exempti sunt a Deo. per tex. c. si Imperator. 96. dist. in quo in fine sancitur. Non legibus publicis, non a Potestatibus seculi, sed a Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti, & recipi de errore remeantes, quo in loco, glo. in ver. (& discuti) inquit. Ergo antequam esset aliqua Constitutio, etiam Clerici non erant de iurisdictione seculari, & per d. tex. concludit Rot. Rom. tit. de consuet. decis. 10. alias 840. incipien. vtrū valeat. sub n. 4. in antiq. Panor. in prin. c. ar. si Clerici. n. 23. de iudic. & in c. Ecclesiæ s. Mariæ. sub nu. 6. & ibi Felin. eo. nu. de Constit. Roland. conf. 4. nu. 7. lib. 3. & ante eos hoc voluit Card. in repet. c. perpendimus. 7. oppo. de sent. excomm. Aufrer. in Clem. 1. ver. ad quæstionem. de off. ord. Roch. de Curt. in c. vlt. de consuet. persequitur Bursatt. conf. 42. n. 2. lib. 1. qui respondit de iure Diuino Clericos esse exemptos a iurisdictione laicorum, vt ex magis communi tradit Alcia. in c. cum non ab homine. in prin. de iudici. Vasqui. de success. par. 1. lib. 3. §. 22. limit. 17. nu. 58. cum seq. idem Vasqui. in eo. tract. par. 1. lib. 1. §. 10. & in l. quoniam in prioribus nu. 652. de inoff. testa. Villalob. com. opin. ver. Clericus. n. 69. vbi scribit, quod Clerici nunquam fuerunt sub iurisdictione laicali. Viui. eo. tract. ver. Clerici a potestate. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iurisd. nu. 101. Sigism. Scacc. de iud. caus. crimin. c. 11. n. 44. lib. 1. Nauar. in relect. c. nouit. de iudic. in 6. not. sub num. 30. dixit, quod Clerici, & Monachi de iure Diuino sunt exempti a potestate laicali in causis criminalibus, iuxta gloss. solemnem tam a Theologis, quam a Iurisperitis communiter receptam in d. c. si Imperator. 96. dist. prosequitur Surd. consil. 301. n. 16. lib. 3. & allegatur testimonium Constantini Imperatoris, qui præsidens

in Sancta Nicena Synodo, cum querela quorundam Clericorum coram eo delata esset, ait. Vos a nemine iudicari potestis, quia ad Dei solius iudicium reseruamini, ita regis scripturam habemus in c. continua. 1. q. 1. & in c. futuram. 1. 2. q. 1. licet Couar. pract. qq. c. 3. 1. late hanc questionem disputet ad partes, & multos casus distinguat, & ita genericè de iure Diuino non esse introductam contendat, qui nimis partialis sepe fuit, quando de iurisdictione laicali verba fecit, ut bene ostendit Ampliff. Card. Bellarm. in Opusculo vernacula lingua edito, in responsione librorum editorum absque nomine, super censuras publicatas a Sanctiss. D. N. Papa Paulo V. contra Venetos fol. 41. & communiter tenetur iure Diuino competere exceptionem hanc, quamquam Farin. tit. de inquisitio. q. 8. n. 2. vna cum ipso Couar. restringere conetur ad ea, quae sunt spiritualia, & Ecclesiastica, scilicet, quando agitur de ordinibus gradibus, obseruationibus, & similibus. secus vero in temporalibus quorum opinio non est tenenda, cum contrarium supracitati omnes affirmant.

- 5 Quia Clerici sapiunt rem spiritualem, ex quo corpus, & animam deputauerunt Dei seruitio, & ascripserunt in sortem Domini c. cui portio. 1. 2. q. 1. c. inolita. & c. placuit 11. q. 1. & notatur in c. 2. de maio. & obed. & in c. significantibus. de iudic. & in c. at si Clerici. eo. tit. & habemus in c. 1. & 2. 1. 1. q. 1. & per totam illam q. ut notat. Innocen. in d. c. significantibus, de off. deleg. & comprobatur Roland. d. consil. 4. num. 7. lib. 1. assentit Surd. d. consil. 396. nu. 14. lib. 3. Et Clericatus est res distinctiua a profanis secundum Nauar. d. c. nouit. sub num. 30. de iudici.

- 6 Et quamquam Constitutiones Pontificias habeamus, per quas Clerici eximuntur a potestate seculari, attamen ante eas Clerici gaudebant priuilegio isto, & Constitutiones sunt antiqui iuris declaratiuae, non noui dispositiuae, ut docet

cet

et glos. in d. c. si Imperator. 96. dist. quam sequuntur
Surd. d. conf. 396. nu. 14. lib. 3. & Roland. d. conf. 4. nu. 7.
lib. 1. Villalob. vbi proximè.

- 7 Ita, & taliter laici sunt incapaces exercitij iurisdictionis, in Ecclesiasticos, quod nec Papa potest legem facere, quod Clerici conueniantur coram seculari iudice. huiusce dicti antesignanus fuit Roman. sing. 419. ibiq; apost. qui scriptum reliquit. Quod antequam esset Petrus, Clerici non erant subiecti secularib; per illud Dei. Nolite tangere Christos meos, Psal. 104. Ergo non potest per Papam tolli, l. fin. C. si cõt. ius. & hoc tenuisse affirmat Franc. Zab. in repet. d. c. perpendimus. de sent. excomm. & ipse Rom. hoc idem dixit in l. si vero. §. de vero. in 7. fallent. ff. sol. matr. Abb. in c. Ecclesiæ S. Mariæ, sub num. 6. vbi Felin. eo. num. Constit. idem Felin. in c. si quis, in princ. de maio. & obed. & in c. literas. sub nu. 14. de rest. spol. Ias. in l. est receptum, num. 3. ff. de iur. om. iud. Vant. d. tit. de nullit. ex defectu iurisd. n. 101. Grammat. decis. 61. num. 9. Co-uar. ipse, qui voluit hanc exemptionem esse de iure positiuo, & non Diuino, d. c. 31. num. 4. consentit, quod Papa nõ possit tollere Clericorum exemptionem à iurisdictione seculari, quoad omnes Clericos, & quo ad omnes causas in vniuersum, Farinac. quoq; assentit. d. q. 8. num. 4. & Scacc. d. c. 11. num. 43.

- 8 Consuetudo, quæ, vt aliàs diximus. cap. 14. iurisdictionem tribuere solet, nec etiam potest inducere, quod laicus iudicet Clericos, tex. est expressus in c. Clerici. de iudici. vbi Clemens iij. decreuit. Quod non debet in hac parte Canonibus aliqua consuetudo præiudicium generare, & glos. ibi dicit in casu isto, non posse locum habere consuetudinem, quantumcumq; tempore obtentam, quia esset contra Ecclesiasticam libertatem, & statum Eccle-

fiat. per quem tex. ita tenet Feli. in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ; sub nu. 6. de maio & obed. Alex. conf. 149. nu. 10. lib. 1. & in d. conf. 8. lib. 1. Soc. in c. si quis Clericus. in 19. fallent. de for. comp. Rot. Rom. d. decif. 840. per tot. in antiq. aliàs est 10. de consuet. Prob. ad Io. Monac. in c. iudex. in prin. de sent. excom. in 6. Couar. d. c. 31. nu. 5. pract. q. Clar. de communi attestans, in pract. S. fi. q. 36. in princ. Roland. d. conf. 4. n. 10. lib. 1. conf. 12. nu. 45. & conf. 23. nu. 9. lib. 2. Alex. de Neuo. conf. 56. n. 1. Vilalob. com. opin. ver. Clericus, n. 80. Farin. d. q. 8. nu. 3. Scacc. d. c. 11. nu. 42. qui de communi attestatur. Et huic sententiæ conferre possunt, quæ diximus. d. cap. 14. de consuetudine irrationabili, & Ecclesijs onerosa, quam non valere ostēdimus, præcipuè data incapacitate ventium, vti affirmat Decia. in specie d. c. 9. nu. 10. & seq. lib. 4. Et talis consuetudo non releuat, quia ei derogatur per Bullam in Cœna Domini, & ita conclusum fuit in Rot. Rom. in vna Canonicatus Oscan. coram R. P. Pegna, quam registrauit Farinac. inter sua. conf. crim. conf. 68.

9 Et prædicta in tantum vera sunt. Quod Clericus etiam volens, non potest se supponere diffinitionibus laicorum. tex. habemus in c. decimæ 96. dist. & latè scribit Hostien. in sum. tit. de iudici. S. quæ sine necessaria, & voluit Grāmat. d. decif. 61. n. 8. consuluit Dec. conf. 150. n. 4. Anch. consil. 321. primo dub. Alex. consil. 67. colum. fin. lib. 1. Cappic. decif. 126.

10 Et si Clericus conueniretur pro quacunque causa coram iudice laico, Prælatus suus utique posset etiam coinuito, illum abstrahere à iudicio seculari, secundum Innocen. in c. vt famæ. sub nu. 21. de sent. excom.

11 Quinimo nec etiam Episcopo consentiente, potest Clericus consentire in iudicem laicum, glos. in cap. significasti.

si.de for.compet.Soccin.reg.tract.reg.56.incipit. Clericus. Alexan.confil.8.in princip.lib.1.Roland.d.conf.4. num.10.lib.1.& conf.12.num.36.lib.2. Galef. de oblig. Camer.par.2.q.2.num.2.Scacc.d.c.11.num.38.Farin.d. q.8.sub num.13.

12 Cui priuilegio Clerici in sacris constituti non possunt renunciare,nec tacitè,nec expressè,vt notant omnes in cap.si diligenti,& in cap.significasti.vbi glos. fin. de for. compet.in c.contingit il primo,ibiq; glos.pen.& in c.perpendimus.in ver.cogantur.de sent.excom.in c.Ioannes.in ver.non potest.de Cler.coniug.& in c.vni.in ver.coniugalis,eo.tit.in 6.in l.si quis in conscribendo.in ver. dignitatis,in fi.C.de pact.Archidiac.in c.placita secularia. 15.q.4.Spec.in tit.de cita.9.contra.verf.sed pone.Grammat.d.decif.61.num.14.Cepo.caus.crim.conf.11.num.4.Oldr.conf.83.col.3.verf.priuilegium enim est.Felin.in dict.cap.si diligenti.num.16.de for. compet.Bal in l.vni. colum.8.verf.sed quid dices.Clericus. C. de confess. & conf.80.per tot.lib.2.Calcan.conf.118.num.2.P. Duen. reg.tract.reg.100.1.ampliat.Roland.d.confil.4.num.9.lib.1.Alber.in 3.par.stat.quæst.92.Alex.de Neuo.d.conf.56.num.primo,vbi ampliat, quod nec etiam cum iuramento. Scacc.d.c.11.num.35.& 36.Farinac.d.quæst.8.num.10.

13 Nec dicatur, quod quilibet fauori suo renunciare potest.d.l.si quis scribendo.C.de pact.l.si plures. C. de fid. instr.l.generaliter,vbi omnino Bald.C.de Episc.& Cler. l.potest.ff.ad l.Falc.c.Ecclesiæ S.Mariæ,il 2.9.1.de elect. c.si de terra.de priuil.c.statuimus,& c. ad Apostolicam, de regular.glos.videnda in Authent.vt sin.prohi.matr.in verb. Senatus consulto Felin.ad quem semper confuge in d.c.si diligenti.de for.compet. Quia hoc esset verum,

H 2 quando

rius recurreret ad secularem Curiam pro impediendis mandatis, & executionibus Apostolicis, uti in facto, in quo consuluit Fari. d. conf. 68.

- 15 Et Episcopi, ac cæteri Ordinarij hoc fori privilegium tueri tenentur intantum, Quod si habita notitia de carceratione Clerici, illum pœnis adhibitis, censurisq; prolatis repeterere neglexerint, ab administratione deponuntur; & si tanta esset negligentia, criminaliter essent puniendi, secundum Cassan. conf. 38. quem sequitur Lopez in addit. ad pract. Diaz c. 64. nu. 8. & 15. & ipsos amplectitur Farin. d. q. 8. nu. 4. vers. amplia. 18.

De exemptione Clericorum à iurisdictione laicali in criminalibus. Cap. XVII.

S V M M A R I V M .

- 1 Principes seculares, & eorum Ministri nullam prorsus habent in Clericos iurisdictionem.
- 2 Imperator nec ipse de causis criminalibus Clericorum cognoscat. Sed exemplo Constantini deberet libellum accusationis incendere.
- 3 Nec in atrocioribus, & in crimine lese Maiestatis Imperator iudicat Clericos.
- 4 Crimen lese Maiestatis non committitur à Clerico erga seculares Principes.
- 5 Pro assassinio an Clericus puniatur à seculari iudice?
- 6 Clericus assassinus potest impunè occidi.
- 7 Actualiter degradatus potest à seculari iudice puniri.
- 8 Intellectus ad c. 1. de homic. in 6. datur.
- 9 Quando in dispositione aliquid presupponitur, ut presuppositum locum habeat, presuppositum verificari debet.

- 10 *Sententia declaratoria requiritur super assassinio, ut Clericus pro tali crimine puniri possit à laico.*
- 11 *Quæ declaratio ab Ecclesiastico fieri debet.*
- 12 *Clericus enormitatibus se immiscens, an, & quando puniri possit à laico iudice, latè declaratur.*
- 13 *Clericus in minoribus, ut fori priuilegio gaudere possit, quid facere debeat.*
- 14 *Clericus in sacris habitum clericalem retinens, pro quauis enormitate non punitur à seculari iudice.*
- 15 *Secus si dimisso habitu, enormibus se immisceat.*
- 16 *Quod intelligendum est, præcedente trina monitione, vel una facta in Synodo.*
- 17 *Clericus, & si non opponat de clericatu, est exemptus à iurisdictione laicali.*
- 18 *Priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium.*
- 19 *Iudex laicus, quam cito sibi de Clericatu constabit, tenetur de facto reuocare quod fecit contra Clericum, & processus est ipso iure nullus.*
- 20 *Quæ exceptio Clericatus quandocumque opponi potest.*
- 21 *Clericus, qui distulerit de Clericatu opponere, debet in expensis condemnari.*
- 22 *Sed condemnatio expensarum ab Ecclesiastico fit.*
- 23 *Nec etiam Clericos examinare, & interrogare possunt seculares iudices.*
- 24 *Nec etiam possunt absoluendo cognoscere laici, de delictis Clericorum.*
- 25 *Clericus incorrigibilis potest puniri per secularem iudicem.*
- 26 *Præcipuè si non potest ab Ecclesia puniri.*
- 27 *Quando uti incorrigibilis punitur, non secundum Canones, sed secundum leges punitur Clericus.*

- 28 Clericus quando dicatur incorrigibilis, demonstratur.
- 29 Regulare est, quod ut Clericus in sacris à laico iudice puniri valeat, est degradandus, & tradendus Curie seculari.
- 30 Intellectus Dec. ad c. cum non ab homine. de iudic. referatur.
- 31 Degradationis diffinitio.
- 32 Duplex degradatio, Verbalis, & Actualis.
- 33 Verbalis quomodo fiat, & eius forma.
- 34 Quando, & pro quibus delictis verbalis degradatio imponatur.
- 35 Verbalis degradatio ad quem finem fuerit introducta.
- 36 Actualis degradatio, quæ etiam appellatur depositio solemnis, est executio verbalis, quam degradati onem D. Hieronymus appellat.
- 37 Antiquitus inuenta actualis degradatio; & quæ ad ea requirebantur.
- 38 Actualis degradationis forma.
- 39 Pro quibus delictis Clericus actualiter degradetur.
- 40 Regula datur in puniendis Clericis.

N omni casu, siue Diuino, uti ex cõmuni Scriben-
tiũ sententia, superius demonstraui-
mus, siue de iure positio sit exemptio ista, certũ est, quod nõ
potest secularis potestas se ingerere in cognoscendis de-
lictis personarum Ecclesiasticarum, & propterea † secu-
lares Principes, eorumque Ministri in Clericos, & Ec-
clesiasticos seculares, & regulares nullam prorsus iurif-
dictionem habent, capitulo cum non ab homine, capitulo
at si Clerici, capitulo qualiter, de iudic. capitulo si dili-
genti, & capitulo significasti, de for. comp. capitulo con-
tinua, cap. placuit, cap. Clericum nullus, i. r. q. i. cap. de-

niq; 96. dist. c. si iudex laicus, de sent. excom. in 6. Auth. statuimus. C. de Episcop. & Cleric. Auth. vt Clerici apud propr. Epif. Alex. consil. 8. in princ. & num. 11. lib. 1. Roland. consil. 4. num. 6. lib. 1. consil. 12. nu. 34. & seq. & consil. 23. num. 6. & seq. lib. 2. Grammat. vot. 28. nu. 7. vot. 33. num. 3. decif. 29. & decif. 61. Gig de crim. Jaf. Maiest. lib. 1. tit. quis de crim. Jaf. Maiest. cognof. poss. q. 1. num. 12. & seq. Foller. in pract. crim. in ver. audiantur excusatores, nu. 38. & seq. Cartar. de interrog. reor. lib. 1. c. 2. num. 12. & est communis Doctorum sententia secundum Alciat. in d. c. cum non ab homine. in prin. de iudic. Vasqui. de success. par. 1. lib. 3. §. 22. limit. 17. nu. 58. & seq. Bursart. consil. 42. num. 2. lib. 1. Honde d. consil. 3. num. 12. lib. 1. & consil. 20. nu. 11. lib. 2. Bart. Soci. consil. 57. nu. 12. lib. 3. Marian. Soc. sen. consil. 12. num. 16. lib. 1. Calcan. consil. 71. num. 2. Farin. citatis infinitis, de inquisit. q. 8. in princ. & dicit Couar. pract. quæst. c. 31. num. 2. vers. tertia conclusio. Quod ferè totus orbis Christianus in hanc Clericorum exemptionem à seculari iurisdictione, propter publicam utilitatem, consensit, & propterea non posset à secularibus Principibus reuocari, & habemus Bullam in Cœna Domini, quæ prohibet omnibus iudicibus, & Magistratibus secularibus, ne contra Clericos se intromittant quoquomodo, etiam sub prætextu quorumcumq; priuilegiorum à Sede Apostolica concessorum, quæ irrita, & nulla, ac nullius roboris, vel momenti fore, & esse decernit, quod quoque habemus in Constitutione nostra.

- 2 Et hoc adeo verum esse affirmant Scribentes, quod nec etiam Imperator ipse possit criminaliter iudicare Clericū per tex. c. solita, ibi. (Quod autem sequitur ad vindictā.) de maio. & obed. & in c. Sacerdotibus. 11. q. 1. Et non solū Imperator Clericos iudicare non prændit, sed Ecclesiasticis

fiaticis libenter colla submittit, vt habemus in c. Valentinianus. 63. dist. Hinc si coram Imperatore denunciaretur persona Ecclesiastica pro aliquo delicto, deberet ipse Imperator Constantini Imperatoris exemplo, libellum denunciationis, seu accusationis, & quærelæ incendere, vt sancitur in d. c. Sacerdotibus, §. Ecclesiastica quoq. i. r. q. 1. Et laicus quacumque fulgeat dignitate, nullatenus potest cognoscere causas criminales Clericorum. Alex. conf. 8. nu. 1. lib. 1. Roland. conf. 4. sub nu. 8. lib. 1. Scacc. de iudic. caus. crim. c. 11. nu. 34. & 35.

- 3 Et propositio ista vsq; adeo protenditur, vt etiam in atrocioribus, & in crimine læsæ Maiestatis in personam eiusdem Imperatoris, ipse Imperator non poterit pro tali crimine contra laicum procedere, quod fuisse videtur de mente Bar. in extra. Ad reprimendum, in ver. conditionibus, & affir. Restaur. in tract. de Prin. seu Imperat. q. 111. nu. 10. & comprobat Gig. de crim. læsæ Maiest. lib. 1. d. tit. quis de crim. læsæ Maiest. cogno. poss. nu. 12. & seq. vbi post multa ita concludit, prosequitur Decia. in tract. crim. lib. 4. c. 9. num. 8. par. 1. & respondit Alex. d. conf. 8. in prin. lib. 1. vbi per multa iura concludit, quod laicus quacumque fulgeat dignitate, nullo pacto potest cognoscere contra Clericum. Quia distincta sunt iurisdictiones; & Pontifici est assignata omnis iurisdictione in spiritualibus, & ita Alex. tenentem refert † Roland. d. consil. 4. num. 8. lib. 1. vbi affirmat, quod hoc crimen læsæ Maiestatis non committitur à Clerico erga Principem secularem. Et postquam erga seculares Principes à Clerico hoc crimen non committitur, non est mirum, quod Imperator, & multo minus Iudices seculares non possint punire Clericum, vti de communi arrestatus, dixit Clar. in pract. §. si quæst. 36. num. 27.

Quam

Quam rationem proximè assignatam perbellè improbat *Fari. d. q. 8. sub n. 28.* vbi ineptam sibi videri ait, quia plura sunt delicta qualificata, vt videbimus inferiùs, de quibus Clerici à laico iudice puniri possunt, vnde non sequitur consequentia. Clericus conspirando contra Principem secularem non committit crimen læsæ Maiestatis, ergo non potest de tali conspiratione puniri, & è contrà, dato quod Clericus per talem conspirationem committeret hoc crimen læsæ Maiestatis, sequeretur dicta, ratione attenda, quod Clericus propter atrocitatem istius criminis posset à seculari iudice puniri, quod tamen ex dispositione *tex. cap. cum non ab homine. de iudic.* Clericus iurisdictioni seculari, & punitioni etiam pro quocumque atrocissimo delicto subiectus non est, vt optimè adnotauit *Boss. titul. de for. competen. numer. 127.* & inferiùs comprobabimus. Tamen cum *Farinaec. dicto loco* sequenda erit opinio nostra, quod pro crimine læsæ Maiestatis non sit puniendus Clericus à seculari potestate, quæ si auderet carcerare, & punire Clericum pro tali crimine, malè faceret, & mortaliter peccaret, cum teneatur ex debito officij sui remittere Clericum ad Ecclesiasticam curiam.

5 Sed difficultas erit, numquid pro alijs atrocioribus possit à seculari iudice puniri? & reperio, quod *Lap. in capit. pro humani. de homicid. in 6.* voluit, quod Clericus pro crimine assassinijs possit puniri per iudicem laicum, pro vt eum refert *Parisi. de Pur. de Synd. yer. inquisitio. c. dicit constitutio. colum. 3. vers. an in percussione factam. Aufrer. de potest. secul. sup. Eccles. perso. 18. limir. nu. 26. Marf. in pract. §. diligenter, num. 166. & §. examinanda, num. 25. Grammat. vot. 8. num. 4. vot. 9. num. 18. & vot. 11. in prin. fuit quoque de mente Soc. inter consil. Curt.*

- sen. consil. 20. num. 44. ubi dicit, quod nec etiam requiritur sententia declaratoria, quod voluit, & Aufer. ubi supra. Et mouentur præfati omnes per tex. c. 1. de homicid. in sexto, ubi habetur. Quod quicumque Princeps, & quantumcumque magnus Prælati, seu quæuis alia persona Ecclesiastica, vel secularis quempiam Christianorum per assassinos occidi fecerit, vel mandauerit, quamuis mors sequuta non sit, aut eos receptauerit, vel occultauerit, aut defensusauerit, excommunicatiōis, & depositionis à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio, incurrit sententias, ipso facto, & est cum omnibus suis mundanis, tanquam Christianæ religionis æmulus, perpetuò diffidatus, † & bannitus à toto populo Christiano. Quo fit, vt Clericus qui hoc crimen commiserit, possit impunè occidi secundum Angel. consil. 14. & voluit Gemin. in dicto cap. 1. de homicid. in 6. cum idem sit bannire, & diffidare, quod statuere, & præcipere, vt impunè possit occidi, per notata in l. reos, C. de accusat. ubi Cyn. in 6. q. 1. tertia. §. transfugas, ff. de sicar. Authent. nauigia. C. de furt. & in Authent. item quæcumque communitas, C. de Episc. & Cler. Capic. decis. 112. num. 3. & decis. 155. num. 26. Barbat. in c. vt si Clerici. num. 129. de iudic. & dicunt omnes congesti à Rim. iun. consil. 685. num. 1. & seq. lib. 6. Videntur etenim diffidati de iure Canonico ipso iure degradati, tanquam expositi à iure, vt cuique data sit facultas capiendi personas, vt notatur in c. vn. de schismat. ibi (expositis personis eorum à fidelibus capiendis) & est tex. in c. felicis, de poen. sicque à iure videntur spoliari privilegio Clericali, & poni in potestate cuiuslibet, vt innuit tex. d. c. 1. de homicid. in 6.
- 7 Et sicuti realiter, & actualiter degradatus potest à iudice laico puniri, secundum communem opinionem, de

de qua Alciat. in dicto c. cum non ab homine, num. 108.
 de iudic. relatus à Villalob. comm. opin. littera, C. nu. 71.
 quos refert, & sequitur Clar. d. q. 36. nu. 35. in fin. Cumq;
 degradatio nil aliud sit, quam denudatio omnium priui-
 legiorum Clericalium, vt in c. degradatio. de poen. in 6. &
 Decian. citatis alijs, d. c. 9. num. 78. lib. 4. Ideo Clericum,
 qui assassinium commisit, puniri posse à laico dicendum
 videtur, vt respondit Decia. conf. 82. per tot. lib. 2. & affir-
 mat Diaz in pract. Cano. c. 98. & faciunt dicta per Boer-
 decif. 69. num. 19.

8 Tamen si rectè perpendatur dispositio dicti text. c. 1.
 de homicid. in 6. assassinus, de quo loquitur text. prædi-
 ctus, non est proprie is, qui conducit operas alicuius præ-
 cio ad occidendam, sed qui occidit Christianum opera
 assassinorum, de quibus loquuti fuimus superius, cap. 7.
 & licet ibi asseuerauimus, quod hodie, cum præfatum
 hominum genus non reperiatur, propterea ex longa in-
 terpretatione, & communi vsu loquendi receptum
 sit, vt assassini dicantur omnes, qui, vel mandato, præcio
 conducentes, operas etiam Christianorum aliquem oc-
 cidit faciunt, vel qui præcio conducti hoc scelus commit-
 tunt.

Aduertendum tamen erit, quod ad effectum, vt Cleri-
 cus incidat in poenam ipsius tex. omnia in eo contenta
 concurrere debent.

9 Quia quando in dispositione aliquid præsupponitur,
 vt præsuppositum locum habeat, præsuppositum veri-
 ficari debet, glos. in l. mancipia in ver. aduertendum, vbi
 Castren. & alij. C. de ser. fugit. Alexan. in rub. ff. soluc. ma-
 trim. numer. 22. Soc. sen. consil. 71. numer. 23. lib. 4. Dec.
 in l. 1. num. 14. C. de eden. consil. 90. num. 2. consil. 259.
 num. 6. consil. 275. numer. 12. consil. 290. num. 3. conf.

291. num. 8. consil. 317. num. 2. consil. 325. circa princip.
 consil. 327. sub num. 6. conf. 440. sub num. 3. consil. 400.
 sub num. 8. consil. 466. num. 8. consil. 511. num. 4. consil.
 519. sub num. 5. consil. 540. in princ. consil. 591. num. 4. &
 conf. 644. in fin.

Sed quando assassinium committitur, sed non per ipsos
 assassinos, de quibus in text. non verificatur præsupposi-
 tum, ideo non debet habere locum dispositio ipsius tex.
 eo quia Sum. Pont. ibi priuauit, & destituit Clericos Cle-
 ricali priuilegio ob illam ignominiam, quæ inferebatur no-
 mini Christiano, vt Principes etiam à prædictis assassinis
 cogentur se, & eorum bona redimere, quod potissimè
 est attendendum in hac materia, & disposita in d. cap. 1.
 quod est penaliſſ. & odiosiſſ. sunt intelligenda in propria
 significatione verborum. ita Rim. iun. in puncto d. consil.
 685. num. 11. lib. 6.

Et quamquam hoc crimen assassiniæ ex longa interpre-
 tatione, & vsu hodie etiam committatur absque dictorum
 infidelium interuentu, non propterea Clerici veniunt, ita
 10 de facto priuati eorum † priuilegio, vnde bene dicebat
 Clar. in pract. §. fin. dict. quæst. 36. num. 31. Quod requi-
 ritur sententia declaratoria, per quam iudex pronunciet,
 & ipsum esse assassinum, & hanc communem opinionem
 esse affirmat de mente Couar. Capic. & Plach. Qua decla-
 ratione facta, non requiritur alia sententia, per quam
 imponatur poena dicti cap. 1. sed statim illas ipso iure
 incurrit Clericus, vt consultus respondit Alexand. con-
 sil. 166. num. primo, lib. 7. qui ita communiter tenere om-
 nes Doct. asserit, & sentit Aufrer. de potest. secul. sup.
 Eccles. perso. dicto num. 26. vbi dicit, quod non requiri-
 tur alia sententia, scilicet, quæ det licentiam occidendi,
 & huiusmodi, quia sufficit, quod sit declaratus assassi-
 nus,

nus, vel fautor, & ita tenet Lopez. in addit. ad præd. Diaz. c. 98. in ver. præcedat degradatio. vers. nota. tamen vtiliter. Capic. decis. 112. in princ. & comprobatur Farin. d. quæst. 8. num. 85. vbi latiss. hanc esse communem sententiam demonstrat.

Et præcipuè si admitteremus, quod absque declaratione ista, Clericus posset puniri à laico, resularet, quod per simplicem quærelam, & imputationem de assassinio, amitteret beneficium fori, quod non est dicendum.

- 11 Et declaratio ista debet fieri per iudicem Ecclesiasticum, & non laicum, vti de iure clarum esse affirmat Clar. dict. quæst. 36. sub numero 31. licet apud eos contrarium de facto seruari dicat, sed contrarium verum esse de iure comprobatur Lopez. ad Diaz. dict. capit. 98. versic. nota tamen vtiliter.

Quapropter non curandum de dictis responsis Decia. & Soc. Quia non mirum, cum Soc. Pisus legeret, Decia. vero Paduæ, & ambo sub magna mercede Dominorum laicorum, pro quibus consuluerunt.

Et communis est opinio, quod declaratoria ista ab Ecclesiastico iudice proferenda requiratur, vt dicunt omnes in dicto c. 1. de homicid. in 6. & d. cap. cum non ab homine, de iudic. & concludit Capic. d. decis. 112. in fin. & consuluit Card. Alban. consil. 13. vbi respondit, quod non potest laicus Clericum vti assassinum punire, nisi postquam fuerit à iudice Ecclesiastico vti assassinus bannitus, diffidatus, & condemnatus, & ita eum refert Farin. d. q. 8. num. 85. in fin.

- 12 Sed quid dicendum de Clerico, qui in profundum malorum delapsus, dimissis tonsura, & habitu Clericali multis se immiscuit enormibus, ita, & taliter, quod possit nuncupari scelerum minister, an ipso iure sit privilegio Cler-

Clericali destitutus, qui, & si sacris ordinibus sit ornatus, possit nihilominus à iudice laico puniri; In quo articulo Hostien. Ioan. Andr. & Butr. in cap. perpendimus. de sentent. excommun. Anch. in reg. ea, quæ. quæst. 12. de reg. iur. in 6. quorum opin. esse communem affirmat Aufrer. in Clement. 1. de off. ord. reg. 1. fallent. 19. voluere, quod iste Clericus ita sceleribus deditus, & inueteratus possit à iudice laico puniri.

Nec est hoc in casu necessaria trina monitio, quæ alioqui iure ordinario requiritur, quos omnes retulit Couar. pract. quæst. cap. 32. sub numero secundo, cui sententiæ patrocinari videtur text. capit. vnic. de vit. & honest. Cleric. in 6. vbi datur casus, in quo Clericus etiam in sacris, absque vlla degradatione amittit priuilegium Clericale omnino ipso iure, etiam quo ad forum, secundum communem intellectum ipsius tex. cum quo concordat. c. 1. de apostat. vbi hæc communis probatur sententia, à qua non recedit Henric. Boic. in c. ex litteris, colum. penul. de vit. & honestat. Cleric. & Casan. in consuet. Burgund. i. ub. 1. §. 5. num. 55. attestatur opinionem istam communiter in praxi receptam esse, quos omnes recenset Couar. pract. q. d. c. 32. sub nu. 2. & habemus tex. d. c. perpendimus. de sent. excom. quem ita cõmuniter, & magis cõiter interpretari à Scribentibus testatur Bos. in tit. de for. comp. n. 134. 139. & 140. & hanc opinionem seruari affirmat Capr. concl. 97. nu. 76. & Farinac. de inquisitio. d. q. 8. n. 53. vbi comprobatur, quod dispositio d. c. perpendimus. non solum procedit in beneficio Canonis, si quis suadente diabolo. Sed etiã in priuilegio fori, & hunc intellectum esse magis cõiter receptum affirmat, per ea, quæ scripserunt Clar. d. q. 36 nu. 23. & Alex. de Neuo latif. d. conf. 59. nu. 12. & seq. & hanc opinionem magis

com:

communem pronunciat. Sigism. Scacc. de iud. caus. crimin. d. c. 1. num. 62. & 78. in fin. in 2. limit. & Decian. d. cap. 9. num. 88. lib. 4.

Contrariam vero partem sequuti sunt multi, quibus displicuit, & nimis graue visum fuit, Clericum nulla legitima monitione premissa. priuilegio fori priuari, ex eo quod multis enormibus criminibus operam dederit, & se immiscuerit, & Anch. in d. c. 1. de Apostat. dixit illius capituli decisionem non militare nisi in specie, & casu, quo loquitur Panor. & Card. in d. c. perpendimus d. tex. intelligunt quo ad priuilegium Canonis tantum, non autem quo ad priuilegium fori, & ita d. tex. intelligendum esse comprobatur Alex. d. conf. 8. lib. 1. Soc. d. conf. 12. num. 19. lib. 1. Clauas. in summ. in ver. Clericus. 10. q. Siue est. in summ. in ver. Clericus il 30. num. 9. cui non obstat tex. d. c. vnici. de vit. & honest. Cler. in 6. assentit Couar. d. c. 32. sub nu. 2. in fin. Quia illa Constitutio pœnalis est, & ideo non extenditur ad alium casum, & propterea in Clerico in sacris constituto magis sibi placere opinionem illorum, qui hanc partem tuentur. Et re vera, ut inquit Clar. d. q. 36. nu. 23. negari non potest, quin tex. d. c. perpendimus. intelligendus sit in beneficio Canonis, & non fori, cum multum applaudeat litteræ illius, dum dicit (propter hoc ad obtinendam absoluti onem Apostolicam Sedem adire cogantur.) Quæ verba magis videntur conuenire excommunicationi, quæ infertur per Canonem. si quis suadente. Quam illi, quæ infertur propter violatum priuilegium fori.

- 13 Pro resolutione huiuscæ quæstionis distinguendum esse putarem, an Clericus iste, qui ita enormibus se immiscuit, sit in minoribus constitutus ordinibus; nam cum possit relinquere Clericatum, & redire ad secularitatem,

non

non solum expresse renunciando Clericatu, sed etiam tacite, & de facto contrahendo matrimonium, & dimittendo habitum, & tonsuram Clericalem, qui, si nedum enormibus se immisceat, sed etiam si quouis modo deliquerit nulla admonitione, neque solemnitate aliqua adhibita, poterit à laico iudice puniri, cum per dimissionem solummodo habitus renunciauerit beneficio Clericali, & sacra Trid. Synod. in c. nullus primæ tonsuræ initiatus quod est. 6. 23. sess. de reform. decreuit, quod Clericus in minoribus constitutus non gaudeat beneficio fori, nisi incedat in habitu & tonsura, & de mandato Episcopi alicui Ecclesiæ inseruiat, vel habeat beneficium Ecclesiasticum, ubi aduertendum erit, quod copulatiuè requiritur delatio habitus, & tonsuræ Clericalis, & seruitium Ecclesiæ de mandato Episcopi, & sic non sufficeret delatio habitus, & tonsuræ, si non inseruiet Ecclesiæ. Quapropter vna cum tonsura, & vestibus Clericalibus, vnum ex duobus requiritur, aut beneficium Ecclesiasticum, vel seruitium Ecclesiæ, quibus deficientibus, isti Clerici in minoribus priuilegium fori non fortirentur. Quod Sanctis, & cum summa prudentia Decretum istud editum fuit, ne in Ecclesia Dei meri cerdones, pelliones, corriarij, fullones, & similes nudæ tonsuræ prætextu immunitatibus fruerentur, quæ in Clericorum fauorem Diuino muneri ministrantium concessæ fuerunt, ita Lopez ad Diaz, c. 64. in fin. & de isto sacri Concilij Decreto verba fecerunt Cartar. de interrog. reor. lib. 1. c. 1. n. 12. & Scacc. d. c. 1. n. 82.

- 14 De Clerico autem in sacris constituto, cum non possit, nec tacite, nec expresse renunciare beneficio fori, vt superius enucleauimus, iterum distinguendum erit. Quod aut iste, dum enormibus se immiscet, retinet habitum, & tonsuram Clericalem, & tunc quauis enormitate ab

I ipso

ipso commissa, non poterit à laico puniri, & hoc mihi persuadet Clar. d. q. 36. n. 24. vbi nobis mandauit in hæc verba. Cæterum si Clericus incedat in habitu, & tonsura, cessant hæc omnia, nam quantumcumq; grauius crimina committat, & illa reitet, in eisq; perseveret, nunquam efficitur de foro seculari. hæc Clar. quam sententiam communem esse probat. Boss. in tit. de for. compet. sub nu. 134.

- 15 Si verò Clericus dimissis vestibus Clericalibus, & tonsura, ita perseverando in delictis, nil læuum, & enorme tentare non erubescat, hoc in casu posse à iudice seculari comprehendi, & puniri cum communi Scribentium sententia, dicendum esse affirmo.

Quod intelligendum erit, vbi cumq; quis non incedit in habitu eo animo, vt non modo illo in delicto, in quo deprehensus est, habeatur pro laico, sed generaliter in omnibus, quia in nullo tēpore volebat haberi pro Clerico, puta, quia per annum, & vltra, semper commoratus est, & vixit, & negotiatus est palam, vt laicus, negando se Clericum, & ideo cum talis sit apostata, poterit puniri per laicum, dato, quod constaret esse Clericum, si in atrociori delicto fuerit deprehensus, ita Decia. d. c. 9. n. 92. lib. 4.

- 16 Semper tamen cum conditione, vt iste scelestus Clericus, & suæ dignitatis immemor, fuerit prius ter monitus à suo Prælato, quia, vt dispositio d. c. perpendimus, habeat locum, trina requiritur monitio, per tex. in c. audientia, de sent. excom. in c. fin. de vit. & honest. Cler. in c. contingit 2. de sent. excom. in 6. Io. Andr. & Butr. in d. c. perpendimus. Cepo. caus. crim. conf. 11. & n. 36. & seq. Brun. conf. crim. diuers. conf. 115. n. 68. & seq. lib. 5. magnæ impressionis, Couar. d. c. 32. n. 2. in fi. Alber. in 2. p. stat. q. 42 vbi communi obseruantia testatur. Alex. d. conf. 8. nu. 2. lib. 1. Gramm. vot. 33. n. 11. & seq. & super consuet. Regni fol.

fol.29.col.1.verf.10.vbicumq;Imo.in c.1. de apof. Vii.
com.opin.verf.Clerici.Menchiach.lib.3.de test. §.22.n.
63.Roland.d.conf.4.n.31.lib.1.

Nec refragantur adducta in contrarium à Farin.d.q.8.
fub n.34.Nā omnes loquuntur,& funt intelligendi,quod
faltem ifti Clerici fuerint moniti in Synodo Diœcefana,
vt habitum,& tōfuram Clericalem deferant,fub pēna a-
miffionis iftius fori priuilegij,quo in cafu illam monitio-
nem fufficere fcribit Clar.de mente Hofl.& Alex.de Ne
uo.d.q.36.n.20.& non diffenfit Farin.d.q.8.n.62.Quini
mo ipfe Farin.ibid.n.58.affirmauit,quod antequam Cle
ricus enormibus fe immifcens,puniri poffit à laico,opus
eft,vt ante omnia de enormitatibus confter,eo quia.quali
tas tribuens iurifdictionem debet in primis probari ad
hoc,vt iurifdictione locum habeat,l.2.§.fed & fi dubitetur,
& l.fi quis aliena,ff.de iudic.Bal.in l.idem profeffus, & in
l.prafcriptione,C.fi contr.ius.vel vtil.pub.& dicunt om-
nes in c.fi Clericus laicum,de for.comp.Plach.in epit.de
licet.c.19.nu.27.Et fi aliter diceremus,fequeretur abfur-
dum,quod Clericus poffet proceffari,incarcerari,& tor-
queri per iudicem laicum fub colore,quod enormitati-
bus fe immifceret,& propterea opus elfe docet Farinac.
vbi proximè,quod Clericus in flagrāti reperiatur,& quo
modo id fiat,oftendit.Qualia autem funt enormia delicta,
declarat idem Farinac.ibid.num.59.

- 17 Et propositio à nobis fuperius firmata,quod Clerici
funt à iurifdictione laicali prorfus exempti,ampliat
procedere,etiã fi Clericus non opponeret de Clericatu,
& nemo pro eo in iudicio compareret ad allegandum
priuilegium Clericale.

Quia & fi proceffus factus per iudicem laicum contra
Clericum,quem non conftabat talem elfe,ualeat,vt con-

- fuluit Dec.conf. 125.n.7. Calde.de iud.& for.comp. cōf. 12.1.dub.Zabar.in Clem.1.col.2.appof.2.de excels.Prælat.Alex.ad Bar.in l.2.sub n.12.ff.de appell.reciv.
- 18 Quia regulariter quilibet priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium,glof.in c.conuenior.in ver.congruerat.23.q.8.in c.fi Episcopus,in ver. conuocari ad fin.3.q.2.in c.cum ordinem,vbi Doct.de rescr. & in c.super litteris,in ver.nisi forsan.eo. tit.in c. cum parati.in ver.obtentu.de appellat.in c.cum personæ,in fi.de priuil.in 6.Scribentes in l.2.ff.de in ius.vocan. est tex. ibiq; Doct.in l.fi quis ex aliena,ff.de iudic.Hoft.in sum.tit.de iudic.S. quæ sunt necessaria n.9. Alex.per eum tex. in l.2.n.3.ff.fi quis in ius voca.non ier.c.ueniens,& ibi glof. in ver.propter contumaciam,de accusat.
- 19 Tamen quam cito cōstiterit de Clericatu,iudex laicus de facto reuocare debet,quod de facto fecit; ita Spec. de citat.S.1.n.20.p.2. Archid.in c.placita, r5.q.4. Io. Andr. in c.regula scienti.in mercur.Cyn.in l.gēneraliter, C.de Episc.& Cler.& citatis his,& alijs,firmat Alex.conf. 149 nu.13.lib.6.vbi dicit, quod processus est ipso iure nullus, etiam Clerico non comparente, & tanquam laicum citato,& singulariter dixit Marf.sing.694.
- 20 Quod apud omnes sanos mente notum esse putat,quod Clericus non potest conueniri sub iudice laico. Quinimo quilibet processus factus per iudicem laicum contra Clericum est nullus;& quælibet sententia est nulla, quamuis nemo pro eo comparuerit ad allegandum priuilegium Clericale;prosequitur latè Grammat.vot. 18.num. 19.& seq. vbi de mente Bal.in l.gēneraliter, C.de Episc.& Cler.scribit. quod si esset processum contra Clericum per iudicem laicum diffinitiuè, ipsum condemnando,& à sententia illa non sit per ipsum Clericum appellatum, quod nihilomi-

nus

nus si comparet cum instrumento Clericatus, dicendo de nullitate processus, & sententia, quod omnino est audien-
 dus, & processus, & sententia erit nulla, ex quo veritas
 est, quod talis allegatio procedit, & reddit iudicium retro
 nullum ex defectu iurisdictionis; & hoc idem dixit Bald.
 in l. prima, C. si non à compet. iud. Quia defectus iurisdic-
 tionis, quando deficit ipso iure, iurisdictionis semper oppo-
 ni potest, etiam si statutum dictaret generaliter, quod non
 possit opponi de nullitate sententia, vt notatur in Clem.
 1. de sequestr. possess. & fruct. vbi est glos. singularis, & ip-
 se Gramm. concludit in decis. 6 1. per totam, vbi multa in
 hac materia.

Et exceptio ista incompetentia iudicis quodcumque;
 opponi posset, etiam post sententiam, quinimo nec etiam
 est necesse, quod opponatur; cum omnia acta facta per iu-
 dicem laicum contra Clericum sint ipso iure nulla, vt do-
 cuit Clar. d. q. 36. vers. est autem hæc exceptio; prosequi-
 tur Decian. d. c. 9. num. 6 1. & num. 1 1 5. lib. 4. vbi affirmat,
 quod Clericus condemnatus à iudice laico, eo quia non
 opposuerit incompetentiam, habet duplicem viam repa-
 randi grauamen illarum, Couar. pract. quæst. d. c. 32. nu. 2.
 Roland. d. conf. 4. nu. 10. lib. 1. conf. 52. nu. 42. lib. 2. Vrsil.
 ad Afflic. decis. 2. nu. 2. & seq. Lopez ad Diaz c. 62. nu. 2.
 & 3. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iurisd. nu. 10 1.
 Alex. de Neuo. d. conf. 56. nu. 6. & seq. Soc. conf. 12. lib. 1.
 & citatis alijs, Farin. d. q. 8. nu. 15. quibus addo Corol. de
 Grass. de excep. ad stat. exclud. omn. excep. 18. excep. per
 tot. vbi multa scribit de exceptione ista incompetentia
 iudicis.

21 Bene verum est, quod si Clericus, vti laicus, citatus non
 comparuerit ad allegandum priuilegium Clericale, sed
 distulerit vsque ad sententiam, vel post, cuius vigore ca-
 ptus

ptus fuerit, quāquam acta, & processus sint, vti diximus, nulla, deberet attamen in expensis condemnari, ita sentit Felin. in cap. exceptionem, in prin. de excep. Calderin. d. conf. 12. de iud. & for. compet. Boer. in Constit. Burgund. de costumes, concernans, §. 21. col. fin. Aufer. in Clem. 1. de off. ord. reg. 2. num. 23. Dec. conf. 241. Couar. d. c. 32. num. 2. pract. quæst. Vrsil. ad Affict. d. decis. 2. num. 4. & 5. Lopez ad Diaz c. 62. num. 6. Asin. in pract. §. 32. in sexto, ampliat. num. 1. Farinacc. dict. quæst. 8. num. 8. & num. 16. Bellamer. decis. 226. Marf. in l. patre, vel marito, num. 77. ff. de quæst.

At cauendum velim, quod ista expensarum condemnatio non à iudice laico, sed ab Ecclesiastico facienda est, quia secularis iudex non potest Clericum in expensis condemnare, sed nec etiam multare, ratione contumacia. Bald. in l. generaliter, & in l. si quis ex aliena, ff. de iudic. in l. 2. C. de Episc. & Cler. Abb. in cap. si diligenti, colum. penul. de for. compet. Grammat. vot. 18. num. 15. & seq. Guid. Pap. decis. 450. Couar. dict. cap. 32. num. 2. Roland. consil. 12. num. 38. & sequen. lib. 2. Vant. dict. titulus. de nullitat. ex defect. iurisdic. num. 101. latè defendit Dec. conf. 241. in primo dub. Surd. consil. 396. num. 28. lib. 3.

- 22 Nec erit curandum de Bart. qui contrarium tenuit in l. non videtur, la prima, num. 1. ff. de iudic. quam Bart. doctrinam seruari asserit Aufer. in addit. Tholos. decis. 165 & secundum Bart. fuisse iudicatum per Curiam Neapolitanam attestatur Grammat. vot. 27. in prin. Quia dictum Bart. reprobatur, & contra cum est vera, & communis opinio, teste Carauit. super rit. magn. cur. 235. nu. 11. & Clar. d. quæst. 36 num. 5. in fin. ait, ita seruandum à iudicibus Deum timentibus, & quod malè iudicauerit Curia Neapolitana

politana probat Grammat. d. vot. 27. per tot. & Boet. expressè improbat à Couar. vbi supra, & latiff. Lopez ad Diaz, c. 64. num. 7. qui postquam retulit, quod in Hispania contrarium obseruatum fuerit, exclamat, iniquissimè factum, & contra sacras iuris Pontificij Constitutiones iudicatum fuisse ab illo iudice, & si casus aliquando contigerit, admonet iudices, vt ab huiusmodi errore caueant, & cum hac opinione transit Fari. d. q. 8. num. 17.

23 Et sicuti diximus, iudices seculares sunt incapaces cognitionis delictorum perpetratorum à Clericis, ita nec eos examinare, & interrogare poterunt ad finem criminis indagandi, quia quemadmodum iudicando personam Clerici tangere non possunt, ita neque hoc sententiæ præambulum exercere possunt, ita docuit glos. in cap. at si Clerici de iudic. per quam consultus respondit Bart. consil. 80. & bene dicebat Bald. in dict. cap. at si Clerici, quod confessiones Clericorum coram iudice laico non debent in actis redigi, & habemus Bullam in Coena Domini hoc prohibentis, de qua meminit Viui. commun. opin. verb. iudex laicus, vbi admonet seculares iudices, vt sicut ab igne, caueant, ne se ingerant, ac intromittant aliquo modo in causis criminalibus Clericorum, & aliarum Ecclesiasticarum personarum, prout eum refert, & sequitur Cartar. de interrog. reor. d. cap. 1. num. 12.

24 Ita, & taliter iudices seculares sunt incompetentes in cognoscendis criminibus Clericorum, quod non solum non possunt iudicare condemnando c. 1. & 2. de for. compet. Alex. consil. 149. num. 1. lib. 6. Menoch. de arbitr. q. 43. num. 15. Honded. dict. consil. 3. num. 21. lib. 1. sed, quod plus est, nec etiam absoluendo, ita Bald. & ceteri, in Authent. Clericus, C. de Episc. & Cler. vbi Bal. dicit hanc esse veritatem.

Ex regula, quæ negatiuè formatur, qui non potest condemnare, nec etiã absoluerè poterit, l. nemo, qui condemnare, ff. de reg. iur. l. qui condemnare, ff. de re. iud. c. non potest, vbi latè Felin. de re. iudi. & ita negatiuè arguit Iurisconsultus in l. solent. in prin. ff. de off. Proconsul. ibique Bal. 2. not. Soc. sen. in rub. ff. de acq. poss. num. 8. vbi post alios differit satis copiosè. Menoc. de arb. d. q. 43. nu. 25. Fari. d. q. 8. sub num. 46. vers. amplia. 19.

Quamquam Ias. in d. l. qui condemnare, nu. 2. ff. de re. iudic. senserit, quod iudex laicus possit absolvere Clericum à delicto seculari, licet pro condemnando debeat esse remittere ad Episcopum, per tex. S. illud palam, & ibi glo. notat pro mirabili, in Authent. vt Cler. apud propr. Epif. & in Authent. Clericus, ibiq; etiam gl. C. de Epif. & Cler. Et corroborari posset Ias. sententia ex illa declaratione, quæ affertur ad regulam istam negatiue, vt supra conceptam. Quia laicis iudicibus condemnatio Clericorum fauore, & priuilegio personæ Clericorum prohibetur, ideo absolutio prohibita non censetur, ne in odium retorquetur, quod ad fauorem fuit introductum. sic Bald. in l. quoties. n. 2. C. vbi Senat. vel Clariff. secutus à Dec. in d. l. nemo, qui condemnare, n. 2. ff. de reg. iur. Alciat. in rub. ff. de acq. poss. n. 9. Rip. in d. l. qui condemnare. n. 7. ff. de re. iudic. vbi de Clerico exemplum affert.

Sed aduertendum erit, quod dicta per Ias. procedebant de iure antiquo, quo laicus poterat vna cum Episcopo condemnare de delicto seculari, vt in iuribus, & glo. adductis à Ias. & dicit ipsemet Ias. cum, iure illo attento, non esset Clericus in totum exemptus, & iudex laicus non esset totaliter sine iurisdictione in Clericum, cum posset simul cum Episcopo condemnare, & propterea non mirandum, si solus poterat absolvere, sed cum iura illa fuerint corre-

sta, & per Authent. statuimus. C. de Episcop. & Cleric. & per iura Canonica, vt in dict. cap. 2. & 3. de for. competen. per quæ omnino eximuntur Clerici à laicali iurisdictione; quapropter nec etiam absoluendo cognoscere de presenti potest laicus de delictis personarum Ecclesiasticarum; & hanc opinionem sequitur Cagnol. in dic. I. nemo, qui condemnare, in vltimis verbis, ff. de reg. iur. & rationem superius assignatam ponderat Decia. d. c. 9. num. 9. in fi. lib. 4.

Nec inducta in fauorem Clericorum retorquentur in odium, Nam magis fauorabile est, quod nullo pacto subiaceant iurisdictioni laicali.

Nec eis prodesset absolutoria lata ab incompetenti potius iudice, vt affirmant Panorm. in c. si diligenti, nu. 33. de for. compet. & Dec. in cap. cum ordine, in fin. de rescrip.

25 Regulam istam, quod Clericus pro quocumq; crimine, & delicto enormi puniri non possit à laico iudice restringendam esse dicunt multi ad Clericum incorrigibilem, quem utique puniri posse contendunt, nulla præcedente degradatione, per tex. in c. cum non ab homine, de iudic. quem ita intellexerunt Io. Andr. Card. & Imo. vbi Boss. tit. de for. compet. num. 131. Foller. in pract. crimin. vers. audiantur excusatores, nu. 40. & seq. Brun. d. consil. 115. num. 12. & seq. crim. diuers. lib. 2. Alex. de Neuo. d. conf. 56. n. 28. & 30. & dixit Couar. pract. quæst. d. cap. 32 num. 2. & assentit Clar. d. q. 36. n. 33. vbi ait, quod si Clericus sit vere incorrigibilis, eo casu utiq; poterit per iudicem secularem absq; vlla degradatione puniri, etiam si sit in sacris constitutus.

26 Et hoc tanto facilius procederet, si talis Clericus incorrigibilis non posset ab Ecclesia puniri, quia tunc absque
alia

alia degradatione posset per iudicem secularem comprehendere, secundum communem opinionem, de qua Aret. in d. cap. cum non ab homine, sub num. 39. de iudic. relatus à Diaz. in pract. Cano. c. 131. quos omnes sequitur Clar. d. q. 36. nu. 33. in fi. & cum præfatis residet Sacc. d. cap. 11. num. 56. qui relatis alijs, de communi quoque testatur, & assentit Farin. d. q. 8. nu. 47. in fin.

27 Et sciendum esse velim, quod quando Clericus uti incorrigibilis, potest à laico puniri, non punitur secundum iura Canonica, sed iuxta legum ciuilium dispositionem, cap. ad falsarium, de crim. fals. Abb. in dicto c. cum non ab homine. in ult. not. Clar. d. quaest. 36. versic. sed an secularis iudex. Foller. dicto ver. audiantur excusatores, numer. 41. & Diaz dicto cap. 131. prope finem, quæ omnia de plano procedere asserit Farinacc. dict. quaest. 8. numer. 48.

28 Difficultas itaque erit, quando Clericus dicatur incorrigibilis, & tex. in d. cap. cum non ab homine, de iudic. in quo Celestinus Pap. iij. sanciuit, Clericum in aliquo crimine deprehensum legitime, atque conuinctum ab Ecclesiastico iudice deponendum, qui si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente, anathematis mucrone feriri, tandem si in profundum malorum veniens, contempserit, cum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per secularem comprimendus est potestatem. Ex quo text. colligere possumus, quod ut Clericus fori priuilegium perdat, oportet de necessitate, quod depositio præcedat Clerici incorrigibilitatem, quæ depositio est fienda à iudice Ecclesiastico, quia à seculari fieri non potest, ut declarat Dec. in cap. at si Clerici, col. pen. & fin. de iudic.

Nec

Nec etiam sufficeret ista depositio, sed ulterius post depositionem, & incorrigibilitatem requiritur, quod sequatur excommunicatio, & adhuc non satis erit, quia etiam anathematis mucrone debet ferri, & tandem cum Ecclesia nil ultra facere possit, tunc iudici seculari est aperta via, & data facultas procedendi in eum, & condemnandi, ut notant Soccin. reg. tractat. reg. 56. in 10. fallent. practic. Conrad. tit. de inquisit. num. 8. in quinta limitat. & in hoc casu Clericum reputari incorrigibilem dubitandum non esse vna cum Farin. dict. quæst. 8. num. 50. dicere possumus.

Quia & si Felin. in dicto cap. cum non ab homine, numer. 9. & seq. velit, quod secundum communem Doctorum mentem sit necessaria iudicis declaratio super incorrigibilitate, tamen quotiescumque erit servata forma d. tex. dicendum erit, Clericum ipso iure ab Ecclesia demissum, & sic declaratum incorrigibilem, ita pluribus comprobatur Scacc. d. c. 11. nu. 55. & seq. & ideo non erit opus alia declaratione.

Ex quibus apparet non esse curandum de relatis à Clar. dicta quæst. 36. de obseruantia Parisiensis Curie, quod post binam remissionem factam de Clerico, habeatur pro incorrigibili, nulla sequuta depositione, aut excommunicatione, in odium etiam iudicis Ecclesiastici negligentis illum corrigere, nam sunt contra text. prædicti dispositionem, uti ponderat Farinacc. dicta quæstione 8. numero 52.

- 29 Regulare igitur erit, quod Clericus in sacris constitutus, ut puniri possit à iudice seculari pro quo vis crimine etiam enormissimo; in primis ab Ecclesiastico degradetur, & tradatur Curie seculari puniendus, quod omnes fateri asserit Didac. practicar. quæstion. dicto cap. 32. numero

mero secundo. Et hæc duo requiruntur, vt iudex laicus punire possit Clericum, vt testatur Clar. dicta quæst. 36. numero 35. & Dec in capit. at si Clerici, column. penult. & final. de iudic. efficaciter inducendo, dict. cap. cum non ab homine. scribit, quod præfatum capitul. ponit tria dicta.

- 30 Primum est, quod non licet Regi, nec alicui Principi iudicare Clericos siue in furto, siue homicidio, vel periurio, siue in quibuscumque criminibus fuerit deprehensus, & hoc primum dictum clarum est, quod habet locum in quolibet atrocissimo delicto, vt illa verba demonstrât, & hoc præter Dec. comprobatur Kim. iun. dicto consil. 685. num. 32. lib. 6. Quia vox illa (quibuscumque) ampliat, & multum extendit generalitatem dispositionis, I. qui autem, §. fina. ff. de constit. pecun. ibi (quibuscumque verbis) cap. quia plerique, de offic. ordin. in 6. trad. t. Bald. in l. 1. quæst. 34. ff. de rer. diuis. & in cap. Imperialem, de proh. feud. alien. sequitur Dec. conf. 436. nu. 16. & Decia. conf. 51. num. 12. lib. 1.

Secundum dictum prænominati, capit. cum non ab homine, illud est, vt inquit Dec. quod Clericus de talibus delictis conuictus deponendus est à iudice Ecclesiastico, quod dictum etiam habet locum in quocumque delicto grauissimo; quia à seculari depositio fieri non potest, & vltra Dec. affirmatur Kim. iun. dict. consil. 685. numer. 35 libro 6. cum Summ. Pontif. respondendo loquatur, dicens (seu alio crimine fuerit deprehensus) debet intelligi de grauissimo; virtute dictionis (quibuscumque) in interrogatione posita, §. præterea. Inst. de inut. stip. capitul. inter dilectos, versic. cæterum, de fid. instrument. vbi Bald. Alexand. consil. 84. in fin. lib. 1. & Decian. consil. 86. num. 49 lib. 3.

Ter-

Tertium dictum illius, c. cum non ab homine, esse affirmat Dec. Quod si depositus incorrigibilis fuerit, quæ verba secundum Dec. faciunt relationem ad præcedentia, s. Iulianus, vbi Bar. ff. de hæred. instit. ergo videtur, quod in corrigibilitas habeat locum, & consideretur in quolibet delicto de supradictis licet grauissimis, & cum Dec. conformis est Ber. ibid. sub nu. 181. qui asserit, quod bene sciebat Pontifex multa esse genera criminum graua, & grauissima, & vt omnia comprehenderet, vsus fuit verbis vniuersalibus (quibuscuq;) quæ dispositionem ampliât, vt per Imo. & Alex. in l. quod dicitur, ff. de verb. oblig. Cōcludamus itaq; in omni delicto esse degradationem, & traditionem Curix seculari necessariam, quæ absq; incorrigibilitate non fit, & nunquam incorrigibilis Clericus pronunciatur expressè, nisi quando traditur Curix seculari puniendus; quo in casu, & non aliter, punitur à seculari iudice. Vnde videndum erit, quid sit degradatio, & quotuplex, & pro quibus criminibus infligenda.

- 31 Etenim degradatio priuilegiorum, & sacrorum ordinū amotio, & priuatio ob crimen atrox contra Clericum in sacris constitutum facta, vt probatur in c. 2. de poen. in 6. in c. nonimus, de ver. signif. in d. c. cum non ab homine, de iudic. & in c. qualiter, & quando il. 2. de accus. & hanc definitionem, seu descriptionem attulit Bertach de Epif. in 8. par. 4. lib. in prin. & ex mente Decian. in d. c. 9. nu. 78. lib. 4. superius diximus, degradationem nil aliud esse, quàm denudationem omnium priuilegiorum Clericalium, & differt à depositione, quia depositio ista est à dignitatib. & honorib. amotio, & degradatio propriè est ab ordinib. ita Spec. de accusat. §. 2. nu. 5. p. 3. relatus à Bertach. vbi sup. sub nu. 1.

- 32 Duplex quoq; est degradatio, verbalis scilicet, & actualis,

lis,

lis, de quibus in c. 1. de poen. in 6. & traduat Doct. in d. c. cum non ab homine, & in cap. at si Clerici, de iudic. Spec. d. tit. de accusat. §. 2. Bertach. de Episc. in 3. par. 8. par. lib. 4. num. 1. Felin. in cap. cum non potest, circa ha. de re iudic. Scribent. in cap. qualiter, & quando il. 2. de accusat. & in cap. tua. de poen.

- 33 Verbalis nempe degradatio fit solo verbo, ut cum sententia profertur depositionis contra aliquem, ob crimen, vel causam aliquam, cuius forma est. Quia nobis evidenter, & legitime constat, te tale crimen commississe, quod non solum graue est, verum etiam damnabile, & damnosum, ideo te sententialiter ab omni privilegio, & Clericali ordine ducimus deponendum. Et hanc formam posuit Spec. tit. de accusat. d. §. 2. sub nu. 7. quem sequitur Bertach. ubi proxime, & probatur in d. c. nouimus, de ver. signif. in c. accedens. §. o. dist. in cap. Episcopus. 11. q. 3. in c. veritatis, de dol. & contum.

Et ita verbaliter degradatus dicitur depositus, secundum Carrer. in pract. tit. de homicid. §. circa primum, num. 3. quo in loco nonnulla dicit in hac materia scitu digna.

- 34 Quando autem hæc verbalis degradatio imponenda sit, & pro quo delicto, Abb. in d. c. at si Clerici nu. 34. ait, quod multæ reperiuntur glos. quarum principales referre intendit, ex quibus tres conclusiones colligit. Prima est, quod omne crimen exigat depositionem, seu degradationem verbalem, nisi casus à iure sit exceptus. Secunda facit regulam in contrarium, ut nullum crimen exigat depositionem, nisi in iure reperiatur. Tertia verò, quod nemo veniat deponendus, nisi pro maximo crimine, & hanc Panor. sententiam sequitur Barbat. in d. c. at si Clerici, num. 112. Dec. ibi. num. 221. asseruit de mente eiusdem

dem Abb. quod depositio non imponitur nisi pro gravi crimine, quæ vero sint crimina graua, iudicis arbitrio relinqui, de quo est casus cum glos. in cap. peruenit. de sent. excom. & notat Innoc. in cap. cum illorum, eod. tit. & firmat Cepo. caus. crim. d. conf. 11. num. 26. & in specie, quæ delicta graua dicantur, per quæ Clericus deponi possit, arbitrio iudicis relinqui affirmat Abb. in d. c. at si Clerici, num. 34. de iudic. ibique Felin. num. 12. latè prosequitur Io. de Silua tract. de benefic. 3. par. q. 3. num. 7. & ibi refert multos casus, pro quibus Clericus deponitur, & scribit Diaz in pract. Cano. c. 11. nu. 78. graua censerè delicta, quæ dolosè perpetrata sunt, non quæ imperitè, his citatis Menoch. de arbitr. cas. 266. num. 6.

- 35 Quæ verbalis degradatio est quædam depositio, vt aduertit Clar. in pract. §. fin. q. 74. & solet fieri ad duplicem effectum, aut ad poenam, aut in ordine ad eijciendum eum à foro Ecclesiastico, vt declarat Menoch. de arbitr. cas. 415. num. 4. & seq. Et differt hæc verbalis degradatio ab ordine ab actuali in hoc, quia actualiter degradatus statim eo ipso, subijcitur iurisdictioni iudicis laici, nec requiritur alia traditio faciendâ à iudice Ecclesiastico, secundum communem opinionem; de qua Villalob. commun. opin. ver. Clericus, nu. 71. Clar. d. q. 36. vers. scias autem. Farinac. d. q. 8. nu. 75. Degradatus verò verbaliter remanet adhuc sub iurisdictione iudicis Ecclesiastici, donec, & quousque tradatur curiæ seculari, ita Siluest. in sum. d. ver. Degradatio in princ. & nu. 8. Marant. in pract. par. 4. dist. 11. num. 72. Clar. d. q. 36. & latè prosequitur Scacc. de iud. caus. crim. c. 11. nu. 71. & seq.
- 36 Actualis vero degradatio, quæ fit post sententiam verbalem, quando insignia ordinum Clerico solemniter detrahuntur, quæ etiam dicitur depositio solemnis, de qua loquitur.

loquitur tēx.in c.Episcopus. 1 1. q. 3. est executio verbalis degradationis, secundum Siluestr. in summ. d. ver. Degradatio. num. 1. in fin. & hanc degradationem D. Hieronymus in Epistola ad Pammachium degradationem appellat, quasi quod ex altiori gradu, suo vitio ad inferiorem deuoluatur, prout eum refert Lopez ad Diaz in practic. cap. 142. num. 2.

- 37 Quæ poena ab antiquis Canonibus fuit inuenta, vt in cap. si quis tumidus, & c. felix. 1 5. q. 7. & in Concil. Tolenta. 4. c. 18. & in Concilio Triburien. c. 10. in c. 2. de transfat. Prælat. in c. 2. de poen. in 6. quibus in locis ad exauctorandum Episcopum duodecim Episcopi, ad Presbyterum sex Episcopi, ad Diaconum tres Episcopi desiderantur.

Verum quia summa difficultate tot Episcopi poterant congregari, idcirco Gregorius IX. in c. 1. de hæret. in 6. diffiniuit, vt solus Episcopus Clericum in quibuscumque sacris ordinibus constitutum degradare posset, conuocatis Abbatibus, alijsque Prælatibus, & religiosis personis, & sacra Tridentina Synodus capitul. 4. session. 13. de reformationi præscripsit formam, quæ in degradatione seruari debet.

- 38 Degradationis huiusmodi actualis forma hæc est.

Degradandus sacris vestibus indutus, & manibus tenens vas, vel instrumentum, seu ornamentum ad suum ordinem spectans, ac si in suo ordine solemniter ministrare deberet, adducitur ad præsentiam Episcopi, & auferuntur ab eo omnia data in ordinatione, incipiendo ab ultimo gradatim, vsque ad vestem datam in prima tonsura, deinde rouditur, vel raditur, & potest Episcopus vti ad terrorem verbis oppositis his, quæ in ordinatione prolata sunt, & vltimo loco dicere debet Episcopus, (Auctoritate Dei

Dei omnipotentis Patris, Filij, & Spiritus sancti, ac nostra, tibi auferimus habitum Clericalem, & deponimus, & degradamus, & spoliamus, & exuimus te omni ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali;) quæ omnia habentur in cap. degradatio, de poen. in 6. & hanc formam referunt Spec. d. tit. de accusat. §. 2. Bertach. de Epif. d. par. 3. 8. par. lib. 4. num. 1. Siluest. in summ. dict. ver. degradatio, sub nu. 1. & de hac solemnitate habetur forma in Pontificali Romano.

39 Sed ad istam actualem degradationem, pro quibus delictis deueniendum sit glōf. notabilis in cap. ad abolendam, de hæret. & in dict. cap. cum non ab homine, de iudic. ponit tria delicta, quæ digna sunt degradatione actuali, & delinquens in eis traditur cūriæ seculari puniendus, & sunt Hæresis, Falsitas commissa in litteris Apostolicis, & Conspiratio in proprium Episcopum, quæ glōf. communiter approbatur, & secūdam eam est communis theōrica Doctorum, vt ait Gugliel. de Bened. in repet. c. Raynutius 3. par. in quæst. de homicid. num. 3. & seq. de testam. & cum refert Foller. in pract. crim. Cano. nu. 23. fol. 272. & hanc cōmunem opinionem esse comprobat Bossit. de for. compet. num. 136. & assentit Clar. d. q. 36. nu. 36. & dicunt omnes in c. at si Clerici. de iudic. In cæteris igitur casibus ad degradationem hanc actualem deueniendum non erit, vt voluit Anan. in c. 1. quasi in fin. de Cler. pugnan. in duell. post Aret. quem refert. Tamen in contrarium facit regula tradita à Io. Andr. post Innocen. in c. qualiter, & quando il 2. de accusat. vbi æquiparando per modum regulæ poenas Canonicas legalibus, tradidit pro regula, quod in omnibus delictis, pro quibus per leges imponitur poena mortis naturalis, per ius Canonicum succedit degradatio, & traditio iudicij seculari, &

certè cum ad actualem istam degradationem deueniatur pro falsificatione litterarum Apostolicarum, & pro contumelia illata in Episcopum, absurdum esset, quod pro delictis ijs satis maioribus, & grauioribus, Clericus actualiter non esset degradandus, vti respondit Anchar. consil. 158. numero sexto. Hinc voluere Scribentes omnes in dicto capitulo at si Clerici, & cap. cum non ab homine, de iudic. quod in delicto, pro quo Ecclesia poenam condignam non habet, deueniatur ad hanc degradationem, prout considerat Anch. d. consil. 158. & tenet Abb. in d. cap. at si Clerici, sub num. 39. & Dec. nu. 255. & Barbat. 122. de iudic.

40. Nos autem, vt aliquam regulam genericam in hac materia demus, ex qua colligi possit, quando Clerici sint suspendendi, deponendi, & degradandi, sciendum duximus, quod delicta Clericorum pnt esse leuia, & absque dolo, sed per imperitiam commissa, & etiam cum culpa, quæ tamen dolo non æquiparetur, & tunc Clericus nec deponi, nec priuari debet beneficio, sed suspendi ad tempus, vel aliter, iudicis arbitrio puniri, c. cum dilecti, de accusat. Si enim delicta sunt graua, & cum dolo perpetrata, & tendunt in graue præiudicium alterius, & magna plectuntur poena de iure, & isto casu poterit deponi Clericus, quod probatur per tradita in dicto capitulo cum ab homine, de iudic.

Rursus si delicta Clericorum essent publica, & grauiora, pro quibus tamen de iure non imponitur poena mortis, & tunc vltra depositionem possunt detruedi in Monasterium, iuxta disposita in cap. ruz, de poen. Aut delicta à Clericis commissa sunt grauissima, & poena mortis de iure in laico punibilia, & in casu isto poterit deponi, & damnari ad perpetuum carcerem per capitul. pen. de heret.

& capitul. nouimus, de verbor. signification.
 Si vero crimina, & flagitia effecuta perniciosa exem-
 plo, & qualificata, tunc degradatur Clericus, & traditur
 curiæ seculari, vt in d. c. nouimus. ita docuit Abb. in d. c.
 tuæ. de pæn. relatus, & sequutus à Siluest. in summ. d. ver.
 Degradatio, sub num. 6.

Et notandum erit, quod dixit Diaz in præct. Canon. d.
 capit. 142. num. secundo. Quod sine accusatione nemo
 degradandus est, licet aliàs sit puniendus, vt in capitulo
 dilectus, de simon. & secundum Hostien. in summ. tit. de
 accusat. §. quis sit effectus accusationis, vers. ergo sine ac-
 cusatore.

Et hæc circa degradationem sufficere posse putauit, in
 quantum pertinet ad materiam, de qua agimus, qui enim
 plura desideret, perlegat Carter. in præct. tit. de homicid.
 circa primum, vbi latils. differit. Clar. in præct. §. final. d. q.
 36. & q. 74. Tabien. Ang. & Siluest. in sum. ver. Degrada-
 tio. Conrad. Brun. de hæret. c. 13. lib. 5. Jacob. Septem. in
 Catholic. instit. tit. 46. num. 69. & 70. Io. Royas, in sing. fi
 dei. sing. 48. Alb. Trott. de ver. & perfect. Cler. lib. 1. c. 5.
 num. 3. Petr. Gregor. syntagm. iur. vniuer. lib. 31. cap. 30.
 per tot. Scacc. de iudic. caul. crim. c. 11. nu. 54. cum plur.
 sequent.

Nunquid iudex secularis, cui traditus fuit Clericus de
 gradatus, teneatur stare processui factò ab Ecclesiastico &
 dixi non nulla superius, c. 11. & recurrendum erit ad De-
 cian. d. c. 19. num. 121. cum multis seqq. lib. 4. vbi diligen-
 tissimè, & magistraliter hunc articulum tractauit, cui nil
 addendum esse duxi, cum fuerit præceptor meus.

De casibus in quibus laicus de delictis Clericorum cognoscere possit. Cap. XVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Summus Pontifex potest delegare iudici seculari causas, etiam criminales, Clericorum.
- 2 Cognoscere de causis est iurisdictionis. Ideo Papa potest ea, quae sunt iurisdictionis delegare, secus ea, quae sunt ordinis.
- 3 Episcopi, & ceteri Ordinarii non delegant laico causas criminales Clericorum.
- 4 Nec etiam si una cum laico committerentur Clericorum.
- 5 Nec pariter Clerico coniugato.
- 6 Laicus an de mandato Episcopi possit torquere Clericum absque incurso excommunicationis.
- 7 Summ. Pont. potest etiam per priuilegium potestatem impartiri laico cognoscendi de delictis Clericorum.
- 8 Quod intelligitur de certis delictis, & de Clericis certi loci, & non per generale priuilegium totum ordinem Clericalem comprehendens.
- 9 Et si de priuilegio non constaret, tamen sufficeret possessio immemorabilis cum allegatione priuilegii.
- 10 Et hoc priuilegium à Sum. Pont. reuocari potest.
- 11 Priuilegium quando transiit in contractum, quomodo reuocari possit, latè discuitur.
- 12 Princeps etiam supremus tenetur obseruare contractum; Cū Deus Principibus subiecerit leges, sed nō contractus.
- 13 Priuilegium concessum non subdito difficilius reuocatur, quando in contractum transiit.
Ratioque redditur.

- 14 *Priuilegium quando dicatur habere vim contractus.*
- 15 *Priuilegia iurisdictionalia non subditis concessa reuocantur.*
- 16 *Quando priuilegium incipit nimis ledere reuocatur; quamuis non subdito concessum.*
- 17 *Abutens priuilegio meretur priuilegium amittere. Et pariter contraueniens. Et unicus sufficit actus.*
- 18 *Priuilegia stricti iuris, ideo strictè interpretanda.*
- 19 *Clericus coram laico iudice falsum deponens quod puniri possit à laico, quod reprobatur, num. 21.*
- 20 *Feder. de Sen. opinio damnatur, dum uoluit Clericum, qui falsum coram seculari deposuit, posse puniri ex officio pecuniariter.*
- 21 *Clericus nullo modo puniri potest à laico iudice de falso coram eo commisso.*
- 22 *Laicus coram Ecclesiastico iudice falsum deponens punitur, & est locus praeventioni inter Ecclesiasticum, & secularem.*
- 23 *Clericus, qui officia secularia prohibita à Canonibus, & artes sordidas exercet nunquid punitur per Curiam secularem?*
- 24 *Clericus iaculator, hiltro, & buffonus, nisi intra annum respuerit, quando puniatur à laico.*
- 25 *Et quid de Clerico in sacris.*
- 26 *Nunquid iste Clericus pœnitendo possit priuilegium fori recuperare?*
- 27 *Annus datus exercenti artes predictas quomodo debeat esse continuus.*
- 28 *Clericus personaliter, & publicè officium carnificis, macellarii, & tabernarii exercet, nunquid amittat priuilegium fori?*

- 29 *Et predicta non extenditur ad alias artes sordidas.*
- 30 *Clericus exercens chirurgiam an puniatur à laico, si negligens in eius usu fuerit.*
- 31 *Clericus potest capi à Curia seculari, si post delictum fugam arripere, ad effectum presentandi se suo iudici.*
- 32 *Et ista captura facta per laicum infamaret, & faceret iudicium coram Ecclesiastico.*
- 33 *Si non esset de fuga suspectus Clericus, non posset capi per Curiam secularem etiam ad effectum presentandi Ecclesiastico.*
- 34 *Laicus, qui capit Clericum, vsq; presentaret Ecclesiastico, non posset retinere ultra 20. horas.*
- 35 *Etiā priuatus potest retinere Clericum cum muliere inuentum, dummodo sit maritus, frater vel filius.*
- 36 *Clericus arma deferens potest armis spoliari per Curiam secularem.*
- Quia armorum delatio prohibetur Clericis.*
- Quod displicet Deciano.*
- 37 *Quand' deficeret Ecclesiastica Potestas propter schisma, tunc Principes seculares possent se intromittere ad id sedandum.*
- 38 *Nullus datur casus, in quo secularis Potestas puniat Clericos non degradatos.*
- Negligentiam Ecclesiastici non supplet secularis iudex.*
- 39 *Et quid agendum, quando Ecclesiasticus negligit punire Clericos delinquentes.*

I **POSTQVAM** pro regula superius firmauimus Quod Clerici in causis criminalibus non possunt à laico, & seculari iudice puniri, necessarium erit videre, an vllus detur casus, in quo iudex secularis absque degradatione possit cognoscere de delictis

Cle.

Clericorum illosq; punire, & cum dixerimus, quod nec etiam Papa potest legem generalem facere, per quam Clerici laicali subiaceant iurisdictioni, sciendum nihilominus erit, quod Summus Pontifex potest delegare iudici seculari causas criminales Clericorum, & tunc non iure proprio, sed ut delegatus Summ. Pont. posset iudicare Clericos etiam in criminalibus, ut tenent Innocent. Hostien. Io. Andr. & Henrich. Boich. in c. si Clerici. de iud. & probat tex. in cap. præter, §. verum, 32. dist. ubi Papa commisit causam Clericorum simoniacorum duobus Ducibus, dando illis potestatem deponendi eos, & quod plus est, delictum illud erat spirituale, similis & fortior est tex. in c. Menna. 2. q. 4. quo in loco Papa commisit arbitrio Regina Francorum purgationem infamiae, quam patiebatur quidam Episcopus de simonia, & voluit Bal. in l. rescripta. C. de precib. Imperat. offeren. cum alijs adductis per Aufrer. in repet. Clement. 1. de off. Ordin. in prima reg. in 10. fallent. Rip. in cap. 2. num. 40. & num. 73. de iudic. & post prædictos Decian. dicto cap. 9. num. 70. & sequen. lib. 4. Couar. præct. quæst. cap. 30. num. 4. in fin. Clar. in præct. §. final. quæst. 41. num. 8. qui ait. quod Papa potest, mero laico committere causas criminales Clericorum, per glo. in cap. bene quidem, in verb. præter. 96. dist. Habet enim Papa in causis Ecclesiasticis absolutam potestatem. Bero. quæst. famil. q. 7. per glof. in c. 2. de iudic. & in dict. cap. bene quidem. in ver. præter 96. dist. quam, ut ipse dicit, totus mundus sequitur, scribit. quod Papa potest mero laico committere causas spirituales, & Ecclesiasticas etiam criminales Clericorum, quod dicit pariter voluisse glof. in cap. 1. in ver. præcipimus. 94. distin. & in cap. nullus, 11. q. 1. & in d. §. verum. in verb. Ducibus. 32. dist. 2 quod t̄ comprobatur Bero. quia cognoscere de causis cri-

minalibus Clericorum est iurisdictionis, & non ordinis, vt colligitur ex his, quæ habentur in summ. 10. q. 1. & in c. dilectus, de off. Ordin. Vnde Papa potest quæ sunt iurisdictionis delegare, quia in eis habet plenitudinem potestatis, cap. proposuit de concess. præben. glos. in d. S. verum. 32. dist.

Et tantum prohibetur demandare ea, quæ sunt ordinis, ad tradita per Doct. communiter in c. quando, de consuet. & assentit Scacc. de iud. caus. crim. c. 11. nu. 92. Farinac. de inquisit. d. q. 8. num. 4.

Verum iudex laicus, quando vti delegatus Papæ procedit, non id facit auctoritate propria, sed iure delegationis, qua de re non debemus astruere, quod iudex laicus hoc in casu cognoscat de delictis Clericorum.

3. Quæ & si vera sint in Summ. Pont. Episcopus vero, & cæteri inferiores Ordinarij hanc potestatem non habent, delegandi causas criminales Clericorum mero laico, ita Rip. in c. decernimus, num. 34. de iudic. vbi de communi Clar. dicta quæst. 41. num. 5. Scacc. d. cap. 11. num. 39. Decian. d. cap. 9. num. 70. lib. 4. qui affirmavit, quod in causis criminalibus iudex Ecclesiasticus inferior à Papa delegare laicum iudicem non potest; per glos. notabilem in cap. 2. in ver. non præsumant. de iudic. vbi Abb. num. 5 & post eum cæteri Scribentes, & responderunt Alexand. dicto consil. 8. column. secunda, versicul. potest e. am. Imperator. lib. primo, & Barbat. consil. 45. num. 9. & seq. lib. 2.

4. Et non solum Episcopus non potest committere causas criminales Clericorum mero laico, sed nec etiam si vnà cum laico committeret Clerico, ita Abb. in c. significasti, de for. compet. & tradit Hostien. in sum. tit. de offic. deleg. §. cui possit. vers. quid si delegetur, sequitur Gemio

in cap. 2. §. 1. de iudic. in 6. & hanc dicit communem. Dec. in d. cap. 2. num. 5. in fin. de iudic. Clar. d. q. 41. nu. 6. Rolan. d. conf. 4. num. 4. lib. 1. Seacc. d. c. 11. num. 39. Farin. d. q. 8. sub num. 4.

- 5 Quinimò Episcopi, & cæteri Ordinarij, nec etiam causas criminales Clericorum possunt demandare cognoscendas Clerico coniugato, per doctrinam Rip. in dicto capitulo decernimus, numero 34. de iudic. Eo quia talis Clericus coniugatus reputatur pro puro laico, præterquam in duobus casibus, vt ibi, & Rip. refert, & sequitur Clar. dict. quæst. 41. num. 7. & fuit opinio Collectan, in dict. cap. 2. de iudic. sequutus ab Abb. ibi. nume. 15. & est communis secundum Decian. dicto capit. 9. numero 72. lib. 4.

Et hanc propositionem, quod laicus, etiam delegatus ab inferiori à Papa non possit se ingerere in causis criminalibus Clericorum, extendere conati sunt Doctores, quod nec etiam laicus de mandato Episcopi possit torquere Clericum, aliàs incideret in excommunicationem Canonis, Si quis suadente Diabolo. Io. de Anna. in c. super eo. colum. 2. in fin. de crim. fals. cum alijs congestis à Marant. in pract. par. 4. dist. 11. nu. 74. & Carroc. in reg. cum quid prohibetur, lib. 6. par. 1. ampliat. 2. nu. 18. & est communis opinio secundum Rip. in d. cap. decernimus. num. 39. de iudic.

- 6 Verum, in hoc practica obseruat contrarium, vt attestati sunt Abb. in c. vt famæ, num. 8. de sent. excomm. Simanch. de Cathol. instit. tit. de torment. num. 50. Clar. in pract. §. final. qu. est. 64. vers. sed hic quæro. Farinac. lib. 2. q. crim. q. 41. num. 15. & Scacci. dicto cap. 11. numer. 41. scribit, quod, & ipse seruauit, dum assisteret in sancto Officio Inquisitionis Meluitanæ, & hæc est obseruantia.

ria iuridica, quia si Clericus potest de mandato iudicis Ecclesiastici capi, & carcerari per ministros laicos, vt voluit Dec. in cap. cum non ab homine, sub num. 12. de iudic. Diaz in pract. Canon. cap. 114. Boss. titul. de captur. num. 37. sequitur, quod de mandato eiusdem possit torqueri, & si laici torquendo Clericum inciderent in excommunicationem dicti Canonis, cur non Clerici, si torquerent alium Clericum, vt ponderauit Mar. Ant. Cucc. instit. maior. tit. 9. num. 38. lib. 3. relatus à Scacci. d. c. 11. num. 41.

- 7 Sicuti Pont. Max. potest causas Clericorum etiam criminales delegare laico, ita, & pariter potest priuilegiū concedere alicui Principi seculari, vel iudici laico, vt contra Clericos cognoscat de aliquo delicto, seu contra Clericos alicuius loci procedere possit, glo. optimam habemus, in cap. laicis, 16. quæst. 7. & firmat Bald. in l. rescripta, C. de precib. Imperat. offerend. Card. in repet. c. perpendimus, num. 6. in fi. & num. seq. de sent. excom. quem sequitur Felin. in c. 2. nu. 3. de maior. & obed. prosequitur latè Decia. d. c. 9. nu. 66. lib. 4.

Nec prædictis obstant, quæ diximus, quod Papa non potest legem facere, per quam Clerici laicis subiaceant, nec minus, quod scribit Boss. titul. de for. competen. numer. 130. Quod laicus de delictis Clericorum cognoscere non potest, licet Summ. Pont. faceret priuilegium Principi seculari, vt posset in causis criminalibus Clericorum procedere.

- 8 Nam ista locum sibi vendicarent, si Papa facere vellet priuilegium generale, vt secularis cognosceret de omnibus delictis Clericorum respectu omnium, completendo totum ordinem Clericalem, sic declarauit Cucc. institution. maio. titul. secundo, numer. 10. lib. secundo, prout

prout eum refert Scacci. dicto capitulo duodecimo, numero 43.

Quia & si hoc priuilegium, ne Clericus à laico iudicetur, vti comprobauimus; sit de iure Diuino; idcirco non possit tolli in totum, poterit tamen in aliquibus casibus derogari, tex. est in cap. lector. 24. dist. Archid. & ceteri in c. sunt quidam. 25. q. 1. & faciunt dicta superius de commissione facta à Papa, vt laici, quinimo fœmina, de causis merè spiritualibus Clericorum cognoscerent, & laici, qui vigore priuilegij Pontificij de causis Clericorum iudicarent, censebuntur delegati Papæ, ita Aufser. in repet. Clemen. prima, quæst. 4. num. 6. de offic. ordin. prosequitur latè Decian. dict. cap. 9. num. 66. lib. 4. & concludit Farina. dict. q. 8. num. 4. & sequitur Clar. d. q. 41. vers. sed quid dicendum?

9. Vtlerius memoriæ mandandum erit, quod notabiliter scribit Decia. d. q. 9. nu. 67. Quod dato, quod non extaret priuilegium, tamen sufficeret possessio tanti temporis, de cuius contrario memoria non extaret, cum allegatione priuilegij, quia ex cursu tanti temporis præsumeretur priuilegium extitisse, vt per Alexand. conf. 6. lib. 1. Dec. conf. 85. col. 2. & sequitur Aufser. in d. Clem. 1. in 1. reg. in 12. fallent. & in 13. 14. & 15. de off. Ordin.
10. Hoc autem priuilegium à Summ. Pont. concessum seculari Principi reuocari posse erit dicendum, quia iudicium soluitur, vetante eo, qui iudicare iusserat, l. iudicium, ff. de iudic. & habetur in cap. fugestum, de decim. & respondit Decian. conf. 51. num. 30. lib. 3. quod non potest quis talem sibi legem imponere, & successoribus suis, à qua recedere non liceat, l. si quis in principio testam. ff. de leg. 3. & istud patet in l. quod semel. ff. de decret. ab Ord. facien. & hoc expresse decidit Bar. in l. 2. in vlt. verbis, ff. de iur. immun.

munit.vbi docuit,quod si Ciuitas concesserit alicui im-
munitatem. poterit illam reuocare per suam legem, & ita
respondit: Crott. consl. 64. num. 29. lib. 1.

11 Sed aduertendum erit, quod quando priuilegium tran-
siuit in contractum, Princeps sine causa reuocare non po-
test, Anton. de Butr. in cap. cum M. column. 5. de Constit.
Bald. in l. qui se patris in fin. C. vn. liber. & in l. si cum mi-
hi, ff. de dol. Bar. in l. omnes populi, in quæst. 43. in princ.
num. 29. ff. de iust. & iur. & in l. quod semel, ff. de decret.
ab Ord. facien. Ant. de Butr. Abb. & cæteri Canonistæ, in
cap. nouit. de iudic.

12 Eo quia quilibet, etiam si esset supremus Princeps, te-
neretur obseruare ea, quæ transeunt in vim contractus, c. 1.
de probat. Castren. in l. fin. C. de transact. & in l. digna
vox. C. de ll. vbi loquens de Summ. Pont. dicit, quod fæde-
ra inita cum Ciuitatibus sibi subiectis teneretur obseruare,
nec illa potest infringere ipse, nec sui successores, etiam
de plenitudine potestatis, cum Principi Deus subiecerit
leges, non contractus; Barbat. inter consl. Alexand. consil.
vlt. num. 19. lib. 4. Dec. consil. 286. num. 4 vsque ad fin. &
consl. 292. num. 7. Iaf. consl. 1. num. 1. & consl. 56. num. 1. &
2. lib. 1. Natt. consl. 122. lib. 1. Alciat. consl. 208. nu. 3. Ant.
Gabr. comm. opin. lib. 3. tit. de iur. quæst. non tollen. con-
clus. 6. num. 5. Viui. commun. opinio. ver. Princeps, num.
235. Roland. consil. 13. num. 33. lib. 3. qui de communi
testatur, Neuiz. latè consil. 12. nu. 24. cum seq. inter con-
sil. Brun. Rimin. iun. consil. 102. num. 31, & seq. lib. primo,
Bursatt. consl. 160. nu. 16. lib. 2.

13 Præcipuè quando priuilegium per vim contractus con-
ceditur non subdito, nam tunc nec etiam cum causa reuo-
cari potest. Domin. in cap. 1. column. 4. vers. oppono vlti-
mo, de Constit. in c. Roman. in l. si verò, §. de viro, ff. solut.

inatr.

matr. in 24. fallent. Iaf. dict. confil. 1. num. 4. lib. 1. Rebuff. in concord. tit. de collat. versic. item priuilegium. Dec. in cap. nouit. num. 14. de iudic. Alex. conf. 217. col. 4. lib. 2. alios adducit Gab. d. concl. 6. nu. 20. quibus addo Natr. conf. 431. num. 18.

Et prædictorum duplex assignatur ratio. Prima, quia cum statuere dependeat à iurisdictione, non potest Princeps statuere in præiudicium iuris iam quæsitæ tertio non subdito, secundum Castren. conf. 281. quem citat, & sequitur Dec. in d. cap. nouit. num. 13. circa fin. vbi asserit, hoc procedere etiam subsistente causa. Secunda redditur ratio. Quia priuilegium in fauorem non subditi sustinetur, non uti lex, vel priuilegium, sed uti cōtractus; & ideo est irreuocabile, & ligat concedentes, c. 1. de probat. Barbat. in dict. cap. nouit. vbi dicit, quod priuilegium concessum non subdito efficitur cōtractus, sequitur Felin. confil. 161. num. 7. in prin. & num. 9. idem Felin. in cap. 1. nu. 2. de prob. quo in loco allegando Rom. Abb. & alios firmat hanc conclusionem. Quod Princeps reuocare non potest concessionem factam non subdito, quia sustinetur uti cōtractus. prosequitur latissimè Surd. conf. 262. nu. 58. & plurib. seqq. lib. 2.

14 Cauendum tamen erit, quod priuilegium transire dicitur in cōtractum, quando emanauit ob aliquam causam, quæ fuit adimpleta ex parte illius, cuius fauore emanauit priuilegium, exemplum potest poni in quæstione formata per Io. And. post Guid. de Suzzar. in addit. Spec. tit. de censib. §. nunc dicendū, versic. quæro, quid si vniuersitas, quæ est talis. Ciuitas statuit, quod veniētes ad habitandū in ipsa essent immunes ab omnib. onerib. quidam, factō hoc statuto, venerūt ad habitandū, & dicta immunitate per aliqua tēpora gauisū sūt, modò Ciuitatis vult statue

re,

re, quod quilibet teneatur contribuere pro fabrica cuiusdam operis, quæritur, nunquid possit ita statuere? & dicit quod non, quia istis, qui venerunt ad habitandum, ius immunitatis fuit quæsitum, quod eis auferri non potest, l. fi. ff. de pact.

Vnde si priuilegium emanauerit absq; vlla causa impleta ab ipsis, qui priuilegium obtinuerunt, sed simpliciter reuocari hoc casu poterit, quia non transiit in speciẽ alicuius contractus, ita Crott. d. conf. 64. nu. 37. lib. 1. Et quo ad non subditos; circa quos priuilegiũ efficitur contractus, quando pecunia interueniente, illud acquisierint, Soc. sen. conf. 87. nu. 12. lib. 3. cum quo residet Gabr. d. concl. 6. num. 8.

15 Ac etiam priuilegia non subditis concessa, tanquam in contractum transitum fecerint, non posse reuocari, intelligendum erit de cæteris, præterquam in iurisdictionalibus, ita nobis mandauit Bal. in l. qui se patris, colum. pe nult. versic. item in concessis, C. vnde lib. Dec. in cap. nouit, num. 14. de iudic. vbi Aret. colum. 3. & Felin. column. 7. & 9. & firmat Gabr. dict. conclusion. 6. num. 22. Quapropter cum priuilegium concessum laico, vt de Clericorum criminibus cognoscat, tribuat ei iurisdictionem, hinc reuocari posse dicendum venit, yti factum fuit in Constitutione nostra, in qua reuocantur omnia priuilegia concessa Principibus secularibus cognoscendi de delictis Ecclesiasticarum personarum:

16 Necnon priuilegium etiam non subdito concessum, quando incipit esse nimis præiudiciale, tunc reuocari posse affirmant, Aret. & Felin. in dict. capit. nouit. de iudic. & iusta causa reuocandi priuilegium dicitur, quando superuenit læsio enormis, capitulo delicti, & capitulo suggestum de decim. Oldr. conf. 65. in fi. Aym. conf. 21. num. 3.

Et

17 Et quotiescumque priuilegiatus abutitur priuilegio, meretur priuilegium amittere, ex quo permiffa fibi abutitur potestate, l. si quis, C. de off. præf. præf. orien. cap. priuilegium, capit. fuarum, de priuileg. cap. licet, de regular. capit. cum illorum, in fin. de fenten. excommunicat. Aymo. pulchrè, confil. 73. num. 25. Specul. titul. de instr. edit. S. nunciauit, versicul. item pone, quod priuilegio, amittitur priuilegium istud, secundum Specul. vbi supra num. 9. & facit, l. si stitucidij, ff. quemadm. ser. amittat. Vnicusque actus contrauentionis sufficit, cap. cum accessisset. vbi gl. & Doctor. de Constitut. cap. pro illorum, de præben. cap. vxore, de his quæ fiunt à maior. par. cap. l. commissoria, C. de pact. int. emption. & vendition. Rebuff. in pract. benef. titul. differ. int. rescrip. & priuileg. num. 40. Rot. Rom. titul. de caus. possess. & propr. decis. 8. aliàs 382. incipit. Fuit dubitatum. post prin. in nou. Felin. vbi distinguit in dicto capitulo cum accessisset sub numer. 30. de Constitution.

18 Et circa priuilegium istud, quod concederet Summ. Pontif. laico procedendi contra Clericos, hoc etiam dixit se volui, quod cum omnia priuilegia sint stricti iuris, ideo strictè interpretanda, cap. 1. & 2. de priuileg. in sexto, l. si quando, C. de inoffic. testamen. l. prima, in princ. vbi Bald. in primo notab. & in l. quæ ex relationib. C. de ll. Roman. confil. 80. in fin. Bellon. confil. 52. num. secundo. Tanto magis strictè, imo itricitiss. erit interpretandum præfarum priuilegium, cuius vigore infertur præiudicium potestati ordinariæ, quæ mandat, vt Clerici à laicis non iudicentur, ita Calderin. titul. de priuileg. confil. 6. in fine, & sicut exemptio à iurisdictione ordinaria per priuilegium alicui concessa intelligitur solum in eo, quod eximit, & non ultra secundum Zabarell. in Clemen. 1. num. 16 de off. Ord.

ita

ita quoque debet intelligi priuilegium, quod dat facultatem laico exercendi iurisdictionem in Clericum nullo modo de iure sibi subiectum, vt strictissimè intelligatur, & non extendatur ad alia delicta non expressa in priuilegio, cap. cum capella. vbi Panorm. in prin. & in fin. nu. 6. de priuil. c. ex ore. in fin. & c. quoniam, in fin. vbi gloss. in ver. permanentib. eo. tit.

Sed certè nec hic casus erit connumerandus, vt secularis Potestas possit iudicare Ecclesiasticos, nam non potestate propria, sed vigore indulti in eos se intro-mittit.

- 19 Secundo loco solent nostrates quærere, nunquid Clericus, qui examinatus à laico iudice de licentia sui superioris Ecclesiastici, & falsum coram eo deposuit, possit puniri per secularem iudicem, vt volunt multi, quod iste casus sit vnus de illis, pro quibus Clerici subiaceant punitioni laicorum, & huiusce sententiæ fuit gloss. illa, in l. nullum, C. de testibus, ibique Bal. num. 5. in fin. inquit, quod Clericus falsum deponendo coram iudice laico puniri debet ab eodem iudice. Quia delinquendo in iudicio se astrinxit foro, quod speciale esse voluit, per d. gloss. quam menti tenendam dicit, & probatur ex dispositione tex. ipsius. l. nullum. vbi Imperator Zeno rescripsit. Quod per iurum testis delinquens in officijs testificationis efficitur de foro iudicis, coram quo testificatur, nec habet aliquod priuilegium, nec immunitatem, propter quam possit euitare pœnam pro motu iudicis imponendam, & per d. tex. hoc idem affirmauit Cyn. ibi, & sentit Lanfran. Orian. in cap. quoniam contra. in ver. confessiones, num. 16. de probat. Ant. Burg. in c. fin. num. 17. de empt. & vend. Marf. in l. fin. num. 152. ff. de iur. omn. iud. Alex. in addit. Bar. in l. 1. 2. opposit. ff. de iudic. Socci. conf. 99. column. pen. lib. 3. Marf.

Marf.in l.fin.n.152.ff.de iurisd.om.iud.Affict. decif.30. col.2.hæc enim facultas puniendi testem venit in confequentiam examinis,& delinquendo coram laico astringitur laicali iudicio. Verum glo. prælibata communiter reprobatur,vt dicit Card.Alex.in d.c. accusationibus, col.32.verf.quid Clericus, 2.q.8. relatus per Clar.d.q.38.nu.14.& hanc glo.reprehendit Innocen.in c.verum,de for.comp.& Castren.in d.l.nullum,C.de testib. Nec obstat,d.l.nullum,in qua sancitur,quod si testis aures iudicis offenderit,potest per eū puniri, non obstante quocumque priuilegio fori, quia dicta lex non constringit Clericos, qui habent specificum priuilegium, & sunt prorsus alienæ iurisdictionis, & leges ciuiles in hac materia non sunt attendendæ, sed Canones, ex quorum dispositione Clerici non subiacent seculari potestati, vti diximus, & hanc sententiam latissimè improbat Barbat.in c. verum, nu.53.cum seq.de for.compet.

- 20 Secunda igitur fuit opinio Feder.de Sen.conf.93. vbi respondit,quod iudex laicus non ad accusationem partis, sed ex officio potest punire Clericum de testimonio falso coram eo prolato in pœna tantum pecuniaria, quam opinionem in Francia seruare asserit Gugliel.de Bened.in 1.par.repet.c.Raynutius,nu.142.de testam. prout eum refert Cassan.super Consuet.Burgund.fol.52.nu.87. quod etiam attestatus fuit Aufer in d.Clem.1.in 2.fallen.reg.1.de off.Ordin.& fuit de mente Anch.in repet. c.1.in 4.opposit.de constit.& in repet.c.ca,quæ,q.22.in princ.de reg.iur.in 6.& prosequitur Decia.d.c.9.n.82.lib.4. Atta men.& istorum assertio vera non est,&reprobatur per Affict.decif.230.nu.3.& 4.

- 21 Tertia itaq; erit opinio verior de iure,quam tradit Hostien.in d.c.verum,de for.compet. sequutus ibi ab Inno-

ten. Butr. & Io. And. Quod iudex laicus non possit Clericum falsum coram eo deponentem punire; neq; corporaliter, neq; pecuniariter, nec ex officio, nec ad instantiam partis, & hoc idem voluit Io. And. in c. at si Clerici, ibique Felin. de iudic. Cagnol. in l. 1. num. 3. ff. de iudic. qui dicit communem opinionem Tiraq. de retract. tit. 2. §. 1. glo. 7. num. 10. Ang. de malef. in ver. falsario, vers. quæro, testis dixit falsum, & ibi August. in addit. Diaz in pract. Cano. cap. 94. in fi. vbi alios addit, & testatur de communi. profequitur Lopez ad eum, littera C, Marant. dicens magis communem opinionem in pract. p. 6. in 1. 2. act. nu. 4. Capic. affirmans magis communem opinionem decis. 2. nu. 13. vbi latifs. Vant. idem testans. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iurisd. nu. 50. Couar. pract. quæst. c. 18. ad fi. Ant. de Padill. in l. transfigere, n. 112. C. de transact. Boss. in tit. de fals. n. 110. Clar. in pract. §. fi. q. 38. nu. 14. in fi. vbi attestatur. ita in Mediolanen. Ducatu seruari. Rolan. cons. 12. nu. 48. lib. 1. Afflict. decis. 230. qui dicit hanc opinionem tenere communiter Canonistas. Serafin. de priuil. iuram. priuil. 132. nu. 32. Bruno. à Sol. in quæst. legal. q. 34. n. 26. & seq. Et sine dubio hæc est magis communis opinio, sicuti testatur Felin. in d. c. verum, col. 3. vers. contra Clericum. & Vrsill. ad Afflict. d. decis. 230. & concludit Farin. d. q. 8. n. 26. Surd. cons. 396. n. 27. lib. 3. Cum etenim communis opinio se habeat, vt Clericus nullo modo possit à laico iudice puniri pro falso coram eo commissio, sequitur, quod nec etiam in casu præfato Clericus subiaceat laicali potestati.

- 22 Et quamquam Clericus coram laico iudice falsum deponens non possit puniri, non per hoc laicus coram Ecclesiastico iudice falsum asserens ab eodem puniri posset, quia utique punitur & per iudicem Ecclesiasticum, & per
secu-

secularē, & erit locus præventioni, sicuti decisum fuit per Consiliū Neapolit. teste Afflict. decil. 219. & Vrsill. ad eum. Clar. d. q. 38. vers. quæro nunc. Rolan. d. conf. 12. lib. 2. & declarat Couar. pract. q. d. c. 18. sub n. 8. quos omnes amplectitur Fari. d. q. 8. nu. 27.

- 23 Tertio loco regulam faciunt scribentes, Vt Clericus, qui non abstinendo à secularibus negocijs, prohibita sibi à Canonibus officia, sordidasq; artes exercet, possit per laicum iudicem puniri, c. si. ibiq; præsertim Innoc. de vit. & honest. Cler. glo. in c. quia tua 12. q. 1. Dominic. in cap. si quis. 32. Dist. Soc. reg. tract. reg. 56. in 6. fallent. Imo. in c. vni. de Cler. coniug. in 6. Capr. concl. 97. n. 79. & seq. respondit Alex. in sæpè citato conf. 8. sub nu. 4. lib. 1. & cum præfatis Farin. d. q. 8. num. 93.

Vnde inferunt ad plura.

- 34 Primo in Clericis ioculatoribus, histrionibus, & buffonibus, de quibus in c. 1. de vit. & honest. Cler. in 6. qui si per annum illis artibus operam dederint, vel tertio moniti etiam intra annum non resipuerint, ipso iure carent priuilegio Clericali, vt decretum fuit in d. c. 1. & sentit Soc. d. reg. 56. in 9. fallen. Boss. tit. de for. comp. n. 139. & 140. pract. Conrad. tit. de inquisit. n. 8. in 6. fallen. Capr. d. conclus. 97. n. 75. & nu. 87. Farin. d. q. 8. n. 97. Sed distinguendum meo iudicio erit inter Clericum in minoribus, & inter Clericum in sacris constitutum. In Clerico in minoribus, & enim absq; dubio procedit, quia, vti diximus, ex decreto sacri Concilij Tridentini non gaudet priuilegio fori, nisi incedat in habitu, & tonsura, & inseruiat Ecclesiæ de mandato Episcopi, & ideo in omnibus subiacet iurisdictioni seculari, & vtiq; puniri poterit à laico.
- 25 Sed in Clerico sacris, & maioribus ordinibus decorato contrarium mihi dicendum venit, quamquam secundū.

magis communem opinionem dispositio præfati, c. 1. velint Scribentes, vt procedat etiam in Clerico in sacris constituto, vt tenent ibi Archid. Anch. Gemin. & Franc. quos sequitur Aufrer. in d. Clem. 1. reg. 1. fallen. 12. de off. Ordin. & affirmat Diaz in pract. Cano. c. 70. n. 2. & comprobabat Decia. d. c. 9. num. 86. lib. 4. & assentit Farinac. d. q. 8. num. 97.

Et solus Io. Monach. in d. c. 1. de vit. & honest. Cleric. in 6. asserit, quod disposita ibi non militant in Clerico in sacris constituto, & propterea Cassan. in consuet. Burgund. sub titul. de iusteus, & dirict. in vers. s' il n'a grace. num. 55. in fallent. dicit fortè tutius esse tenere contra Archid. propter actualement degradationem, quæ videtur necessaria in Clerico in sacris constituto, & hanc sententiam videtur sequi Prob. ad Io. Monach. ibi. Quod tamen non placet Diaz, d. c. 70. vbi credit, quod opinio contra Io. Monac. sit vera, & non sequitur, quod aduertit Cassan. vbi supra, est necessaria degradatio, ergo benè sentit Menoch. dum affirmat, quod pœna illius tex. non procedit in Clerico in sacris, quia contrarium tenentes non negant esse necessariam degradationem, licet de ea mentionem non faciant. & ex verbis Ioan. Monach. non colligitur, quod ideo velit Clericos in minoribus amittere priuilegium, quia in eis non est necessaria degradatio.

Tamen ego dicendum putarem, quod in Clerico in sacris constituto, cum vtique necessaria sit trina monitio, vt absteat ab istis artibus, sicuti firmarunt Capr. d. concl. 97. num. 91. & sequen. pract. Conrad. tit. de inquisit. num. 4. in. 5. & 11. fallent. Boss. tit. de for. competen. num. 128. Alexan. de Neuo. consil. 60. num. 4. & consil. 61. numero 1. vbi de communi, Bertrand. consilio 13. numero 5. lib. 8. Clar. d. quæst. 36. versiculo hæc quæro, & voluit Decia. d.

cap. 9. num. 84. lib. 4. Farinacc. dict. quaest. 8. num. 93. Hoc igitur in casu si Clericus in sacris monitioni non paruerit, poterit à iudice laico vtique puniri, sed non ob exercitium dictarum artium, sed vti incorrigibilis.

- 26 Nam penitendo possunt Clerici, qui artem istam exercuerunt, recuperare priuilegium per dispensationem Episcopi, vt sentiunt omnes in dicto capitul. 1. & comprobatur Diaz dict. cap. 70. sub num. 3. & Decian. dict. cap. 9. num. 86. lib. 4. notandum dicit, quod si absoluantur, antequam à laico iudicentur, non poterit postea laicus de eis cognoscere.
- 27 Annus autem, de quo loquitur rex. dict. cap. primo, in quo si persenerauerint Clerici in hoc exercitio, amittunt priuilegium fori, continuus esse debet, ita notant Io. Monach. Archidiaconus. Ioan. Andr. & Dominic. ibi. Quapropter si diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iuncti integrum constituerent annū, Clericus has artes exerceret, non incurreret poenam istam, quorum opinionem sequitur Diaz, d. c. 70. sub nu. 2. & Lopez in addit. dicit, quod in dubio tempus à lege praefixum continuum esse debet, per glo. sing. in rub. de diuers. & temp. praescrip. pro vt eam sing. & vnicam reputat Imo. in Clem. 1. col. 4. de in integr. restit. hoc idem voluit glos. in c. 2. in ver. per annum. de temp. Ordin. in 6. vbi Doct. Ang. in l. si idem cum eodem. ibiq; Dec. num. 5. ff. de iur. om. iud. quae opinio ab omnibus approbatur.
- 28 Secundo similiter inferunt ad Clericum exercentem personaliter, & publicè officium carnificum, macellariorum, aut tabernariorum, vt amittat priuilegium Clericale, vt est tex. in Clemen. prima, de vit. & honestat. Clericor. capit. final. vbi Innocent. extrau. eodem tit. glos. in capit. quia tua, 1. quaest. prima, Dominic. in c. si quis, 32. dist.

Socin.reg.tract.dicr.reg.56.in 6.fallent. Alexand.dicr. consil.8.sub num. 4.lib.primo,Capr.conclus.97. numer. 79.& sequen.pract. Conrad.d.tit.de inquisit. num. 8. in 5.& 11.fallent.Boss tit.de for.compet. nu. 128. Alex. de Neuo.d.conf.61.nu. 1.vbi de communi,Clar.d.q.36.ver sic.hæc verò.

Et hæc omnia absque difficultate procedunt, concurrente trina monitione,in Clerico coniugato, & in Clerico in minoribus,vltra trinam monitionem, etiam si habitum dimiserit,vt habetur in d.Clem. 1.de vit.& honestat. Cler.cuius decisione fultus ita declarat Decia. d. c. 9.nu. 136.lib.4.& tenet Capr.d.concl.97.nu.91.& seq.& post eum Farin.d.q.8.num.93.& Diaz in pract.Cano.c.71.& addentes ibi,in princ.

- 29 Quæ Clem.prædictæ dispositio non extenditur ad alia similia,& vilia,ac sordida officia,secundum communem, de qua ibi per glos.Imo.& Barbat.& comprobat Decian. d.c. 9 sub num. 136.

Quia si debuisset fieri extensio de similibus ad similia, in ista priuatione priuilegij Clericalis plusquam sufficeret dispositio dict.cap. 1. de vit. & honest. Cleric. in sexto,quæ loquitur de iocularibus,neq; opus fuisset hac noua dispositione istius Clem. cum autem facta fuerit specialis dispositio in istis vilibus exercitijs, apparet, quod noluerunt Summ.Pontif. admittere aliam extensionem, quam quæ per expressas sanctiones,& Canonicas Constitutiones facta reperiretur, quod etiam voluit Diaz d. c. 71.in fin.

Sed in casu isto cadunt ea, quæ diximus in superiori casu.

- 30 Tertio infertur à Plach.in epit.delict. cap. 25. num. 5. quem refert,& sequitur Farin.d.quæst.8.num.94. Quod Cle-

Clericus exercens chirurgiam, si in eius vfu fuerit negligens, & culposus. poterit à laico iudice puniri, eo quia, chirurgiam Clericus, seu religiosus exercere prohibetur, cap. sententiam, ne Cler. vel Monach. Quod intelligendū sentit Panor. ibi. sub num. 21. quem sequitur sum. Armill. in ver. Irregularitas, vers. 47. in Clerico in sacris, vel in minoribus competenter tamen beneficiato. Verum, cum præfati debeant moneri, vt abstineant, & si fuerint contumaces, & renitentes, tunc puniuntur à laico, idcirco ob incorrigibilitatem efficiuntur de foro laicali. Pari modo dicendum erit de alijs illationibus relatis à Farin. d. q. 8. num. 95.

31 Quarto loco, laicus iudex poterit comprehendere Clericum, qui commisso delicto aufugeret, poterunt utique satellites, & birruarj Curix secularis illum capere ad effectum præsentandi iudici Ecclesiastico. Card. & Imo. in Clem. 1. de off. Ord. Innocent. in cap. si verò, & in c. si famæ, de sent. excomm. Abb. in cap. cum non ab homine, vbi Barbat. num. 57. & Dec. de iudic. Bald. in cap. 1. §. si quis, vers. sed quid si iste delinquens, de pace. iura. fir. in vsib. feud. & in l. si qua per calumniam, C. de Episcop. & Cler. Bart. in l. si quis in seruitute, ff. de furt. Ang. de malef. in ver. fama publica, num. 65. vers. nono nota. Alciat. in cap. cum non ab homine, num. 22. de iudic. de communi attestans, & respondit Dec. fundamentis. Boss. tit. de foro competen. num. 150. & titul. de captur. num. 38. Villalob. commun. opinion. ver. Clericus, num. 78. vbi communem pronunciat. Clar. in pract. §. final quæst. 28. versic. si verò loquimur. in fin. Menoch. de arbitr. cas. 180. num. 23 & sequen. pluribus comprobatur Ruin. cons. 4. num. 13. lib. 5. Decian. dict. cap. 9. num. 118. lib. 4. Farinac. dict. quæst. 8. num. 116. Barbat. in dict. cap. cum non ab homine, num.

59. post Panor. scribit, quod familia Potestatis secularis potest capere Clericum de nocte illicitè incedentem, vt obuietur delictis, quæ posset ipse ea nocte perpetrare, & quod etiam de die poterit capi per Curiam secularem, si timetur de fuga, donec adeatur Ecclesiasticus, & talis captura Clerici facta à laicis infamat, & facit iudicium coram Ecclesiastico, & si fuisset captus in flagranti crimine faceret notorium, vt pulchrè tradit Abb. in d. c. cum non ab homine, & ibi Barbat. nu. 78. & seq. & sequitur Dec. n. 10. Alcia. n. 46. & 58. cum seq. Rip. in c. 1. nu. 88. de Constit. prosequitur Decia. d. c. 9. num. 118. lib. 4. & Farin. d. q. 8. nu. 120. vbi multos congerit.
- 33 Et aduertendum ibi mandat Farinacc. dict. quæstion. 8. num. 17. quod si non esset de fuga suspectus, non posset per laicum capi, etiam quod caperetur ad effectum illum ducendi ad suum iudicem, vt ponderauit Dec. dicto capitulo cum non ab homine, numer. 12. & declarat Menoch. dict. cas. 180. numer. 22. qui scribit, hoc in casu excusari laicum à pœna excommunicationis, & fuit de mente Decia. d. cap. 9. nu. 118. & ita dicunt omnes superioribus citati.
- 34 Vtlerius erit aduertendum, quod laicus, qui capit Clericum animo adducendi ad iudicem Ecclesiasticum, non potest illum retinere vltra 20. horas carceratum, glos. & Bart. in l. capite quinto, ff. de adulter. Felin. in dict. capitulo cum non ab homine, num. 4 de mente Hostien. in capitulo si verò, de sentent. excommunic. asserit, quod Clericus per laicum captus debet, quam citius fieri potest, coram Episcopo presentari, & Viui. commun. opinion. verb. Iudex laicus, voluit, quod statim debet presentari, & ita omnes Canonistas communiter sentire dicit, & tenet Farinacc. dict. quæst. 8. num. 118. & tradit Angel. de malefic. post Bal.

Bald.& Salic.quos allegat in ver.fama publica , num. 65. prope fin.Hoftien.in summ.tit.de cohab.Cler.& mulier. S.& qualiter,post princ.num.4.affirmauit,quod Clericus repertus in crimine potest per viginti horas detineri , donec testes vocentur,per quos probari possit.

Attamen nec in casu isto Clericus à laico poterit iudicari , sed tantum detineri ad effectum consignandi iudici Ecclesiastico,vel vt obuietur delicto,vti sentit Barbat.vbi supra,& Farinac.d.quæst.8.num.120.quo in loco omnes cumulat.

35 Quod etiam priuato liceret secundum Innoc.in cap. si verò.de sent.excomm.& sentit Decian.d.cap.9.nu.118.& subdit Hoftien.in sum.vbi proximè,quod Clericus repertus cum muliere cubare,poterit capi,& detineri,dummodo per maritum,fratrem,vel filium detineatur, cum alij excommunicationem incurrerent,cap.si vero,& c.nu per de sent.excom.

36 Quintus erit casus , in quo laicus iudex potest seingere in Clericum. Quando Clericus arma deferret, quia, & si corporaliter puniri non possit à seculari iudice , poterit nihilominus armis spoliari à birruarijs , & satellitibus curiæ secularis,& capi, & ad iudicem Ecclesiasticum remitti puniendus.Ioan.de Plat.in S.item Iulia.Instit. de pub.iudic.Lopez in cap.per vestras,S.primo,num.13. de donat.int.vir.& vxor.Plach in epir.delict.cap.8.num.26 Clar.dict.quæst.36.verf.vlterius quæro.Couar.variar.resolution lib.2.cap.final.in fin.& practicar.quæstion. cap.33.num.7.Menoch.de arbitrar.caf.393.nu.3. & sequen.Farinacc.dict.quæst.8.num 96.quibus addo Aufrer. in Clemen.prim.13.fallen.sub num.21. de offic. Ordin. & Io.Fab.in l.addictos.in glos.in verb.vendicentur,C.de Epif.aud.Ea moti ratione,quia armorum delatio verita est

est Clericis, capitulo Clerici de vit. & honestat. Clericor. & eorum arma esse deberent lacrimæ, & orationes, capit. conuenior. 23. quæstion. 8. capit. porro, vbi glos. 6. quæstion. 8.

Quod durum videtur Decian. dicto capitulo nono, numero 140. lib. 4. Cum portatio armorum sit leue delictum l. prima, C. vt armo. vsus, lib. 1. 1. & absurdum putat, quod pro tali leui delicto maiestas ordinis Clericalis violetur, præsertim cum sit contra Canones expresse, qui iubent Ecclesiasticos iudices punire Clericos portantes arma, vt in cap. secundo, de vit. & honestat. Cler. & in Clem. 1. §. vlt. eod. tit.

Sed dato, quod armis spoliari possint, non per hoc iudicio seculari submituntur.

- 37 Sextus, & vltimus erit casus, quando Ecclesiastica Potestas deficeret, & potest dari exemplum adductum à gl. in cap. tua, il primo, de decim. in ijs, qui schisma committunt, & non possunt ab Ecclesia compelli, & Barbat. in dicto cap. tua, dicit. quod si duo contenderent de Papatu, & adeo pollerent viribus, quod Ecclesiastica Potestas discernere non posset, & non posset indicere Concilium, neque aliter tantum, & tale schisma sedare ob æqualem amborum potentiam, vade in isto lacrimabili casu Principes seculares possent, & deberent, se ingerere, & carceribus detinere incorrigibiles, & aliàs pœnas in eos exercere, quod pariter voluit idem Barbat. in capit. quia nonnulli, numer. 96. de rescript. & in capitulo quod translationem, numer. 146 de offic. lega. & habetur in capitulo Principes seculi, 23. quæstione quinta, vbi glos. Luc. de Penn. in l. si coloni, C. de agri. & censu. lib. 1. 1. & allegatur capitul. non licuit, 17. distin. & capit. de ligurib. 23. q. 5. & voluit Decian. d. cap. 9. numer. 83. lib. 4.

At

At etiam in casu prædicto non est dare potestatem laico in Clericos, sed tantum ob quietem, & pacificum statum Ecclesiæ illis conceditur facultas coercendi schismaticos ad schisma sedandum.

- 38 Et propterea concludendum erit, quod nullus casus detur, in quo laicus possit punire Clericos, nisi quando Clerici ob eorum incorrigibilitatem sunt dimissi, & degradati ab Ecclesiastico, uti ostendimus superius, & firmat Alex. conf. 8. sub num. 1. Restat adhuc difficultas, si Clericus multa committit crimina, & enormia; pro quibus Ecclesiasticus non curat illum monere, & est negligens in puniendo, nunquid secularis iudex poterit Ecclesiastici negligentiam supplere? & non posse mandat tex. in cap. licet ex suscepto, & ibi Doct. omnes, de for. comp. cap. qualiter, de iudic. Quid ergo faciendum? Debebit itaque secularis iudex monere iudicem Ecclesiasticum, ut moneat Clericum, iuxta formam iuris, quod si facere recusauerit, & Ordinarius neglexerit, recurrere ad Prælatum superiorem, & sic ad Metropolitanum, & demum omnibus negligentibus, ad Papam, ita Decian. dict. cap. 9. num. 108. & Farinac. d. q. 8. nu. 46. vers. ampliatur. 23. & fuit de mente Aufrer. in Clem. 1. 9. reg. in 3. fallen. de off. Ord. & consuluit Alex. d. conf. 8. sub n. 1. vers. quinimo nec propter lib. 1. quod propter defectum iustitiæ, seu negligentiam iudicis Ecclesiastici non permittitur, quod trahatur Clericus coram seculari, d. c. quando, de iudic. & not. in c. placuit, 1. 1. q. 1. & tunc recurrendum est ad supremum superiorem. c. nullus, de iur. patr. Auchen. ut differen. iudic. in princip.

De Clericatu post delictum assumpto, an, &
quando eximat à seculari Potestate.

Cap. XIX.

S V M M A R I V M .

- 1 Si post delictum Clericatus assumatur, secundum Bart. opinionem laicus iudex potest procedere.
- 2 In imponendis pœnis tempus delicti attenditur.
- 3 Ad cognoscendum ad quem forum spectet cognitio delicti attenditur status, in quo quis erat tempore delicti.
- 4 Oldr. consuluit contrarium. Quod si quis post delictum efficiatur Clericus, eximitur à seculari iurisdictione.
- 5 Conciliantur Docto. ut opinio Oldrad. procedat, quando absque fraude Clericatus assumitur, Bar. vero si fraudulenter.
- 6 Fraus regulariter non praesumitur.
Et in specie in delinquente, qui efficiatur Clericus.
- 7 Alleganti fraudem incumbit onus probandi.
- 8 Fraus coniecturis, & indiciis probatur.
- 9 Delinquens, si statim commissio delicto, Clericus efficiatur in fraudem curiae secularis fecisse praesumitur.
- 10 Tanto magis si de delicto fuerit iam diffamatus, delatus, accusatus, vel inquisitus.
- 11 Quae non procedunt, si ex voto emisso ante delictum efficeretur Clericus post delictum.
- 12 Et hoc votum iuramento probari secundum communem ostenditur.
- 13 Cuius contrarium seruari in practica demonstratur.
- 14 Si votum probaretur aliàs, quam iuramento vouentis,
vii-

utique Clericus effectus post delictum eximeretur à foro seculari.

- 15 *In omni casu, etiam quod in fraudem post delictum quis efficiatur Clericus, iudex laicus erit tantum iudex cause, sed non persone.*
- 16 *Forma tradita à sacro Concilio Tridentino in assumptione ordinis Clericalis.*

DE eo, qui post delictum assumpsit Clericatum, nunquid possit à iudice laico puniri, contendit Scribentes, & Bar. in l. 1. vbi alij, ff. de poen. & in l. quædam puella, ff. de iurisd. omn. iud. voluit.

- 1 Quod si laicus committit delictum, & postea ingrediatur religionem, vel efficiatur Clericus, quod per talem mutationem fori non impeditur iudex secularis contra eum procedere, & eum punire, & hoc etiam sentit idem Bart. in l. hoc accusare, §. in hoc bene scio, ff. de accusat. & in l. adultera, §. si eo tempore, ff. de adulter. & in l. fin. ff. si ex noxa. caus. agat. vbi Bal. & Ang. & Bal. in l. si quis postea, ff. de iudic. Bal. in l. officiales, C. de Epif. & Cler. ipse Bal. post Cyn. in Authen. causa, que fit cum Mancho. eodem tit. & in l. si quis Decurio. C. de fals. in l. idem Ulpianus, ff. de excusa. tut. in l. crimen, C. de ord. cogn. in c. at si Clerici, in 5. col. de iudic. in c. cum non ab homine, 3. col. eod. tit. in c. cum accessisset, in fin. de probat. & in c. quia verisimili de præsumpt. glos. Bal. Ang. & Castren. in l. nemo potest, ff. de leg. 1. Marf. sing. §. 34. in prin. & tenet Gomevar. resol. lib. 3. tit. 10 nu. 5. vbi resolutiue dicit. Quod iudex laicus punire debet Clericum, qui post delictum recipit Clericatum.

- 2 Quia in delictis quo ad poenâ imponendâ sæper attenditur tēpus delicti cōmissi, non verò tempus sententiæ; per

tex.

rex. quem dicit notabilem, & expressum in l. 1. ff. de poen. & ibi notare affirmat Doct. & probatur l. iniuriarum æstimationo, ff. de iniur. vbi habetur, quod si quis passus esset iniuriam ab alio, & postea vilior vel nobilior factus sit talis offensus non debet attendi in æstimatione iniuriæ tempus sententiæ, sed tempus illatæ iniuriæ, & facere quodque ait Gomez. tex. in l. doli, §. final. ff. de ser. corrup. & in l. si quis Decurio. in fi. C. de fals. in quibus habetur, Quod licet Decurio non possit torqueri, bene potest torqueri, si commisisset falsitatem, antequam esset Decurio, & sic dignitas, & qualitas superueniens in persona delinquentis post delictum commissum non excusat à poena, & tortura, & ibi notant, & commendant Doct. quod Gomez. reputat notabile. Et hoc etiam fuit de mente Bellam. in c. proposuisti. q. 2. de for. compet.

3 Et ad cognoscendum ad quem forum spectet cognitio delicti, attenditur status, in quo quis erat tempore delicti, ita Bal. in l. affinitatis, in fi. C. comm. de success. Alex. in d. l. nemo potest. nu. 3. ff. de leg. 1. & cons. 8. col. fin. vers. pro hoc etiam est, lib. 1. Marf. sing. 480. in fin. Grammat. decis. 10. num. 3. Vnde bene iudicatum fuisse venit dicendum per Consilium Neapolitanum, dum mandauit remitti illum, qui dum Clericus beneficiatus esset, deliquit, & postea renunciando Clericatu, uxorem duxit, eo quia tempus delicti attenditur, teste Grammat. decis. 10. num. 3.

4 Contrarium vero respondit Oldr. cons. 4. in fin. vbi ita fuisse iudicatum in Curia Aquensi, vt non possit fieri executio à seculari iudice contra delinquentem, qui postea Clericus effectus fuerit, vt consuluit Guid. de Suzar. consil. 100. inter cons. crim. diuers. per Martianen. lib. 1. & firmat Igne. in l. fideicommissum, nu. 263. ff. ad Syllan.

Quia

Quia mutato personæ statu, mutatur etiam forus, si filius laici ubi Bal. de tut. ratio. distr. & in specie dixit Butrig. in l. quisquis, C. de Epif. & Cler. Quod licet ratione contractus conueniri quis possit in loco contractus, etiam si mutauerit domicilium, tamen fallit, quando mutatus est personæ status, puta, quia laicus efficitur Clericus, tunc enim non poterit conueniri, nisi coram Ecclesiastico iudice, quod etiam voluit Card. in Clem. 1. q. 9. de censib. & ponit Mars. in rub. ff. de fideiuss. num. 100. & comprobatur Surd. conf. 396. nu. 19. & 20. lib. 3.

- 5 Ut enim pugnantibus Scribentes conciliemus, erit distinguendum, an Clericus, qui post delictum Clericatum assumpsit, hoc fecit absque fraude; & utique liberatur, & prorsus eximitur à potestate iudicis secularis, & suo iudici Ecclesiastico puniendus relinqui debet, ut est conclusio frequentiori Doctor. calculo recepta secundum Plach. lib. 1. delict. c. 35. nu. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 36. nu. 43. Fichar. & Cherian. in cor. com. opin. in ver. Clericus, tom. 1. com. opin. tit. de for. compet. num. 48. & 49. & voluit Innoc. in c. 1. in prin. de off. Ordin. Bertach. de Epif. lib. 4. in 5. par. q. 27. num. 46. Aut si fraude, & dolo is delinquens assumpserit ordinem, & habitum Clericalem, ut à iurisdictione seculari se eximeret, & tunc poterit à iudice seculari coerceri, & puniri, ut etiam comprobatur Oldr. d. conf. 4. & docuit Bar. in l. 1. ff. de poen. Io. And. & alij in c. 1. de oblig. ad ratio. quorum sententia communis est, prout testatur Imo. cons. 118. & cons. 119. nu. 1. Couar. pract. quæst. c. 32. sub nu. 4. Plach. d. c. 35. sub n. 1. Viu. com. opin. ver. ordo Ecclesiasticus, latè Bonacc. ff. & Ficar. comm. opin. ver. Clericus tom. 1. tit. 11. de for. compet. nu. 47 & latè Vincen. de Franch. decis. Neapolit. 209. n. 2. & seq. & tradit Card. Alban. in lucubrat. in Bar. in d. l. cum quædam puella, nu. 4. ff. de

ff. de iur. om. iud. & concludit Cartar. de execut. sent. cap. fin. sub n. 308. & fuit originale dictum Dyn. in l. idem Vlpianus, ff. de excusat. tut. quem sequuti sunt Aiber. in l. cum ratio, §. ex bonis, sub nu. 2. ff. de bon. damnat. Maria. in c. proposuisti, nu. 53. de for. compet. quo in loco scribit hanc distinctionem sibi videri multum æquam, & ibi etiã Henrich. Boich. num. 10. & citatis infinitis, Farinacc. dict. q. 8. n. 104. & sentit Baiard. ad Clar. d. q. 36. n. 41. Surd. d. conf. 396. nu. 19. & 20. lib. 3. & secundum Farinac. d. q. 8. n. 107. in fin. clarè probatur in l. hos accusare, §. hoc beneficio, ff. de accusat. in l. si quis Decurio. C. de fals. in l. 1. C. qui milit. non poss. lib. 12. in l. si maritus, §. legis, ff. de adulter. & in l. fin. ff. de re milit. & habemus Bullam Sixti V. 73. in ordine.

- 6 Sed cum fraus non præsumatur, vti respondit Vlpianus in l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. & in l. 1. ff. pro soc. quod etiã videtur innuere in l. 1. §. deniq; ff. de acq. plu. arcen. Quod quoq; sentire visus est Accurs. in l. ex hoc ædicto, §. alienare, in ver. non erit, ff. de alien. iud. mut. caus. fact. & tradit glo. in c. sedes, in ver. delus. de rescrip. & hoc pariter consulendo docuit Bart. conf. 65. nu. 3. & possent sexcenti Auctores in medium afferri, qui huius pronunciatæ veritatem auctoritate sua confirmarunt, vbi scribit Mascar. de probat. concl. 814. n. 2. p. 2. & in puncto, quod in assumente Clericatum post delictum, de quo non præcessit accusatio, seu diffamatio, quod in fraudem factum non præsumatur affirmarunt Alber. in l. cum ratio, §. & bonis, n. 1. ff. de bon. damnat. Salic. in Authen. statuimus, nu. 2. C. de Epif. & Cler. Ang. in l. si quis postea, n. 4. ff. de iudic. Abb. in c. 1. n. 5. de oblig. ad ratio. vbi Anan. n. 7. Marian. in d. c. proposuisti, n. 53. de for. comp. Marquar. de iuda. pat. 3. c. 5. n. 3.

Qua-

7 Quapropter ab allegante esset probanda, c. sancimus, in fin. 1. q. 1. l. 1. vbi glos. in ver. ruptæ, C. de dol. & habemus à Sceuola in l. patronus, & in l. qui testamentum, ff. de probat. cum alijs congestis à Mascard. vbi proximè, nu. 5. & firmat Pacian. in tract. cui incum. on. proban. c. 29. nu. 52. p. 1. & in c. 8. n. 55. p. 1.

8 Erit igitur videndum, quando præsumatur delinquens in fraudem curiæ secularis Clericasse. Et sciendum erit fraudem coniecturis, & indicijs probari, sicuti apertè rescripsere Imperat. Dioclet. & Max. in l. dolum, C. de dol. & ita decreuit Bonif. viij. in cap. 2. de renunc. in 6. cum alijs citatis à Petro de Vbal. in tract. de Cano. Epif. & Pa roch. c. 6. n. 36. & omnes cumulat Mascard. de prob. conclus. 815. in prin. par. 2. Cæsar Barz. decis. Bonon. decis. 83. nu. 18. Farinac. conf. 40. nu. 8. vbi Firmian. Centor. in addit. littera D. quo in loco contrarium tenentes refert, & concordat.

Et cum inter principales coniecturas soleat adduci illa, quæ defumitur ex vicinitate actuum, teste Aym. conf. 153. nu. 9. & fuit Bart. doctrina in l. post contractum, nu. 8. ff. de donat. Guid. Pap. de præsumpt. n. 50. per notata per Spec. tit. de donat. §. 1. n. 7. Ant. Gabr. comm. opin. tit. de præsump. conclus. 13. nu. 7. Io. de Amic. conf. 1. col. 28 in fin. vers. & in casu nostro, Paris. conf. 143. nu. 21. lib. 4. Ruin. conf. 130. n. 2. lib. 2. & prius dixerat conf. 117. n. 14 lib. 1. Crott. conf. 13. nu. 26. lib. 1. quos omnes citauit Mascard. d. concl. 815. nu. 4. par. 2.

9 Vnde in fraudem fecisse dicitur is, qui statim commisso delicto Clericatum assumpserit, ita Salic. in d. Authen. statuimus, n. 2. C. de Epif. & Cler. Mars. in l. statu liber. n. 6. & seq. ff. de quæst. Anan. in c. 1. de oblig. ad ratio. Boss. in tit. de poen. n. 26. & 38.

10 Præcipue si iam de ipso delicto fuisset diffamatus, vel delatus ad curiam secularem, nam tunc absq. dubio præsumeretur in fraudem ordinem Clericalem assumpsisse, teste Plach. d. c. 35. num. 1. circa fin. vbi dicit ita sentiri à Doct. & ita seruatum fuisse affirmat Clar. à Senatu Mediolanensi, d. q. 35. sub nu. 44.

Tanto fortius esset dicendum, quod in fraudem fecerit, si post accusationem, & inquisitionem, & multo magis si post citationem, & contumaciam, & condemnationem delicti assumeretur, l. fin. ff. de bon. eor. qui sib. mort. confci. l. ff. de re. milit. Bar. & alij in l. si quis postea, ff. de iudic. & in l. si adulter. §. si hoc tempore, ff. de adul. Clar. d. q. 36. n. 44. & Baiard. ad eum, ibid. nu. 42. Vinc. de Franc. decis. 209. & 384. Cott. in memor. ver. laicus, qui post delictum, Plach. d. c. 35. num. 1. ad fin. Couar. pract. quæst. c. 32. sub num. 4. Viui. comm. opin. ver. ordo Ecclesiasticus, Aufrer. in Clem. 1. in 11. fallen. de off. Ordin. Cartar. de execut. sent. c. fi. nu. 308. Farinacc. d. q. 8. num. 110. Marf. in d. l. statu liber. nu. 5. de quæst. latè Igne. in d. l. fideicommissum, num. 261. ff. ad Syllan. Marian. in c. proposuisti, n. 53. de for. comp. Marquar. de Iudæ. p. 2. c. 5. n. 3. Boff. tit. de pœn. num. 18.

11 Considerandum attamen erit, quod si Clericus post delictum statim, vel post accusationem, & inquisitionem, vti supra asseruimus, quis efficiatur ex voto, quod ante delictum emisserat, nunquid fraus propterea excludetur ita, & taliter, vt à seculari iudice puniri nequeat, & Bal. in l. 1. in fin. C. an ser. ex suo fact. scribit non posse puniri à laico, quia iste status erat implicitus tempore delicti, & ideo iudicandum est tanquam de clerico, quod fixum menti tenendum mandat; hoc idem scribit Ias. in l. cum quædam, n. 11. ff. de iur. om. iud. Hip. sing. 134. Ferat. caut.

23. Io. Arno. sing. 29. Pet. Duen. reg. tract. reg. 100. ad fin. Viui. comm. opin. ver. Clericus, n. 38. qui de communi, & assentit Farin. d. q. 8. sub n. 114. vers. & ad præmissa aduerte, Decian. d. c. 9. n. 23. lib. 4.

- 12 Hancq; voti ante delictum emissionem, ipsius, qui vouit, iuramento probari contendunt, Petr. Gerar. sing. 51. Bard. de temp. vtil. & contin. c. 11. n. 13. Ias. in d. l. cum quædam, nu. 12. Marf. sing. 534. Io. Arno. d. sing. 29. Viu. d. comm. opin. in ver. Clericus, n. 38. Decian. d. c. 9. num. 23. lib. 4.

Et mouentur per illam satis notam propositionem, licet omnium consensu receptam. Quod in his, quæ in animo consistunt, prout est votum, eius vouentis sacramento stetur, glo. in §. alię, Instit. de actio. & in c. significasti, il 2. de homic. & in c. si verò, il 2. de sent. excomm. Alciat. de præsump. reg. 2. præsump. 10. Cartar. post multos de execut. sent. c. si. sub nu. 308. & Ferat. caut. 23. notabiliter dixit. Qui votum fecit Clericatus, licet adhuc non effectus, si captus medio iuramento id asserat, dicatq; se modò velle adimplere votum, & Clericatum assumere, tamquam persona Ecclesiastica, non potest amplius per secularem iudicem puniri.

- 13 Tamen assertio ista non transit absque contradictore, quia, & si verum sit, ea, quæ dependunt ab animo, iuramento probari asserentis, nihilominus hoc non militat, quando agitur de graui præiudicio, quo in casu plenior, & certior requiritur probatio. ita Abb. in capitulo quosdam de præsumpt. Felin. in capitulo cognoscentes, num. 14. de Constit. & ibi Dec. ad fin. Gemin. in capitulo eos, de tempor. ordin.

Sed in casu proposito, ex quo agitur de iurisdictione Ecclesiastica, & de Reipublicæ enormi læsione, esset probandum

bandum votum, aliter quam per iuramentum, & dicta communis opinio non seruaretur à iudicibus nostri temporis, secundum Cassan. in Consuet. Burgund. in tit. des iustices rub. 1. n. 68. & ista Bal. sententia non placet Plach. d. c. 35. n. 6. cum dicat non iure probari, & eam improbat Couar. d. c. 33. in fi. pract. q. Qui dixit non esse mirum si Bal. & Iaf. sententia in praxi refellitur, & expressè illam reprobat Claud. Seifelli in l. 1. C. an ser. ex fact. suo, & cum prædictis residet Cartar. de execut. senten. d. c. fin. sub num. 308. & comprobatur Farin. hanc opinionem, d. q. 8. sub nu. 114. vbi dicit, si aliter diceremus, velimusq; dictam contrariam sententiam sequi, resultaret hæc absurditas, quod semper effectus Clericus post delictum, forum seculare effugeret, cum nemo sit hisce infelicibus temporibus, qui ad effugiendas graues seculares pœnas, non millies iuraret, se tale votum fecisse, & ideo si aliunde votum non probetur, quam per asserentis iuramentum, talis probatio nõ admitteretur, & isto casu cautela erat, posset dici fallacia, & fabulosa, vti asseruit Foller. in Constit. Regni in rub. de Episc. & Cler. in ver. Ascriptitios, num. 7.

- 14 Si vero cum iuramento concurreret aliqua alia probatio, etiam non plena, quæ adminiculetur iuramentum, tunc vouentis assertioni iurate esset standum, sic conciliando opiniones concludit Farinac. d. q. 8. sub nu. 114. vers. arbitror in hac re, vbi exemplificat, & respondet Couar. tenenti, quod data etiam plena voti probatione, fraudis suspicio non excludatur, propter frequentes hominum cautelas, quibus passim vtuntur ij, qui iurisdictionem secularem ad liberius delinquendum effugere nituntur, cuius opinio sibi non placet, quia data vera voti probatione, omnis cessat fraudis præsumptio, & ideo non recedendum à communi opinione.

Scien-

15 Sciendum iterum erit pro complemento huius capituli, quod delinquens, etiam in fraudem post delictum Clericus effectus, non poterit vlllo pacto corporaliter puniri à seculari iudice, qui tantum erit iudex causæ, sed non personæ, & propterea posset in bonis, & pecuniari ter solummodo punire, ita originaliter docuit Io. Andr. in c. 1. nu. 19. in fin. de oblig. ad ratio. sequutus ibi ab Abb. num. 5. & ab Anan. col. fin. & Salic. in Authen. statuimus, nu. 2. C. de Epif. & Cler. Marian. in d. c. proposuisti, num. 52. & Boich. n. 10. de for. comp. Vinc. de Franch. d. decis. 209. & connumeratis multis, Farina. d. q. 8. nu. 107. idem Farin. latè in puncto respondit cons. 77. per totum, vbi ad amulsum articulum istum enucleauit, ideo omnino videatur, si casus euenerit.

16 Verum temporibus nostris vix dari posset casus, quod quis post delictum fraudulenter assumat Clericatum, sic dictante Sacra Tridentina Synodo, cap. 4. sess. 23. & c. seq. in quibus sanctissimè sancitur, ne prima tonsura initietur quis, de quo probabilis coniectura non sit, eum non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstet, hoc vitæ genus elegisse, & ad minores ordines promouendus bonum à Parocho, & à Magistro scholæ, in qua educatur, testimonium habeat. Hi vero qui ad maiores ordines sunt assumendi, per mensem ante ordinationem Episcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nominibus, ac desiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum Episcopum quantum primum transmittat. Quod non alia de causa factum.

fuit, ne criminofis sub prætextu Clericatus fraudarentur
Curias ſeculares, de qua materia videnda erit Bulla Sixti
v. 73. in ordine.

De exemptione Clericorum à laicali iurisdic-
tione in ciuilibus. Cap. XX.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici in ciuilibus cauſis coram Eccleſiaſtico iudice con-
ueniendi.
- 2 Deus Omnipotens voluit Clericos diſcuti à Pontificibus,
& non à ſecularibus Poſteſtatibus. Quòrum cauſe ſunt
apud Eccleſiaſticum iudicem ventilanda.
- 3 Si cauſa pertineret ad Clericum, & laicum inſeparabili-
ter tota deuoluitur ad Eccleſiaſticum iudicem.
Idq; ampliatur, etiam ſi plures eſſent laici, quam Clerici.
- 4 Quod inductum fuit, nè cauſe continentia diuidatur.
Et etiam ne ſequatur abſurdum, ſi varia, & forſè contra-
ria proferrentur ſententia in eadem cauſa, & iudicio.
- 5 Clerici laicis digniores.
Ideo trahunt ad ſe laicos minus dignos.
- 6 Si cauſa compromittatur in Clericum, & laicum, erit à
laudo reclamandum ad Eccleſiaſticum.
- 7 Si laicus, & clericus inter ſe litem agerent, ad quem appel-
landum? an ad Eccleſiaſticum, vel ſecularem iudicem?
demonſtratur.
- 8 Concordando opiniones Scribentium declaratur, quod ſi
laudum ex forma ſtatuti habet vim ſententiae, & pa-
rit actionem, tunc ad eundem erit iudex arbitratoris,
ſecus ſi non parat actionem.
- 9 Si plures reperiuntur in eodẽ delicto, inter quos adſit vnus.
Cle-

Clericus, & ceteri laici, sunt omnes remittendi ad Ecclesiasticum iux. sent. Ant. de Prat. veter.

10. Quae opinio male practicatur à iudicibus nostri temporis, qui ad laicos, cognoscunt, & Clericos remittunt.
11. In punitione delictorum causa continentia commodè dividitur.
12. Sententia Ant. de Prat. veter. comprobatur, iuxta quam decretum fuisse à Sacr. Consulta demonstratur.
13. Punitus ab Ecclesiastico nunquid à seculari iudice pro eodem crimine puniri possit, latiss. enucleatur.
14. Sententia, cum executionem habuit, parit exceptionem, et non est iterum de eodem delicto quaerendum, & alia pœna reus non est plebendus, cum Deus bis non iudicet in idipsum.
15. In duobus casibus punitus ab Ecclesiastico iterum à seculari iudice puniri poterit pro eodem crimine.
16. Primus est, quando tantum pœna spiritalis esset imposta ab Ecclesiastico.
17. Secundus, quando non condignè pro delicto fuisset ab Ecclesiastico punitus.
18. Quando laicus de delicto mixti fori condignè dicatur punitus ab Ecclesiastico, ut à seculari iudice iterum pro eodem puniri nequeat, declaratur.
19. Quando secularis iudex punit laicum, tanquam non condignè punitum ab Ecclesiastico, pœna non reiteratur, sed suppletur.
20. Si loca pœna corporalis, quae pro delicto de iure erat imponenda, Ecclesiasticus iudex pecuniariam imposuerit, quid faciendum ostenditur.
21. Si pœna corporalis esset imposta ab Ecclesiastico, puta flagitationis, & de iure erat abscindenda manus, cum in pœnis corporalibus non detur augmentum, seu diminutio,

- nutio, neq; possit fieri restitutio, tunc per pœnam pecuniariam erit supplendum.
- 22 Clericus in iudicio laudatus in auctorem à laico an possit fori declinatoriam opponere, diffusè tractatur.
- 23 Clericus, si ad iudicium venit pro defensione laici, à quo fuit auctor laudatus, coram seculari iudice tenetur eum defendere secundum communem.
- 24 Et isto casu dicitur merus, & necessarius defensor emptoris.
- 25 Clericus pro defensione emptoris cõparens non remittitur ad suum iudicem; quia ex eius persona non variatur forus, & suum priuilegium non debet aëtori nocere.
- 26 Si Ecclesiasticus imberet seculari iudici, ne procederet in causa, in qua pro defensione emptoris comparet Clericus, non est obediendus, & non curandũ de inhibitione.
- 27 Quotiescumq; Clericus ad iudicium venit principaliter pro suo interesse, & in eo substantiatur iudicium, semper remittitur ad suum iudicem.
- 28 Laicus conuentus, si diceret se possidere nomine Clerici, sit remissio, Clerico instante. Quod verum est, si habeat Clericus ius in re.
- 29 Si Clericus non principaliter, sed accessorie veniat ad iudicium, non remittitur.
- 30 Tanto minus fit remissio Clerico venienti ad iudicium hęc cœpta, quia tunc non potest uti exceptionibus ex sua persona priuilegiatis.
- 31 Venditor veniens ad iudicium pro defensione emptoris nõ potest reddere conditionem aëtoris deteriorẽ, sed admittitur in statu, in quo reperitur causa; & excluditur ab omnibus, à quibus excluditur emptor.
- 32 Quotiescumq; comparet Clericus ad defendendum emptorem, his verè cum eo non tractatur, nec efficitur de foro loci.

seculari, & sententia non fertur, nec exequitur contra eum. sed contra emptorem.

- 33 *Si Clericus conueniretur, ut condemneretur pro euictione, remittitur ad Ecclesiasticum.*
- 34 *Clericus, si coram iudice laico compareat ad impediendā executionem sententię latae contra tertium tenetur coram seculari litigare; Ratioq; assignatur.*
- 35 *Reconueniri nunquid possit Clericus coram seculari ple nisi tractatur, & reconueniri posse concluditur.*
- 36 *Clericus & si desistere uellet à conuentione, nibilo secus reconueniri potest coram seculari.*
- 37 *In quo tamen articulo si Clericus reconueniri possit, statur consuetudini propter varias Scribentium sententias.*
- 38 *Reconuentio incontinenti fienda in ipso litis exordio, & ante litis contestationem, & tunc operatur effectus prerogatiuum iurisdictionis, & causę conuentionis, & reconuentionis sunt simul tractandę, & decidendę.*
- 39 *Reconuentionis post litem contestatā effectus referuntur.*
- 40 *Reconuentio in causa appellationis non admittitur.*
- 41 *Si ab interlocutoria fuerit appellatum, quando coram iudice appellationis reconuentio detur, declaratur.*
- 42 *Reconuentio quando concedatur coram iudice Delegato, demonstratur.*
- 43 *Clericus laici hæres, quando possit ad iudicium fori secularis uocari ratione illius hereditatis, pertractatur.*
- 44 *Fiscus non tenetur litem prosequi in foro, quo erat cepta, cum habeat proprium iudicem.*
- 45 *Clericus hæres laici non tenetur litem ceptam coram laico iudice uiuente testatore, prosequi, sed denuo erit iuper eadem re coram Ecclesiastico conueniendus.*
- 46 *Causa Clericorū nec principaliter, nec incidenter tractatur coram seculari iudice, quia iudicantur spirituales respe-*

- respectu persona Clerici.*
- 47 *Ecclesiasticus iudex sententiam laici iudicis exequi non tenetur.*
- 48 *Litis contestatio non operatur, ut Clericus prosequi teneatur causam coram seculari.*
- 49 *Intellectus ad l. captum. ff. de iudic. datur.*
- 50 *Clericus, qui coram seculari iudice fideiussit pro laico, de stando iuri, & iudicatum soluendo, an possit conueniri coram eodem, discutitur.*
- 51 *Ratione contractus fideiussor non obligatur foro sui principalis, & laicus fideiussor Clerici coram seculari conuenitur.*
- 52 *Clerici fideiussio facta in iudicio coram non suo iudice non valet.*
- 53 *Clericus depositarius non potest pro restitutione depositi coram laico iudice conueniri, quamquam in iudicio seculari depositum receperit.*
- 54 *Clericus officium seculare gerens non potest coram laico iudice conueniri pro concernentibus dictum officium.*
- 55 *Clericus administrator honorum Principis secularis non potest ab eo carcerari pro ratione reddenda.*
- 56 *Clericus Vassallus ratione feudi coram Domino laico feudi conuenitur.*
- 57 *Occasione feudi, quod Clericus habet à laico, subest laico, & ei; iuramentum fidelitatis præstat.*
- 58 *Quia occasione feudi non iudicatur, uti persona Ecclesiastica, sed ut Princeps, Dux Marchio, & Comes.*
- 59 *Clericus, & si ratione feudi conueniatur coram Domino in his, quæ respiciunt feudum, tamen non potest astringi, nec de aliquo delicto condemnari ab ipso feudi Dño.*
- 60 *Gugliel. de Bened. in c. Raynut. de testam. reprobatur.*
- 61 *In causa possessorii quomodo, & quando Clericus coram laico*

*Laico iudice conueniatur, demonstratur, & quatuor
constituuntur casus.*

- 62 *Cum turbator est laicus, turbatus vero Clericus, laicus
iudex est competens.*
- 63 *Si de titulo vna cum possessione cognoscendum sit, laicus
non est competens, si de titulo principaliter agatur, se-
cus si incidenter.*
- 64 *Quando principaliter tractari dicatur, demonstratur.
Si de titulo possessionis euidenter constaret, iudex secu-
laris non impeditur de causa cognoscere.*
- 65 *Quando titulus est iustificandus, parte non opponente de
incompetentia iudicis, laicus iudex potest cognoscere.*
- 66 *Iudex laicus, quando incidenter cognoscit de titulo, quo-
modo pronunciare debeat, ostenditur.*
- 67 *Laicus si à Clerico turbetur, ad eundem est Ecclesiasticus
iudex.*
- 68 *Laicus incapax est possessionis, vel quasi rei Ecclesiasticæ,
de quibus nullo modo disponere potest.*
- 69 *Si turbator, & turbatus essent laici, etiam si de re benefi-
ciaria tractetur, laicus est competens.
Qui rectè faciet, si cognito neutrum ius in causa foue-
re, notificauerit Ecclesiastico iudici, ne iura Ecclesiasticæ
occupentur, cum conueniat laico iudici Ecclesiasticæ iuri.*
- 70 *Si turbator, & turbatus sint clerici, ecclesiasticus iudex
competens erit. Cum nec etiam in possessoris clericus
possit trahi, neq; citari coram seculari iudice.*
- 71 *Prædicta etiam in remedio adipiscenda procedere demon-
stratur, reiecta Igne, & T. b. f. sententia.*
- 72 *Si iudex ecclesiasticus est negligens in administranda iu-
stitia in ciuilibus, potest illius negligentia suppleri per
laicum iudicem, quod secus est in criminalibus.*
- 73 *Clericus citatus à laico iudice, si sua putauerit interesse,
fori*

fori declinatoriam legitime opponere potest

- 74 *Præcipue si in citatione dicatur, si non compareas, in contumaciam procedetur.*
- 75 *Si Clericus ita citatus non comparuerit, acta, & sententia contra eum lata non afficiunt.*

RACTAVIMVS superius de exemptione Clericorum à seculari Potestate in causis criminalibus, in præsentiarum videndum erit in ciuilib.

- 1 † Et in Authent. Clericus, C. de Episc. & Cler. desumpta ex Authent. vt Cler. apud propr. Episc. apertè statuitur, Quod pro ciuilibus causis Clerici in primis conueniri debent coram suis Episcopis, qui vbi causam deffinire non potuerint, coram laico erunt conueniendi, qui sine mora controuersia terminabit. Vnde colligere possumus, quod in ciuilibus, & pecuniarijs causis subiaceant Clerici laical. iurisdictioni.

Attamen hodie cessat hæc disceptatio, cum Clerici omnibus in causis coram Episcopis conueniri debeant ex Authent. statuimus, C. de Episc. & Cler. canonizata in c. statuimus, 1 1. q. 1. per quæ illa iura fuerunt correctæ, teste Alex. conf. 8. in prin. lib. 1. & determinauit Menoc. de arbit. iud. q. 45. & cas. 246. nu. 5. quem sequutus fuit Hond. conf. 3. n. 2 1. lib. 1. Rolan. conf. 4. n. 7. lib. 1. vbi affirmauit,

- 2 † quod Deus Omnipotens voluit Clericos discutj à Pontificibus, & non à Potestatibus secularibus, & eorum negotia siue criminalia, siue ciuilia, non nisi apud iudicem Ecclesiasticum sunt ventilanda, per tex. c. Clericum, il 2. & c. de persona, 1 1. q. 1. c. quanto, & cap. cum ab Ecclesiasticum, de off. Ordin. Soc. sen. conf. 1 2. num. 16. lib. 1.

- 3 In tantum supradicta procedunt, quod & si negotium pertineret ad Clericum, & laicum, ita quod separari non possit

- possit, fauore Clerici totum negotium ad iudicem Ecclesiasticum deuoluitur; etiam quo ad laicos, ita Bar. in l. precipimus, §. eodem obseruando, C. de appell. vbi loquitur in duobus hæredibus quorum vnus Clericus, alter laicus sit idem Bar. in l. iurisperitos, §. i. n. 1. ff. de excus. tut. Bal. in l. fi. q. 6. C. de ædict. Diu. Adr. tollen. Soc. in c. 1. nu. 18. de for. compet. qui ampliat, etiam si plures sint laici, quã Clerici; prosequitur Mars. in rub. ff. de fideiuss. nu. 130. & seq. Boss. in tit. de for. comp. n. 146. Andr. Gail. obser. cam. imper. lib. 1. obser. 37. in 3. ampliat. Boer. decis. 300. nu. 2. Decian. tract. crim. d. c. 9. n. 44. lib. 4. Surd. conf. 396. sub nu. 15. lib. 3. Aret. conf. 25. nu. 3. Lambert. de iur. patron. lib. 1. artic. 6. 1. q. prin. 1. par. num. 15. & Bar. in l. solent. in vlt. colum. ff. de alim. & ciba. lega. docuit, quod si hæredes aliqui sint laici, & Clerici, & ab eis sint præstanda alimenta à testatore relicta, poterunt coram Ecclesiastico omnes etiam laici conueniri, & laicus iudex coget laicum sibi subiectum ire coram Episcopo, & eius iurisdictionem prorogare, & prædicta probantur optimè in tex. cap. per tuas, de arbit. & hoc dictum extollit Marian. in c. 2. in
- 4 8. fallent de mut. petit. Quod inductum fuit, ne causæ continentia diuidatur, l. nulli, C. de iudic. c. 1. de caus. possef. & propr. c. 1. de sequeltr. possef. & to. tit. ff. de quib. reb. ad eum d. iud. eat. Boss. tit. de for. compet. nu. 108. & 121. Menoch. de arbitrar. iud. cas. 321. & comprobatur Scacc. de iudic. caus. ciuil. & crim. c. 11. n. 24. & Socin. d. conf. 12. nu. 17. lib. 1. scribit, quod non solum ne causæ continentia diuidatur hoc procedit, sed etiam ne sequatur absurdum si variæ præferentur sententiæ, & fo. tẽ etiam contrariæ in eadem met. causa, & iudicio.
- 5 Et cum Clerici digniores absq; dubio sint laicis, c. duo sunt. 96. dist. in quo habetur. Quod aurum non tam præciosius

ciosius est plumbo, quin Regia Potestate sit altior ordo Sacerdotalis, & ibi glo. fin. dixit, Et quanta est differentia inter Solem, & Lunam, tanta est differentia inter Imperium, & Sacerdotium, per tex. c. solita, de maior. & obed. Ideo Clerici magis digni trahunt ad se laicos minus dignos; vt in proposito tradit Staphil. de signa. litt. iust. rub. caus. Eccles. cui commit. debe. fol. 302. prout eum refert Scac. d. c. 11. sub n. 24. & benè declarat Marant. in pract. par. 4. dist. 11. num. 21.

- 6 Et ita, & taliter Clericus vt dignior, trahit ad se minus dignum laicum, vt si aliqua causa esset decidenda à partibus ipsis remissa in duos iudices, quorum vnus esset laicus, alter Clericus, vt factū fuit in causa Illust. D. Cap. Camilli Bonauenturæ Vrbinatis cum Illust. D. Clara eius ex fratre nepte, nupta Illustr. D. Roberto Benamato de Cantiano, quam præfati vnanimiter compromisserunt in Illustr. & Excell. D. Simonem Nutium huiusce Ciuitatis Doctorem celeberrimum, & in me, quæ adhuc indecisa pendet, quando laudum à nobis prolatum fuerit, erit appellandum ad Ecclesiasticum; eo quia ego Clericus, tanquam magis dignus, trahere debeo D. Nutium laicum, licet in reliquis ætate, & doctrina me superet, cui ego, vt fratri meo, semper in omnibus deferam, & quod dixi, probatur per doctrinam Bal. in d. l. præcipimus circa fi. C. de appell. & consuluit Rom. conf. 265. sub n. 2. Marthes. not. 144. Aufter. in tract. de potestat. Eccles. sup. laicos cas. 13 num. 10. Iaf. in l. imperium, sub num. 3. ff. de iur. omn. iud. Marant. in pract. 14. parte 11. distin. num. 18. & in sexta parte 2. act. numero 101. Staphil. de grat. & expect. §. dicendum est, numero 4. Blanch. de compromiss. quaest. 10. num. 15.

- 7 Quamquam magna sit inter Scribentes altercatio, si laicus,

laicus, & Clericus inter se litigarent, seu causam compromiserint, ad quem appellari, vel reductio peti debeat, & quod non attendatur persona litigantium, sed iudicis, & arbitri, quia hic non agitur de reformando actum partium, sed iudicis, sentit Aufrer. in tract. de potest. Eccles. sup. laicos, casu 18. num. 14. & in tract. de potest. secul. sup. Ecclesia. person. in 2. reg. in 17. fallen. numero 17. Nic. Milia. in reper. in verbo arbitri, vers. 55. Dec. in rubr. de appellat. ad fin. dicens hoc communiter teneri, Felin. in cap. 1. num. 6. de præscript. Paris. consil. 45. num. 11. & num. 65. lib. 1.

Contrarium tamen, quod adeundus sit iudex rei, & sic ille, qui futurus erat iudex, si actor in iudicio egisset, docuit Bart. in l. si societate, §. arbitratorum, num. 19. & 26. ff. pro soc. Pañor. in c. Quintauallis, nu. 39. de iure iurando, qui dicit, in hoc omnes convenire, idem Panorm. in c. expositio, sub num. secundo, de arbit. Bal. ad Spec. tit. de arbit. & arbitr. col. 2. versic. petitio reductionis, Blanch. de compromiss. quæst. 10. num. 13. & seq. Couarru. larè post plures hinc inde relatos, dicens hanc communem opinionem var. resolut. lib. 2. c. 12. in prin. Rebuff. de arbit. & arbit. art. 1. glo. 10. in princ. Cagno. latiff. in l. 2. quæst. 107 nu. 280. C. de pact. int. empt. & vend. Bertach. licet sub dubius in reper. in verb. reductio. versic. 14. cum seq. Ang. consil. 219. in primo dub. Soc. sen. consil. 18. numero 31 lib. 1.

- 8 Concordando nihilominus pugnantes istos Scribentes, dicere possumus, quod quando laudum ex forma statuti habet vim sententiæ, & parit actionem, isto in casu est adeundus iudex arbitratoris, ita, Milia. qui doctrinam Bartol. in dicto §. arbitratorum, intelligit, in reper. dicto versiculo 55. Marant. in pract. 3. pa. 6. princ. 2. act. sub num. 114.

Bar.

Bar. ipse in l. 2. in fi. C. vbi, & ap. quē. Panor. in d. c. Quintaualis, sub nu. 39. vbi apoll. Lanfr. Orian. in tract. de arbitr. in prin. sub num. 35 & n. 36. in vlt p. q. 19. sub nu. 44 Bald. in d. l. 2. in fi. C. de pact. int. empr. & vend. Paris. dict. consil. 45. nu. 13. & nu. 66. lib. 1. vbi latiss. & communem opinionem dicens pract. Papien. vbi ita concordat, & distinguit in forma libell. quo agit ad pœn. ex compromiss. in ver. nec reductio; numc. 5. & sentit Couar. licet obscure dicto cap. 12. num. 2. var. resolut. lib. 2. Curt. iun. ad Cæstren. in l. si suspectu, §. si, ff. de inoff. testa. Villalob. comm. opin. litt. R. nu. 13. Quamquam Calcan. cons. vlt. per tot. latè responderit, quod in omni casu reductio peti debet coram iudice Ecclesiastico.

- 9 Quæ omnia, non solum locum sibi vendicant in ciuilibus causis, vti demonsttrauimus, sed etiam si plures reperiantur in eodem crimine, inter quos sit vnus Clericus, & cæteri laici, & omnes inquirerentur per laicum iudicē, & Clericus opponendo de Clericatu forum declinaret, deberent & laici ad Ecclesiasticum remitti, contemplatione illius Clerici; ne causæ continentia diuidatur; huius modi auctor fuit Ant. de Prat. veter. in l. prima, in fine, ff. quæ sentent. sit appellat. rescind. quem refert, & sequitur Felin. in cap. primo, columna 4. de præscript. vbi multum exclamat de tali dicto, & illud summopere commendat Marian. in cap. 2. in 8. fallent. de mu. petit. & Marant. in pract. dicta parte 4. dist. 11. numero 21. mandat perpetuò menti tenendum, quia quotidie contingit, & ita sentire communiter omnes testatur, prosequitur Boss. titulo de foro compet. num. 116. in fine, & affirmat Gomez in cap. primo, num. 47. de rescript. in sexto, & quod hæc sit magis communis opinio comprobatur Menoch. de arbitr. cas. 371. numero 12. & secundum hanc opinionem quando
- que

que fuisse iudicatum affirmat Soccin.in l.cum Senatus, in fin. ff. de reb. dub. & Marchefan. de commissionib. par. 1. comment. 2. auocat. cauf. cap. 2. num. 27. & fequen. & ita in facti contingentia obtinuiffe attestatur lo. Arno. Soliloq. 17. Decia. latè d. c. 9. num. 44. lib. 4. & obseruari sententiam Ant. de Prat. veter. comprobatur Cassane. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. numero 70. & pro cautela eam dat Ferat. caut. 10. Ferdinand. Loazes, de matrim. 10. dubit. numero 20. Crott. in l. 1. in princ. in 2. notabil. sub numero 15. ff. de verbor. obligation. Zuccard. in repet. l. fin. numero 36. C. de bonorum possess. contr. tab. Rim. iun. insti. quib. alien non licet, in princip. numero 156. Natt. in cap. quamuis, de pact. in 6. las. in l. imperium, num. 3. ff. de iur. om. iudic. Marf. singul. 108. numero 2. & cauf. crim. cons. 67. numero 61. Borell. in tractat. de arbitr. §. 1. glos. 3. numero 244. Scacci. qui de magis communi testatur d. cap. 11. numero 24. Ioseph. Ludo. decis. Lucen. 26. numer. 18 prima parte, & responderunt consulti Paris. consil. 154. num. 1. lib. 4. Soccin. iun. consil. 34. colum. 1. lib. 2. Card. Alban. consil. 13. num. 6. & assentit Farin. d. q. 8. numero 151. in fin.

- 10 Hæc tamen communis sententia à iudicibus malè praticatur secundum Igne. in l. 1. §. si quis in villa, nume. 17 ff. ad Syllan. & in Ducatu Mediolanen. semper obseruari vidisse dicit Clar. in practic. §. final. quæstion. 36 sub numero. 46. quod iudex laicus cognoscit quo ad laicos, & Ecclesiasticus quo ad Clericos, & ita seruasse Consilium Neapolitanum refert Capic. decis. 173. vbi Prosp. Petra in addit. Grammat. decis. 21. Vincent. de Franch. decis. 426. & firmat Rebuff. in repet. Authent. habita priuileg. 106. C. ne fil. pro patr. & in proçm. Regiarum Constitut. glos. 1. numero 117. & Boer. in consuet. Biturien.

tit. de iurisd. S. 9. ait priorem opinionem nunquam in pra-
xi seruata fuisse, Aym. conf. 232. qui latiff. & Couarrue
pract. quaest. cap. 34. numero primo, vbi articulum discu-
tit, & adducit tex. in l. si quis vxori, ff. de furt. in princ. vbi
in delictis socius criminis minimè gaudet beneficio so-
cij, & secundum Masc. Ant. Cucc. instit. maio. lib. 3. tit. 9.
sub nume. 16 consuetudo est, vt iudex Ecclesiasticus pu-
niat Clericos, & laicus laicos, à qua consuetudine recedè-
dum non esse affirmat, & comprobat Vrsil. ad Afflict. de-
cisione 213. numero 7. Osafch. decisione Pedem. 103. nu-
mero 10. Stephan. Lambert. de contract. glos. fin. numero
244. vbi refert, se audiuisse legentem Card. Alcia. l. fin. C.
de bono. possess. contr. tab. & attestantem, nunquam po-
tuisse inducere Senatam Mediolanensem, vt obseruaret
dictam opinionem Ant. de Prat. veter. Gomez. var. resolu-
tion. libro tertio, cap. 10. numero 6. qui dicit ita in Hispa-
nia communiter praticari, & Menoc. de arbit. d. cas. 371.
numero duodecimo, scribit, quod vix à laicis iudicibus
obseruatur.

- 11 Et mouentur isti, quia in punitione delictorum com-
modè causae continentia diuiditur, & Clericus ab Ecce-
lesiastico digna plerititur poena, & laicus à seculari, quod
si causa esset indiuisibilis, vtique opinio Anton. de Prat.
veter. procederet, ita Couarr. Osafch. & Gomez. locis su-
pracitatis.
- 12 Mihi autem confidoratio istorum non placet, & opinio-
nem Ant. de Prat. veter. sequendam esse affirmarem.
Quia dato, quod commodè vterque iudex suum iuris-
dictionarium punire posset, tamen absurditas non remo-
uetur, quae de facili dari potest, si diuersae, & forsitan con-
trariae ferrentur sententiae, ita vt Ecclesiasticus puniret
Clericum, laicus vero absolueret, cum tamen tam laicus,
quam

quam Clericus de eodem delicto inquietentur, & probationes æquales contra omnes adessent, vti considerat Me noch. d. cas. 37 1. per l. nulli, C. de iudic.

Nec obstat tex. l. si vxori, in princ. ff. de furt. adductus, & ponderatus à Couar.

Nam cum vxor de furto non teneatur pro rebus subtractis viro, si alius, qui ei opem præstitit in furando, hanc immunitatem haberet, vtique impunitus euaderet, & ideo non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat.

Quod non sic erit in facto isto, quia, quotiescumque pœna dignus esset laicus, qui vna cum Clerico deliquerit, absque dubio ab Ecclesiastico esset puniendus, & sic pœnam non euaderet, & propterea opinionem communem tenendam esse comprobat Scacci, dicto capitulo 11. numero 24. qui ait, ita anno 1591. ordinatum fuisse per Sacram Consultam in Clerico, & laicis inquisitis de violentia illata cuidam mulieri, qui omnes remissi fuerunt ad Ecclesiasticum iudicem, & Farinacc. dicta quæst. 8. numero 151. in fin. in impressis vltimo loco. Et si superius recensuerit contrarium tenentes, tamen cum viderit Scacc. vbi proximè, referentem decretum Sacræ Consultæ, cum hac parte transiuit. Quam tenendam esse quoque comprobat Decian. dicto cap. 9. numero 44. lib. 4. vbi pluribus exornat, eamque dicit procedere, ne dum si Clericus petat se remitti ad suum iudicem, sed etiam si hoc non petat Clericus, sed vnus ex laicis, quia vno tantum instante, omnes remittuntur, prout eum refert, & sequitur Farinac. d. q. 8. num. 151.

Et licet ista, quæ modò diximus, caderent, & essent apponenda superius, dum egimus de exemptione in criminalibus causis, verum vt materia ista tam ciuili-

lis, quam criminalis in vnum connectetur, hoc in loco appofui.

- 13 Insuper ex præfatis alia difficultas, nunquid iste laicus, qui vna cum Clerico deliquit, & ad iudicem Ecclesiasticum ratione continentiae causæ remissus, & ab eo punitus, possit à laico, & seculari iudice iterum puniri pro ipso delicto, & Bald. in l. placet, C. de sacrosanct. Eccles. & in l. si quis in hoc genus, C. de Episcop. & Cleric. & consilio 260. libro tertio, voluit, quod absolutus, seu condemnatus in foro Ecclesiastico, adhuc in delictis mixti fori poterit accusari, inquiri, & puniri per secularem iudicem, non obstante absolute, seu condemnatione facta in foro Ecclesiastico, & est communis opinio secundum Felin. in capitulo de his, numero decimo, de accusat. prout eum refert Alciat. in capitulo primo, numero 128. de offic. Ordin. qui & ipse attestatur hanc esse communem opinionem, Clar. in practica, §. final. quest. 53. numero decimoquarto, licet dicat non inuenisse in suo libro. Felin. de communi attestantem, hoc idem sentit Ant. Gomez. var. resolution. lib. 3. c. 1. sub num. 40. Couar. var. resolut. lib. 2. c. 1. n. 25. Villalob. com. opin. ver. condemnatus, nu. 123. latè Arnal. Alber. in tract. de cognoscen. assert. Cath. & hæret. q. 15. conclus. 6. per tot. Becci. conf. 69. n. 3. & seq. Ofasch. conf. 25. nu. 28. Bruno. à Sol. in q. legal. q. 17. nu. 41. & seq. vbi istius dicti rationem assignat, quia iurisdictio Ecclesiastica, & iurisdictio secularis sunt penitus separatæ, & distinctæ, ideo absolutoria lata in vno foro non parit exceptionem rei iudicatæ in alio, secundum Cyn. in l. fin. col. pen. vers. septimo probatur, ff. de iur. omn. iud.

- 14 Cuius cōtrariū de iure dicendū videtur, nā cum laicus condemnatus fuerit ab Ecclesiastico iudice, & snia executionem

cutionem habuerit, non debet iterum alia poena plecti, quia sapius de eodem hominis admissio quæri non debet. l. licet. §. ult. ff. nau. caup. & stabul. l. senatus. ff. de accusat. l. qui de crimine. C. eo. firmat Vulpell. conf. 46. num. 9. & scribit Hostien. in. c. 1. de off. ordin. quod postquam iudex Ecclesiasticus puniuit laicum, non poteris iudex secularis corporaliter, vel temporaliter punire. Quia non iudicat Deus bis in idipsum, & plures poenæ pro eodem delicto eiusdem qualitatis inferri non possunt, ita Roman. conf. 463. & sententia condemnatoria, sequuta satisfactione, parit exceptionem rei iudicatæ. Bart. in. l. sepulcri. ff. de sepul. viola. Aret. conf. 58. num. 12. qui facit æquiparationem, quod sicut absolutus semel in vno foro non potest condemnari in alio, ita etiam condemnatus, & vult. Dec. in. l. bona fides num. 6. ff. de reg. iur. Bal. conf. 392. lib. 3. Castren. conf. 18. lib. 1. Barbar. conf. 75. nu. 3. lib. 2. Mar. rât. in pract. par. 4. dist. 11. n. 12. & 13. & par. 6. de inquis. n. 97. latè hoc comprobatur Boer. dec. 289. & esset absurdum, quod iste laicus pro vno delicto duplicem poenam pateretur, quod est contra regulam. cap. non afferamus. 24. quæst. 1. & Authent. omnes peregrini. C. com. de success.

15 Verum vna cum Sigis. Scacci. de iudi. caus. ciu. & crim. c. 12. nu. 91. erit dicendum, quod in duobus tantum casibus punitus ab Ecclesiastico poterit de eodem delicto puniri à laico iudice.

15 Primò, si Ecclesiasticus poenam tantum spiritualem, vt puta, excommunicationis, vel alterius censure Ecclesiasticæ imposuisset, & non corporis, vel bonorum afflictiuam, tunc certe poterit puniri à seculari iudice, nec tunc dicitur bis punitus, cum poena Ecclesiastici iudicis potius medicinalis, & ad animæ salutem veniat dicenda, quod

pluribus comprobatur Farinac. lib. 1. delict. q. 4. nu. 8. & fuit opinio Castren. in. l. cunctos populos. num. 7. C. de sum. Trinit. & fid. Cath. & habemus tex. l. placet. vers. si quis contrauerit. vbi Doct. communiter. C. de sacr. Eccles. & non dissentit Gomez. d. cap. 1. sub num. 4. var. resolut. lib. 3. & placet Clar. d. quaest. 57. vers. sed quaero in fin.

- 17 Secundus erit casus, quando delictum esset adeo graue, vt pro eo imponenda esset pœna sanguinis, quæ ab Ecclesiastico imponi non potest, & sic ob defectum iurisdictioni laicus ab Ecclesiasticos non condignè fuerit punitus, nam tunc a seculari iudice iterum posset puniri, per tex. c. felicis. §. per hoc. de pœn. in 6, vbi post multas poenas impositas offendenti S. R. Eccl. Cardialem, dicit, quod non intendit per eos adimere facultatem iudicib. secularib. quin possint procedere in eo delicto, & imponere poenas legales, quem tex. ita intelligendum scribit Gomez. d. c. 1. nu. 4. lib. 3. vbi à contrariis intellectibus illum defendit. Et quamquam speciale videatur in offendente Cardialem, quasi secus sit in aliis, etiam atrocioribus delictis, secundum glos. ibi, & August. ad Ang. de malef. in ver. ad quærelam. nu. 91. Tamen generaliter erit intelligendus in omnibus delictis mixti fori, & hoc modo reprobat glos. docuerunt Gomez. vbi sup. n. 40. in fi. Boss. tit. de for. comp. sub num. 147. Couar. var. resolut. d. c. 10. vers. vndecimo eadem Constitutio, & citatis his, & multis aliis assentit Farinac. d. q. 4. nu. 10. His igitur casibus firmat Scacc. quod punitus ab Ecclesiastico iterum puniri possit à seculari iudice.

- 18 Sed videndum erit, quando condignè punitus dicatur ab Ecclesiastico, & Scacci. ibidem exemplificat in eo, qui attento stilo, & consuetudine fori Ecclesiastici puni-

punitus fuit in viginti quinque aureis, & secundum stolum, & consuetudinem laicalem erat puniendus in triginta, quo in casu ita punitus condignè punitus erit, & non poterit amplius à seculari vexari, per ea, quæ tradunt Io: Andr. & Gemin. in d. cap. felicitis, §. per hoc. de poen. in 6. Abb. in c. tuæ. de poen. & placet Farinac. d. q. 4. num. 11. vbi distindè, & plenè materiam istam tractat, ad quem erit confugiendum; quando casus euenierit.

- 19 Et aduertendum erit, quod in casu, quo laicus iudex vellet punire laicum, tanquam non condignè punitum, tunc poena nō reiteratur, sed suppletur, ita Bar. in l. senatus in fin. ff. de accusat. sequutus à Marant. in pract. d. par. 6. de inquisit. n. 100. & voluit Farinac. d. q. 4. nu. 10. Vnde si laicus punitus ab Ecclesiastico soluisset quinquaginta, & debuisset puniri in centum, condemnabitur ad reliqua quinquaginta.
- 20 Sed quid si imposta fuerit poena pecuniaria, cum imponenda fuisset corporalis? erit dicendum, quod si pecuniaria non fuerit soluta, non soluetur vlterius, & si soluta, deberet restitui, & imponetur poena corporalis.
- 21 At quando poena corporalis esset imposta, vt puta, de mādato Ecclesiastici fuit aliquis fustigatus, leuiter, tamen vti decet Ecclesiasticum iudicē, pro quo delicto erat ei de iure abscindenda manus, tunc, cum in poenis corporalibus non detur augmentum, seu diminutio, neque possit fieri earum restitutio, erit supplendum per poenam pecuniariam, vt de mente Marant. sentit Scacc. d. c. 12. nu. 92. in fin. & cum eo transit Farinac. d. q. 4. nu. 10. in fin.
- 22 Redeundo ad materiam nostram exemptionis clericorum in ciuilibus à iurisdictione laicali, cum soleant quæ sit

pe clerici bona vendere, seu quouis alio titulo alienare in laicos vnde tum de iure communi, tum etiam vigore promissionis, tenetur de euictione, cumq; contra laicum emptorem cōtingat iudicialiter rei vendicatione experiri in foro seculari, qui in authorem laudat clericum. Quarendum erit, an hoc in casu possit ipse clericus, opponere fori declinatoria, & sic eximere causam à laicali iurisdictione, seu potius teneatur defendere emptorem coram laico iudice. Et videbatur dicendum, quod posset, eo quia clericus habet proprium iudicem. c. clericum nullus. 1. q. 1. c. si diligenti. de for. compet. & sunt exempti à iurisdictione iudicis secularis per ea, quæ diximus superius, & reperio, quod glos. in c. clericum. il. 2. 1. q. 1. affirmavit in puncto, quod clericus potest opponere hanc fori declinatoriam, hoc idem dixit Alex. ad Bar. licet remissive in l. procurator ad exhibendum. §. 1. vers. determinavi. ff. rem rat. haber. Io. Arno. post Ang. sing. 69. & caut. 21. addit. ad Fel. repet. in ver. fortius. vers. 6. Soc. iun. conf. 40. in fin. lib. 1. Marian. in c. quoniam frequenter. q. 4. nu. 127. vt lit. non contest. Castren. in l. venditor. sub nu. 3. ff. de iudic. Aret. in §. actionem. nu. 19. Instit. de actio. vbi dicit, quod potest forum declinare, & quod ita obseruatur de consuetudine. prosequitur Capic. decis. 197. sub nu. 7. vbi ait in sacro Concilio seruari, quod clericus auctor laudatus remittatur, & contra emptorem. ab eo causam habentem proceditur. hoc patiter testatur Grammar. dec. 21. nu. 9. Quod ampliare procurauit Spec. tit. de 1. & 2. decret. §. restat. nu. 14. etiam si clericus iam coram laico litigare cæpisset, & renunciaasset priuilegio fori quia adhuc posset declinare, & opponere de clericatu.

- 23 In contrarium stat veritas. quod clericus, qui compareret ad defendendum emptorem, à quo fuit laudatus, tenetur

netur

netur eum defendere coram laico, & hæc opinio probatur in d.l.venditor. ff. de iudic. in sua generalitate, dum ibi agit de venditore, cui ex priuilegio competeat declinatoria iudicii, & nihilominus sancitur, quod veniens ad alium defendendum non potest allegare priuilegium sui iudicis, & comprobatur ratione. Nam iudicium est institutum contra emptorem, tanquam possessorem, & venditor venit solum ad assistendum emptori, & illum defendendum, vt in. l. i. C. vbi in rem act. hoc enim casu non dicitur clericus conueniri coram seculari, quia solum prestat authoritatem, & defensionem ipsi emptori, & propterea notabiliter cauit Cagno. in. d. l. venditor. n. 8. ff. de iud. Quod boni practici, inchoato iudicio, quicumq; veniat ad defendendum causam motam, protestatur, quod non intendunt deferere conuentum, nec mutare ius suum, & iudicium, sed contra conuentum reum prosequi, & defensionem animo mutandi iudicium non admittere protestantur, per. l. si mandato meo; §. i. ff. mandat. quæ practica est Aret. in. l. à sententia. col. 3. ff. de appellat. & eam amplectitur Natt. conf. 630. 2. dub. lib. 4. opinionem istam sequitur Barth. Soc. conf. 91. vlt. dub. lib. 3. qui subtiliter hunc articulum disputat, & tandem concludit contra clericum, Ant. de Butg. in. c. fin. post Abb. ibi num. 17. & per tres columnas hoc discutit, & finaliter se resoluit contra clericum, ita quoq; concludit Anch. in. c. ea. qua. q. 17. de reg. iur. in. 6. idem Anch. consil. 333. Corn. conf. 79. vlt. dub. lib. 4. Dec. conf. 700. Marf. sing. 694. Capic. d. decis. 197. licet de stilo illius Curia contrarium seruetur. Io. Fab. §. fin. Instit. de satisfd. Aufrer. ad Cap Tholos dec. 360. Couar. pract. quæst. c. 8. nu. 3. Caballin. de euct. §. 3. q. 2. num. 119. vbi disputat ad partes, & hanc sententiam defendit.

- 24 Et iste clericus vēditor tenetur sequi forum emptoris, hoc est, iudicis secularis, & non Ecclesiastici, quia est tanquam merus, & necessarius defensor emptoris, ut dixit Bal. in d. l. venditor, ff. de iudic. & ibi Alber. idem Alber. in l. 2. C. ubi rem act. & scribit Gramat. d. decis. 21. nu. 4. & commune pronunciat Soc. sen. d. conf. 91. n. 13. & seq. lib. 3. Abb. in c. fin. ut lit. non contest. Aret. ipse, qui pro contraria parte citatur, in rub. Instit. de except. num. 20. hoc sentit; & ibi multa inculcat in materia ista, prosequitur, Natt. conf. 99. num. 7. lib. 1. & communem esse affirmat Rim. iun. conf. 422. num. 1. & seq. lib. 4. & comprobatur latē Hondad. conf. 25. nu. 14. lib. 1. & voluit Marant. in pract.
- 25 par. 6. membr. 10. Alex. de Neuo consil. 55. per tot. † Et hoc in casu non est remittendus ad iudicem Ecclesiasticum, quia ex eius persona non variatur forus, & suum priuilegium non debet auctori nocere, ita ut derelicto iudicio inchoato, trahatur ad Ecclesiasticum iudicem; huius opinionis fuit Anch. in c. significasti. nu. 25. de for. compet. & in c. ea, quæ. q. 17. num. 21. de reg. iur. in 6. sequutus à Surd. conf. 396. nu. 34. lib. 3. † Caballin. ubi supra, nu. 22. subdit post Bal. Alex. & alios, quod si iudex Ecclesiasticus inhiberet iudici seculari, ne in causa procederet, sed clericum ad se remitteret, de huiusmodi inhibitione curandum non esse, cum eo casu iudex Ecclesiasticus iurisdictionem non habeat, prout Caballin. refert, & sequitur Hondad. d. conf. 25. nu. 15. lib. 1.
- 27 Et solum posset clericus veniens ad iudicium declinatoriam fori obijcere, quando principaliter pro suo interesse veniret, & in eo substantiaretur iudicium, ita Anch. in d. c. ea, quæ. q. 17. q. in fin. de reg. iur. in 6. Barbat. Castren. & alii, quos refert Rim. iun. d. conf. 422. nu. 6. sequutus ab Hondad. d. conf. 25. nu. 16.

- 28 Vti si conueniretur laicus; qui nomine clerici possideret, si enim nominaret clericum in iudicio, utique posset clericus aduocare iudicium coram Ecclesiastico iudice, sicut docuerunt Bar.& Bal.in d.l.venditor.ff.de iudic.Panor. vbi alij, post glōf. in c. quoniam frequenter, S. fin. num. 28. ibique apost. vt lit. non contest. & in c. fin. nu. 6. vbi pariter apost. de emp.& vendit.& volunt omnes, quos citauimus pro contraria sententia, & præcipuè Marian.in d.c. quoniam frequenter.q.4.num. 118.vbi latifs. & dicit hoc verum in clerico habente ius in re, secus si esset inquilinus, colonus, vel commodatarius, & ita intelligendi sunt Scribentes, quando dicunt, clericum qui venit ad iudicium, posse declinare forum, ita Spec.in tit. de prim. & 2. decret. §. restat videre. Anch.in d. c. ea, quæ. q. 17. prosequitur Surd. d. conf. 396. nu. 35. & 37. lib. 3. & respondit Alex. de Neuo. d. conf. 55.
- 29 Secus vero est in venditore, qui non venit principaliter ad iudicium pro suo interesse, sed accessoriè tantum, assistit defensionem emptoris, vt rectè causa agatur, & iudicium substantiatur in emptore, & non in venditore; nam hoc in casu non potest venditor exceptiones priuilegiatus ex sua persona allegare. Bal.& Salic. in l. i. C. vbi in rem. act. Bal. in d. l. venditor. Natt. de communi attestans d. conf. 99. nu. 8. lib. 1. & ita distinguendo declarant Imol. in l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsucap. & Ang. vbi Anch. in d. c. ea, quæ. de reg. iur. in 6. Cagno. in d. l. venditor nu. 8. & seq. ff. de iudic. Dec. d. conf. 700. num. 7. Rim. iun. d. conf. 422. nu. 14. lib. 4. Caballin. de euict. §. 3. q. 2. nu. 118. & 20 & firmat Hondad. d. conf. 25. nu. 16. lib. 1.
- 30 Quæ omnia tanto fortius procederent, si clericus venditor veniat ad iudicium post iudicium cœptum contra laicum emptorem, nam tunc res videtur clarissima, quod cle-

clericus nec possit forum declinare, nec uti exceptionib. ex sua persona, ita Aret. d. rub. Instit. de except. num. 20. vers. tu sic dicas. Dec. d. consil. 700. nu. 9. Citati ab Hondad. d. consil. 25. nu. 17. lib. 1.

31. Eo quia venditor veniens ad iudicium pro defensione emptoris non potest reddere conditionem actoris deteriorem nec ex persona propria exceptionib. uti, sed admitti debet in statu, & terminis, in quib. causa reperitur, & excluditur ab illis omnibus, à quibus excluditur emptor, ita Hondad. d. consil. 25. nu. 17. lib. 1. Et si clericus velit liti assistere, ut emptorem defendat, qui seit conuentus, efficitur actor, & propterea debet coram laico iudice proponere suas exceptiones, alias conditio aduersarij fieret deterior ob personam clerici defensoris, contra tex. l. 3. §. de fendi. ff. ex quib. caus. in possess. eat. Anch. in locis citatis, & concludit Surd. d. consil. 396. nu. 35. lib. 3.
32. Nec in casu isto dicitur, quod clericus coram laico iudice litiget, & de eius foro efficiatur, quia lis verè tractatur contra laicum emptorem, & sententia fertur, sitque contra eum executio, secundum Couar. d. c. 8. sub num 3. pract. quæst.
33. Bene verum est, si clericus conueniretur, ut condemnaretur pro euictione, tunc remittitur ad Ecclesiasticum iudicem, & datur contra eum libellus, quia dicitur principaliter conueniri; Et semper quando principaliter conuenitur, remittitur ad suum iudicem, ut per Anch. locis superiorum citatis, Ang. in l. non solum. §. quod vulgo. ff. de vsu cap. & firmat Surd. d. consil. 396. nu. 37. lib. 3.
34. Ita & pariter si clericus veniat ad iudicium coram seculari iudice, ad impediendam executionem sententiæ latæ contra tertium, debet censi actor, quia non inuitus trahi-

trahitur ad iudicium, sed se vltro offert, vt impediatur, l. inter stipulationes. §. si Titium, ff. de verbor. oblig. & cum veniat ex transuerso ad causam pro sui interesse non potest declinare forum, & petere remissionem ad suum iudicem, sed sub eodem debet litem prosequi, coram quo se opponit, d. l. venditor, ff. de iudic.

Et quamquam contra executionem se opponat, non dicitur ob id cum Clerico facta iudicij instantia. postquam post rem iudicatam se opponit, & videtur potius ista contradictio quidam actus extraiudicialis, quam iudicialis, in figura iudicij explicandus, & non potest priorem causam cum tertio iam decisam tangere, sed pro suo interesse tantum executioni se opponere potest Clericus, & in hoc non est iudicium, l. a Diuo Pio, §. si super rebus, ff. de iudic.

Et cum hoc in casu Clericus dicatur actor, cum vltro contra executionem se opponat, consequenter coram iudice seculari, coram quo fuit causa, & petita executio contra laicum, litigare debet, cap. cum sit generale, & c. si Clericus laicum, de for. compet. & iuris ordinem, ff. de iur. om. iudic.

Et si contrarium diceretur, sequeretur absurdum, quod si plures diuersi fori se opponerent quilibet pro suo singulari interesse, oporteret, vt qui sententiæ obtentæ executionem peteret, coram singulis iudicibus se defenderet, quod esset contra dispositionem, l. nulli, C. de iudic. & contra iura volentia causam plurius etiam communem principaliter, ad eundem iudicem remitti, l. 1. ff. de quibus rebus ad eund. iud. eat. cap. dispendia, de rescript. in 6. ita in puncto respondit Anch. conf. 333. dub. 1.

35 Rursus quam sæpe occurrit, quod Clericus coram iudice laico iudicialiter agit in causa merè ciuili contra laicum,

cum, qui laicus, cum & ipse prætendat qualem qualem, actionem pariter merè ciuilem contra Clericum habere, illum coram eodemmet seculari iudice reconuenit, Non mediocris dubitatio inter Scribentes fuit, nunquid reconueniri possit? & Abb. in c. at si Clerici, numero 21, cum seq. de iudic. latè examinat quæstionem istam, & tandem num. 23. concludit, quod reconueniri non possit, multa considerando, quæ, cum ibi apertè legantur, nolui transcribere. Sed in contrarium est communis Doctorum sententia, quod imò Clericus reconueniri possit, vti affirmarunt Dec. in d. c. at si Clerici, nume. 165. de iudic. quo in loco latissimè articulum præfatum disputat, & ita tenendum esse dicit Imo. in eod. c. num. 5. Barbat. col. 15. vers. sed stat dubitatio. Iac. ob. de S. Georg. de communi attestans, in l. qui non cogitur, in prin. ff. de iudic. & in l. 2. §. sed & si agatur, eo. tit. hoc idem voluit Spec. tit. de reconuent. §. nunc dicamus, vers. sed pone, Clericus, nu. 7. Bart. & alij in Authent. Et consequenter, C. de sent. & interloc. om. iud. vbi Bal. n. 19. & Castren. nu. 5. Blanch. de compromiss. in 3. par. in ver. Clericus, sub nu. 32. qui, & ipse testatur de communi Andr. Gaill. citatis alijs, obser. Ca. mer. lib. 1. obseru. 37. nu. 6. in 4. limit. Decian. tract. crim. lib. 4. c. 9. n. 17. & consulti responderunt Io. de Amic. con. fil. 14. n. 2. qui de communi, Hondad. conf. 21. nu. 2. lib. 1. Surd. conf. 396. nu. 6. lib. 3. & Bal. in l. 2. §. sed, & si agant, ff. de iudic. dicebat, quod hæc est prorogatio legalis, & magis communem pronunciat, & in foro seruari affirmat Marant. in Pract. par. 4. dist. 6. princ. num. 53. Farinacc. q. 8. num. 99. tit. de inquisit. & sequitur Scacc. de iud. caus. ciuil. & crim. c. 11. num. 93. Cucc. instit. maio. lib. 3. tit. 9. sub num. 15.

36. Et procedit ista conclusio, etiam si Clericus vellet desistere

stere à conuentione, quia adhuc posset contra eum procedi in causa reconuentionis, ita decisum testatur. Afflict. decis. 173. in si prout eum refert Scacc. vbi supra, nu. 93.

Quia circa reconuentionem militat ratio, quod venit in consequentiam iudicij conuentionis liciti, & à iure permisi, & ratione connexitatis talis, quæ non potest separari, & diuidi, cum vtrumque iudicium pari passu ambulare debeat, eodem tempore lis contestari, dari terminus, & alia expediri, quæ omnia coram diuersis iudicibus fieri nequeunt, vt respondit Surd. dicto consilio 396. numero 31. libro 3. Et ideo Clericus actor reconuentus coram iudice non suo, exceptionem fori declinatoriam opponere nõ valet, l. Papinianus, C. de sent. & inter. om. iud. Bart. in dict. Authent. & consequenter, numero 3. & ceteri ibi eum sequuntur, vt dicit Hondad. dicto cons. 21. nu. 3. lib. 1.

37: In hoc autem articulo propter varias, & contrarias auctoritates Doctorum standum erit consuetudini, secundum Panor. in d. c. at si Clerici, n. 24. de iudic. Soc. cons. 253. n. 11. lib. 2. Affl. d. dec. 173. lo. Roge. mota. in repet. l. 1. n. 67. ff. de iudic. & non dissentit Scac. d. nu. 93.

38: Sed sciendum velim, quod reconuentionio debet fieri incontinenti, in ipso litis exordio, Clem. s. p. de ver. sig. d. Authen. & consequenter, C. de sent. & inter. om. iud. scilicet, ante litis contestationem, vel in ipsa contestatione, vel saltem secundum opinionem aliquorum, etiam post litis contestatam incontinenti. Innoc. in c. 1. de mut. petit. vbi Soc. col. 1. vers. arbitror tamẽ. Et tunc nõ solum potest fieri coram iudice, alias incompetenti, respectu causæ reconuentionis, & habet effectum prorogatum iurisdictionis, sed etiam cause conuentionis, & reconuentionis sunt simul tractanda, at decidenda, vt affirmavit Imo. & ceteri omnes in d. cap.

cap. 1. de mut. petit. Dec. conf. 200. num. 3. Mazol. consil. 89. nu. 94. Lancell. de attent. p. 3. c. 24. q. 14. in princ. nu. 10. Sed quando reconuentio fit post litem contestatam ex interuallo, non admittitur secundum sententiam Abb. & aliorum in d. c. 1. quorum opinio communiter approbatur, teste Fel. d. c. 1. n. 10. Anch. Regien. in famil. q. lib. 3. q. 42. n. 47. Marant. in pract. p. 4. dist. 6. n. 25.

- 39 Et quamquam dixerimus reconuentionem admitti aliquando in quacumq; parte iudicij, id procedit, quando fit coram iudice competenti, quo casu admittitur reconuentionis, sed causæ simul non tractantur, nec deciduntur, & per reconuentionem non retardatur processus causæ principalis. Sed quando fit coram iudice, respectu causæ reconuentionis, incompetenti, & post litem contestatam ex interuallo, non habet priuilegium prorogatiuum iurisdictionis, nec modo aliquo admittitur, parte opponente, & contradicente, secus si non contradiceret reconuentioni, & ei consentiret, ita declarauit Hondad alijs citatis, d. consil. 21. nu. 10. & seq. lib. 1.
- 40 Quæ reconuentionis non esset recipienda per iudicem appellationis, quia in causa appellationis iudicialiter interpositæ, non habet locum reconuentionis, l. 2. §. legatis, ff. de iudic. Bald. in d. Authent. & consequenter, nu. 12. C. de sent. & inter. om. iud. Spec. tit. de reconuent. §. nunc dicamus, numero 6. Innocen. dict. cap. 1. de mut. petit. & ibi Hostiens. num. 10. Guid. Pap. in tract. de appell. quest. 85. num. 55. Ferat. in simil. tract. num. 246. latè Marian. Soc. in d. cap. 1. numero 9. de mut. petit. Bartol. Soc. reg. tract. reg. 410. fallent. 5. Marant. qui de communi, d. 4. p. dist. 6. num. 24.
- 41 Conclusioque ista procedit, etiam si ab interlocutoria fuisset appellatum post litem contestatam, Soc. d. c. 1. n. 5.

&

& Bartol.d.reg.412.in 5.fallen.& firmat Hondad.d.confil.21.num.15.lib.1.

Nam quando ab interlocutoria appellatur ante litem contestatam, si iudex appellationis declaret benè appellatum, quia tunc causa remanet coram iudice appellationis, qui succedit in locum primi iudicis, sicut coram ipso, reconuentio fieri potuisset, pariter admittitur coram iudice appellationis, ita Io.And. Ant. de Butr. & Abb.d.c.r. de mut.petit.

- 42 Et vt finem imponamus huic reconuentionis articulo, quamquam coram delegato reconuentio locum habeat, vti dixit Bal.in d.Authen.& consequenter,n. 11.vbi Bar.col.pen.verf.quæro,vtrum,Spec.d.tit. de reconuent. §. 1. verf. 1.Marant.in pract.d.4.par.dist.6.prin.de iudic. conuent.& reconuent.num. 13.19.& seq. ibiq; Foller. in addit.num. 14.Mazol.d.conf.89.num.93.

Tamen cauendum erit, quod prædicta procederent in delegato impetrato ab ipso actore reconuento, ea ratione quia non debet dedignari etiam habere iudicem contra se, quem pro se elegit, de qua in l.Papinianus, C. de sent.& int. om. iud. Et non quando iudex impetratus fuisset non ab actore, sed à reo, qui reconuentione vtitur, & cessat dicta ratio, & reconuentio non admittitur, vt fuit de mente omnium superius allegatorum. Et in tantum verum est nō admitti reconuentionem coram delegato non impetrato ab actore, quod si Princeps motu proprio, iudicem deputaret, coram eo nec etiam reconuentioni esset locus, si las. credendum erit in l.3.in prin. col. fi. ff. quod quisque iur. profequitur Marant.d.6.dist.n. 13.& comprobatur Hondad.d.conf.21.num.16.lib.1.& sensisse videtur Surd. d.conf.396.num.32.lib.3.

- 43 Sed quid dicendum de Clerico in sacris constituto, &

O

laici

laici hærede? an possit ad iudicium fori secularis vocari, ratione illius hæreditatis, quemadmodum potuisset laicus ille, cui successit? quam quæstionem plenissimè pertractat Couar. d. c. 8. pract. quæst. vbi affirmat, quod lite cæpta cõtra laicum apud secularem iudicem, eaq; pendente, si mori contigerit laicus, Clerico hærede instituto, iudex laicus ad definitionem vsq; etiam contra Clericum causam istã tractabit, per doctrinam Imo. in l. si cum homine, ff. de fideiuss. l. as. in Auth. quas actiones, n. 39. C. de Sacr. Eccl. Castren. Alex. Rom. & ibi Curt. iun. in addit. in l. si constãte, §. vlt. ff. sol. matr. Ang. & Castren. in l. hæres absens, in prin. ff. de iud. & in l. si quis postea, ff. eo. tit. & in l. 3. C. de hæred. act. hoc idem tenuit Barbat. in c. quia V. n. 45. de iudic. Aufrer. in Clem. 1. reg. 2. fallent. 6. de off. Ordin. And. Gaill. obseruat. camer. lib. 1. obseru. 37. n. 8. & 10. Farinac. d. q. 6. n. 46. vers. amplia, 17. Scacc. de iud. caus. civil. & crimin. c. 11. nu. 23. Ad quod multum confert, quod tractatur in l. 2. §. ex his, ff. de ver. obfig. in l. vbi cæptum, ff. de iudic. in c. proposuisti, de for. comp. & notata ab Ang. in l. tam. ex contractib. ff. de iud. quam sententiam comprobare nititur Couar. ibid. nu. 3. in fin.

44 Nam & si fiscus non teneatur litem prosequi in foro in quo erat cæpta, eo quia habet iudicem suum particularem. sicuti notant Bal. & Salic. in l. 1. C. si pend. appellat. mors inter non per hoc idem iuris erit in Ecclesia, & Clerico, cum argumentatio à fisco ad Ecclesiam non sit necessaria & dicta per Bar. & Salic. procederent, si Clericus haberet ex privilegio Papæ iudicem particularem, sicut habet fiscus.

45 Nihilominus contraria opinio mihi magis placet, quod Clericus hæres laici non teneatur coram iudice seculari prosequi litem iam cæptã cõtra laicũ, cui successit, sed de-
nuo.

nno erit super eadem re, vel actione coram Ecclesiastico Clericus conueniendus, cum sit exemptus à iurisdictione laicali, per ea, quæ supra adduximus, & iure proprio litem ipsam suscipit, ac defendit, & principaliter comparet pro suo interesse, & in ipso Clerico substâtiatur iudicium, quæ de re causam aduocare posse ad Ecclesiasticum ex iam dictis colligitur, & hanc opinionem in specie sequuti sunt Ant. de Butr. lmo. Abb. & Felin. in d. c. quia V. de iudic. & concludit Rot. Rom. decis. 552. in antiq. alias in tit. de for. compet. Iacob. de S. Georg. in d. l. hæres absens, in prin. ff. de iudic. vbi attestatur secundum hanc sententiam vidisse iudicari, & Curt. iun. & Lancell. Dec. pariter hanc partem tuentur in ead. l. & ab ea in practica non recedendum dicunt Dec. & Aret. in d. c. quia, V. de iudic. Cagno. in l. 2. n. 175. C. de pact. int. emp. & vendit.

46 Et certè si velimus, quod iste Clericus teneatur litem, prosequi coram laico, esset contra tex. c. tuam, cum sua gl. de ord. cog. in quo sancitur, nec principaliter, nec incidèter iudicem secularem posse de causis Clericorù cognoscere, cū iudicètur spirituales respectu personæ Clerici, ita fir marunt Ant. de Butr. & Abb. in c. at si Clerici, de iudic.

47 Et sequeretur inconueniens, quod sequuta sñia cõdem natoria contra Clericum hæredem laici, ista sñia seruiret de vëto, postquã exequi nõ posset, nisi per iudicem Ecclesiasticù, qui cum non subiaceat eidem Principi, cui subest laicus iudex, non teneretur d. sententiam exequi, Doct. & præcipue Bar. in l. extra territorium, ff. de iurisd. om. iud. & firmat Guid. Pap. sing. 935.

48 Et sicut si lis inchoata nõ esset, dubio procul Clericus hæ res laici esset cõueniendus coram Ecclesiastico, vti concedunt omnes, & Couar. ipse in d. c. 8. n. 5. nescio videre, quomodo per inchoationem causæ Clericus priuilegio fori

fit priuandus, ex quo Oldr. conf. 4. respondit, quod præuentio iurisdictionis facta à laico iudice non facit, quod priuilegium fori Clerico tollatur, nec refert, quod iudicium in vita laici fuerit cæptum coram seculari, & propterea regulariter ibi debeat finire, l. cæptum, ff. de iudic. c. proposuisti, de for. compet. cum similib.

- 49 Nam prædicta habent locum quando controuersia coram primo iudice suum posset habere finem, sed in casu nostro non terminabitur causa, uti diximus, ideo non obstante, quod lis fuerit cæpta, erit iterum inchoanda coram Ecclesiastico, sic Abb. in c. postulasti, de homic. prout eum refert Corsett. sing. 144. ver. iudicium, nu. 2. Ac etiam d. l. cæptum, non procedit, quando agitur de præiudicio alterius iurisdictionis, sicuti in facto isto, in quo iurisdictionis Ecclesiastica violatur: hoc me docuit Bal. in c. imperialem, §. propterea, de proh. alien. feud. per Feder. ubi dixit quod, l. cæptum, non habet locum, quotiescumque agitur de præiudicio alterius iurisdictionis, & exemplificat in vassallo, qui si litem ageret super feudo, & non recurreret ad Dominum feudi, sed iret ad alium, posset Dominus feudi mandare sub pœna, quod amplius coram illo non litigaret, & ad hoc citat Io. Monach. in c. accusatus, de hæret. in 6. prosequitur Corset. d. sing. 144. nu. 2. & diximus supra c. 16. n. 10. quod si Clericus conueniretur pro quacumque causa coram iudice laico, Prælati sui utique posset, etiam eo inuito, abstrahere à iudicio seculari, sicut sentit Innoc. in c. ut famæ, sub nu. 21, de sent. excom. Vnde concludendum erit, quod in omni casu Clericus, qui laico successit, coram Ecclesiastico debeat conueniri, etsi Surd. conf. 222. per tot. lib. 2. contrarium defendat, qui cum suam opinionem firmet in d. l. cæptum, ideo eius dictis non obstantibus que diximus tenenda erunt.

Oritur

50 Oritur dubium non leuè, nunquid clericus, qui coram seculari iudice pro laico fideiussit de stando iuri,& iudicatu soluendo, possit conueniri coram eodem iudice, coram quo uti fideiussor, accessit, & videtur dicendū, quod possit, quia nō conuenitur vigore sniæ, quæ eum non condēnat, sed vigore legis, quæ vult, quod contra fideiussorem iudicatum solui exequatur snia lata contra principalē Bar. in rub. ff. iudic. solui Cyn. Salic. & alij in l. fin. C. de vsu. rei iud. & cū ista executio veniat accessoriè, & nō principaliter, non attendendum quod fit in consequentiam. l. si spōsus. §. si donationis. ff. de donat. int. vir. & vxor. l. i. ff. de auct. tut. & quod non licet principaliter, quam sæpè licet in cōsequentiam, per tex. l. interdum, §. qui furē. ff. de furt. iuncta. l. solemus. ff. de iudic. c. cum sit generale. de for. cōpet. cum ibi notatis. Vnde huiusmodi executio contra clericum fideiussorem venit in consequentiam accessoriè, & non principaliter, quo casu etiā res spiritualis accedit rei temporalis, vt in simili singulariter dicit Bal. in c. dispēdia. de rescript. in 6. & assentit Gramat. decis. 21. nu. 5. & 6. Et clericus fideiubendo soluere iudicatu, videtur se obligare intuitu illius iudicii, ergo sub eodem iudice tenetur defendere, vt voluit Marian. Soc. in c. 1. nu. 45. in 21. fallent. de for. compet. Blanch. de compromiss. q. 3. prin. circa fin. Eo quia contra istum clericum fideiussorem de iudicatum soluendo, agitur executiuè, vigore sententię latę contra principalē, nec est opus nouo processu. Bar. & alij in d. l. i. ff. iudic. solui. Et si præd. multū vrgere videatur, tamē contrarium in terminis quęstionis nostrę, quod clericus pro laico fideiubens iudicatum solui, sit remittendus ad suum iudicem Ecclesiasticum, nec possit conueniri coram laico, nec contra eum exequi snia contra, laicum lata, est decisio Dyn. in l. 2. ff. si quis in ius voca. non ier. sequutus ab An-

char. in d. c. ea quæ, nu. 27. de reg. iur. in 6. & habemus notabilem decisionem Bal. ad Spec. in tit. de compet. iudic. in aditio. vbi affirmavit, quod fideiussor iudicii, sicut etiam fideiussor contractus meretur suum iudicem, & licet aliud videatur in fideiussore iudicatum solui, vt in l. 1. in fi. C. de execut. rei iudic. vbi sancitur, quod sententia lata contra principalem, contra præfatum fideiussorem exequatur, tamen credit Bal. quod intelligatur, quando principalis, & fideiussor sunt eiusdem fori, vel quando fideiussor talis est, qui possit prorogare iurisdictionem, at in clerico aliud est, cum sit diuersi fori, & non possit consentire in iudicem non suum, cum hac sententia transit, Soc. d. c. 1. num. 45. de for. comp. vbi post Anchar. scribit procedere non solû, si fideiusserit pro laico, sed etiam pro clerico, sed coram non suo iudice, quod satis mirabile dicit; hoc quoque probauit Marsil. in rub. ff. de fideiuss. nu. 311.

- 51 Corroborantur prædicta, quia ratione contractus fideiussor non obligatur foro sui principalis, hinc videmus, quod qui pro Clerico fideiuscit, potest, & debet coram laico iudice conueniri, non autem coram iudice clerici principalis; sic mandauit Spec. tit. de compet. iudic. §. 1. nu. 26. vers. sed pone clericus, & Bal. in addit. idem Bal. in l. 1. C. de priuileg. dot. Roman. sing. 633. vbi dicit ita consuluisse, & mirari, quod de hoc sit quæstio, stante regula, quod exceptio personalis competens principali non profit fideiussori, & in specie non competit fideiussori declinatoria fori. Cagno. in l. venditor nu. 10. ff. de iudic. & ita tenere Doct. communiter attestatur, Soc. in d. c. 1. nu. 22. de for. comp. Afflict. dec. 206. & sentit Marsil. in d. rub. ff. de fideiuss. nu. 311. Quare igitur volumus, quod clericus fideiussor obligetur foro laici principalis?

- 52 Et ad propositum declarat Anch. d. c. ea quæ, nu. 27. q.

21. in fine. vbi dicit esse notandum, quod fideiusio facta per clericum in iudicio, coram non suo iudice non valet, & est nulla, quia cum clericus prohibeatur esse in iudicio coram laico, vti satis demonstrauius, prohibito principali, censetur etiam prohibitum accessorium, c. accessit. de reg. iur. in 6. cumque fideiusio de iudicatum soluendo sit pars iudicii, sublato toto iudicio quoad clericum, censetur etiam annullata pars. ita in terminis, & puncto huiusce quæstionis respondit Surd. conf. 396. per tot. & præcipuè num. 13. vsque ad 25. lib. 3. vbi scribit, quod non obstat, quod executio videatur potius facta à lege, ab homine, & quod veniat in consequentiam, quia imò venit ab homine. idest a clerico, qui fideiusit, & sine qua fideiussione non conueniretur, & cum fideiusio sit primordialis causa, ea est attendenda, & ab ea iudicari debet executio, non necessaria, sed voluntaria, quia à primordio tituli posterior formatur euentus, l. 1. circa fin. C. de imponen. lucrat. descript. lib. 10. & originalem causam esse attendendam probat, l. etiam, §. 1. ff. de petit. hered. l. si hæres, ff. de act. emp. & non dicitur necessarium, quod in contractu initium sumit, licet postea necessarium dicatur, l. si fideiussor, §. 1. ff. qui satisd. cog. l. si mulier. in prin. ff. quod met. caus. l. satis. Aym. in responso pro genero. nu. 44. 95. & 486. & comprobat Ofal. decis. Pedem. 167. per tot.

53. Insurgit alia dubitatio de clerico, qui coram laico iudice recepit depositum, & promisit restituere cui de iure, an possit ab eodem laico iudice cogi ad restituendum? Bal. in l. acceptum; nu. 4. C. de vsur. tradit, quod clericus depositarius cogitur officio iudicis secularis restituere depositum, quia proceditur contra eum, non per modum iudicii, sed executiuè, ratione suscepti officii, quem ibi sequitur Salicet. hoc idem affirmavit Bal. in l. si fideiussor.

§. si satisfdatum, n. 4. ff. qui satisf. cog. Afflict. decis. 24. nu. 3. vbi Vrsill. Aufrer. in addit. Tholos. decis. 168. & in Clem. 1. in 14 fallēt. 2. reg. de off. ordin. Bened. in c. Raynutius, in ver. vxorem, nomine Adelasiam in 2. decis. n. 127. de testam. qui dicit, ita communiter seruari in Gallia. Maran. in pract. par. 4. dist. 11. n. 62. Blanch. de compromiss. d. q. 3. prin. nu. 32. circa fin. Tiraq. de retract. conuent. §. 4. gloss. 7. n. 9. Rebuf. in constit. Regni tom. 1. art. 5. glo. 9. nu. 3. las. post Bal. in l. si fideiussor, §. fin. n. 6. ff. qui satisf. cog. Scac. d. c. 11. nu. 96. Farin. d. q. 8. nu. 123. vers. limita vndecimo. Ex quibus apparet, quod multi quidem Doctores iuris ciuilibus tenent opinionem istam, quod Clericus à iudice laico distringi possit. Quæ tamen numquam placuit Surd. d. conf. 396. nu. 33. lib. 3. qui ait, nullum ex tot Canonistis inuenisse, qui illam sequatur, & ad comprobendam prædictam opinionem allegantur iura ciuilia, non Canonica, vt tex. l. fin. §. penult. ff. de bon. aut. iud. possid. & l. acceptus, ff. de vsur. quæ non obligant clericos, & sunt nunc correctæ; vt in Authen. statumimus, C. de Epif. & cler. & in c. 2. & 3. de for. comp. Cagno. in l. nemo, qui condemnare, in fin. ff. de reg. iur. Decian. tract. crim. c. 9. nu. 9. lib. 4. Et neque principaliter, neque incidenter clericus potest subiici iurisdictioni laicali, vt post Abb. & alios confirmat Dec. con sil. 241. in 1. dub. & laicus semper est incapax iurisdictionis respectu clerici, secundum Io. Monac. in c. 2. de præb. Abb. & Felin. in cap. causam, de præscript. Decian. tract. crimin. cap. 9. num. 14. & 15. lib. 4. Tiraquel. de retract. conuent. §. 4. gloss. 7. num. 10. qui multum dubitat de veritate huiusce decisionis, de qua penitus dubitat Surdus, vbi proximè, sed constanter tenet esse falsam, inspecto iure canonico.

54 Pari ratione esset decidenda quæstio illa de clerico gerente

rente officia secularia , qui posset conueniri coram seculari pro concernentibus illud officium. c. Sacerdotibus. ne Cler. vel Monac.vbi laicus punit ciuilitur clericum. delinquentem in administratione officij secularis sibi demandati,& late comprobatur Bened. in repet. dicti c. Raynutius.in ver. Vxorem nomine Adelasiam.in dec. 2.num. 155.cum seq.de testam.Quod etiam procedit non solum, quando gerit clericus officium publicum, sed etiam quando priuatum exercet officium, scilicet, si esset executor, vt per Spec. tit de instr.edit.§.nunc aliqua.Io.Andr.in c. Ioannes.de testam.Soc.in d.c.1.nu.52.de for.compet.vbi nu.seq.dicit, idem esse si conueniretur, vti tutor, curator, vel procurator alicuius, prosequitur Bened. d. decis. 2. nu. 128. & seq. qui allegando alios, subdit ita seruari, dicens, quod spectat ad laicum, tutorem dare clerico, quod pariter ponit Marant. in d. dist. 11. nu. 64. & Addentes ad eum ibi. Gaill. d. obseruat. 37. in 6. fallent. Vrsill. a d Afflict. dec. 24.num.4.

Sed prædicta vera non sunt, & soli doctores Galli hæc attestati sunt, semper allegantes consuetudinē; quæ tamen non valet in præiudicium clericalis priuilegij. gl. & Abb. in c. clerici. de iudic. qui dixerunt, quod talis consuetudo est irrationabilis. Rot. Rom. dec. 839. in antiq. quæ voluit hoc locum habere etiam in præscriptione, & consuetudine immemorabili, late Roland. conf. 4. nu. 11. & seq. lib. 1. & latiss. Decia d. c. 9. num. 10. & seq. vltra quod in huiusmodi consuetudine introducenda semper vis aliqua interuenit, vel metus, de cuius consuetudinis validitate diximus. cap. 14.

Et semper clericus, & si conueniatur ex persona laici, esset conueniendus coram Ecclesiastico, & propterea Scacci. d. c. 11. nu. 99. non firmat, quod clericus pro cura

ra officij secularis possit conueniri coram laico per ea, quæ dixit eodem. c. nu. 23.

- 55 Et Clericus, qui administrat bona Principis laici non potest ab eo carcerari pro ratione reddenda. gl. & Doct. in c. dilectis. de appellat. Bertach. de Episc. in prima par. 4. lib. nume. 6. dummodo non sit in fuga, vel de fuga suspectus.
- 56 Clericus vero vassallus tenetur subire iudicium coram Domino feudi, quamuis seculari. c. verum. & c. ex transmissa vbi Doct. de foro compet. c. cæterum. de iudi. Andr. Gaill. obseruat. Camer. lib. 1. obseruat. 37. nu. 3. Marant. d. dist. 11. n. 75. Bened. in d. repetit. c. Rainutius d. decis. 2. num. 167. vbi ait, quod potest clericus feudo priuari ob felloniam, vel aliam culpam commissam circa feudum, & subdit ex inueterata Galliæ consuetudine posse clericum vassallum puniri pro omnibus delictis, quæ feudum respiciunt, licet non pro communibus. Nam quando agitur de feudo, cessat beneficium fori, & conuenitur coram laico Domino, vel paribus Curia, ita Soci. reg. tract. reg. 56. fallent. 2. Afflict. de feud. femin. §. fi. num. 6. Gaill. de pac. publi. l. 1. c. 8. sub num. 9. Napod. in consuet. Regni. in proem. §. præfatis. num. 300. & seq. Dec. in d. c. cæterum. num. 20. de iudic. & hanc magis communem Canonistarum, & legistarum affirmat Clar. §. feudum. q. 90. vers. & hæc quidem conclusio. Et quod ita de consuetudine seruetur, asserit Archid. in c. vnic. de cler. coniug. in 6. Guid. Pap. decis. 139. nu. 1. in fin. prosequitur Scacci. d. c. 11. num. 97. & Farin. d. q. 8. nu. 21.
- 57 Et occasione feudi, quod habet à laico, subest laico, eique iuramentum fidelitatis præstare tenetur, Panor. per eum tex. in cap. nimis. in princ. de iur. iurand. Bald. in prælud. feud. colum. fin. versic. alia diuisio feudi, aliud Ec-

Ec-

Ecclesiasticum. Cassane. in Catal. glor. mund. in 4. c. 28. considerat.

58 Et ratio prædictorum est, quia ratione feudi non dicitur iudicari, ut persona Ecclesiastica, sed ut Princeps, Dux, Comes, vel status Imperij, ita Bart. & cæteri in l. si quando. C. de appellat. idem Bart. in l. i. S. si quis, nu. 15. ff. eo. & hæc est communis sententia, teste Roma. consil. 422. prout eum refert Scacci. d. num. 97. Iacob. de S. Georg. de feud. in ver. & dicti vassalli. Villalob. comm. opin. in ver. clericus, nu. 27. Menoch. de retinen. possess. remed. 3. nu. 396. & seq. & nu. 409. & seq. ubi pulchrè totam hanc materiam tractat.

59 Aduertendum tamen erit, quod, & si clericus rōne feudi cogatur in his, quæ respiciunt feudum, litigare coram Domino feudi, non potest nihilominus astringi, vel de aliquo delicto condemnari ab ipso feudi Domino laico, secundum Abb. in c. verum. de iudic. & ibi dicunt Innocent. & alij præcipuè Io. Andr. quod ubi ageretur de delicto siue ciuilitè, siue criminaliter, tunc solus Episcopus cognoscit, Addent ad Marant. in præct. par. 4. dist. 11. num. 75. & comprobatur Surd. d. conf. 396. nu. 32. lib. 3. Villalob. comm. opin. ver. clericus. nu. 74. Sigif. Scacci. d. c. 11. n. 97. Andr. Gaill. obser. Cam. lib. 1. obser. 37. nu. 3. & in tract. de pac. public. c. 8. sub nu. 9. lib. 1. Far. d. q. 8. nu. 22. in fi. Milian. repet. in ver. feudi quæstio, si est de iurisdictione. Menoch. de retin. possess. remed. 3. nu. 402.

60 Ex quibus apparet, quam male senserit Bened. in d. repet. c. Raynutius. dum asseruit clericum posse puniri per Dominum feudi ob felloniam, vel aliam culpam commissam circa feudum, & pro omnibus delictis respicientibus feudum.

61 Restat videre de solemnī altercatione Scribentium, Nun-

Nunquid in causa possessorij iudex laicus sit competens, etiam si de re spiritali, & beneficiali tractetur? & magis communis videtur sententia, quod possit, vti affirmant omnes, in c. si. de iudic. Bal. in l. si de proprietate. colum. pen. vers. quæro, nunquid possessorium. C. si à non compet. iudic. Card. Zabari. in Clem. dispendiosâ. col. 4. 3. opposit. 10. q. de iudic. Guid. Papæ dec. 1. primo dub. decis. 71. in princ. dec. 85. in princ. & decis. 207. per tot. Boer. dec. 69. num. 23. Grammat. dec. 78. per tot. Afflict. decis. 2. num. 10. & Franc. de Marc. q. 190. & q. 512. vbi testatur, Curiam illam sic semper seruasse. Olasch. dec. Pedem. 116. num. 1. & in consil. 54. in si. Theusaur. dec. pariter Pedem. 82. nu. 1. & seq. prosequitur Fari. d. q. 8. num. 23. Couar. pract. q. c. 35. in prin. Scacc. d. c. 11. nu. 95.

Verum cum Menoch. de recup. possell. remed. 15. num. 210. vbi latiss. & benè hunc articulum discutit. & num. 212. aduertendum dicit, non satis solidis fundamentis ratorum Patrum sententiam niti, & rationes ab ipsis ponderatæ non mediocriter dubitabiles sunt, & contrarium tenuerunt multi, quos citauit Menoch. ibidem num. 220.

Vnde cum ipso Menoch. de recup. possell. d. remed. 15. nu. 234. & clarius. de retinen. possell. remed. 3. nu. 324. quatuor sunt constituendi casus.

- 62 Primus, cum turbator laicus turbat clericum rei beneficiariæ possessorem. Quo in casu iudex laicus competens erit contra illum turbatorem, ita Bero. consil. 49. num. 12. lib. 3. & nulla ratione dicere posset turbator de incompetencia iudicis laici, cum ex sua persona, quæ illi subest, non potest incompetenciam allegare. Nec etiam ratione rei, quod sit Ecclesiastica, quia est priuilegium clerici actoris, non proprium, & propterea non potest objicere fori declinatoriam contra clericum, ne inducta

ad

ad fauorem Clerici in odium illius retorqueantur, l. quod fauore, C. de ll. & fuit de mente Soc. in c. sanè, n. me. 9. de for. compet.

Nec impedit hoc casu iudicis secularis iurisdictionem rei beneficiariæ qualitas, eo quia possessio hæc non dicitur spiritualis, vti est proprietas ipsa, sed potius temporalis, est nuncupanda, & in casu isto loquitur Guid. Papæ decif. 1. cum quo sentit Aufrer. tract. de pot. secul. sup. perso. Eccles. reg. 2. fallent. 24. Aym. conf. 258. col. 1. & 2. Ferret. conf. 1. ad fi. & Ofasch. d. decif. 116. nu. 1.

- 63 Sed dubirandi ansam præbet, cum de titulo ipsius possessoris cognoscendum sit vna cum possessione, vti citatis Imo. Bero. Couar. & ipso Menoch. scribit Farin. d. q. 8. num. 23. vers. sublimita primo. Quapropter Menoch. dict. remed. 3. retinen. possess. n. 328. statuit, Aut de titulo principaliter, aut incidenter tantum tractatur, si principaliter, laicus non erit iudex, ex quo causa non merè temporalis, sed mixta est cum spirituali, cuius incapax est laicus, & ita iustificatur opinio tenentium laicum non cognoscere de possessorijs per titulum iustificandis. Si verò incidenter de titulo tractandum erit in isto possessorio iudicio, tunc laicus iudex esse potest, hoc pacto est intelligendus Aufrer. dict. reg. 2. fallent. 24. & expresse firmavit Rip. lib. 2. respons. cap. vlt. numero primo. Nauarr. in repet. cap. cum contingat, de rescript. fol. 149. versic. 4. ideo non obstat.

Non enim ob id causa spiritualis redditur, quod de titulo incidenter cognoscatur, principaliter vero de quasi possessione, per doctrinam Bald. in Authent. ei, qui iurat, num. 27. C. de bon. aut. iud. possiden. vbi dicit, quod quando sufficit probare quasi possessionem, causa non est spiritualis, & propterea de ea iudex laicus cognoscit, & isto

isto casu fufficit, vt de titulo fiat fides, & de eo tractatur
 fummariè, & fat est docere de titulo colorato, vti pluribus
 comprobatur Menoch. dict. remed. 3. retinen. possess. num.
 333. & seq.

Quomodo autem principaliter, vel incidenter quid fa-
 ctum dicatur, declarat Bart. in l. ambitiosa, num. 19. ff. de
 decret. ab ord. facien. vbi quod duobus modis, scilicet se-
 cundū ordinem naturæ, & secundum ordinem intellectus.

64 Ac etiam si de titulo euidenter cōstaret, vt puta, ex con-
 fessione aduersarij, nam tunc non impeditur secularis iu-
 dex de causa cognoscere, ita Spec. in tit. de reconuent. §.
 nunc dicamus, n. 2. & apertius Bald. in l. 1. in fi. C. de sent.
 quæ sin. cert. quant. vbi ait, laicum cognoscere de causa
 spiritali, quando de ea ex partis confessione constat, idē
 Bal. in l. si Titia, ff. sol. matr. in l. vbi cumq; in 1. le. ff. de
 interrog. act. in l. quoties, n. 4. C. de iud. & in l. non ignorat.
 in fi. C. qui accus. non poss. plur. compr. Menoch. d. remed.
 3. num. 338.

65 Aduertendum quoque erit, quod quotiescumque titu-
 lus esset iustificandus, & non opponeretur de incompetē-
 tia iudicis laici, cessaret difficultas, quia posset cognosce-
 re. Aym. in puncto conf. 258. nu. 4. Anch. conf. 98. col. 2.
 Roma. conf. 173. col. 2. vers. vlt. reperio.

66 Adnotandum quoque mandat Menoc. vbi sup. n. 343.
 quod quando iudex laicus incidenter cognoscit de titu-
 lo, non habet super eo principaliter pronunciare, sed so-
 lum per modum causæ, scilicet, Condemno te, ne Petrum
 Clericum in sua iusta possessione turbes, per doctrinam
 Bald. in Authent. ad hoc, num. 2. C. de latin. liber. tollen.
 quam sequuti fuerunt Aret. Feli. & Nauar. locis relat. per
 Menoch. vbi proxime.

67 : Secundus casus à Menoc. positus est, cum laicus a Cle-
 rico

rico turbatur in illa quasi possessione rei Ecclesiasticæ, & tunc dicendum est, quod audiendus non sit à iudice laico, quia Clericus turbatus non potest citari a seculari iudice, cui aliquo pacto non subiacet, vt demonstratum fuit, & habemus regulam, quod actor sequi debet forum Clerici rei conuenti. c. si quis contra Clericum, vbi omnes, de for. comp.

68 Ac etiam quia de non iure laicali turbati constat, cum certum sit, laicum incapacem esse possessionis, vel quasi, rei Ecclesiasticæ, c. 2. de iudic. c. contingit, de arbit. c. lator, qui fil. sint legit. & de rebus Ecclesiæ laicus disponere non potest tam in temporalibus, quam in spiritualibus, cap. Ecclesiæ, S. Mariæ, vbi glos. in verb. laicus, de Constit. & firmat Menoch. dicto remed. 3. num. 347. de retinend. possess.

69 Tertius est casus indubitabilis, quando vterq; scilicet, turbator, & turbatus est laicus, & tunc secularis iudex competens erit in causa possessoria.

Recte tamen inquit Menoch. vbi sup. nu. 348. faciet iudex laicus, si cognito neutrum ius in ea causa fouere, ex quo titulum habere nõ possunt, si Ecclesiastico iudici hoc notificauerit, quod in vtilitatem Ecclesiæ resultabit, ne indebite à laicis eius iura occupentur, & conuenit laico iudici Ecclesiam tueri.

70 Quartus quoque casus consideratur per Menoch. si ambo, turbator, & turbatus sit Clericus, & contendunt de quasi possessione rei Ecclesiasticæ, & in casu isto solus Ecclesiasticus erit competens. Nam Clericus non potest trahi, neque citari coram seculari iudice, siue causa sit petitoria, siue possessoria, capitulo qualiter, & capitulo vltim. de iudic. consuluit. Soccin. sen. consil. 13. numero 12. lib. 4. & Marian. in capitulo sane, num. 9. de for. comp. pet.

pet. docuit, quod non solum inspicere debet locus rei sitæ, sed etiam qualitas ipsius aduersarij, & ideo si conueniens sit Clericus ratione rei sitæ, erit citandus coram iudice Ecclesiastico illius loci, ubi situata est res, & mutatur solummodo locus, non qualitas personæ, & attenditur locus rei sitæ, vti accessoriè ad qualitatem personæ.

Et si persona est exempta, ergo & res exempta erit, quæ personæ accedit. arg. l. fin. ff. de censib. & faciunt tradita ab Innoc. in c. fi. de vit. & honest. Cler. & ab Archid. in c. 1. de Cler. coniu. in 6. & comprobatur Menoc. d. rem. 3. nu. 349. & seq. de retin. poss. ubi tripliciter hæc propositio est declarata.

7ⁱ Prædicta vero in remedijs retinendæ, & reintegrandæ facillimè procedere possent. sed in remedio adipiscendæ apud neminem ferè dubitatur, laicum iudicem inter Clericos ius dicere minimè posse, cum de possessione rei Ecclesiasticæ, seu spiritualis agitur, sic Aym. conf. 104. num. 17 Guid. Pap. d. decis. 1. Didac. pract. quæst. c. 35. num. 1. vers. prima conclusio, & Bero. in rub. ext. de iudic. n. 51. ubi scribit, quod omnes ita affirmant, & comprobatur, citatis his, Menoch. de recup. possess. remed. 15. num. 235. Natt. conf. 411. Afflic. in constit. Regni lib. 1. rub. 67. n. 12. Hac ratione fulti, quia iudicium hoc adipiscendæ habet annexam proprietatis causam, quæ spiritualis reputatur, & propterea à laico iudice tractari nequit, c. tuam. de ord. cogn. c. lator. qui fil. sint legitimi.

Ab hac tñ snia recessit Igne. in l. necessarios, §. nō alias, p. 2. n. 42. ff. ad Syllan. & Ant. Thesaur. decis. Pedem. 82. n. 3. & 4. citatis alijs affirmat, imò in possessorio adipiscendæ iudicem laicum esse competentem, quamquam de causa Ecclesiastica, & beneficiaria agatur, & sæpius apud eum in Pedemontano senatu seruatum fuisse testatur, & ita obseruari ait in Regno Franciæ, Neapolis, & Lusitaniæ.

Prima

Prima tamē opinio seruāda utiq; erit, quia Igne.repro-
batur à Menoch. d. remed. 15.n.235.in fi.de recup. poss.
& Vant.de nullit.tit.de nullit.ex defect.iurisd.nu.54.affe-
rit, quod opinio Igne. falsa est.& Thes.non attendendus,
vti inquit Farin.d.q.8.nu.23.verf.procedit autem, vbi di-
cit, quod in iudicando nūquam recederet à priori opinio-
ne, quando agitur inter duos Clericos, vel quādo inter lai-
cum auctorem, & Clericum reū, satis enim & incōuincibili-
liter tunc vrget ratio superius adducta, nec à proposita sen-
tentia remouendi sumus per contrariam dictorum loco-
rum obseruantiam, quia talis consuetudo est improbata à
iure, vti declarat Couar.d.c.35.in fin.practic.quæst.

72 Bene verum est, quod si iudex Ecclesiasticus esset ne-
gligens in administranda iustitia ipsi Clerico, posset Ec-
clesiastici iudicis negligentiam supplere laicus iudex. ita
glos. in c. filij. in ver. Regi. 16.q.7. Host. in c. qualiter in
prin. de iudic. & in sum. titu. de for. compet. S. liquet etiam.
verf. sed nunquid iudex secularis. prosequitur Menoch.
de retin. possess. remed. 3. num. 354. & seq. vbi reprobatur
Abb. & Marian. contrarium tenentes. Et ita non contra-
riantur iis, quæ diximus superius. c. 17. n. 30. Quod secularis
Potestas non supplet negligentiam iudicis Ecclesiastici.
Quia quæ ibi diximus procedunt in criminalibus causis,
& modo affirmamus, quod supplet negligentiam Eccle-
siastici in ciuilibus, potest etenim in realibus iudex, & Po-
testas secularis supplere negligentiam Ecclesiastici per tex.
insignem in c. filius. 16.q.7. in quo sancitur, vt Episcopis,
& Archiepiscopis negligentibus. punishmentem eorum Recto-
rum, qui bonis Ecclesiasticis abutuntur, posse Regem adi-
ri, vt illi malo medeatur, nec d. tex. correctum legimus, vti
voluere Abb. in c. qualiter. num. 7. de iudic. & Soc. in c. si
quis Clericus. nu. 28. & c. sanè. nu. 10. de for. cōp. Quinimo

Principes seculares benè faciunt, si cogant oppressores bonorum Ecclesiarum, & pauperrimorum Clericorum à dissipatione, & oppressione desistere, si Ecclesiastici iudices, & inferiores Prælati hoc facere non curarent, donec à Sum. Pont. præstetur debitum auxilium, ita Nauar. in. c. cum contingat. fol. 152. vers. & quamuis. de rescript. & concludit Couar. d. c. 35. num. 3. vers. secundo probatur pract. quæst. & firmat Menoch. de retinen. possess. d. remed. nu. 335. & 336. & seq. & assentit Farinac. d. q. 8. nu. 23. vers. limita tertio.

Volunt etiam Scribentes, quod si Clericus citatus à laico iudice, si sua putauerit interesse, & comparuerit, illius sententiæ, & iudicio stare cogatur, per doctrinā Bal. in. l. testamenta. in fin. C. de testam. & hanc citationis formam pro cautela dat. Cepo. caut. 68. nu. 3. Marant. in pract. 4. par. ver. Clerici non possunt conueniri. Roland. conf. 29. nu. 1. & seq. lib. 2. Ioseph. Ludo. com. opin. lib. 1. concl. 5. vers. ampliatur prædicta; quasi quod talis citatio sit potius incitatoria, quam arctatoria; & sic citatus clericus, non reus necessarius, sed actor voluntarius efficitur, secundum Bal. Castren. & Alex. ac cæteros in d. l. testamenta. C. de testam. & concludit Affl. dec. 24. nu. 7. & 8. & sicuti clericus potest, si vult, coram seculari iudice conuenire laicum in causa merè profana, vti per Innoc. in c. cum P. in ver. Clericus. de accusat. Butr. & Innoc. in c. quo clericus. de for. comp. ita pariter citatus, si sua putauerit interesse, cum comparendo actor dicatur voluntarius, potest laicali iudicio se submittere. cum hac sententia transit Scacci. d. c. 11. nu. 100. & assentit Farin. d. q. 8. nu. 87. Dec. in c. cum inter. nu. 36. de excep. & conf. 700. sub nu. 6. eo quia non petitur in aliquo condemnari iste clericus citatus, si sua putauerit interesse, & sic in effectu actor erit. Doct. in. l. de

pupillo. §. meminisse. & §. si seruo. ff. de no. op.nunciat. Contrarium voluere Anch. in. c.ea, quæ.reg. 58.verf.27. de reg.iur.in 6.Dec.conf. 1 58.col.2.Aym.conf. 1 3.in fin. Alex.in d.l.de pupillo, §. si seruo.ff.de no.op.nunciat. & conclusum fuit per sacrum Consilium Neapolitanum teste Capic. dec. 8.nu.3.Eo quia Clericus sic citatus, si sua putauerit interessè, comparendo, & docendo de suo interessè, non actor voluntarius, sed necessarius reus esset dicendus, & propterea non poterit coram laico conueniri, quamquam Dec.in d.c.cum inter.nu.1 5. & Felin.nu.2 1. de except.contrarium tueri conati sint.

73 Nihilominus quod Clericus ita citatus non possit dstringi laicali iudicio, expressè demonstratur, considerando, aut Clericus iste comparet, aut non comparet, si comparet, & opponat fori declinatoriam, petendo ad iudicem suum remitti, tunc laicus iudex non erit competens, vigore dictæ declinatoriæ exceptionis; quæ in omnib.causis tã magnis, quam paruis, tam ordinarijs, quam extraordinarijs, tum coram ordinarijs iudicibus, tum coram delegatis opponi potest, teste Bal.in.l.si quis in conscribendo in fin. C.de pact.& in puncto concludit Afflict.in constit.Regni. constit.de Burgenfaticis.verf.septimo quæro. col. 3. relatus à Roland.d.consil.29.nu.17.lib.2. iterum Afflict.latè dec.380.n.7.& seq.vbi Vrsill.nu.5.& fuit de mète Capic. dec.8.num. 3.comprobat Menoc.d.remед.1 5.num.2 3 2. recup. possess. Ioseph.Lud.d.conclus.5.verf.5. & in casu. Gram.dec.61.num.3.& prosequitur Farinac.d.q.8.n.91.

74 Præcipuè si citato sic Clerico, imponatur poena, quod si non comparuerit, contra ipsum in contumaciam procedatur, quia tunc non erit actor voluntarius, sed reus necessarius, ideo sententia contra ipsum minimè ferri potest, & lata est inualida, & non præiudicat clerico, sic declarãdo

docuit Soc. in tract. de citat. in 2. art. prin. q. 14. & firman-
runt Lud. d. concl. 5. vers. fallit hoc dictū. Capic. d. decis. 8.
nu. 4. Roland. d. conf. 29. n. 18. lib. 2. Grammat. d. dec. 61.
nu. 3. & voluit Farin. d. q. 8. nu. 92. Vnde comparando Cle-
ricus propter istam citationem poterit declinare forum
seculari em.

- 75 Si verò non comparuerit, quia tunc actam, & sententia
contra ipsum lata non afficiunt, cum citatus, si sua putave-
rit interesse, non comparendo, non dicatur contumax, se-
cundum Bal. in c. 1. in 5. q. de mil. vassall. qui cont. est vbi
Afflict. nu. 9. gloss. Bal. & Salic. in l. ea quidem. C. si manc.
ita fuer. aliena. ipse Bal. in l. prescriptione in. 15. col. vers.
sexto quæritur. C. si contr. ius. vel util. publ. & in. c. fin. in.
prin. de fid. instr. Ang. in. l. contumacem. C. quom & quan-
do iud. Aret. in. §. quadrupli. 27. col. vers. quid si compa-
reant. Instit. de actio. Alex. in d. l. de pupillo. §. 1. in fin. ff.
de no op. nunc. & in. l. libertis. la. 1. ff. de in ius vocan.

Et postquam citatio sic formata, si sua putauerit inte-
resse non ardeat clericum ad comparandum, ita pariter
sententia contra eum lata exequi non potest Felin. in.
d. c. cum inter. nu. 12. de excep. Bellamer. dec. 11. Roland.
d. conf. 29. n. 6. lib. 2. Menoch. omnino videndus d. remed.
15. nu. 228. recup. possess. & prius dixerat Afflict. dec. 2.
nu. 8. & sequitur Farinac. d. q. 8. nu. 90. Ex quibus apparet
quam vana, & frustratoria sit opinio tenentium, quod cle-
ricus hoc pacto citatus, efficiatur actor voluntarius, quæ
tantum non procederet si clericus comparando non op-
poneret fori declinatoriam, quod in practica nunquam
dabitur, ex quo semper clericus hanc declinatoriam op-
ponet, & ad suum iudicem remitti instabit.

De statuto laicorum an; & quando liget Clericos
Cap. XXI.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici ciues dicuntur, & ciuium appellatione continentur.
- 2 Clerici non solum originarii, verum etiam alienigenæ, dummodo habitent, beneficent, vel commorentur in loco, veniunt appellatione ciuium.
- 3 Statuta laicalia concernentia commune bonum ligant Clericos secundum opinionem aliquorum, quæ reprobatur. n. 21
- 4 Clerici transgressores statuti laicalis commune boni contentis, peccant mortaliter.
Quod declaratur nu. 27.
- 5 Ad seculares Principes spectat condere leges circa temporalia ad Reipublicæ conseruationem.
Quod declaratur nu. 26.
- 6 Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem eundem habent rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & illis subiiciuntur, sed quomodo procedat, demonstratur. num. 26.
- 7 Statutum laicale de Clericis expressè loquens non valet.
- 8 Principes seculares non habent potestatem condendi leges in Clericos.
- 9 Statuere est iurisdictionis, et a pari procedunt, ligare aliquem statuto, vel trahere ad suum forum.
- 10 Quando defuit potestas, nulla est operatio.
- 11 Defectus iurisdictionis quandocumq. allegari potest.
- 12 Statutum generale, & fauorabile Clericos ligare multi voluere.
Sed declaratur num. 18. & 22.

- 13 *Sub generali statuti laicalis dispositione Clerici nõ cõvinẽtur.*
- 14 *Statutum quantumcunq; generale non extenditur ad personas exenptas, & non subiectas statuentibus.*
- 15 *Dispositio statuentium commensuratur secundum eorum potestatem, & non creditur voluisse illas personas complecti in generali statuto de quibus in specie disponere statuentes non potuissent.*
- 16 *Statutum generale tum ex defectu potestatis, tum voluntatis, Clericos non comprehendit.*
- 17 *Statutum quantum vis fauorabile non ligat Clericos.*
- 18 *Statuta fauorabilia quomodo ligant Clericos, declaratur.*
- 19 *Lex necessitat, & obligat, et priuilegio nemo inuitus utitur.*
- 20 *Statutorum laicorum beneficia Clericis non denegantur.*
- 21 *Statutum laicale commune bonum continens non ligat Clericos ex defectu potestatis.*
- 22 *Statutum merè fauorabile Clericis, nec etiam ualet.*
- 23 *Statutum, per quod ligantur Clerici, non fauorabile, sed odiosum demonstratur.*
- 24 *Sola utilitas non sustinet actum nullum.*
- 25 *Publica utilitas, & commune bonum efficit, ut lex fieri possit, cuius finis est commune bonum.*
- 26 *Iurisdictio respicit tempus, locus, causas, res, & personas, & quo ad tempus, locum, & causas, iurisdictio temporalis a spirituali est distincta, sed quoad res, & personas Ecclesiasticas, nihil est quod laicis concedatur.*
- 27 *Quando Clerici propter commune bonum tenentur seruare edicta secularium, hoc euenit, non vigore legis a seculari Principe promulgatae, sed vi rationis naturalis.*
- 28 *Clerici violatores edictorum secularis Principis non a laicali, sed ab Ecclesiastico iudice puniuntur.*
- 29 *Es Ecclesiasticus iudex non tenetur panam impostam per*
Consistum

- Constitutionē laicalem imponere, sed aliam arbitrariam.*
 30 *Vi constitutio laicalis liget Clericos, quae requirantur, de-*
monstratur.
 31 *Quando Clericus vii intendit statuso laicali, debet eo vii*
cum suis omnibus qualitatibus.

- I** Via Clerici dicuntur ciues, & veniunt [appella-
 tione ciuium, secundum Bart. in l. 1. num. 11.
 ff. ad municip. Bald. in cap. 1. de vassall. qui arm.
 belli. depo. qui scriptum reliquit, quod Ecclesia dicitur
 de corpore ciuitatis. comprobarunt hoc dictum Bald.
 Georg. Natt. in tract. statut. exclus. femin. in 3. q. prin. nu.
 85. Marf. iu tract. de banni. in ver. Ciuitate. n. 116. & Caf-
 sane. in Consuet. Burgund. rub. 13. § 9. nu. 2. 2. firmavit,
 quod Clerici dantur ciues districtuales, & pars Ciuitatis,
 & allegat Oldr. Io. Andr. Rom. & Abb. profequitur Tiraq.
 de primogen. q. 44. num. 9. Cumias super rit. mag. Cur. c.
 40. num. 280.
- 2 **Q**uoniam Bart. in l. ciues. C. de incol. lib. 10. & in d. l. 1.
 voluit, quod hoc procedat non solum in Clericis origi-
 nariis, sed quoq; in alienigenis, si tamen in loco habitent,
 beneficium habeant, vel ibi commorentur, quia dum ibi
 moram trahunt. loco ciuium habentur, hoc idē dixit Bar-
 bat. in c. Rodulfus. n. 137 de rescrip. Felin. in c. dilectus, il
 2. n. 2. & 8. eo. tit. Lap. in rub. de donat. int. vir. & vxor. §.
 39. n. 5. Boer. decis. 260. n. 20. & firmat Sanseuer. in l. 1.
 n. 141. C. de Sum. Trin. & fid. Cathol. responditq; Old. cōf.
 32. per tot. quod sacerdos est de vniuersitate; sequitur Al-
 ber. in l. 1. col. 2. vers. vidi etia dubitari. ff. quod quisq; vni-
 uer. nom. Dec. in c. Eccl. S. Mariæ. sub n. 10. de Const. & se-
 cū dū Arch. in repet. c. 1. col. 36. vers. nō obstat, quod in re
 sua. de Cōst. Clericus dicitur habere ciuitatis participiū.

- 3 Hinc dixere multi, quod statuta laicalia ligant Clericos præcipuè, quando statutum continet commune bonum, vti latè respondit Menoch. conf. 800. nu. 2. lib. 7. & comprobatur Vincent. de Franch. decis. 9. nu. 5. & voluere Nauar. in Manual. confess. c. 23. num. 88. Messias; de ax panis. concl. 5. nu. 40. Sot. in 4. sentent. dist. 25. q. 2. artic. 2. col. 4. vers. quarta conclusio. Auedan. de exequ. Princip. mandat. lib. 1. c. 13. num. 7. & habemus tex. in c. non minus. §. quo circa. de immun. Eccles. vbi Arch. nu. 8. dicit, quod vbi cumque tractatur de communi vtilitate, & comodo Clericorum, & laicorum simul, & permixtim, Clerici tenentur, vti laici.
- 4 Et si Clerici simili statuto contrauenirent, mortaliter peccarent, secundum Luc. de Penn. in l. fi. C. quibus mune. nemi. lic. se excusar. li. 10. Sot. vbi supra. qui vltius voluit, quod vltra peccatum, teneantur Clerici ad restitutionem damni dati. prosequitur Franc. d. dec. 9. n. 4. Menchia. lib. 1. de success. creat. §. 10. n. 648. Messias. vbi proxime n. 41. Lopez. in addit. ad præct. Diaz. c. 56. vers. primo Clericos.
- 5 Nam ad Principem secularem, cui à Deo in temporalibus populorum cura est demandata, spectat condere leges circa ea, quæ pertinent ad iustam viuendi rationem, & Reipublicæ conseruationem respiciunt, non autem ad Episcopos, & alios iudices Ecclesiasticos, Sot. lib. 1. de iust. & iur. q. 6. art. 2. post princ. & in 4. sentent. d. dist. 25. q. 25. Molin. de iust. & iur. disputat. 31. conclus. 6.
- 6 Qui dicit, quod Clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem eundem habent rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & quibus subiunguntur. Sicuti igitur Clerici in spiritualibus tenentur iura Pontificia seruare, ita in temporalibus à ciuilibus functionibus discedere Clerici non debet, sic Driedon. de liber. Christ. lib.

lib.2.c.1.proposit.4. D.Thom.de regimin.Principib.lib.
1.c.12.Illustr.Card.Bellarmin.de potest.Pontif.lib.3.c.
6.Lopez.ad Diaz.c.56:vers.fed vt liberè dicam.

7 In quo articulo cauèdum erit,quod si statutum laicale,
seù Principis secularis edictum expresse de Clericis lo-
queretur, non valeret vlllo pacto ita Butr. in c. quod Cle-
ricis. de for. compet. vbi lmo. Abb.& cæteri.Dec. in d. c.
Ecclesiæ S.Mariæ.nu.24.de Constit. prout eum refert,&
sequitur Menoch.de recup.possess.remed.14.nu.56.

8 Eo quia Princeps secularis non habet potestatem con-
dendi leges in Clericos,per ea,quæ notant omnes in d.c.
Ecclesiæ S.Mariæ.Doct.in d.c.quod Clericis.de for.cõp:
Corn.conf.145.n.4.lib.4.Castren.qui de communi testa-
tur.conf.157.n.1.lib.2.Port.Imolen.conf.48.n.11.Hon-
dad.conf.3.nu.11.lib.1.& nos demonstrauius Clericos

9 exemptos esse à laicali iurisdictione, † Quia propter,cum
statuere sit iurisdictionis secundū Bart.in l.õmnes populi.
n.3.ff.de iust.& iur.ibiq; Caccialup & Iaf.Rom.cõf.218.
n.2.Et sicuti comprobauimus,secularè Potestatè non pos-
se iudicare,Clericum,ita nõ potest statuto astringere:pari
enim passu procedunt,ligare aliquem statuto,vel ad suum
trahere forū,Innocent.& Butr.in rubr.de cõsuet. Archid.
in c.quo iure. dist.9.Dec.in d.c.Ecclesiæ.S.Mariæ.nu.6.

10 Vnde cum potestas deficiat,nulla est operatio,ex quo
in quolibet actu est necessaria potestas ad illius validita-
tem.c.cum super.de off.deleg.l.cum te.vbi Bal.C.de do-
nat.ant.nup.Dec.conf.198.nu.3.& firmat,validisq;ratio-
nibus comprobat Surd.confil.301.nu.17.lib.3.& sentit
Hondad.d.confil.3.nu.12.lib.1.

11 Defectusque iurisdictionis est talis, & tantæ efficaciz
quod quandocunq; allegari potest,vt citatis multis,con-
cludit Surd.d.cõf.301.n.18.lib.3.dicens,quod regula hæc

con-

continens, quod actus sit nullus, quando fit ab eo, qui potest ate caret, nullam omnino patitur exceptionem, quia est fundata in naturali ratione.

- 12 Si verò statutum generale fuerit, & de Clericis mentionem non faceret, tunc inter Scribentes controuertitur, si licet Clericos, & quando continet commune bonum, illos ligare voluere superius citat, & quando Clericis est fauorabile, illos comprehendere tenere multi. Quia licet sit defectus potestatis, tam in generali fauorabili, quam in speciali, attamen quia in generali statuto non cadit, nec demonstratur superioritas circa Clericos, sicuti in speciali, in quo expresse de Clericis statuitur. Ideo sub illa generalitate, quādo est fauorabile statutum, Clerici complectuntur, quia, & ipsi eo poterunt, vti argumento doctrinæ Bal. in l. omni. nu. 2. C. de sacr. Eccles. & ex cōmuni respondit Soc. conf. 230. n. 8. lib. 2. Capr. reg. tract. reg. 15. n. 35. Laurent. Chirio. com. opin. concl. 56. cens. 4. qui de communi, & ipse testatur. Neuiza. copiosè conf. 39. nu. 10. vbi asserit. Quod quando verba statuti non sunt præceptiua, seu arctatiua, ligant Clericos, & voluisse hoc idem videtur Burfatt. conf. 93. num. 22. lib. 1.
- 13 Contrarium vero michi dicendum videtur. Quia in generali ista statuti dispositione Clerici non continentur. Felin. latifs. in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ. nu. 89. de Constit. pulcrè Panor. in c. cum à nobis. nu. 3. de sentent. excom. Castren. in l. ab administratione. post prin. C. de lega. quo fit, quod ex defectu voluntatis statutum ita generaliter cōceptum Clericis non noceat. Quia statutum quantumcunq; generale non extenditur ad personas exemptas, nec subiectas iurisdictioni statuētium. Bal. in d. l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Soc. conf. 74. nu. 11. lib. 1. Gozad. conf. 76. nu. 12. Quæ verba generalia intelliguntur de omnibus exceptis

exceptis priuilegiatis. Siluan. conf. 73. nu. 4. Rimi. fen. cōf. 313. n. 13. lib. 2. Bursat. his citatis, conf. 186. nu. 33. lib. 2.

15 Eo quia dispositio statuentium commensuratur secundum eorum potestatem, & non creditur voluisse illas personas comprehendere in generali statuti dispositione, de quib. in specie, & expresse disponere non potuissent, Abb. in c. a nobis. il primo, nu. 4. & 5. de sent. excom. Mandell. de Alb. conf. 8. nu. 10. Alex. conf. 211. nu. 1. lib. 2. vbi scribit statuentium mentem esse interpretandam secundum ius, vt scilicet, Clerici, qui statuentibus non subiacent, in statuto non includantur, sequitur Crot. conf. 370. nu. 13. & 14. lib. 3.

16 Si igitur statutum de Clericis expresse mentionē fecisset, non valeret defectu potestatis statutum generale, in quo de Clericis non fit mentio, defectu potestatis, & etiā volūtatē simul corrui. Io. Andr. in c. fi. de immun. Eccl. in 6. Bal. d. in l. fi. §. in computatione. C. de iur. deliber. Soc. conf. 46. nu. 9. lib. 4. Rim. iun. consil. 449. n. 32. lib. 4. cum præfatis residet Hondad. d. conf. 3. nu. 16. & seq. lib. 1.

17 Nec releuat, si statutum Clericis esset fauorabile, quia indistinctè Clericos nō ligari statuto laicorum, quantumuis fauorabili tenet Mathesi. in sing. 112. vbi dicit hanc doctrinam vtilem, & lucrosam, & procedere in foro nedum Ecclesiastico, sed etiam seculari, per tradita in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ. Quod etiam ante Mathesi. videtur fuisse de mēte Bal. in c. cum venissent. nu. 6. de eo, qui mittit. in possess. Et dictum statutū de Clericis expressam, & specificam mentionem non faciens, interpretatur secundum ius commune, quo sancitur. Nolite tangere Christos meos, vt notatur in §. vult enim. in Authent. de non alienam, & ideo de eis statuere noluisse per supradictum dicendum venit. Si verò res nominat, vult quidem illos complecti, sed non potest,

potest, vti diximus, & considerat Surd. conf. 2. sub nu. 15. lib. 1. & sentit Lap. allegat. 100. n. 4. Soc. conf. 14. in prin. vbi de communi, & conf. 46. nu. 8. lib. 4. & hanc etiã communi appellauit ipse Soc. conf. 1. num. 9. lib. 2. Alex. d. conf. 211. n. 3. lib. 2. & firmat Hondad. d. cõf. 3. n. 11. lib. 1.

18 Quod autem dicunt Scribentes, Clericos ligari statuto fauorabili, intelligendum est, de statuto permissiuo, vel cõsultiuo Ecclesiã, vel etiam priuilegij inductiuo, vti declarat Lap. d. alleg. 100. & sequitur Domin. in c. fi. de off. deleg. in 6. Hinc bene dicebat Bal. conf. 300. num. 4. lib. 1. quod statuentes vtrique pñt præter legem fauorabiliter disponere super rebus, & personis Ecclesiasticis, vt puta, vt credatur codicibus rationum Ecclesiã, etiam priuatis, quod violatores immunitatis Ecclesiasticã ipso iure incurrant in talem pñam, & similia statuta certè possint condere seculares potestates, eo, quia continet materiam Ecclesiã fauorabilem, quã resoluitur in vim priuilegij, secus est, quando statuta sunt præceptiuã, & necessaria ita Dec. in d. c. Ecclesiã S. Mariã. post Card. Abb. & Alexan. quos citat, num. 50. distinguendo ait, quod aut statuta continent materiam Ecclesiã fauorabilem, quẽ tamẽ habet in se præceptũ, & necessitatẽ, & nõ ligaret Clericos, aut materia est fauorabilis adeo, quod resoluitur in vim consilij, & priuilegij, & tunc porriguntur ad Clericos.

19 Et hoc est, quod dixit Bal. in d. c. cum venisset, quod Clerici non ligantur statuto laicorum, licet eis vti possint, tanquam priuilegio, non tanquam lege, quia lex necessitat, & obligat, priuilegio nempe nemo inuitus vtitur, argum. l. quod fauore. C. de ll. & quilibet potest dare priuilegium Ecclesiã super pertinentibus ad se, vt dicit Card. Florent. relatus à Brun. de stat. exclusi femin. artic. 12. nu. 171. & doctissimè declarat Surd. d. conf. 2. n. 19. lib. 1. Lam

berreng.

berteng. de contract. eor. qui sin. cert. solemn. glof. 2. nu. 57. vbi ait eos. qui affirmant legē fouorabilem ligare clericos. intelligi quo ad hoc. vt si velint. possint ea vti. non quod cogātur eam cōtra se recipere. Roch. de Curt. in c. si. sectio. 8. nu. 71. de consuet. scribit. quod includūtur clerici si velint. non aliter. prosequitur Lancell. Gall. in consuet. Alex. in ver. Maritus. 4. q. n. 7. qui dicit communem.

20 Hucq; tēdunt ea quod statutorum laicorum beneficia non denegantur clericis. vti scripsere Oldr. conf. 32. Lap. alleg. 101. Bal. in l. 1. col. 8. vers. sed hic vltius quæritur. C. de Sum. Trin. Panor. in lect. d. c. Ecclesiæ. S. Mariæ. ad fi. ibi. (si verò statutū porrigit) de Const. & in c. quod clericis. num. 41. de for. compet. & in c. constitutus. 5. not. nu. 4. de restit. in integr. & in c. fin. 1. not. vbi bona apost. de vit. & honest. cler. Afflic. de iur. Protho. §. vlt. num. 17. Barth. Soc. conf. 89. col. 1. vers. prædictis obstaret. lib. 2. & conf. 71. sub nu. 5. lib. 4. Dec. conf. 114. 1. dub. Marf. latissimè sing. 453. Marant. in præct. part. 2. act. 2. 6. par. prin. nu. 27. Blanch de compromiss. in. 3. par. sub num. 32. Possunt etenim laici clericis beneficia concedere. c. nouit. de iudic. Dec. conf. 150. nu. 2.

21 Nec facit. quod diximus de statuto continente commune bonum. & afferente commodum non minus clericis. quam laicis. quo in casu clericos quoq; ligat. Quia stante ratione superius adducta. & à nostratibus passim ponderata. quod in laicos deficit potestas statuendi quoad clericos. Idcirco sequitur statutum esse nullum. non minus. quando cōtinet vtilitatem clericis. & laicis communem. quam vbi solum prodest laicis. nec sola vtilitas causæ tribuit iurisdictionem. quia. eo quoq; in casu in laico deest iurisdictione. vnde deficiet pariter statuendi potestas.

22 Idq; clarius demonstratur ex eo. quia statutum merè fauo-

fauorable Clericis, & eis tantummodo commodum afferens, nihilominus non valere ostendimus, per notata à Matthesi. d. sing. 112. & probat tex. d. c. Ecclesiæ S. Marię, vbi Abb. nu. 25. & seq. Barbat. nu. 2. & Dec. nu. 24. & respondit Soc. conf. 56. nu. 1. lib. 1. Neapodan. in Consuetud. regni. in proæm. nu. 309. Nauar. conf. 4. num. 5. lib. 1. Purpurat. conf. 335. nu. 2. qui loquitur, etiam si esset iustum, & rationale. Tanto magis inualidum dicere possumus, si Clericis, & laicis vtilitatem apportaret.

- 23 Quinimo si rectè consideretur, quotiescunq; hoc statutum ligaret Clericos, non posse dici fauorable, quia & si ratione causę, vel subiectę materię prodesse posset Clericis, noceret tamē, quatenus eos ligaret, & plus eis ob esset exercendo in illos iurisdictionem, quam prodesset tribuendo commodum temporale, & hoc pacto possent seculares Principes statuendo aliquid in commodum Clericorum, acquirere in Clericos potestatem, & exercere in eis iurisdictionem, quod nil aliud est, quam priuare Ecclesiasticos sub specie boni apparentis bono substantiali, & pro modico commo dursali emere libertatem Ecclesiasticam, vt in puncto respondit Surd. conf. 301. num. 34. lib. 3.
- 24 Et sola vtilitas non sustinet actum, qui aliàs sit nullus, sed alia concurrere debent, quę ad vtilitatem sunt acquisita, propterea videmus non sustineri alienationem rerum Ecclesię factam absq; debitis, & requisitis solemnitatibus, quamuis ea sit vtilis Ecclesię. c. sine exceptione. 12. q. 2. c. tua nuper. de his, quę fiunt à Prælat. sine consens. capit. & ibi hoc notat Abb. glo. in sum. 12. q. 2. Gemin. & alii. in c. 2. de reb. Eccl. non alienan. Redoan. de reb. Eccl. non alienan. q. 20. nu. 193. & seq.
- 25 Bene verum est, quod publica vtilitas, & commune bonum efficit, vt statutum, siue lex fieri possit; & hic est legum finis,

finis, vt commune bonum seruetur, vti de mente Aristot. & D. Thom. firmat Molin. de iust. & iure, disput. 3. col. 2. sed non dat iurisdictionem. sic Surd. d. conf. 301. n. 26. lib. 3. Et quamquam ad principem secularem spectet provide re circa politicam temporalem, & ea, quæ publicum bonum circa temporalia respiciunt, non autem ad Episcopos. Verum namquid est, dummodo personas, & bona Ecclesiæ, vel clericorum non attingant.

- 26 Cum enim iurisdictione respiciat tempus, locum, causas, res, & personas, respectu loci, temporis, & causarum iurisdictione Ecclesiastica est disiuncta à temporali, respectu vero rerum Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum nihil est, quod laicis concedatur, ita Vasqui. de success. creat. d. §. 10. nu. 651.

Idcirco quoad causas statuendi licet sit secularis potestatis bono publico providere, intelligendum tantum erit, ne manum ponat ad personas, & bona clericorum, & quotiescunq; secularis Princeps vellet suis statutis clericos, & Ecclesias afficere, non minus læderet Ecclesiasticam iurisdictionem, quam offenderet temporalem iudex Ecclesiasticus, si in temporalibus laicis præciperet. hæc Surd. omnino videndus d. conf. 301. nu. 45. lib. 3.

- 27 Et quatenus constitutio laicalis ligaret clericos ob commune bonum, id non esset ratione dictæ legis, seu constitutionis, & quatenus lata per secularem Potestatem, sed ex vi naturalis rationis, super qua fundatur, in tantum quod si super eo nulla esset promulgata lex, tamen Clericus id facere, vel omittere teneretur, ita dictante ratione naturali, & æquitate Canonica, ac morali, qua omnes inducimur ad faciendum ea, quod publica omnium hominum utilitas exegit, & ob id contrauenientes peccat mortaliter, argumento. c. pastoralis. de fid. instr. & sentit Afflict. in prælud.

- prælud.coofit. Regni. q. 7.nu. 2. Lopez.ad Diaz.d.c. 56. verf.non tamen intelligas,&clarius expreffit Surd.d.conf. 301.num. 30.& 31.lib. 3.
- 28 Et quod hoc fuerum, quod non vigore legis secularis, sed vi naturalis rationis, clericus obferuare teneatur ea, quæ ad commune bonum pertinent, dignofcitur. Quia, & fi prohibitio facta fit à feculari Potestate, fi clerici eam violarent, non à laicalib. miniſtris, ſed per ſuos Eccleſiaſticos iudices competentes eſſent puniendi, ita de mente Menchia. ſcribit Lopez.ad Diaz.d.c. 56.verf. ſecūdo clericos, vt voluit Io. de Plath. in S. item lex Iulia.col. 4.verf. item nunquid. Inſtit. de pub. iudic. vbi affirmat poenam exigi per iudicem Eccleſiaſticum, nec ſecularis poteſt in ea ſe intromittere, cuius deciſionem ſingularem inquit Lap. in c. per veſtras. in 2. not. S. ſed eſt pulcra. nu. 13. de donat. int. vir. & vxo. lfern. in c. 1. S. illicitas. in fin. de pac. iur. firm. proſequitur Surd.d.conf. 301. nu. 34.lib. 3. vbi ponit differentiam, quando quis teneatur vigore legis, & quando vi rationis naturalis.
- 29 Hoc in caſu aduertendum velim, minimè teneri Eccleſiaſticum iudicem, eadem poena Conſtitutionis laicalis clericos mulctari, ex quo, cum ad obſeruantiam præfatæ ſecularis Conſtitutionis tantum teneantur naturali ratione; quæ non magis vnam, quam alteram poenam tranſgreſſoribus infligit, & poena, quæ in edicto laicorum imponitur prouenit à ciuili Potestate, & iuriſdictione, à qua clerici immunes eſſe ſæpius diximus. ideo arbitraria poena, plecti poſſent clerici tranſgreſſores ſtatutorum laicalium pro communi, & publico bono emanatorum, per ea, quæ notauit Lopez.ad Diaz.d.c. 56. verf. tertio minim. Sor. in 4. ſenten. diſt. 25. q. 2. art. 2. col. 4. verf. 4. concluſio. & citatis Molin. & Nau. firmat Surd.d.conf. 301. nu. 39.lib. 3.

- 30 Vt enim Constitutio edita à laico Principe liget clericos, de mente Doct. in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ. plura copulatiuè requiruntur. Nempe, quod sit clericis fauorabilis, & non grauis, quod procedat per modum priuilegii, quod non vtatur verbis præceptiuis, nec poenalibus. alias eos non ligare acerrimè defendit Surd d. conf. 301. sub n. 24. lib. 3.
- 31 Verū hoc dixisse volui, quod si clericus uti velit statuto laicorum, debet illo uti cum omnibus suis qualitatibus. Bal. in l. omni. ad fi. C. de sacros. Eccl. in l. contra. §. fin. 1. lect. ff. de pact. in l. de quibus. nu. 26. ff. de iust. & iur. & in l. 1. q. ult. de contrah. emp. Dec. conf. 532. nu. 8. in l. 1. nu. 12. ff. de iur. om. iud. & in d. c. Ecclesiæ S. Mariæ. sub num. 21. de Constit. Aym. conf. 135. nu. 26.

Appellatione Clericorum qui veniant in materia nostra Immunitatis ecclesiastici fori. Cap. XXII.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici unde dicti.
- 2 Clericorum aliqui seculares, aliqui regulares.
- 3 Clericorum nomine in materia ista beneficii fori veniunt omnes, qui in quacunque dignitate sint positi præter laicos.
- 4 Clerici in sacris constituti indubitanter beneficio fori gaudent.
- 5 Clerici prima tantum tonsura initiati, & ipsi gaudent beneficio isto.
- 6 Illi, qui nullo ordine clericali initiati inseruiunt Ecclesiæ animo, ut fiant clerici, gaudent beneficio fori.
Et in quibus verificetur, ostenditur.
- 7 Clerici in minoribus constituti gaudent beneficio isto.

Q 8 Dum.

- 8 *Dummodo in habitu, & tonsura incedant, & inseruiant Ecclesie de mandato Episcopi iuxta sanctionem Sancti Concilii Tridentini.*
- 9 *Clerici coniugati quando gaudeant beneficio fori, demonstratur.*
- 10 *Regulares omnes profitentes regulam approbatam per Sedem Apostolicam non gaudent fori beneficio.*
- 11 *Nouitii, si ante professionem delinquant, ab Ecclesiastico tantum puniendi.*
Quod declaratur, nisi Nouitius religionem deserat.
- 12 *Conuersi, qui se Ecclesie seruitio dedicarunt, fori beneficio gaudent.*
Idem dicendum est de Iesuatis, de Pinzocariis, & similibus, dummodo sint aggregati alicui Religioni, vel regulam approbatam profiteantur.
- 13 *Familiares clericorum quando gaudeant hoc beneficio fori, latè demonstratur.*

Via in discursu istius immunitatis nostre personarum Ecclesiasticarum à seculari iurisdictione continuè verba fecimus de Clericis, & vsque adhuc qui sub isto nomine contineantur non entucleauimus, necessarium visum fuit demonstrare, qui sub hoc clericorum nomine, beneficio fori Ecclesiastici gaudere valeant.

Clerici vero à cleros (vel bo græco) dicuntur, quod cum circumflexo accentu in prima syllaba descripto, fors, vel hæreditas latinè interpretatur, vnde Cleri appellantur, quia in sui ordinatione vel assumuntur in hæreditatem Domini, vel assequuntur hæreditatem ipso. Sunt verba. tex. c. cum secundum Apostolum. de Præbend. & fors alicuius dicitur illud, quod quis ex natura alicuius actus de-

bet

bet fortiri,consequi,vel habere.hinc fors virtutis dicitur Regnum æternum,quia debetur virtuti, siue virtuosus pro virtute, & si Regnum coelorum sortiantur, assequuntur sortem suam,sic Gugiel.Bout.in tract.de vsur.nu.45.

- 2 Ceri corum autem aliqui sunt seculares, aliqui regulares, seculares dicuntur respectu virorum religiosorum, cum seculares clerici nullam profiteantur regulam, sed in seculo Deo seruiunt,vti docet Bal. post gloss. in c.licet in corrigendis. de off. Ordin. quem reassumpsit, & sequitur Rebuff. in pract. benefic. par. 1. tit. quotuplex sit benef. in princip.

Et dicuntur seculares, quia ad modum laicorū possunt proprium habere, & idem pro sua voluntate facere, vt faciunt laici,tit.extra de testam.glos.2.in d.c.licet in corrigendis.de off. Ordin. Non quod propriè dicantur seculares,vt docuit.d.glos. 1.& ibi Panor. qui infert, quod appellatione secularium non veniunt clerici, ad quod ego allego tex.c.clerici,vel secularis.13.q.2.

- 3 Sub igitur nomine clericorum veniunt omnes, qui in quacunq; dignitate sunt positi præter laicos.in c.de persona. in fin. 11. q. 1. Authen.Presbyteros.la 1.C.de sacro. Eccles.Panorm.in rub.de vit.& honest.cler.nu. 4. c. cum sibi. de verb. sig. vbi Canonicos clericorum appellatione venire sancitur.

Et Episcopi in materia ista fauorabili sub nomine clericorum veniunt, licet aliàs secus esset in odiosis secundum Tiraq; de nobil. c.6.verf.& faciunt etiam, sub nu. 52.

- 4 Quo vero ad Presbyteros, & alios in sacris ordinibus constitutos, nulla cadit dubietas, quod beneficio nostro sibi Ecclesiastici fruantur.

- 5 Verum,& ii, qui prima tantum tonsura initiati sunt, cum personæ Ecclesiasticæ dicantur.c.fin. de temp.ord.in 6.c.

Q 2 duo.

duo. 12. q. 1. Panor. in d. rub. de vit. & honest. cler. num. 4. Et ipsi exempti sunt à seculari, & sub Ecclesiastica iurisdictione constituti sunt. c. 2. de for. compet. c. clericum. & c. nullus. 11. q. 1. c. clerici. c. decernimus, & c. cum non ab homine. de iudic. vbi Dec. in 2. not. & notant Scribentes in c. cum contingat. de ætat. & qualit. & in l. generaliter. C. de Episc. & cler. Io. And. in c. nullus de ordi. cogn. in 6. & in c. de apostat. & in c. nouit. de iudic. Dec. in c. Ecclesiæ S. Mariæ. nu. 6. de Constit. Barb. in terminis conf. 45. num. 2. lib. 2. Alex. conf. 149. col. 1. lib. 6. Cepo. caus. crim. conf. 11. nu. 15. Marf. conf. crim. conf. 65. n. 58. & 59. Alex. de Neuo. conf. 56. nu. 1. Lopez. ad. Diaz. c. 62. nu. 9. Decia. tract. crim. lib. 4. c. 9. nu. 21. par. 1. Scacci. de iudic. caus. ciui. & cri. c. 11. nu. 16. Far. tit. de inquisit. q. 8. nu. 5. Ant. Gomez. var. resol. lib. 3. tit. quãdo reus gaud. immun. Eccl. nu. 3. qui de communi testatur. Et appellatione clericorum venit, qui sola tonsura est initiatus. Bal. in l. etiam col. 4. vers. & ideo clerici non possunt. C. de excep. re iud. Corset. sing. 12. in ver. accusatio. Lap. de liber. Eccl. q. 2. in princ. Calcan. consil. 70. sub num. 79. & tradunt Boss. tit. de for. compet. sub num. 127. Roland. citatis aliis consil. 4. nu. 16. cum seq. lib. 1.

- 6 Quinimò Decia d. c. 9. nu. 17. notabiliter scribit, quod hoc beneficiũ fori Ecclesiastici habent etiam ij, qui adhuc nullo ordine clericali, sunt initiati, sed inseruiunt Ecclesiæ eo animo, vt postea fiant clerici, quod voluit glo. 2. in c. 2. de for. cõpet. Quod verificatur in Mediolanensi Diocesi, vbi ex Sãctissimo instituto Illustrissimi Card. Borromei recolendæ memorię, nullus ad primam admittitur ~~in~~ ⁱⁿ ~~surã,~~ ^{surã,} si per annum habitum clericalem nõ detulerit, ad cuius ⁱⁿ ~~in~~ ⁱⁿ sceptionem petitur licentia ab Ordinario, vt obseruari sepius vidi, dum Illustrissimi Card. Federici Borromei Auditor

ditor fui in dicta Curia Archiepiscopali, & hoc voluit dicere Decia. vbi proximè, dum intelligendum de iis vult, qui iam se obligarunt Ecclesię seruitio, secus de aliis, qui veniunt causa adiscendi tantum à Parocho, & aliquando inseruiunt Ecclesię: quod probari asserit in tex. c. omnis etas. 1. q. 1. & facere asserit gloss. in c. per exceptionem. in ver. perpetuò oblati. de priuil. in 6. & in specie tradit Abb. in c. 2. nu. 5. de for. compet. vbi Barbat. nu. 29. & non displicet Fari. d. q. 8. num. 5. in fin.

- 7 Verum cum minoribus ordinibus insigniti, & ipsi largè dicantur sacros ordines habere, quia omnes ordines sacri sunt. c. erubescant. 32. dist. Panor. in c. clericis. nu. 7. ne cler. vel Monac. in c. sanè. il 1. sub n. 3. de cler. coniug. & in c. clericus. il 2. in prin. de vit. & honest. cler. gl. vnic. in sum. 32. dist. Qua propter, & ipsi gaudent priuilegiis in sacris constitutorum. Alex. cōf. 8. lib. 1. apost. ad Panor. in c. cum non ab homine. 1. not. in ver. primę tonsuræ. de iudic. Doct. in c. nullus. de tempo. ordin. in 6. Lup. de liber. Eccles. q. 2. in prin. Marf. caus. crim. cōf. prædicto 65. nu. 59. P. Duen. reg. tract. reg. 99. in 2. ampliat. Et quod hoc beneficio fori gaudeant, tenere omnes supracitati.
- 8 Prædicta tamen temperanda erunt iuxt. Sacri Tridentini Concilii sanctionem, in c. nullus. quod est 6. sess. 23. de reformat. dummodo incedant prædicti clerici in minoribus constituti in habitu, & tonsura clericali, & inseruiant Ecclesię de mandato Episcopi, seù habeant beneficium Ecclesiasticum, vt diximus. c. 17. nu. 13.

Non solum clerici, qui in minorib. constituti incedunt in habitu, & tonsura, ac Ecclesię inseruiunt, isto priuilegio fori gaudere debent. † Sed etiam clerici coniugati eodem beneficio fruuntur, per tex. c. vnic. de cler. coniug. in 6. quo cauetur in hæc verba. (Præsenti declaramus edi-

cto, huiusmodi clericos coniugatos, pro commissis ab eis excessibus, vel delictis trahi non posse criminàliter, aut ciuilitè ad iudicium seculare;) & huiusce tex. dispositionem seruandam esse præcipit Sancta Tridentina Synodus. d. c. 6. sess. 23. & ipsius tex. auctoritate ita respondit Alex. de Neuo. conf. 61. nu. 1. & firmavit Couar. Pract. q. c. 31. nu. 6. & seq. qui plura adducit, Clar. de communi testatus in pract. §. fin. q. 36. vers. quæro, an clericus coniugatus. Capr. reg. tract. reg. 97. nu. 85. Decia. d. c. 9. nu. 40.

Sed aduertendum velim, quod, vt iste clericus coniugatus beneficio fori potiri valeat, requiritur, vt cum vnica, & virgine matrimonium contraxerit, & vestes clericales, & tonsuram deferat, per d. tex. c. vnic. de Cler. coniug. in 6. quem latè interpretatur Couar. Pract. q. d. c. 31. Petr. Duenn. de mend. Reg. 1. par. c. 22. Et vltra prædicta in supracitatis tex. disposita, Concilium Tridentinum d. c. 6. sess. 23. mandat vterius, quod dicti clerici coniugati inserviant actualiter alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi, ita Lopez ad Diaz. c. 64. n. 13. & Clar. d. q. 36. vers. hæc vero omnia, requiri etiam ait, quod iste coniugatus clericus non se immisceat negociationibus secularibus, vel armis. Eo quia si clericus primæ tonsuræ non coniugatus ob aliquam causam amittit priuilegium Clericatus, tanto magis amittet ob eandem coniugatus, ita Scacci. d. c. 11. nu. 20. profequitur Fari. d. q. 8. nu. 6. vbi nu. 7. affirmat. quod isti coniugati tantummodo gaudent hoc beneficio fori in criminalibus, non in ciuilibus, & ita intelligendum esse d. tex. c. vnic. de Cler. coniug. in 6. comprobatur. Sed quia. vti ex Scacci. concludit Fari. d. q. 8. nu. 6. in fin. hodie in clericis coniugatis non concurrunt supradicta requisita necessaria ideo rarò, aut nunquam similes clerici coniugati beneficium istud fori Ecclesiastici consequentur.

- 10 Diximus superius, clericorum aliquos esse seculares, alios regulares, de secularibus cum iam viderimus, restat videre de Regularibus, & quod attinet ad materiam nostram, omnes Religiosi, qui regulam aliquam à Sum. Pont. approbatam profitentur, iuxta sanctionem tex. c. fin de relig. domib. & ij exempti sunt à foro seculari, vt notant omnes in cap. 2. de for. comp. & in cap. si quis suadente. 17 q. 3. & voluit. Decia. d. c. 9. nu. 29. & seq. & Fari. d. q. 8. sub nu. 46. vers. amplia vigesimo.
- 11 Nouitij quoq; qui habitum religionis approbatę assumpserunt, si ante professionem delinquant, ab Ecclesiastico tantum iudice essent puniendi, per tex. l. statu. liber. ff. qui sta. qui, & si loquatur de statu libero, attamen Bart. in Authent. Ingressi. col. pen. vers. pro hac tamen induco. C. de sacr. Eccl. hoc argumento vtitur de statu libero ad Nouitium, & per dictum tex. ita determinat Ias. in Authent. si qua mulier. circa si. vers. ego teneo. C. de sacros. Eccles. & in l. quædam puella. nu. 13. ff. de iur. om. iud. Castrens. conf. 432. col. 2. vers. tertio principaliter vsque ad si conf. lib. 1. Boff. tit. de for. compet. sub num. 127. & comprobabat Scacci. d. c. 11. nu. 21 & pulchrè notat Ang in l. 1. ff. de pæn. per dictum tex. l. statu liber. licet in alia materia infra annum Nouitius non habeatur pro ingresso, sed fallit in casu nostro, vti scribit Decia. d. c. 9. nu. 24. Et facit ad hoc Quia si quis Nouitium istum offenderit, puniendus erit, perinde ac si Religiosum offendisset. c. Religioso. §. si. de sent. excomm. in 6. Vnde à contrario arguendo, idem esse debet in Nouitio delinquente, qui pro Religioso est reputandus, vt contrariorum sit eadem disciplina. l. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur. & per ea, quæ notant Doct. in l. vlt. C. de ind. iud. tollend. Præcipuè cum in vtroque casu tractetur de fauore ipsius Nouitii, cui magis

expedit iudicari ab Ecclesiastico ob minorem poenam, quam solent imponere. hoc argumento in puncto vtitur Lamberteng. de contr. con. glo. 2. q. 19. nu. 27. in fi. vbi bene declarando, dicit prædicta non procedere, si tractatur de puniendo delicto per Nouitium commisso, qui tamen Religionē deseruit, & de Monasterio exiit, isto enim in casu, cum amplius pro religioso haberi non possit, ideo poterit à seculari iudice puniri, quamquam delictum in Monasterio, dum Nouitatus habitum deferret, perpetrasset, prout eum refert Far. d. q. 8. sub num. 46. vers. amplia 16.

- 12 Conuersi quoq; qui se Ecclesiæ seruitio dedicarūt, beneficium fori gaudebunt, præsertim si professionem aliquā fecerint, puta, obedientiæ, castitatis, vel paupertatis secundum Calder. conf. 30. sub tit. de Regular. & notatur in c. Parochianos. c. ex tenore. c. nō dubium. & c. de Monialib. de sent. excom. in 6. & comprobatur Decia. d. c. 9. nu. 28. Ex præfatis decidi possūt multæ quæstiones de Iesuatis fratrib. de Regularib. tertii ordinis B. Francisci, & de similibus, qui si alicui Religioni sunt aggregati, vel aliquam regulā profitentur à Sede Apostolica approbatam, hoc beneficio fori gaudebunt, ita Decia. d. c. 9. qui more suo doctissimè, & distinctè loquitur. † Adeo fauorabiles semper fuere leges, & Scribētes Ecclesiasticis personis circa istam fori immunitatem, vt eam extendere conati sunt et ad familiares clericorum, & si laici essent, qui tamen gaudēt clericorum, priuilegio, & conueniendi sunt corā iudice Ecclesiastico glof. 1. circa med. in c. eos, qui. 32. dist. glo. 1. in prin. in c. iudicatu. 89. gl. 1. in c. 2. de for. cōp. Bal. in l. 2. 3. not. C. de Epif. & Cler. Marāt. in Pract. 11. dist. 4. par. prin. n. 4. Marf. caus. crim. conf. 67. n. 60. Calca. cōf. 71. per tot. vbi dicit id grāle esse in omnib. famulis singularis personæ. Card. Alb. cōf. 13. sub n. 7. & habemus tex. in c. pen. de priuil. in 6. & probatur

batur in l.Medicos.& l.fi.C.de profess.& Mea.11b.1 r.in.11
 l.viros.C.de cō.constit.lib.12.in l.facris.la 3.C.de 20xi
 sacr.scrip.co.lib.& in l.fi.C.de propo.gen.in reb.co.11
 11.& in l.1.& 2.C.de Episc.& Cler.Ant.de Butr.in d.c.
 2.in 1.col.de for.comp.sequitur à Capic.dec.12.n.2.qui
 de magis cōmuni testatur,& sequitur Ant. Thes.dec.Pe-
 deni.22.vbi relatis opinionib.tenet quod coloni,& famu-
 li clericorum non gaudeant, quando nō sunt perpetui, &
 de istis intelligendum scribit tex. c.Ecclesiarū seruos. 12.
 q.2.diuerſa enim ratio est in famulis,& operariis, qui sunt
 personę liberę, à seruis perpetuis, qui sunt in dominio Ec-
 clesiasticorum. Et tantum Episcoporum famuli hoc priui-
 legio gaudent secundum Abb.in c.1.nu.16.de for. comp.
 & in c.cum non ab homine, sub nu.2. de iudic. & Fel.in c.
 2.nu.2.in fi.de for.comp.dicit opinionem Abb. esse tutio-
 rem, quod etiā voluit Burfatt.conf.25.per tot.& præci-
 puè num.13.lib.1.sequitur Fari.d.q.8.nu.46.& conclu-
 dunt Capic.& Thesaur.vbi supra.

Quod, etiā vigore Motus proprii Pauli PP. III. inci-
 pit Debita consideratione, & est 24. in ordine, extenditur
 ad duos familiares Referendariorum vtriusq; signaturę.

Et tanto magis procederet in famulis Illustrissimorum
 Cardinalium, qui tantummodo suppositi sunt illorum iu-
 risdictioni, priuatiuè quo ad alios iudices, secundū Zabari.
 & Panor. relatos, & sequutos à Clar. in Pract. §. fi. q. 35.
 vers.numquid familiares, & vers.excipiuntur. Verū Scacci.
 de iud.caus.ciuil.& crim.c.11.n.22.scribit. Quod nunquā
 in Vrbe vidit, aut audiuit seruatum hoc priuilegium Car-
 dinalium puniendi suos familiares, & credit hoc priuile-
 gium à se ipsis Cardinales abdicasse, potius ad eorum
 exonerationem, quam, iure coactos prosequiter Fari. d.
 q.8.nu.46. qui dicit, quicquid sit de iure, hodie Cardina-
 lium

lium famulatus, & familiares puniuntur à iudicibus ordinariis, sicut alii quicumque;

Et quod pertinet ad propositionem istam de famulis clericorum, qui gaudent hoc beneficio fori, videndus semper erit Decia. d. c. 9. nu. 47. & nu. 57. lib. 4. par. 1. vbi multa.

De habitu, & tonsura Clericali. Cap. XXIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericalis habitus in duobus copulatiue consistit, scilicet in tonsura, & vestibus, nec unum sine altero sufficeret.
- 2 Tonsura dua species, & quae, sint, declaratur.
- 3 Tonsura in modum sphaerae, & coronae competit clericis ad Diuina ministeria deputatis.
Cuius sphaerica tonsura significatus dantur.
- 4 Conuersis capilli superius non raduntur, sed tonduntur inferius, & quare.
- 5 Tonsura a quibus originem habuerit.
- 6 Clericus in sacris, seu beneficiatus non deferens tonsuram, peccat mortaliter.
- 7 Excusantur tamen impotentes ob carentiam capillorum.
- 8 Vestes Clericorum a iure determinatae non reperiuntur.
- 9 In materia habitus Clericalis ius Canonicum procedit potius prohibendo, quam designando.
- 10 Quae vestes prohibitae sint clericis demonstratur.
- 11 Habitus clericorum secularium incertus, secus Regularium.
- 12 Statis de iure, etiam quo ad seculares clericos, habitus determinatur ad hoc, ut dignoscantur a laicis.
Quorum habitus, qualis esse debeat, refertur:
- 13 Circa vestes clericorum attendenda regionis consuetudo.
- 14 Cardinales purpura, & galero purpureo vtuntur.

- 15 *Si de habitu, an sit Clericalis, vel ne. questio esset, quis iudex eris, Ecclesiasticus, vel secularis?*
Et Ecclesiasticum esse ostenditur.
Concilianturque Scribentes.

T enim Clerici beneficium fori habeant, necessarium esse diximus, quod incedant in habitu, & tonsura, ideo quærendum erit, qui sit habitus & quæ tonsura Clericalis.

- 1 Sciendum itaque erit, quod habitus Clericalis in duobus copulatiuè consistit, id est, in tonsura, & vestibus, nec vnum sine altero sufficeret. secundum Bal. in l. si qua per calumniam. nu. 3. C. de sacro. Eccl. vbi refert, quod captus in maleficio, habens tonsuram sine vestib. vel habens vestes sine tonsura, non dicitur captus in habitu Clericali. hoc idem notat Gemin. in c. si iudex. §. idem esse. in princ. vbi Franc de sent. excō. in 6. & fuit dictum Io. Andr. ibidē. n. 1.
- 2 Tonsuræ autem duæ sunt species, quarum vna competit Clericis deputatis ad Diuina officia, quæ figuratur in modum spheræ, vel coronæ, sicuti habemus, in c. prohibetæ. dist. 23. in d. c. duæ sunt. 12. q. 1.
- 3 Cū enim circularis sit, & careat angulo, significat Clericos carere debere sordibus, quoniam vbi angulus, ibi sordes, Ac etiam quia coronam in capite repræsentat, vnde datur intelligi, quod Clerici in Deo Regnum habent, & dum se, & alios virtutibus regunt possunt appellari Reges, in signum Regni quod in Christo expectant. Et rasio capitis est temporalium omnium depositio. Verum quia non omnes capilli raduntur, sed pars, hinc capilli, qui remanent, designant, quod clerici debent aliqua retinere ad vitæ sustentationem, vt dicitur in d. c. duæ sunt 12. q. 1. Et ob id rasura fit in supremo vertice capitis, vt mens Clericis eleuetur

uetur ad cælestia desideria, nec retardetur, subtractis capillis, idest sublatis occupantibus rerum temporalium à contemplatione Diuinorū, Et fit in summitate capitis, quia ibi est eminentia mentis, cuius superior pars est ratio, & inferior sensualitas. c. vnic. §. quia vero Christus. de sac. vnit.

- 4 Conuersis vero, quoniam Diuinis ministeriis non occupantur, capilli superius non raduntur, sed inferius, tonduntur, quia temporalia deponunt, & hæc est proprie tonsura, & non rasura, quæ ex parte inferiori capillorum fieri debet, ad reuelationem sensuum visus, & auditus, ne nimia capillorum longitudine oculi, & aures impediatur videre, & audire ea, quæ Dei sunt, vt habetur in c. penult. 23. dist. vbi dicitur, quod clerici debent incedere detenso capite, & auribus patentibus, sicuti notat glos. in Clement. quoniam in ver. & tonsuram. de vit. & honest. Cler. vbi Imo. num. 28. & Abb. in c. penult. sub nu. 4. extr. eo. & hæc est secunda species tonsuræ.

- 5 Rasuramq; istam, seu coronam nonnulli voluere à Nazarenis fuisse inuentam, qui, seruato tamen crine, radebant caput ad continentiam, & capillos ponebant in ignem sacrificij. Alii dixerunt habuisse originem à Beato Petro, qui in memoriam Dominicæ Passionis, & in signum coronæ spinæ rasuram in capite ferebat, vt affirmat Butr. d. c. penult. de vit. & honest. cleric. prout eum refert Pacian. in tract. cui incumb. on. proban. c. 34. nu. 26. & seq. par. 2.

- 6 Et ita, & tali ter clerici tonsurati incedere debent, quod si tonsuram non portarent, peccarent mortaliter. cap. prohibita, ibique Propos. 23. dist. Panorm. in cap. si quis ex clericis. per eum text. de vit. & honest. cleric. Rebuff. in Pract. benef. prima part. tit. de for. lite. tonsur. in fine.

Quod intelligendum. cauit Dec. in c. ad audientiã col. pen. in fin. de rescript. de clerico in sacris, vel beneficiato.

- 7 Bene verum est, quod si propter infirmitatem, seu debilitatem capitis, vel nimium caluitium, tonsuram non deferrent, excusantur, & gaudent clericali priuilegio. Capp. Tholos. dec. 256. qui enim capillos non habent, excusantur, cum nemo teneatur ad impossibile, etiam si deficerent mediante aliqua illicita opera, sed à remotis, vt puta, quia sibi cecidissent propter morbum gallicum. ita Clar. in Pract. §. fin. quæst. 36. vers. quæro nunc. & sequitur Scaci. de iudi. caus. ciui. & crim. c. 11. num. 83. in fin.
- 8 Vestes clericorum non reperiuntur à iure determinatæ, sicuti sentit glos. in cap. 1. de vit. & honest. cleric. vbi Doct. & glos. in Clem. 1. in fine. de elect. glos. vnic. in sum. 21. quæst. 4. Panorm. in c. transmissam. 4. not. sub nu. 2. de elect. Alex. consil. 8. in fin. lib. 1. consil. 149. sub nu. 12. lib. 6. Prob. ad Monach. in c. vnic. nu. 4. de cler. coniug. apost. ad Panorm. in c. cum consuetudinis. de consuet. Clar. in Pract. §. fi. q. 36. vers. sed quæro, quis dicatur.
- 9 Et propterea in hac materia habitus clericalis ius canonicum procedit potius prohibendo, quam permittendo, prohibet nempe clericis non nullos habitus non tam præscribit, qualem deferre debeant. ita communiter asserunt omnes, secundum Clar. d. q. 36. vers. dixi clericum.
- 10 Et prohibitas esse dicunt vestes rubras, & virides, itæ manicas, pileum, epitochium, seu tabarrum foderatum. vsq; ad oram, caligas scaccatas, & indumenta aperta breuia, aut nimium longa, prout ordinauit Innoc. III. in c. penult. de vit. & honest. cler. Foller. in Pract. crim. in ver. audiuntur excusatores, nu. 42. Menoch. de arbitrar. iud. cas. 392. vbi accuratissimè more suo refert dispositionem præfati tex. & declarat, quæ sint vestes ibi nominatæ, scribitq; quod Innoc. dum de indumentis clausis verba fecit, intelligere videtur indumenta, non pro quouis vestium genere, sed

fed pro illis tantū, quib. hodie loco secundæ vestis vtimur, quam fortanam) vulgo appellamus, nos clerici. Et licet Innoc. prohibeat pannos rubros, & virides. opin. Menoch. d. casu est non taxatiue loquutum fuisse, sed gratia exempli, nam, & eadem ratio in cæteris coloribus adest, imo, & aliquando maior, & Innoc. Constitutio fuit edita, quoniam clericis minime conuenit his coloribus vti, & Clemens V. in Clem. 2. de vit. & honest. Cler. plura de clericorum vestib. statuit, quam Constitutionem approbavit Sac. Conc. Trid. c. 6. sess. 14. de cuius Clem. expositione multa Menoch. d. cas. 392. n. 11. & seq. profequitur Marc. Ant. Cucc. instit. maio. lib. 3. titu. 10. n. 1. & seq. prout eum refert d. Scacc. d. c. 11. num. 84. & seq.

- 11 Et quod diximus, quod habitus clericorum non est certus, neq; determinatus, debet intelligi, quod non est certus, neq; determinatus, sicuti habitus clericorum regularium cuiuscumq; Religionis, qui in omnibus & per omnia in quacumq; Religione est ita certus, & determinatus in tantum, quod omnes fratres illius Religionis in habitu sunt, & debent esse sine aliqua differentia conformes, ita quod omnes fratres vnus Religionis, & professionis in habitu, & colore non differant, quod secus est in clericis secularibus, qui vtuntur diuerso habitu, & in eis non est de iure in colore, & forma restricta, habitus certus, & determinatus
- 12 Quamquam de iure dicatur satis habitus clericorum, secularium certus, & determinatus ad hoc, quod cognoscantur, & distinguantur clerici à laicis, ita Lup. de liber. Eccles. quæst. 7. vbi nu. 2. in primis notandum dicit, quod habitus clericorum debet esse tallaris, per tex. c. penult. 23. dist. quem refert gloss. in Clement. quoniam. de vit. & honest. cleric. Non debet esse inhonesti coloris, vt in c. perpendimus. 21. quæst. 4. Neque inhonestæ formæ, vt in d. Cle-

d. Clement. & in c. penult. de vit. & honest. cler. taliter habitus clericorum debet esse honestus, vt clericus sit notus inter seculares, & laicos, vt in c. nullus eorum, & in c. Episcopi. 21. q. 4. Et circa vestes clericorum satis constat, quod non debent esse neq; nimis sordidæ, neq; nimis fulgidæ, quia neq; affectatæ sordes, nec exquisitæ delitiæ laudes pariunt, c. 1. dist. 41.

- 13 Et tandem in his vestimentis seruanda erit loci consuetudo secundum gloss. in c. si quis virorum distinct. 30. quæ notat sufficere, vt quis veste vtatur secundum consuetudinem regionis, vnde refert quod clerici Transalpini non sunt cogendi vti vestib. affibulatis, vt Itali, non obstante noua constitutione super hoc emanata circa vitam, & honestatem clericorum, quia lex debet conuenire consuetudini, & hoc idem notauit alia gloss. in c. penult. in ver. deauratis. de vit. & honest. cler. vbi docuit, quod clerici debent se conformare in vestib. consuetudini regionis, ne videantur hippocritæ, & ne vilescat dignitas clericalis, de qua re insignis est tex. in c. fin. dist. 41. vbi habetur, quod in cibis, ac in vestimentis seruandi sunt mores eorum, cum quibus viuimus, nam qui, contemptis his, cum quibus viuit lautiora sibi, aut austeriora vestimenta, vel alimenta quærit, aut intemperans sui, aut superstitiosus est.

Qui enim facit, quod alii suæ professionis communiter faciunt, non solum affectationem vitat, quæ tam in sordibus quam in delitiis consistit. d. c. 1. distinct. 41. Verum etiam pericula vitiorum declinat, quæ sæpe sub specie virtutum latenter subintrant, vt dicitur in c. sepe. distinct. 41. Et propterea in vestitu nec ornatus, nec sordes considerantur, sed quid locis, quid temporibus, & quid personis conueniat, diligenter attendendum esse voluit gloss. in c. 1. in sum. 21. q. 4. quæ tenet, quod clerici possunt secundum

con-

consuetudinem regionis etiam pretiosis vestibus uti, ut conforment se moribus eorum, inter quos viuunt, ita Pacian. d. c. 34. num. 35. & seq. par. 2. & ante eum dixere Roland. conf. 4. num. 27. lib. 1. Cepol. caus. crim. conf. 11. nu. 30. Felin. in pract. crim. d. ver. audiantur excusatores. nu. 42. qui dicit, quod si consuetudo non haberet diuersitatem aliquam inter habitum clericorum, & laicorum, illa esset nihilominus attendenda. Couar. pract. quæst. c. 31. sub nu. 7. vbi dicit, quod in habitu clericorum bene attenditur loci consuetudo, non tamen laicorum, sed clericorum. comprobatur Farinac. d. q. 8. nu. 69.

- 14 Hinc Cardinales vtuntur purpura, & galero purpureo ex ordine Inno. IV. ut dicunt Menoch. d. cas. 392. num. 8. & Sacci. d. c. 11. nu. 86.

Si enim contrauerteretur; an habitus, cum quo reperi-
 15 tus esset aliquis clericus, esset clericalis, ad quem hæc habitus cognitio spectet, ad Ecclesiasticum, vel secularem iudicem, contendunt Scribentes, & quod pertineat ad iudicem laicum, affirmat Guid. Pap. dec. 138. & sentit Gem. in c. vnic. §. fin. in fin. de Cler. coniug. in 6. & respondit Soc. conf. 122. num. 3. lib. 1. & tenet Rip. in c. 2. nu. 4. de iudic. & comprobatur Clar. in pract. §. fin. quæst. 36. nu. 14. Decian. c. 9. num. 95. lib. 4. par. 4. & dicunt alii, quos congerit Mascard. de probat. conclus. 961. nu. 4. par. 2.

Dontrarium vero, scilicet, quod cognitio ista habitus spectat ad Ecclesiasticum iudicem, voluit Zabar. in clem. 2. in fin. de vit. & honest. cler. Cepo. d. conf. 11. col. 6. vers. qualis debeat esse habitus. Roland. d. conf. 4. nu. 33. lib. 1. Couar. Pract. quæst. c. 33. sub n. 1. Farin. d. q. 8. n. 34. Et opinio tenentium contrarium, uti falsa à Canonibus, & communi omnium aliorum sententia contraria, expresse reprobat à Couar. d. c. 33. sub nu. 1. Scacci. d. c. 11. nu.

22. Lopez. ad Diaz. c. 61. nu. 14. Rom. Rom. decis. 3. alias
202. de sent. excommun. in nouis.

Pro concordia dici posse scribit Pacian. d.c. 34. sub. n.
23. Quod aut notoriè constat habitum non esse Clerical-
lem, vel quia non habet tonsuram, quæ res seculari inspe-
ctione detegitur, vel quia vestes erant versicoloris, &
tunc prima opinio procedat, quæ fundatur in notorio,
& iux. Gemin. Soc. & Guid. Pap. supra citatos. quod etiam
voluit Mascari. de probat. concl. 689. num. 8. & seq. p. 2. vbi
dicit, quod si statim potest probari, quem non incidere in
tonsura, quæ puta, statim potest ad oculum videri, deposito
bireto, tunc si quis allegaret se Clericum, & incedere in
habitu, & tonsura, si iudex secularis statim denudato capi-
te, contrarium cognouerit, poterit denegare remissionem
ad iudicem Ecclesiasticum tanquam calumniosam, vt per
Domin. & Franc. in c. 2. §. 1. col. 2. de Cler. coniug. in 6. &
per Aufrer. in tract. de potest. secul. in Eccles. 20. fallent. &
non dissentit Decian. d.c. 9. nu. 110. & comprobatur Scacc.
d.c. 11. nu. 89. & sequitur Farinac. d. q. 8. nu. 34.

Nam & si secularis iudex non possit de Clericatu co-
gnoscere ad effectum pronunciandi, an ipse captus sit ve-
rè Clericus, necne, & an inceserit in habitu ad hoc, vt in-
de sequatur declaratio, an amiserit, vel non amiserit pri-
uilegium fori, potest tamen talem informationem assu-
mere summarie ad effectum, vt illum remittat ad iudicem Ec-
clesiasticum, sic Farinac. vbi proxime ex Anchar. Butr. &
Scacc. Aut dubitatur, an ille habitus esset Clericalis, eo
quia habebat captus tonsuram, sed quæstio esset circa ve-
stes, quæ vel propter colorem, vel propter eorum breuita-
tem dubitationem mouerint, an Clerico conuenirent, vel
ne, & tunc credit Pacian dicto capitulo 34. numer. 73. &
num. 24. veriore esse opinionem Zabarell. cum ad Epi-

scopum pertineat habitum describere Clericorum, quod etiam voluit Scacc. dicto capitul. 11. numer. 88.

De Clericatu, quomodo probetur. Cap. XXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Clericus in dubio quis non præsumitur, sed laicus.*
- 2 *Natura non creat artem, sed disponit ad artem.*
- 3 *Omnes nascimur laici, ideo clericatus qualitas erit probanda.*
- 4 *Clericatus est solemnitas extrinseca, ad quam non peruenitur, nisi factò hominis.*
Quomodo clericatus probetur, rem siue.
- 6 *Immunitas Ecclesiastica quid.*
- 7 *Differentia inter immunitatem, & libertatē Ecclesiasticam.*

- 1 **R**ostquam in dubio quis Clericus non præsumitur, sed laicus cum qualitas Clericatus non sit à natura, Card. Zabar. in repet. c. perpendimus, col. 2. de sent. exco. in c. ex litteris, de transact. & in c. cum a deo, de rescript Felin. in cap. significauit, in prin. de testib. Dee. conf. 125. nu. 6.
- 2 Eo quia natura non creat artem, sed disponit ad artē, vt colligitur ex responso Valentin. in l. Stichus, ff. de leg. 3. & ex c. ex studijs, de præsump. consultusq; respondit Alber. Brun. conf. 38. col. 3. & asserunt Bal. in l. Macedoniani, sub nu. 2. C. ad Macedon. Aym. conf. 72. nu. 2.
- 3 Et omnes laici nascimur, ideo clericatus qualitas erit probanda per eum, qui in clericatu se fundat, vt dicit ib. Andr. in regula, scienti, col. pen. post prin. de reg. iur. in mercurial. & ad hoc affert contex. in c. legum, 2. q. 1. & ipsum

sum sequutus fuit Luc. de Pen. in l. quicumq; in 62. cas. sub nu. 20. C. de apoch. pub. lib. 10. & Aufer. in repet. Clem. 1. col. 1. n. 5. de off. Ord. Bal. in c. fi. n. 4. de præsump. Lopez ad Diaz c. 62. nu. 20. Decian. tract. crim. c. 9. n. 127 lib 4. p. 4. Farinac. q. 8. nu. 38. Mascar. de prob. concl. 302. nu. 3. par. 1. & confirmat Pacian. in tract. cui incumb. on. prob. c. 34. nu. 1. par. 2.

4 Præcipuè quia clericatus est solemnitas extrinseca, ad quam quis non potest peruenire; nisi factò hominis, ergo non præsumitur, nisi probetur. Ant. de Butr. in c. fin. nu. 8. de eo. qui furt. ord. recep.

5 Propterea operæ præcium esset tractare, quomodo clericatus probetur. Verum quia Mascar. de prob. concl. 302. 303. 304. & 305. p. 1. latissimè nobis mandauit, quomodo, & quibus modis clericatus probetur, superfluum duxi, aliquid in hoc particulari in medium afferre, maximè cum Pacian. & ipse in d. c. 34. num. 41. & seq. plenè doceat modum probandi clericatum, & nouissimè consumatissimus, & præclarissimus Farinac. d. q. 8. nu. 38. & pluribus seqq. adamussim omnia referat, quæ possent adduci in hoc proposito, ideo ad prædict. recurrendum erit.

6 Restat modo, vt finem imponamus hisce nostris commentarijs, dicendum, quid immunitas, seu emmunitas Ecclesiastica sit. Et ex supradiçtis satis apparebit, quod dicitur priuilegium, seu libertas Ecclesiæ, qua ipsa Ecclesia gaudet circa multa, inter quæ connumeratur priuilegium nostrum, ne malefactores ad ipsam confugiètes inuiti extra hantur, vti superius satis demonstrauius, & dicitur immunitas, seu emmunitas, quasi extra munia, idest munera data libertas, & dicitur ab, è; quod est extra; Vel dicitur immunitas, quasi puritas, vnde dicitur quis immunis nendum ab oneribus, & muneribus, sed etiam à peccatis,
prout

prout sumitur in cap. final. de purgat. cano. ibiq; Doct.
 7 Et licet dixerimus, quod immunitas Ecclesiastica dicitur libertas, qua ipsa Ecclesia gaudet. Sciendum tamen erit, quod hoc procedit largo sumpto vocabulo, quasi eã confundendo. Verum si striete (vt conuenit in materia censurarum) accipienda erit, debemus distinguere inter Ecclesiasticam libertatem. Per Ecclesiasticam nempe immunitatem intelligere debemus exemptionem loci sacri, & per libertatem Ecclesiasticam intelligere debemus exemptionem personarum Ecclesiasticarum.

Quod utile erit scire, quia si quis locum sacrum violauerit, non erit reus violatæ libertatis, sed tantum immunitatis, & non incurreret in censuras illatas contra violatores Ecclesiasticæ libertatis, hinc videmus, quod Benedictus XI. in extrauag. inter cunctas, s. incendiarios, de priuileg. ponit distinctos casus violationis immunitatis, & violationis libertatis Ecclesiasticæ, vt docuit Caietan. in sumul. tit. de immunitat. Eccles. violat. & sequitur Villagut. de extens. leg. tit. de extens. immunit. Eccles. quæst. vnic. concl. 1. num. 1. 2. 3.

Et hæc sufficiant pro absolutione operis, ad laudem Dei Omnipotentis, & gloriosæ Virginis Mariæ ac sanctorum Andreae, & Alexandri, Aduocatorum meorum.

F I N I S .

401.036

I N D E X
V E R B O R V M R E R V M
E T S E N T E N T I A R V M I N S I G N I V M .

I N H I S C O M M E N T A R I I S C O N T E N -
torum locupletissimus, ac diligenter
secundum alphabeticum or-
dinem digestus .

C V I V S P R I M V S N V M E R V S C A P I T V L V M ,
secundus vero cuiusque capituli
numerum indicat .

A

*Abba. opinio in c. inter alia, nu. 5. de immu-
nitate Ecclesiastica damnatur, qui distin-
guebat depopulatores agrorum a latroni-
bus in eo, quod latrones publicè, & palam
depredentur, & occidunt, depopulatores
vero agrorum occultè, latentes in segeti-
bus. c. 4. n. 3.*

*Abba. opinio reprobat, dum in c. inter
alia, n. 13. de immunitate Ecclesiasticâ,
voluit Clericos delinquentes ad Ecclesiam confugientes non*

esse tutos. c. 12. n. 2. de hoc. tit. de immunitate.

Absens a loco, quæ ibi fiunt, scire non præsumitur. c. 14. num. 9.

Abutens privilegio mereatur privilegium amittere. c. 18. nu. 17.

Pariter contrauenientes ibidem.

Et Vnicus sufficit actus ibid.

*Actus degradatio, quæ etiam appellatur solemnis, est executio
verbalis degradationis. c. 17. n. 36.*

Quam regradationem, D. Hieronymus appellat ibid.

Actus degradationis forma. c. 17. num. 38.

Actus

I N D E X.

Aëtualis degradatio antiquitus inuenta. c. 17. num. 37.

Et qua ad ea requirebantur, ibid.

Aëtualiter degradatus potest a seculari Indice puniri. c. 17. n. 7.

Alleganti, Clericum in fraudem Clericasse, incumbit onus probandi. c. 19. n. 6.

Annus datus Clerico exercenti sordidas artes, in quo, si non desistat, priuatur fori beneficio, debet esse continuus. c. 18. n. 27.

Armorum delatio Clericis prohibetur. c. 18. n. 36.

Vnde per laicos iudices armis spoliari possunt. ibidem.

Assassini non gaudent immunitate Ecclesiastica, & ratio assignatur. c. 7. n. 1.

Assassini qui, & vnde dicti. c. 7. nu. 2.

Assassini nomen de iure communi non erat cognitum. Et fieri mandans conductor dicebatur, faciens vero locator. c. 7. n. 4.

Assassinus dicitur tam conducens operas ad occidendum, & dans pecuniam, & mandans, quam ipse pecunia conductus occidit, & uterque priuatur immunitate Ecclesiastica. c. 7. n. 5.

Assassini proprie qui dicantur. c. 7. n. 6.

Assassinus ne quis dicatur oportet, quod non simpliciter per prætium delinquat, sed quod prætio conuento suscipiat mandatum ad occidendum. cap. 7. num. 7.

Assassinus non dicitur qui spe, vel gratia adductus sine promissione delinquit, ut alteri morem gerat. c. 7. n. 8. 9. ubi multa.

Assassinium, ut committatur, requiritur, quod pecunia interueniat, alienæ res, & promissiones certa, non vaga, & iactatoria. c. 7. n. 9. ibidem.

Assassinus non dicitur ille, qui ad vitiscendum propriam iniuriam vititur socij pecunia conductus. c. 7. n. 10.

Assassinium non committitur ob mandatum ad vulnerandum, sed requiritur ad occidendum. c. 7. num. 11.

Assassinium ut quis incurrat, oportet, quod occisus fuerit Christianus. c. 7. num. 12.

Et cui incumbat onus probandi ocelsum fuisse Christianum late demonstratur. c. 7. n. 13.

Assassinium maius delictum proditione. c. 7. sub num. 12.

Atrium Ecclesia habet immunitatem, ne delinquentes in eo capi possint. c. 10. num. 6.

B Art. saluatur qui in l. 1. ff. de poen. & in l. quadam puella. ff. de iur. omn. iud. voluit, quod si laicus committit delictum & postea ingrediatur religionem, vel efficiatur Clericus, quod per talem mutationem fors, non impediatur iudex secularis, ut procedere possit, Quod verum ostenditur, si fraudulenter Clericatus assumatur. c. 19. num. 5.

Blasphemus an dignus sit Ecclesie tutela. c. 8. num. 10.

Blasphemia grauitas, & pena. c. 8. n. 11.

Bened. in repet. c. Raynutius. decis. 12. nu. 16. de test. im. reprobat. Qui dixerat, quod potest Clericus feudo priuari a Domino feudi laico ob feloniam, vel aliam culpam commissam circa feudum. c. 20. num. 56 & seq.

Bulla Gregoriana causa. c. 1. num. 12.

Bulla Gregoriana, cum excipiat nonnullos casus, in quibusd. l. in quentes, non sunt tuti in Ecclesiis, in reliquis facit omnium inclusionem. c. 1. n. 13.

Bulla Gregoriana non extendenda ad alios casus ultra expressos. c. 1. num. 14.

Bulla Gregoriana reuocat omnes facultates extrahendi ab Ecclesiis, Monasterijs, sacellis, domibus regularibus, & secularibus, locis sacris, aut religiosis. siq; omnibus supradictis dicitur concessa. cap. 10. num. 1.

C APTVS a Birruarijs, si ducatur ad carceres per Ecclesiam, si recusat exire nunquid extrahendus. capit. 10. num. 10.

Captura facta per laicum de Clerico infamat, & facit indicium coram Ecclesiastico. c. 18. num. 32.

Carceratus, si effractis carceribus, aufugerit in Ecclesiam, tutus erit. c. 10. n. 10. & 11.

Etiam si blanditijs, & sollicitationibus quoq; iuratis de redcundo fuerit emissus ibidem.

Ac quoq; si captus a familia se exemerit a manibus eius, & in Ecclesiam se receperit erit tutus. ibidem.

Cardinales purpura, & galero purpureo vtuntur. c. 23. num. 14.

I N D E X.

- Causa Clericorum nec principaliter, nec incidenter tractantur coram seculari iudice, quia iudicantur spiritalia, respectu persone Clericorum. c. 20. num. 46.*
- Causa, si pertineat ad Clericum, & laicum inseparabiliter, tota deuoluatur ad Ecclesiasticum iudicem. c. 20. n. 3.*
- Etiam si plures essent laici, quam Clerici, ibidem.*
- Quod factum fuit, ne causa continentia diuidatur. ibid. n. 4.*
- Causa si compromittatur in Clericum, & laicum, erit a laudo reclamandum ad Ecclesiasticum. c. 20. num. 6.*
- Cœmeterium immunitate Ecclesiastica fruatur. c. 10. num. 5.*
- Cepol in Authen. sed nouo iure. C. de ser. fugit damnatur, ubi uoluit quod ad constituendum publicum latronem requiratur, quod grassatio fiat cum interemptione hominis. c. 2. n. 6.*
- Et quod necatio non sit necessaria, latissime comprobatur. ibi.*
- Clericatus est res distinctiua a profanis. c. 16. n. 5.*
- Clerici sapiunt rem spirituales. c. 16. num. 5.*
- Clerici etiam uolentes, non possunt in iudicem laicum consentire. c. 16. num. 9.*
- Clericus si conueniatur pro quacunque causa coram laico iudice, Prelatus suus potest, etiam eo inuito, a iudice abstinere, cap. 16. num. 10.*
- Clerici, nec etiam Episcopo consentiente, possunt in secularem iudicem consentire. c. 16. num. 11.*
- Clericus causam agens coram laico excommunicatur. cap. 16. num. 14.*
- Quod declaratur ibidem.*
- Clericus an puniatur pro assassinio à iudice seculari. c. 17. nu. 5.*
- Clericus assassinus potest impune occidi. c. 17. n. 6.*
- Clericus enormitatibus se immiscens, an, & quando à iudice laico puniri possit, late declaratur. c. 17. n. 12.*
- Clericus in minoribus, ut fori priuilegium habere possit, quid facere debeat. c. 17. n. 13.*
- Clericus in sacris habitum clericalem retinens, pro quauis enormitate non punitur à iudice seculari. cap. 17. num. 14.*
- Clericus si dimisso habitu, enormibus se immisceat, potest, à iudice seculari puniri. c. 17. n. 15.*
- Quod intelligendum est, precedente trina monitione, uel una facta in Synodo. c. 17. n. 16.*
- Clericus, & si non opponat de Clericatu, est exemptus à iurisdictione*

- Etione laicali. c. 17 n. 17.*
Clericus, qui diffulerit de Clericatu opponere, debet in expensis condemnari. c. 17. n. 21.
Qua condemnatio ab Ecclesiastico fieri debet. c. 17. num. 22.
Clericos exanimare, aut interrogare non possunt seculares iudices c. 17. num. 23.
Clericus incorrigibilis potest puniri per secularem iudicem. c. 17. num. 25.
Clericus incorrigibilis non secundum Canones, sed secundum leges punitur. c. 17. n. 27.
Clericus quando dicitur incorrigibilis c. 17. nu. 28.
Clericus in sacris, ut a laico iudice puniri valeat, est degradandus & tradendus Curia seculari. c. 17. n. 29.
Clericus pro quibus delictis actualiter degradetur. c. 17. nu. 39.
Clericus falsum deponens coram laico quando, & quomodo puniri possit a laico iudice demonstratur. Et concluditur nullo pacto puniri posse. c. 18. n. 19. & seq.
Clericus, qui officia secularia a Canonibus prohibita, & artes sordidas exercet, nunquid puniatur per Curiam secularem? cap. 18. num. 23.
Clericus iaculator, histrio, & buffonus, nisi intra annum resipuerit, quando puniatur a laico. c. 18. num. 24.
Et quid de Clerico in sacris. ibidem. nu. 25.
Et nunquid poenitendo possit priuilegium fori recuperare. ibid. num. 26.
Clericus, qui personaliter, & publice officium carnificis, macellarij, & tabernarij exercet, nunquid amittat priuilegium fori. c. 18. num. 28.
Et praedicta non extenduntur ad alias artes sordidas ibid. n. 29.
Clericus exercens chirurgiam, an puniatur c. laico, si negligens in eius usu fuerit. c. 18. num. 30.
Clericus potest capi a Curia seculari, si post delictum fugam arripere, ad effectum presentandi suo iudici c. 18. num. 31.
Clericus, si non est de fuga suspectus, non potest capi per Curiam secularem, etiam ad effectum presentandi Ecclesiastico. cap. 18. num. 35.
Clericus arma deferens potest armi spoliari per Curiam secularem. c. 18. num. 36.
Clericus si quis efficiatur, post delictum eximitur a seculari iu-

I N D E X.

- risdictione, secundum Old. opinionem. c. 19. num. 4.*
Et conciliantur Doct. ut opinio Old. procedat, quando absque frau
de Clericatus assumitur. Bart. autem opinio, si fraudulenter.
ibid. num. 5.
Clerici in ciuilibus causis coram Ecclesiastico iudice conuenien-
di sunt. c. 20. num. 1.
Clerici laicis digniores. c. 20. num. 5.
Ideo trahunt ad se laicos minus dignos ibidem.
Clericus in iudicio laudatus in authorem a laico, an possit decli-
natoriam fori opponere, diffusè tractatur. c. 20. num. 22.
Et concluditur non posse, ibidem. num. 23.
Clericus dicitur merus, & necessarius defensor emptoris. cap. 20.
num. 24.
Clericus pro defensione emptoris comparens non remittitur ad
suum iudicem, quia ex eius persona non variatur forus, &
suum priuilegium non debet a fori nocere. c. 20. nu. 25.
Clericus quotiescumque ad iudicium venit principaliter pro suo
interesse, & in eo substantiatur iudicium, semper remittitur
ad suum iudicem. c. 20. num. 27.
Clericus si non principaliter, sed accessorie ueniat ad iudicium,
non remittitur c. 20. num. 29.
Quod tanto minus fit remissio Clerico uenienti ad iudicium lite
cepta, quia tunc non potest uti exceptionibus ex sua persona
priuslegiatis, ibidem. num. 30.
Clericus quotiescumque comparet ad defendendum emptorem, lis
verè cum eo non tractatur, nec efficitur de foro seculari, & sen-
tentia non fertur, nec exequitur contra eum, sed contra empto-
rem. c. 20. num. 32.
Clericus, si conueniretur, ut condemnetur pro euiditione remitti-
tur ad Ecclesiasticum. c. 20. nu. 33.
Clericus, si coram iudice laico compareat ad impediendum execu-
tionem sententia late contra tertium, tenetur coram seculari
litigare, & ratio assignatur. c. 20. n. 34.
Clericus conueniens laicum, & si desistere uellet a conuentione, ni-
hilominus reconueniri potest coram seculari. c. 20. n. 36.
Clericus an reconueniri possit coram seculari, discutitur. cap. 20.
num. 37.
Et standum esse consuetudini demonstratur, præter varias Scri-
bentium sententias. ibidem.

Clericus

- Clericus bares laici, quando possit ad iudicium fori secularis vocari, occasione hereditatis pertractatur c. 20. n. 43.*
- Clericus bares laici non tenetur litem ceptam coram laico iudice, viuente testatore prosequi Sed denuo erit super eadem re coram Ecclesiastico conueniendus. c. 20. num. 43.*
- Clericus, qui coram seculari iudice fideiussit pro laico de stando iuri, & iudicatum soluendo, an possit conueniri coram eodem, enucleatur. c. 20. nu. 50.*
- Clerici fideiussio facta in iudicio coram non suo iudice, non valet c. 20. num. 52.*
- Clericus depositarius non potest pro restitutione depositi coram laico iudice conueniri, quamquam in iudicio seculari depositum receperit. c. 20. num. 53.*
- Clericus officium seculari gerens non potest coram laico iudice conueniri pro concernentibus dictum officium. c. 20. n. 54.*
- Clericus administrator bonorum Principis secularis non potest ab eo carcerari pro ratione reddenda c. 20 n. 55.*
- Clericus Vassallus ratione feudi, coram Domino laico feudi conuenitur. c. 20 n. 56.*
- Clericus ratione feudi non iudicatur persona Ecclesiastica, sed ut Princeps, Du x, Marchio, & Comes. c. 20. num. 58.*
- Clericus etiam si ratione feudi conueniatur coram Domino feudi in his, quae respiciunt feudum, tamen non potest astringi nec de aliquo delicto condemnari ab ipso feudi Domino laico. cap. 20. num. 59.*
- Clericus citatus a laico iudice, si sua putauerit interesse, fori declinatoriam legitime opponere potest. c. 20. num. 73.*
- Præcipue si in citatione dicatur, si non compareas, in contumaciam procedetur. c. 20. num. 74.*
- Clericus citatus, si sua putauerit interesse, si non comparuerit, acta, & sententia contra eum lata non afficiunt. c. 20. nu. 75.*
- Clerici ciues dicuntur, & ciuicum appellatione continentur. cap. 21. num. 1.*
- Clerici non solum originarij, verum etiam alienigenæ, dummodo habitent, beneficent, vel commorentur in loco, veniunt appellatione ciuicum. c. 21. num. 2.*
- Quod declaratur. num. 27.*
- Clerici transgressores statuti laicalis commune bonum continentis peccant mortaliter. c. 21. num. 4.*

- Sed declaratur. num. 27.*
- Clerici, & *laici* in concernentibus politicam temporalem eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur. c. 21. num. 6.
- Sed quomodo procedat, demonstratur, ibid. n. 26.*
- Clerici, quando propter commune bonum tenentur servare edicta secularium, hoc evenit non vigore legis a Principe seculari promulgata, sed vi rationis naturalis c. 21. n. 27.
- Clerici *violatores* edictorum secularis Principis, non a laicali, sed ab Ecclesiastico iudice puniuntur, c. 21. n. 28.
- Clericus, quando uti intendit statuto laicali, debet eo uti cum suis omnibus qualitatibus. c. 21. n. 31.
- Clerici unde dicti. c. 22. num. 1.
- Clericorum aliqui seculares, aliqui regulares. c. 22. n. 2.
- Clericorum nomine in materia ista beneficij fori veniunt omnes, qui in quacumque dignitate sint positi præter laicos. cap. 22. num. 3. *ibid.*
- Clerici in sacris constituti indubitanter beneficio fori gaudent. c. 22. num. 4. *ibid.*
- Clerici prima tonsura tantum initiati, & ipsi gaudent beneficio isto. c. 22. num. 5.
- Clerici in minoribus constituti gaudent fori beneficio, dummodo in *habitu*, & tonsura incedunt; & inserviant *Ecclesie* de mandato Episcopi, iuxta sanctionem Sac. Conc. Trident. cap. 22. num. 7. & 8.
- Clerici coniugati quando gaudeant beneficio fori. cap. 22. num. 9. *ibidem.*
- Clericalis habitus in duobus copulativè consistit, scilicet in tonsura, & in vestibus, nec unum sine altero sufficeret. c. 23. nu. 1.
- Clericus in sacris, seu beneficiatus non deferens tonsuram peccat mortaliter. c. 23. num. 6.
- Clericus excusatur a delatione tonsurae ob carentiam capillorum. c. 23. num. 7.
- Clericis qua vestes sint prohibita. c. 23. n. 10.
- Circa quorum vestes attendenda est regionis consuetudo. *ibidem.* num. 13.
- Clericus in dubio quis non præsumitur, sed laicus. c. 24. num. 1.
- Clericatus est solemnitas extrinseca, ad quam non peruenitur nisi factò hominis, ideo probandus. c. 24. nu. 4.

- Clericatus quomodo probe tur. c. 2. n. 5. ibid.*
- Confugiens ad Ecclesiam cum armis post delictum an sit tutus. c. 5. num. 5.*
- Confugiens ad Sacerdotem Sanctissimam Eucharistiam portantem an sit tutus. c. 10. nu. 9.*
- Constitutio Gregoriana quod tantum reuocet facultates à Sede Apostolica concessas de extrahendis ab Ecclesijs delinquentes, & non quando competit hac facultas vigore consuetudinis, non nulli voluere. c. 14. nu. 4.*
- Constitutiones Pontificia de exemptione Clericorum à seculari potestate sunt antiqui iuris declaratiua, non noui dispositiua. c. 16. nu. 6.*
- Consuetudo est quid facti, ideo plene probanda. c. 14. nu. 4.*
- Consuetudinis probatio difficillima, & quare. cap. 14. nu. 4.*
- Consuetudo est stricti iuris, & non extenditur. c. 14. nu. 5.*
- Et tantum habet de actu, quantum habet de potentia. ibid.*
- Consuetudo statuto æquiparatur. c. 14. nu. 6.*
- Hinc non inducitur super his, super quibus populus expressè statueri non potest. c. 14. nu. 6.*
- Consuetudo irrationabilis non valet. c. 14. nu. 7.*
- Consuetudo legi contraria, ut legem tollat, debet esse introducta sciente Principe. c. 14. nu. 8.*
- Consuetudo dat iurisdictionem. c. 14. nu. 1.*
- Quod ampliatur in iurisdictione ordinaria, & dat meram, mixtam altam, & bassam, & imperiosam iurisdictionem. ibid.*
- Quinimo, & spiritualem. ibidem.*
- Quod declaratur. num. 10.*
- Consuetudo iurisdictionem tribuere potest, dummodo utentes sint capaces. cap. 14. nu. 11.*
- Vnde laici non possunt per consuetudinem acquirere iurisdictionem extrahendi ab Ecclesijs delinquentes, cum ea sint incapaces. c. 14. nu. 11.*
- Consuetudo Ecclesijs onerosa tollenda. c. 14. nu. 13.*
- Et notabile. Surd. dictum refertur. ibid.*
- Consuetudo non potest inducere, ut laici in causis Clericorum se intromittant. c. 16. nu. 8.*
- Conuersi, qui se Ecclesia seruitio dedicarunt, beneficio fori gaudent. c. 22. nu. 2.*
- Idem de lesuatis, Pijnocarijs, & similibus, dummodo sint aggregati*

gregati alicui Religioni, vel Regulam approbatam profiteantur. c. 22. num. 22.

Conuersis capilli superius non raduntur, sed tonduntur inferius & quare. c. 23. nu. 2. & seq.

Crimen laesa Maiestatis exceptum, et sub generali regula non comprehensum. Et si latrones sunt destituti beneficio immunitatis Ecclesiasticae, tanto fortius rei huiusce criminis c. 9. num. 1.

Crimen laesa Maiestatis utrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoscetes superiorem. c. 9. nu. 5.

Crimen laesa Maiestatis non committitur à Clerico erga seculares Principes, & quare. c. 17. num. 4.

D

Debitor pro civili debito se recipiens in Ecclesiam, est tutus, c. 13. nu. 1.

Debitor suspectus de fuga, an extrahi possit ab Ecclesia. cap. 13. num. 3.

Decoctores, & falliti quando in Ecclesijs sint tuti. c. 13. nu. 4.

Defectus iurisdictionis quandocumque allegari potest. c. 21.

Degradationis definitio. c. 17 nu. 31.

Degradatio duplex, verbalis, & actualis, c. 17. nu. 32.

Et pro quibus delictis Clericus sit degradandus. ibid.

Delinquentes in Ecclesijs, vel Cameterijs de iure non fruuntur immunitate Ecclesiarum, quod Sanctissimus in Constitutione ista restrinxit ad homicidia, & membrorum mutilationes. cap. 6. num. 3.

Delinquens in Ecclesia, si in alteram confugerit, non erit tutus. c. 5. num. 3.

Delinquens, si in Ecclesiam confugerit, non potest etiam in casibus exceptis extrahi, nisi de mandato Episcopi, & cum interuentu persona Ecclesiastica. c. 11. nu. 1.

Delinquente in Ecclesia capto, ad carceres Curia Episcopalis reponendus est. c. 11. num. 2.

Nec tradi potest Curia seculari, nisi cognito prius per Episcopum seu per deputatum ab eo, an confugiens vere crimina excepta commiserit. c. 11. nu. 2.

Et quomodo de crimine verè constare dicatur. ibid.

Delicti tempus attenditur in imponendis pœnis. c. 19. nu. 2.

Delicti

I N D E X.

- Delicti cognitio ad quem forum spectet, attenditur status, in quo-
quis erat tempore delicti. c. 19. nu. 3.*
- Delinquens, si statim commisso delicto, Clericus efficiatur, in frau-
dem Curia secularis fecisse praesumitur. c. 19. nu. 9.*
- Diffamatus, accusatus vel inquisitus de delicto, si efficiatur Cleri-
cus, in fraudem Curia secularis fecisse praesumitur. c. 19. nu. 10.*
- Qua non procedunt, si ex voto emisso ante delictum efficeretur
Clericus post delictum. ibid.*
- Et quomodo votum probetur. c. 19. nu. 11.*
- Delinquens non condignè ab Ecclesiastico punitus de delicto, potest
iterum à seculari iudice pro eodem crimine puniri. c. 20. nu. 17.*
- Et quando non dicatur condignè punitus. ibid.*
- Delinquens, quando ab Ecclesiastico tantum poena spiritualis
fuit imposita, potest à seculari iudice alia poena plecti pro eo-
dem crimine. c. 20. nu. 16.*
- Depopulatores agrorum qui sint, & unde dicti. c. 4. nu. 4.*
- Depopulatores agrorum non gaudent immunitate Ecclesiarum.
c. 4. num. 1.*
- Deus Omnipotes voluit Clericos discuti à Pontificibus, & non à
secularibus Potestatibus; quorum causa apud Ecclesiasticum
iudicem sunt ventilanda. c. 20. nu. 2.*
- Differentia inter furem, & latronem. c. 2. n. 3.*
- Differentia inter latrones, & grassatores. c. 3. nu. 8.*
- Differentia inter immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam. c.
24. num. 7.*
- Dispositio Statuentium commensuratur secundum eorum potesta-
tem, & non creditur voluisse illas personas completi in genera-
li statuto, de quibus in specie disponere statuentes non potuis-
sent. c. 11. nu. 15.*
- Distinctio Decian. de Clerico confugiente ad Ecclesiam, quando
fit tutus, comprobatur. c. 12. nu. 4.*
- Doctores dicentes per consuetudinem induci, ut delinquentes ab
Ecclesijs extrahi possint per seculares, quomodo intelligendi.
c. 14. nu. 12.*
- Duplex est Maiestas, Divina, & humana. cap. 9. nu. 3.*

E

Ecclesia, & loca sacra maxima in veneratione fuisse. c. 1. nu. 1.
Et verba Theodosij Imperatoris referuntur. ibid.

Eccle-

- Ecclesia nondum consecrata quando habeat immunitatem, ne delinquentes ex ea extrahantur. c. 10. nu. 1.*
- Ecclesia diruta an habeat priuilegium immunitatis. c. 10. nu. 3.*
- Ecclesiastica Potestas quando deficeret propter schisma, tunc Principes seculares possent se intrmittere ad eum Sedandum. c. 18. num. 37.*
- Ecclesiastici iudicis negligentiam non supplet secularis iudex in criminalibus. c. 18. nu. 39.*
- Secus in ciuilibus. c. 20. nu. 72.*
- Ecclesiasticus Iudex quando negligit punire Clericos delinquentes, quid agendum. c. 18. nu. 35.*
- Ecclesiasticus si inbiberet seculari iudici, ne procederet in causa, in qua pro defensione emptoris comparet Clericus, non est obediendus, & non curandum de inhibitione. c. 20. nu. 26.*
- Ecclesiasticus iudex sententiam laici iudicis exequi non tenetur. c. 20. nu. 47.*
- Ecclesiasticus iudex competens erit, si turbator, & turbatus sint Clerici, cum nec etiam in possessorijs Clericus possit trahi, neque citari coram seculari iudice. c. 20. nu. 70.*
- Prædicta etiam in remedio adipiscenda procedere demonstratur, reiecta Ign. & Thesaur. sententia. c. 20. nu. 71.*
- Aedes Canonorum, vel Clericorum, si sint intra fines habent immunitatem istam. c. 10. nu. 4.*
- Episcopus non debet stare processui iudicis secularis, sed super delicto prætenso probationes recipere. c. 11. nu. 3.*
- Episcopi, & ceteri Ordinarij hoc fori priuilegium tueri tenentur, & negligentes puniuntur. c. 16. nu. 15.*
- Episcopi, & ceteri Ordinarij non delegant laico causas criminales Clericorum. c. 18. nu. 3.*
- Nec etiam si una cum laico committerentur Clerico. c. 18. nu. 4.*
- Nec etiam Clerico coniugato ibidem.*
- Ethymum uocabuli (Maiestatis) datur. c. 9. nu. 4.*
- Excommunicatus an sit tutus in Ecclesia. c. 8. nu. 13.*
- Exceptio Clericatus quandocumque opponi potest. c. 17. nu. 20.*
- Existens in Ecclesia, si existentem extra occideret, non erit tutus in ea. c. 5. nu. 7.*
- Existens in Ecclesia, si mandat occidi extra eam, non priuatur eius immunitate. c. 5. nu. 9.*
- Existens extra Ecclesiam occidendo aliquem in Ecclesia non est tutus.*

I N D E X.

tutus. cap. 5. num. 8.

Extractus, & legitime consignatus Curia seculari utrum possit corporaliter puniri. c. 11. num. 6.

F

Familiares Clericorum quando gaudeant beneficio fori. cap. 22. num. 13.

Fauroi suo quod quis renunciare possit, quomodo procedat declinator. c. 10. num. 4.

Feder. de Sen. opinio damnatur, dum voluit Clericum, qui falsum deposuit coram seculari iudice, posse puniri ex officio pecuniariter. c. 18. num. 20.

Fines Ecclesie qui sint in materia immunitatis, ne delinquentes inde exarbi possint. c. 10. nu. 4.

Et an competant Ecclesie tam intra, quam extra Ciuitates. ibi. Et quomodo connumerandi. ibidem.

Fideiussor ratione contractus non obligatur foro sui profanis. c. 20. num. 51.

Fiscus non tenetur litem prosequi in foro, quo erat cepta, si non habeat proprium iudicem. c. 20. nu. 44.

Feudi occasione quod Clericus habet a laico, subest laico, ei que iuramentum fidelitatis prestat. c. 20. nu. 57.

Forma tradita a Sac. Concil. Trident. in assumptione Clericatus. c. 19. nu. 16.

Fraus regulariter non presumitur. c. 19. nu. 6.

Et in specie in delinquente, qui efficitur Clericus. ibid.

Fraus coniecturis, & indicijs probatur. c. 19. nu. 8.

G

Gentiles huiusce immunitatis Ecclesiastica de non extrahendis delinquentibus a locis sacris seruatores. c. 1. num. 7.

Vbi multa exempla referunt.

Grafiatores viarum qui sint, & vnde dicti. c. 3. nu. 2.

Grafiatores viarum proximi latronibus, & de eorum poenis. c. 3. num. 1.

Grafiatores viarum, vt capite puniantur requiritur, quod saepe grafsati sint. c. 3. num. 3.

Grafs-

I N D E X.

- Grassatores viarum, ut priuentur immunitate Ecclesiastica, oportet, quod sapè grassati fuerint. c. 3. num. 4.*
- Grassator, qui semel, aut bis in via priuata spoliasset, non erit priuatus immunitate Ecclesiastica. c. 3. num. 5.*
- Grassatores, qui semel grassati sunt, licet vigore Statutorum capite puniantur, non per hoc derogatur immunitati Ecclesiastica. c. 3. num. 6.*
- Grassatores in quo differant a latronibus. c. 3. num. 8.*
- Gugliel. de Bened. in cap. Raynuius. de testam. reprobat. cap. 20. num. 60.*

H

- H** *Abitus Clericorum secularium incertus secus Regularium. c. 23. num. 11.*
- Habitus Clericorum secularium determinatur in hoc, ut a laicis Clerici dignoscantur. c. 23. num. 11.*
- Habitus Clericorum in duobus copulatiuè consistit, scilicet, in tonsura, & vestibus. c. 23. num. 1.*
- Nec unum sine altero sufficeret. ibid.*
- Habitus Clericorum qualis esse debeat, refertur. c. 23. num. 12.*
- Habitus Clericorum non designant Canones, sed in materia habitus ius Canonicum procedit prohibendo. c. 23. n. 9.*
- Habitus Clericorum debet esse iuxta consuetudinem regionis. c. 23. num. 13.*
- Habitus Illustrissimorum Card. S. R. E. c. 23. num. 14.*
- Habitus an sit Clericalis vel ne, si questio esset, qui iudex erit Ecclesiasticus, vel secularis? latè demonstratur. c. 23. num. 15.*
- Hæretici quare non sint digni immunitate Ecclesiast. c. 8. n. 1.*
- Hæresis definitio. c. 8. num. 3. & 5.*
- Hæretici proditores sunt illa proditiōnis specie, qua in Deum committitur. c. 8. num. 2.*
- Hæresis, vox Græca, quæ latine dici potest electio, siue secta in aliquo dogmate. Quæ, & si sonet in bonam, & in malam partem, attamen infame est hoc nomen apud omnes Christianos. c. 8. num. 7.*
- Hæretici si committant aliquod aliud delictum non exceptum, an sint tuti in Ecclesia, c. 8. num. 9.*
- Hæresis ut constituatur, tria concurrere debent, & quæ. c. 8. num. 6.*
- Hæretici*

I N D E X.

Hæretici largo modo possunt dici infideles, quamquam proprie non sint. c. 8. nu. 4.
Homicidium proditorium quale, c. 6. nu. 3.

I

I*As opinio in l. qui condemnare. nu. 2. ff. de re iud. confutatur, dum sensit, quod iudex laicus possit absolvere Clericum à delicto seculari, cum nec etiam absolvendo, possit laicus iudex de delictis Clericorum cognoscere. c. 17. sub nu. 24.*

Immunitas Ecclesiastica quid, & unde dicta. c. 24. nu. 6.

Immunitas concessa Ecclesijs, ne delinquentes ad eam confugientes extrahantur, an sit de iure Divino, seu positivo demonstratur. c. 1. nu. 3.

Immunitas Templorū iure natura à bestijs ipsis servata. c. 1. n. 8.

Immunitas, ne delinquentes, qui se in Ecclesias receperint, extrahantur, est præcipuum privilegium Ecclesiarum, c. 1. nu. 2.

Immunitatem istam Ecclesiarum in desuetudinem abijisse Scribentes affirmarunt, c. 1. nu. 11.

Immunitas hæc adeo est servanda, ut nec etiam iudices seculares Ecclesiam ipsam, in quam se recepit delinquens, custodire, & obsidere possint. c. 11. nu. 7.

Nisi ad effectum tradendi illos Curia Ecclesiastica, qua postea declarabit, an gaudere debeant, nec ne, immunitate, c. 11. nu. 7.

Imperator nec ipse de causis criminalibus Clericorum cognoscit, sed exemplo Constantini deberet libellum accusationis incendere. c. 17. nu. 2.

Imperator nec in atrocioribus, nec in crimine læsæ Majestatis, iudicat Clericos. c. 17. nu. 3.

Infideles largo modo dici possunt hæretici, quamquam proprie non sint; unde Inquisitores hæreticæ pravitatis contra eos procedere non possunt. c. 8. nu. 4.

Infideles an gaudeant immunitate Ecclesiastica, ut si ob delictum non exceptum confugerint ad Ecclesiam, inde sint extrahendi, vel potius sint tuti. c. 8. nu. 8.

Intellectus Dec. ad c. cum non ab homine. de iudic. refertur. c. 17. num. 30.

Intellectus ad c. 1. de homicid. in 6. datur ei. 17. nu. 3.

Intellectus ad l. captum. ff. de iudic. datur. c. 20. nu. 49.

I N D E X.

- Inimicus per insidias occisus, & ex fenestra non dicitur proditorid occisus, quia bene poterat futuram vindictam praevidere. c. 6. nu. 5.*
- Iudices laici non debent agrè ferre immunitatem Ecclesijs, locisue sacris esse concessam, c. 1. nu. 9.*
- Et referuntur ibi verba D. Chrysostomi, dum Eutropium defendit, ne ab Ecclesia extraheretur. c. 1. nu. 10.*
- Iudex laicus, quam cito sibi de Clericatu constabit, tenetur de facto reuocare, quod facit contra Clericum, & processus est ipso iu. nullus. c. 17. nu. 19.*
- Iudex secularis potest punire Clericum, quando Ecclesia, ob eius potentiam non posset. c. 17. nu. 26.*
- Iudex laicus, quando punit laicum, tanquam non condignè punitum ab Ecclesiastico, non reiterat pœnam, sed supplet. c. 20. num. 19.*
- Iudex secularis in causa possessorij rei Ecclesiastica, quando se ingerat, demonstratur, c. 20. nu. 61.*
- Iudex secularis non impeditur de causa cognoscere, si de titulo possessionis euidenter constat. c. 20. nu. 64.*
- Iudex laicus, quando incidenter cognoscit de titulo, quomodo pronuntiare debeat, ostenditur, c. 20. nu. 66.*
- Iudice Ecclesiastico negligente in administranda iustitia in ciuilibus, potest illius negligentia suppleri per laicum iudicem, quod secus est in criminalibus. c. 20. nu. 72.*
- Iudex Ecclesiasticus non tenetur pœnam impositam per constitutionem laicalem imponere, sed aliam arbitriam. cap. 21. num. 29.*
- Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui factò à Iudice seculari. c. 21. nu. 3.*
- Iudex secularis an, & quando reuiderere possit processum sibi ab Episcopo transmissum, c. 11. nu. 3.*
- Iure Diuino Clerici, & ceteri Ecclesiastici sunt exempti à laicali iurisdictione. c. 16. nu. 4.*
- Ius Canonicum procedit potius prohibendo, quam designando habitum Clericalem. c. 23. nu. 9.*
- Iurisdictione respicit tempus, locum, causas, res, & personas, & quo ad tempus, locum, & causas, iurisdictione, temporalis a spiritali est distincta, sed quo ad res, & personas Ecclesiasticas, nihil est, quod laicis iudicibus, concedatur. c. 21. nu. 26.*
- quod

I N D E X.

- Iurisdicctio spiritualis à temporali cum effectu distincta est. c. 16. num. 3.*
Iurisdicctio spiritualis, & temporalis est penes Ecclesiam spiritualis actu, & habitu temporalis tantum. c. 16. nu. 3.

L

- L** *Aici iudices etiam absoluendo, non possunt delicta Clericorum cognoscere. c. 17. nu. 24.*
Laicus de mandato Episcopi an possit torquere Clericum absque incurfu excommunicationis. c. 18. nu. 6.
Laicus coram Ecclesiastico iudice falsum proponens punitur, & est locus prauentioni inter Ecclesiasticum, & secularem. c. 18. num. 22.
Laicus, qui capit Clericum, ut praesentare Ecclesiastico iudici, non potest illum retinere ultra 20. horas. c. 18. nu. 34.
Laicus iudex potest procedere contra Clericum, si post delictum Clericorum assumat, secundum Bart. opinionem. qua tantum est intelligenda, si in fraudem Clericis. c. 19. nu. 1.
Laicus iudex erit tantum iudex causa, sed non persona in omni casu, quod in fraudem post delictum quis efficiatur Clericus. c. 19. nu. 15.
Laicus, & Clericus si inter se litem agerent, ad quem appellandum sit, demonstratur. c. 20. nu. 7.
Laici plures si reperiantur in eodem delicto, inter quos ad sit. v. nu. Clericus, sunt omnes remittendi ad Ecclesiasticum, iuxta sententiam Ant. de Prat veter. c. 30. nu. 9.
Laicus quando de delicto mixti fori condigne dicatur punitus ab Ecclesiastico, ut à seculari iudicasterum pro eodem puniri nequeat, declaratur. c. 20. nu. 18.
Laicus conuentus si dicat possidere nomine Clerici, fit remissio Clerico instante. Quod verum est, si Clericus habeat ius in re. c. 20. num. 28.
Laicus fideiussor Clerici coram seculari an conueniri possit. c. 20. num. 34.
Laicus quando est turbator turbans verò Clericus, laicus iudex est competens. c. 20. nu. 62.
Laicus iudex non est competens, quando de titulo vnusum possessione cognoscendum erit, si de titulo principaliter agatur, si de iure.

I N D E X.

- secus si incidenter. c. 20. num. 63.*
Vbi quando principaliter tractari dicatur, demonstratur ibidem.
Laicus iudex potest cognoscere, quando titulus est iustificandus,
parte non opponente de incompetencia iudicis. c. 20. num. 65.
Laicus si turbetur à Clerico, adeundus est Ecclesiasticus iudex, c.
20. num. 67.
Laicus incapax est possessionis, vel quasi rei Ecclesiastica, de qua
nullo modo disponere potest. c. 20. num. 68.
Laicus iudex erit competens, si turbator, & turbatus essent laici,
etiam si de beneficiaria tractetur. c. 20. num. 69.
Laicus iudex rectè facit, si cognito neutrum ius in causa fouere, no-
tificauerit Ecclesiastico iudici, ne iura Ecclesiastica occupentur
c. 20. num. 69.
Laico iudici conuenit Ecclesiam tueri c. 20. num. 69.
Laici omnes nascimur; ideo Clericatus qualitas est probanda. c.
24. num. 3.
Laicalis Constitutio, ut liget Clericos, qua requirat. c. 21. n. 30.
Laudum si ex forma statuti habet vim sententia, & parat actio-
nem, tunc adeundus est iudex arbitratoris, secus si non parat
actionem, ita concordando opiniones Doctorem declaratur cap.
20. num. 8.
Latro, ut immunitati Ecclesia priuetur, requiritur, quod sit pu-
blicus. c. 2. num. 4.
Et qui dicantur publici latrones. c. 2. n. 4.
Latro publicus, ut quis dicatur, qua requirantur. c. 2. num. 5.
Latro publicus ut quis sit, non est quid facti, sed iuris. c. 2. n. 7.
Leges imperiales circa immunitatis Ecclesiarum praiudicium,
non attendenda. c. 1. nu. 4.
Lex ciuilis, si a Canonibus discrepet, non ciuile, sed Canonicum
ius seruandum c. 1. n. 4.
Etiam in foro laicali. ibidem.
Leges condere spectat ad seculares Principes circa temporalia ad
Respublica conseruationem. c. 21. n. 5.
Quod declaratur. num. 26.
Lex necessitat, & obligat; & priuilegio nemo inuitus utitur. c.
21. num. 19.
Litis contestatio non operatur, ut Clericus prosequi teneatur cau-
sam coram seculari. c. 20. n. 48.

I N D E X.

M

Maiestatis laesa crimen est exceptum, & sub generali regula non comprehensum. c. 9. n. 1.

Hinc si latrones sunt destituti beneficio immunitatis Ecclesiastica, tanto fortius rei huiusce criminis ibid.

Maiestatis laesa crimen, & si ante Constitutionem Gregorianam non reperiretur expressè connumeratum inter casus exceptuos, nihilominus rei illius delicti, tam de iure ciuili, quam Canonico, non erant tuti in Ecclesia. c. 9. n. 2.

Maiestas duplex, Diuina, & humana c. 9. n. 3.

Et Diuina respectu Dei consideratur. ibid.

Humana uero concernit personas humanas, ut Principes, & Potestates. ibid.

Maiestatis etbimum datur. c. 9. n. 4.

Maiestatis laesa crimen utrum committatur contra Principes inferiores, & Ciuitates recognoscentes superiorem. c. 9. n. 5.

Maiestatis laesa crimen non committitur à non subdito, & oportet, quod sit subditus ratione originis, vel domicilij. c. 9. n. 6.

Maiestatis laesa crimen in personam ipsiusmet Principis debet committi, ut vigore Gregoriana careat reus immunitate Ecclesiastica. c. 9. n. 7.

Ideo offendente Consiliarium Principis non possunt extrahi ab Ecclesia. ibidem.

Maiestatis laesa crimen incurrunt violatores immunitatis Ecclesiastica. c. 15. n. 5.

Et redditur ratio. ibidem.

Maius est delictum nocturnum diurno, unde fures nocturnos occidere licet, etiam si telo non se defendant, secus diurnos. c. 9. num. 2.

N

Natura non creat artem, sed disponit ad artem. c. 24. num. 2.

Nicol. Boer. opinio improbat, dum in Constit. Burgund. de costumes concernans. §. 21. ait, Clericum citatum, ut laicum, posse à seculari iudice in expensis condemnari, si non compareat ad docendum, & opponendum de Clericatu. c. 17. num. 22.

Novitij, si antequam professionem emittant, delinquant, ab Ecclesia-

I N D E X.

- cliesiastico tantum puniendi. c. 22. nu. 11.*
Quod intelligendum, nisi Nouitius Religionem deserat, & de
Monasterio exeat. ibid.
Nouitium offendens punitur, ac si Religiosum offendisset. c. 22.
sub num. 11.
Nullus datur casus, in quo seculares potestates puniant Clericos
non degradatos. c. 18. nu. 38.
Nullus prorsus laicus, etiam si Imperator esset, vel Rex, potest
confugientem ad Ecclesiam extrahere. c. 1. nu. 5.
Vbi refertur, quod Bonifacius Rex à D. Augustino fuit excom-
municatur, quia delinquentem ab Ecclesia extraxerat.
Et Bonifacij verba responsua recensetur. ibid.

O

- O** *Ldr. consil. 54. reprobat, dum respondit debitorem non esse*
tutum in Ecclesia, stante statuto, quod debitores personali-
ter capiantur. c. 13. nu. 2.
Opinio Ant. de Prat. vter. male practicitur à iudicibus nostri tem-
poris, qui quo ad laicos cognoscunt, & Clericos remittunt.
c. 29. nu. 10.
Opinio Panor. refertur, qui voluit Clericos delinquentes extrahi
posse ab Ecclesijs. 12. nu. 1.
Opinio Bar. in l. non videtur, la prima, num. 1. ff. de iudic. reproba-
tur, qui affirmavit condemnationem expensarum fieri posse per
laicum iudicem in casu, in quo Clericus citatus, vt laicus, non
comparuerit ad opponendum de Clericatu. c. 17. nu. 22.
Operatio nulla est, quando deficit potestas. c. 21. nu. 10.

P

- P** *Alatum Episcopale quando gaudeat immunitate Ecclesia.*
c. 10. nu. 7.
Papa solus potest iubere, vt in omnibus casibus confugiens ad Ec-
clesiam extrahatur. c. 1. nu. 6.
Papam non potest legem condere, vt Clerici à iudicibus seculari-
bus iudicentur. c. 16. nu. 7.
Quod intelligendum quo ad omnes Clericos, & quod ad omnes
causas. ibidem.

Papa

I N D E X.

- Papa potest delegare iudici laico causas etiam criminales Clericorum. c. 18. nu. 1.*
- Papa potest privilegium concedere Principi seculari, ut contra Clericos cognoscat de aliquo delicto, seu contra Clericos alicuius loci procedere possit. c. 18. nu. 7.*
- Papa non potest privilegium generale facere, ut secularis cognoscat de omnibus delictis Clericorum, respectu omnium, complectendo totum ordinem Clericalem. c. 18. nu. 8.*
- Papa potest ea, quae sunt iurisdictionis delegare, secus ea, quae sunt ordinis. c. 18. nu. 2.*
- Panor. descriptio de agrorum depopulatoribus damnatur. cap. 4. num. 3.*
- Passus dati Ecclesijs intra quos delinquentes capi non possunt; quomodo connumerandi. c. 10. nu. 4.*
- Passus Ecclesijs dati nunquid competant Ecclesijs tam intra, quam extra Ciuitates constructis. c. 10. nu. 4.*
- Pœna, quae solet imponi blasphemis refertur. c. 8. num. 12.*
- Pœna triginta librarum argenti examinati purissimi, possunt puniri violantes Ecclesiasticam immunitatem, extrahendo confugientes ad Ecclesias. c. 15. nu. 1.*
- Pœna nonaginta solidorum aliquando puniuntur violatores immunitatis Ecclesiasticae, & publica eis imponitur pœnitentia arbitrio Episcopi. c. 15. num. 2.*
- Pœna excommunicationis puniuntur violatores immunitatis Ecclesiasticae. c. 15. nu. 4.*
- Pœna arbitraria puniuntur violatores ipsi. c. 15. nu. 7.*
- Pœnas non determinat Constitutio Gregoriana, nec minus Sacr. Conc. Trid. Synod. quibus sint plectendi violatores immunitatis nostrae. c. 15. nu. 1.*
- Pœnas inflictas violatoribus immunitatis Ecclesiasticae nunquid euitent extrahentes vigore consuetudinis. c. 15. nu. 8.*
- Pœna corporalis loco, quae pro delicto erat de iure imponenda, si Ecclesiasticus iudex pecuniariam imposuisset: quid faciendum, quando secularis iterum punire intendit pro eodem delicto, sub pretextu, quod non fuerit condignè punitus. cap. 20. num. 20.*
- Pœna fustigationis si fuerit inflicta per Ecclesiasticum iudicem delinquenti, cui de iure erat abscindenda manus, postquam in pœnis corporalibus non datur augmentum, seu diminu-*

I N D E X.

- tio neque possit fieri restitutio, tunc per pœnam pecuniariam erit supplendum. c. 20. nu. 21.*
- Principes seculares, & eorum Ministri nullam prorsus habent in Clericos iurisdictionem. c. 17. nu. 1.*
- Princeps etiam supremus tenetur obseruare contractum, cum Deus Principibus subiecerit leges, sed non contractus. c. 18. num. 12.*
- Princeps seculares non habent potestatem condendi leges in Clericos. c. 21. num. 8.*
- Priuilegio Clericali Clerici in sacris constituti renunciare non possunt. c. 16. nu. 12.*
- Priuilegiatus tenetur comparere ad allegandum priuilegium. c. 17. num. 18.*
- Priuilegium si non appareat, sufficit possessio immemorabilis, cum allegatione priuilegij. c. 18. nu. 9.*
- Priuilegium concessum Principibus à Summis Pont. cognoscendi de causis Clericorum Papa reuocare potest. ff. c. 18. nu. 10.*
- Priuilegium quando transiit in contractum, quomodo reuocari possit, latè demonstratur. c. 18. nu. 11.*
- Priuilegium concessum non subdito difficilius reuocatur, quando in contractum transiit. c. 18. nu. 12.*
- Vbi redditur ratio.*
- Priuilegium quando dicatur habere vim contractus. cap. 18. num. 14.*
- Priuilegia iurisdictionalia non subditis concessa reuocantur. cap. 18. num. 15.*
- Priuilegium quando incipit nimis ladere reuocatur, quamuis non subdito concessum. c. 18. nu. 16.*
- Priuilegio abutens, amittit illud. c. 18. nu. 17.*
- Et pariter contraueniens.*
- Et vnicus sufficit actus.*
- Priuilegia sunt stricti iuris, ideo strictè interpretanda. cap. 18. num. 18.*
- Priuilegium fori recuperat Clericus iaculato r, bistrio, & buffonus, si intra annum pœniteat. cap. 18. nu. 26.*
- Priuatus potest retinere Clericum cum muliere inuentum, dummodo sit maritus frater, vel filius. c. 18. nu. 25.*
- Proditores qui sint. c. 6. num. 1.*
- Punitus ab Ecclesiastico nunquid à seculari iudice pro eodem crimine*

- mine puniri possit: latissimè enucleatur. cap. 20. num. 13.
 Punitus ab Ecclesiastico in duobus tantum casibus pro eodem crimine puniri potest à laico. c. 20. num. 18.
 Publica utilitas, & commune bonum efficit, ut lex fieri possit, cuius finis, est commune bonum. c. 21. nu. 25.
 Publica utilitas sola non sustinet actum nullum. c. 21. nu. 24.
 Proditorum species enumerantur. c. 6. nu. 2.
 Proditorium homicidium quale. c. 6. num. 3.
 Proditor ut quis dicatur, oportet, quod fidem datam frangat. c. 6. nu. 4.
 Vel simulatione insidietur. ibid.
 Proditor non dicitur, qui inimicum per insidias occiderit. cap. 6. num. 5.

- Qualitas tribuens iurisdictionem non præsumptivè, sed concludenter probanda. c. 11. sub nu. 4.
 Quando in dispositione aliquid præsupponitur, ut præsuppositum licet habeat, verificari debet. c. 17. num. 9.
 Quando deficit potestas, nulla, est operatio. c. 21. nu. 10.
 Qua de causa latrones excipiuntur ab immunitate Ecclesiarum. c. 4. num. 5.
 Quare latrones capite puniantur, cum eorum intentio principalis sit depredari, & non occidere. c. 3. nu. 7.
 Qui palam furatur dicitur famosus fur, secus si clam. c. 2. nu. 2.
 Qui semel, aut bis in via privata spoliasset, non erit grassator, ut immunitate Ecclesiastica priuatur, & redditur ratio. cap. 2. num. 5.
 Qui in una Ecclesia deliquit, priuatur immunitate omnium, cum una sit per totum Orbem uniuersalis Ecclesia. c. 5. nu. 3.
 Qui semel in Ecclesia deliquit, nunquid pro alijs delictis possit extrahi. c. 5. nu. 5.
 Qui nullo ordine Clericali initiati inseruiant Ecclesia animo, ut fiant Clerici, gaudent beneficio fori. c. 22. nu. 6.
 Et in quibus verificetur ibid.
 Quod quis sit publicus latro, non est quid facti, sed iuris. cap. 2. num. 7.

Ratio

Ratio priuationis immunitatis Ecclesiarum in delinquentibus in eis. c. 5. nu. 2.

Reconueniri nunquid possit Clericus coram seculari, plenissime tractatur. c. 20. nu. 35.

Reconuentio incontinenti fienda est in ipso litis exordio, & ante litis contestationem, & tunc operatur effectum prerogatiuum iurisdictionis, & causa conuentionis, & reconuentionis sunt simul tractanda & decidenda, c. 20. nu. 38.

Reconuentionis effectus post litem contestatam referuntur. cap. 20. num. 39.

Reconuentio in causa appellationis non admittitur. c. 20. nu. 40.

Reconuentio quando datur coram iudice appellationis, si ab interlocutoria fuerit appellatum, demonstratur. c. 20. nu. 41.

Reconuentio quando concedatur coram iudice delegato, demonstratur. c. 20. nu. 42.

Regula datur in puniendis Clericis. c. 17. nu. 40.

Regulares omnes profitentes regulam approbatam per Sedem Apostolicam gaudent beneficio fori. c. 22. nu. 10.

Reprobatur opinio tenentium exactionem penarum impositarum contractoribus ab Ecclesijs, perdidisse Ecclesiam. c. 15. nu. 3.

S

Sacra à profanis quo vis iure semper distincta. c. 16. nu. 2.

Sacrilegus est tutus in Ecclesia vigore Constitutionis nostrae. c. 5. nu. 6.

Sententia declaratoria requiritur super Assassinio, ut Clericus pro tali crimine puniri possit à laico. c. 13. nu. 10.

Sententia Ant. de Prat vter. comprobatur, quando Clericus una cum laicis deliquit, quod fiat remissio ad Ecclesiasticum iuxta quam decretum fuisse à Sacra Consulta refertur. c. 20. num. 12.

Sententia, cum executionem habuerit parit exceptionem, & non est iterum de eod. delicto querendum, & alia poena reus non est pleñendus, cum Deus bis non iudicet in idipsum. c. 20. nu. 14.

Sola utilitas non sustinet actum nullum. c. 21. nu. 14.

Speciale huius criminis videtur, quod in violatoribus immunitatis Ecclesiastica puniatur effectus. c. 15. nu. 6.

Et quomodo procedat declaratur. ibid.

I N D E X

- Spiritualis iurisdictionis à temporali separata tam ex mente Theologorum, quam Canonistarum. c. 16. n. 3.*
- Stante statuto, quod debitores capi possint personaliter pro debito, nunquid sint tuti in Ecclesia. c. 13. n. 2.*
- Stante consuetudine extrahendi delinquentes ab Ecclesijs, ad quas confugerunt, multi voluere, quod iudices laici per se ipsos extrahere possent. c. 14. n. 2.*
- Sed contrarium est verius. c. 14. n. 12.*
- Statuta laicalia concernentia commune bonum ligant Clericos. c. 21. n. 3.*
- Cuius contrarium comprobatur. n. 21.*
- Statutum laicale de Clericis expressè loquens non valet. cap. 21. num. 7.*
- Statuere est iurisdictionis, & à pari procedunt ligare aliquem in statuto, vel trahere ad suum forum. c. 21. n. 9.*
- Statutum generale, & favorabile Clericos ligare multi dixerunt c. 21. n. 12.*
- Quod declaratur. n. 18. & n. 22.*
- Statutum laicale sub sua generali dispositione non continet Clericos. c. 21. nu. 13.*
- Statutum quantumcunque generale non extenditur ad personas exemptas, & non subiectas statuentibus. capit. 21. numero 14.*
- Statutum generale tum ex defectu potestatis, tum voluntatis, Clericos non comprehendit. c. 21. n. 16.*
- Statutum quantumvis favorabile non ligat Clericos. cap. 21. num. 17.*
- Statuta favorabilia quomodo ligent Clericos, declaratur. cap. 21. num. 20.*
- Statutum laicale commune bonum continens non ligat Clericos, ex defectu potestatis. c. 21. n. 21.*
- Statutum merè favorabile Clericis nec etiam valet, capit. 21. num. 22.*
- Statutum per quod ligantur Clerici non favorabile, sed odiosum demonstratur. c. 21. n. 23.*
- Statutum quando requirit probationes, non sufficiunt presumptiones, nisi essent presumptiones iuris. capitulo 11. sub num. 4.*
- Sum. Pont. in Constitutione ista mandat, ut seculares non se intromittant.*

- mittant in causis personarum Ecclesiasticarum. cap. 16. num. 1.*
Summ. Pont. potest delegare iudici seculari causas criminales Clericorum. c. 18. n. 1.
Summ. Pont. potest per priuilegium potestatem impartire laico cognoscendi de delictis Clericorum. c. 28. n. 7.
Quod intelligitur de aliquibus delictis, & de Clericis certi loci, & non per generale priuilegium totum ordinem Clericalem comprehendens, ibidem. num. 8.
Surd. dictum refertur in materia consuetudinis contra immunitatem Ecclesiasticam. c. 14. num. 13.

T

- T**onsura dua species, & qua sint. c. 23. n. 2.
 Tonsura in modum sphaera, & corona competit Clericis ad Diuina ministeria deputatis. c. 23. num. 3.
 Tonsura sphaerica significatus. c. 23. nu. 3.
 Tonsura a quibus originem habuerit. c. 23. n. 5.
 Tria concurrere debent ad perfectam haresim constituendam, & quae. c. 8. n. 6.
 Trina monitio requiritur, ut Clericus in sacris amittat priuilegium fori. c. 17. n. 16.
 Et unica sufficeret facta in Sinodo, ibidem.

V

- V**enditor veniens ad iudicium pro defensione emptoris non potest reddere conditionem aitoris deteriorem, sed admittitur in statu, in quo reperitur causa, & excluditur ab omnibus, a quibus excluditur emptor. c. 20. num. 31.
 Verba D. Chrysostomi referuntur, dum Eutropium, qui ad Ecclesiam confugerat defendit, ne extraheretur. capitulo 1. num. 10.
 Verbalis degradatio quando, & pro quibus delictis imponatur. cap. 17. num. 34.
 Verbalis degradatio ad quem finem fuerit introducta. cap. 17. num. 35.
 Vestes Clericales a iure determinatae non reperuntur. cap. 23. numero

I N D E X.

numero 8.

Et quales esse debeant. num. 10. ibidem.

*Voti emissio iuramento vouentis probatur, secundum communem
Contrarium vero seruari in practica demonstratur. ibidem.*

num 13.

*Votum si probetur alias quam iuramento vouentis utique Clericus effectus post delictum, eximitur a foro seculari. cap. 19.
num. 14.*

F I N I S.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

BRACCIANI. SVMP TIBVS VINCENTII CASTELLANI.

Ex typographia Andreæ Phæi.

SVPERIORVM PERMISSV.

